

Voetbaltaktiek

In theorie en praktijk

Ruud Wams

Handleiding in voetbaltaktiek voor trainers, spelers
en toeschouwers aangevuld met oefenstof

EURHA SPORT AMSTERDAM

Voetbaltaktiek

In theorie en praktijk

Ruud Wams

1985 Eurha Sport Amsterdam

Voetbaltaktiek

In theorie en praktijk

1985
1981 HONDEER
KERIAVV810194 JOP
MITLBER 10WE

R. Wams - Voetbaltaktiek in theorie en praktijk

Uitgever: Eurha Sport, Amsterdam tel.: 020 - 32 98 06

© 1985 R. Wams

Ontwerp omslag: B. van Neck

Omslag foto: Spelmoment uit de internationale jeugdwedstrijd Voetbalschool DRC Amsterdam-DJK Borussia, West Duitsland. Foto ter beschikking gesteld door het DYNAMO sportkleding concern.

Grafische verzorging en druk: Buijten & Schipperheijn, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

EERSTE DEEL

1. Inleiding	7
2. Wat is tactiek?	9
3. Ontwikkeling van de tactiek	12
Het begin van samenspel	12
Het zoeken naar evenwicht in de opstelling	12
Het ontstaan van de W-formatie	15
Het stopperspilsysteem	15
Van stopperspil naar 4-2-4	23
Van 4-2-4 naar 4-3-3	37
4. Tactische ontwikkeling op lager niveau	48

TWEEDE DEEL

1. Inleiding	51
2. Theorie	52
De dekking	52
De "lange bal"	58
Kombineren	60
Ruimte	60
Bewegen	60
Spel verplaatsen	63
3. Praktijk	68
Bewegen	68
De wisselstart	69
Aanbieden aan twee kanten	83
Het uitspelen van een één-tegen-twee situatie	89
De kaatsing	99
Spel verplaatsen	104
4. Inleiding bij de oefenstof	106
De mandekking	108
Kombineren	119

EERSTE DEEL

1. INLEIDING

Er is een kleine 120 jaar verstreken sedert de dag waarop voor het eerst in enigszins georganiseerd verband de voetbalsport werd bedreven. Voetbal heeft sindsdien een enorme vlucht genomen en is de meest beoefende sport ter wereld geworden. In die lange periode is voetbal steeds meer van haar beoefenaren gaan eisen. En niet alleen in lichamelijk opzicht, want van een spel voor mensen die het leuk vonden zo nu en dan tegen een bal te trappen is ze ook uitgegroeid tot een denksport. Zoals journalisten dikwijls schrijvend en sprekend duidelijk maken moet je in voetbal "ideeën hebben, creatief zijn" om een hechte verdediging open te splijten. Vaak wordt een speler "het brein" van een ploeg genoemd (Cruyff, Van Moer). Daarmee is niet gezegd dat geestelijke kwaliteiten in voetbal belangrijker zijn dan lichamelijke capaciteiten, want was dat wel zo dan zou een ploeg van 11 bejaarde professoren in staat zijn om een redelijk resultaat te behalen tegen Anderlecht of Ajax. Maar het is wel een feit dat – in het begin voetje voor voetje – er steeds meer inzicht is ontstaan in het gegeven dat de manier waarop 11 voetballers over het veld zijn verdeeld en zich, uitgaande van die opstelling, zowel met als zonder bal over het veld bewegen, voor de einduitslag van betekenis kan zijn. Dat mag een tamelijk overbodige konstatering lijken, maar zoals u in het gedeelte "Ontwikkeling van de taktiek" lezen kunt, werd men lange tijd in geen enkel opzicht gehinderd door enig benul daaromtrent. Nu echter is het begrip "Taktiek" niet meer weg te denken uit de voetbalsport, laat staan uit het topvoetbal. In die laatste categorie is taktiek zo langzamerhand een fenomeen geworden dat zóveel facetten kent, dat het zo ongeveer een academisch niveau begint te bereiken, en daardoor steeds verder bij het publiek vandaan groeit. Taktische besprekingen – zelfs voor één wedstrijd bestemd – zijn alleen voor deskundigen en ingewijden nog te volgen. Net zoiets als een politieke discussie in een partijfractie, waarin de te volgen strategie wordt uitgestippeld. Nu is politiek niet gemaakt om mensen te vermaken, maar voetbal toevallig wel. En dat laatste bedenkend mogen we ons realiseren dat de voetbalerij al jaren bezig is in een vicieuze cirkel. Gebruik van taktische wapens maakt voetbal minder spectaculair, maar juist omdat taktiek tegenwoordig zozeer van invloed is op het resultaat betekent het niet toepassen van taktische wapens vaak minder goede uitslagen: "Onnodig verloren wedstrijden" heten die vaak. Er zijn de laatste jaren helaas maar weinig teams geweest die èn taktisch sterk waren èn aantrekkelijk voetbal konden spelen. Toch heeft het topvoetbal van de afgelopen decennia ook positieve sporen nagelaten. Want juist door die ontwikkeling van de taktiek – veelal met defensieve uitgangspunten – hebben zij die offensief voetbal voorstonden, methoden moeten verzinnen om de weerstand te breken. En daar kunnen we van leren.

Dit boek is in de eerste plaats geschreven voor hen die trainingen leiden. Nu moet ik even voorzichtig worden, want wie ben ik dan wel om te denken dat u iets van mij zou kunnen leren? Ik waag het niet om te twijfelen aan uw vakmanschap, en daar

gaat het dan ook niet om. Ik geloof, dat het geschrevene interessant voor u kan zijn. Ik ben er van overtuigd dat een aantal begrippen zoals die in het topvoetbal zijn ontstaan en worden toegepast, uitermate bruikbaar zijn voor het lagere voetbal. Begrippen die ook bij trainers en zeker bij spelers nauwelijks bekendheid genieten, althans niet in de structurele vorm die ik gepoogd heb te beschrijven. Dat heeft veel te maken met het feit dat de lagere trainerskursussen nauwelijks toekomen aan het begrip taktiek, en zeker niet aan een systematische behandeling ervan, omdat andere zaken – misschien wel terecht – voorrang verdienen. Maar het heeft ook van doen met het in de geschiedenis wel bewezen gegeven dat taktische ontwikkelingen erg veel tijd nodig hebben om door te sijpelen naar de midden- en onderlagen van de voetballerij. In mijn overtuiging ben ik gesterkt door mijn persoonlijke ervaringen met een trainingsmethodiek die voor wat betreft het taktische gedeelte, gebaseerd is op hetgeen er verder nog te lezen valt. En niet alleen in resultaten, maar ook in het trainings- en spelplezier van de spelers. Dat komt, denk ik, door de methode die ik heb toegepast, of eigenlijk heb moeten toepassen, omdat het nu eenmaal zo gelopen is:

- Herkenning van taktische beweging uit het topvoetbal, voornamelijk zonder bal;
- selectie, zowel beredeneerd als intuïtief, van wat daaruit voor minder begaafde teams en spelers bruikbaar is;
- terugvertaling daarvan naar een logisch en werkbaar begrip om zodoende oefenstof te kunnen vervaardigen, met zichtbaar resultaat op het veld als uitgangspunt.

De benaderingswijze van die begrippen zal niet u allen, maar wel velen van u een andere, of een nieuwe, of een verfriste zienswijze kunnen geven op 11 spelers, 11 tegenstanders, een veld en een bal.

Al geruime tijd is het mij, eerlijk gezegd, een doorn in het oog, steeds weer te moeten constateren dat spelers – die elk op hun eigen niveau vaak een uitstekende technische vaardigheid bezitten en ook konditioneel in topvorm zijn – zo beroerd weinig weten van de mogelijkheden van het spel. Mèt bal kunnen ze alles, maar zonder bal . . .?! Voor voetballers die ècht in hun sport zijn geïnteresseerd kan het beslist geen kwaad om dit werkstuk eens aandachtig door te nemen!

2. WAT IS TAKTIEK?

Tja, wat is taktiek. Taktiek is tamelijk ingewikkeld, zou ik zeggen, maar dat is niet zo'n erg goede definitie. Die is, kort en goed, ook niet gemakkelijk te geven. Laten we het maar zo stellen: Elke handeling die voor en tijdens de wedstrijd wordt verricht en die niet de bedoeling heeft de technische en/of konditionele vaardigheid van de spelers op te voeren, maar wel de bedoeling heeft het wedstrijdresultaat te beïnvloeden, en waarvoor werd gekozen terwijl er ook één of meer andere oplossingen mogelijk waren geweest, is een tactische handeling. Misschien ga ik daarmee wel wat ver. Want dan zou een poging om om te kopen of op z'n minst van enige dure cadeaus voorzien, taktiek zijn. Nou ja, in feite is dat zo. En is er ook sprake van taktiek wanneer een ploeg bewust nog even een paar minuten extra in de warme kleedkamer blijft, in de wetenschap dat de niets vermoedende tegenstander buiten op het veld staat te vernikkelen van de kou? Ja, eigenlijk wel. En ook bij een speler die kort voor tijd meent de voorsprong te moeten verdedigen door de bal zo hoog mogelijk de tribunes in te jagen. En bij een voorstopper die in het begin van de wedstrijd de spits een paar keer te hard aanpakt om hem te intimideren. En bij een speler die een strafschoep probeert te "versieren". Enzovoort.

Maar over die dingen gaan we het niet hebben, omdat dat soort tactische zaken weliswaar alles met de wedstrijd te maken heeft, maar niets met zuivere speltaktiek.

Speltaktiek wordt soms onderverdeeld in ploegtaktiek en persoonlijke taktiek. Ik zou dat niet willen doen. Er is wel degelijk onderscheid te maken tussen deze twee begrippen, maar ze kunnen zeker niet los van elkaar worden gezien. Persoonlijke taktiek, zo zou je kunnen zeggen, is onder andere het overleg waarmee een speler zijn taak binnen de ploegtaktiek ten uitvoer brengt. Die definitie is al net zo weinig zeggend als de vorige, maar ik vind het niet zinvol er nu al nader op in te gaan. Na lezing van het hele boek zult u begrijpen waarom. Wat is ploegtaktiek? De taktiek die een elftal in een wedstrijd wil toepassen, bestaat uit de manier waarop de spelers van dat elftal hun tegenstanders tegemoet treden, zoals dat van tevoren is afgesproken en zoals het wedstrijdverloop het vereist, en de op grond daarvan vastgestelde groepering van de spelers op het veld. Het eerste noemen we "het concept", en het tweede (maar dat had u zelf al bedacht) "de opstelling". Samen vormen deze twee "het systeem".

Wanneer een team dat laag op de ranglijst vertoeft moet aantreden tegen bijvoorbeeld de koploper, dan kan de trainer, in z'n eentje of in overleg met één of meerdere spelers, besluiten om een verdedigende speelwijze toe te passen. Bijvoorbeeld kan hij dan aan zijn spelers de opdracht geven om de tegenpartij op diens eigen helft rustig aan de bal te laten en pas vanaf de middenlijn te proberen om de bal te bemachtigen. Zodoende probeert hij de tegenstander op de gevaarlijkste helft de ruimte te ontnemen om tot goed combinatiespel te komen waardoor er, zo hoopt hij, alleen gevaar kan schuilen in lange trappen naar het doel en in schoten van afstand. En dan maar hopen dat een paar snelle uitvallen succes op zullen leveren. Maar de trainer kan – afhankelijk van het niveau waarop zijn ploeg speelt – verder gaan. Hij zou zijn spelers opdracht kunnen geven om bij balbezit op het middenveld te trachten dit balbezit zo lang mogelijk vast te houden

en alleen in zeer kansrijke situaties de diepte te zoeken. Hij probeert dan bijvoorbeeld om tijd te winnen en het ritme, het combinatiegevoel bij de tegenpartij te verstoren. Maar hij kan ook opdracht geven om bij elke gelegenheid die zich aandient zo snel mogelijk en steeds weer te counteren, en dan bij balverlies zo snel mogelijk op eigen helft te hergroeperen. Het wedstrijdverloop bepaalt of de trainer de aanvankelijk gekozen speelwijze zal handhaven. Bovendien zijn er binnen de grenzen van de speelwijze talloze tactische variaties mogelijk. Wanneer blijkt dat de linksback zoek gespeeld wordt door de rechtsbuiten, wiens voorzetten steeds gevaarlijk belanden op het hoofd van de boomlange spits (om maar een voorbeeld te noemen), dan kan de trainer een paar dingen doen om te proberen dat gevaar in te dammen. Hij kan de laatste man dichterbij de linkervleugel laten spelen om zodoende de linksback betere rugdekking te geven. Dat geeft natuurlijk wel wat meer risico's in het centrum en op de andere vleugel. Hij kan ook de dekking van de rechtsbuiten over laten nemen door een speler waarvan hij denkt dat deze de rechtsbuiten beter de baas kan, en dan de linksback vervangen of op een andere plaats laten spelen. Hij zou ook op de vleugel de situatie kunnen laten zoals die is, het gevaar van de rechtsbuiten op de koop toenemend, maar de spits laten dekken door een andere speler die hem in de lucht aan kan, en dan de voorstopper vervangen of op een andere plaats laten spelen. En ook kan de spits in gewone spelsituaties door de voorstopper gedekt blijven, terwijl dan bij de kans op een voorzet voor het doel de dekking snel kan worden gewisseld. Maar de tegenpartij heeft toevallig ook een coach. En wanneer die ziet dat zijn rechtsbuiten die daarmee nog zo gevaarlijk was, plotseling niet meer aan de bak komt, of zijn spits geen bal meer behoorlijk kan koppen, kan ook hij putten uit een arsenaal van tactische ingrepen. We zullen daar nu maar niet verder op door gaan, want zo kun je eindeloos aan de gang blijven. Ik heb bovenstaande voorbeeldjes alleen maar gegeven om aan hen die dat niet wisten, duidelijk te maken wat een concept is: Het handelen van de spelers, afhankelijk van de situatie en gebaseerd op de gekozen speelwijze.

De trainer zal zijn opstelling uiteraard aanpassen aan de gekozen speelwijze. Bij het vaststellen van de manier van spelen heeft hij ongetwijfeld zijn selectiegroep spelers voor ogen gehad, omdat hij uiteraard het systeem moet aanpassen aan het beschikbare spelersmateriaal. Hij kan, om allerlei redenen, maar bijvoorbeeld ook omdat hij de te verwachten schaarse uitvalen van zijn eigen ploeg zo kansrijk mogelijk wil maken, besluiten om met drie spitsen, drie middenvelders en vier verdedigers te spelen, een normale 4-3-3 opstelling dus. Het kan ook gebeuren dat hij dat risico niet durft te nemen en slechts twee echte spitsen opstelt. Hij heeft dan een speler over, die bijvoorbeeld een positie op het middenveld kan gaan innemen. Hij kan het nog bonter maken door met twee spitsen, drie middenvelders, drie verdedigers plus twee laatste verdedigers te spelen. En tijdens de Europese Kampioenschappen in Italië in 1980 hebben we nog poverder voorbeelden voorgeschoteld gekregen: Wedstrijden waarin ploegen aantraden met één echte spits, vier middenvelders, drie verdedigers en twee laatste verdedigers.

Ik heb met al het voorgaande misschien de indruk gewekt dat tactiek alleen verdedigend zou kunnen worden toegepast. Dat is niet zo, want er bestaan gelukkig nog genoeg ploegen die aan willen vallen of in elk geval aantrekkelijk voetbal willen spelen, maar dat toch niet hersenloos wensen te doen.

Nu kan de trainer in zijn kantoortje natuurlijk allemaal leuke dingen gaan zitten verzinnen, maar zijn elftal moet dan wel in staat zijn om het concept, zoals hij dat heeft uitgewerkt, te spelen. En dat nu, is niet zo maar gebeurd. Om een concept goed te kunnen uitvoeren moeten de spelers van een elftal niet alleen over een goede konditie en voldoende balvaardigheid beschikken, maar ook over basis-kennis. Ter vergelijking: Om een leerling van een middelbare school enige kennis over wiskunde te kunnen bijbrengen en hem wiskundige vraagstukken op te laten lossen, zal het kind op de lagere school toch eerst behoorlijk hebben moeten leren rekenen. Wanneer een trainer met zijn ploeg een concept wil oefenen en daarna spelen, zal eerst bij de spelers kennis moeten bestaan omtrent basisbegrippen, die te maken hebben met dekken en combineren. Hebben de spelers die basiskennis niet, dan kan de trainer net zo goed ophouden met ideeën krijgen en leuke dingen verzinnen. Dié kennis, daarover hebben we in het tweede gedeelte van het boek. Want om alles werkelijk goed te begrijpen en naderhand tijdens wedstrijden te herkennen, is het nodig – of minstens toch nuttig – om te weten hoe het allemaal zo gekomen is.

En daar beginnen we mee.

3. ONTWIKKELING VAN DE TAKTIEK

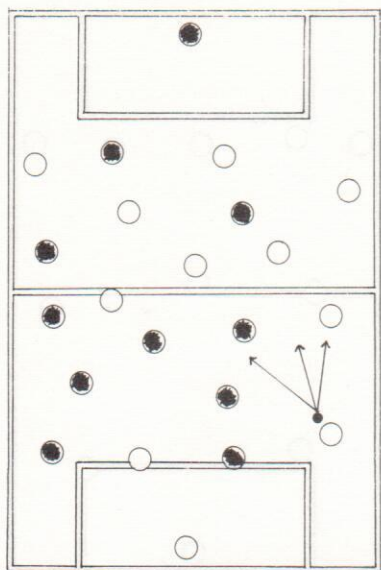
Het begin van samenspel

De ontwikkeling van de taktiek is begonnen met het besef dat het tot resultaten kan leiden om de bal niet voortdurend in eigen bezit te houden, maar deze zo nu en dan eens naar een medespeler te plaatsen. Nogal logisch, ja, maar toch heeft men dat lange tijd helemaal niet zo logisch gevonden. Immers, vóórdat in 1866, dus drie jaar na de oprichting van de Engelse voetbalbond, de buitenspelregel werd veranderd, piekerde men er gewoon niet over om de met veel pijn en moeite veroverde bal zomaar, zonder slag of stoot, weer weg te geven. Aan wie dan ook. Want die buitenspelregel hield in, dat elke speler tussen de bal en het vijandelijke doel buitenspel stond (fig. 1). Toen deze regel werd gewijzigd (een speler mocht zich nu wel tussen de bal en het vijandelijke doel bevinden, maar moest er dan wel voor zorgen dat er tussen hemzelf en het vijandelijke doel minstens drie tegenstanders bevonden – fig. 2), begon men zich hier en daar het nut van enig samenspel te realiseren. En wel omdat de bal, in tegenstelling tot voor die tijd, nu ook ongestraft naar een verder naar voren opgestelde medespeler kon worden geplaatst. Dat was echter een nogal trage geschiedenis, gelet op wat Pim Mulier schrijft in zijn boek "Athletiek en Voetbal": "Tot zowat 1875 was het persoonlijk drijven de factor, die een club deed winnen of verliezen, doch ongeveer in 1876 begon men in te zien dat passeren en nog eens passeren (Mulier bedoelde daar samenspelen mee – RW) de enige manier was om tegen een goede achterhoede iets uit te voeren". Denkt u zich eens in, tien jaar lang onbegrip!

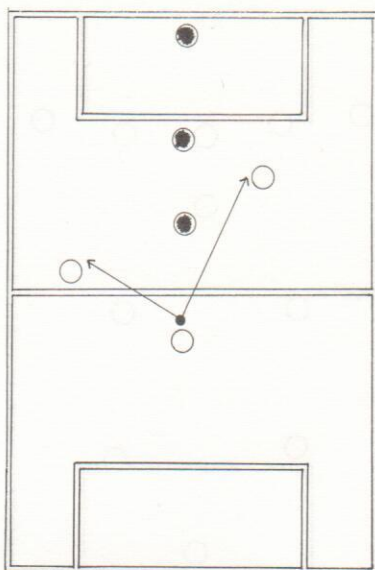
Zoeken naar evenwicht in de opstelling

Toen eenmaal het begrip samenspel enigszins tot de verzamelde voetbalhersen was doorgedrongen, kwam het proces op gang dat heden ten dage nog niet is voltooid en dat ook nooit voltooid zal worden zolang de voetbalsport zal bestaan: Het zoeken naar evenwicht. Evenwicht tussen aanval en verdediging, tussen aanvallen en verdedigen: De manier waarop de spelers over het veld moeten worden verdeeld, en wat die daar dan wel moeten doen.

Oorspronkelijk raakte men er van doordrongen dat het helemaal niet zo dom zou zijn om niet alle beschikbare spelers tegelijkertijd aan een aanval deel te laten nemen, maar er enkele in de buurt van het eigen doel te laten bivakkeren, ook al was de bal aan de andere kant van het veld, om zodoende bij verlies van de bal de ongetwijfeld massaal aanstormende tegenstander enigszins in haar agressieve bedoelingen te dwarsbomen. Er ontstond een formatie met een achtmansvoorhoede en twee achter elkaar spelende verdedigers (fig. 3). In Schotland ging men zoeken naar méér evenwicht en kwam er toe de twee achterspelers naast elkaar te laten spelen, daar vóór twee middenvelders te laten opereren en een voorhoede van slechts zes man op te stellen (fig. 4). En in Wales liet men één van die zes voorwaartsen niet in, maar pal achter de voorhoede voetballen (fig. 5). Zo groeide er het evenwicht op het veld, al had het verdedigen toch nog niet veel meer om het lijf dan te trachten de horde aanvallers een beetje voor de voeten te

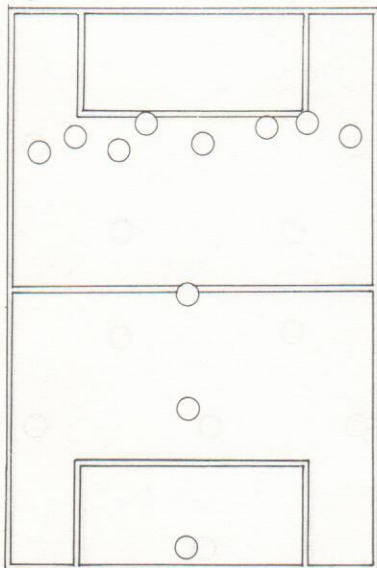

Figuur 1. De buitenspelregel vóór 1866 – acht spelers in buitenspelpositie.

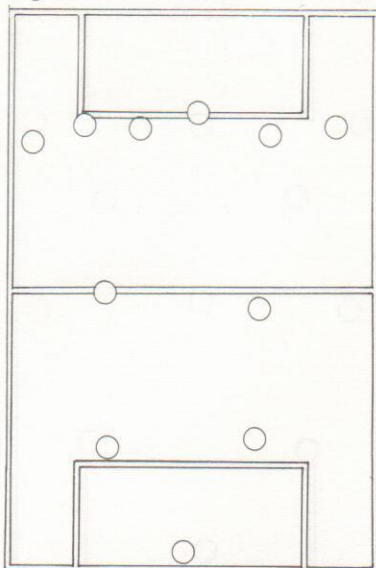

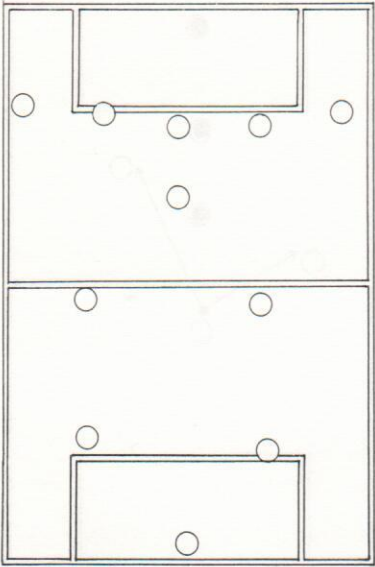
Figuur 2. De buitenspelregel na 1866 – de linker speler staat niet buitenspel, maar de rechter speler wel.

Figuur 3.

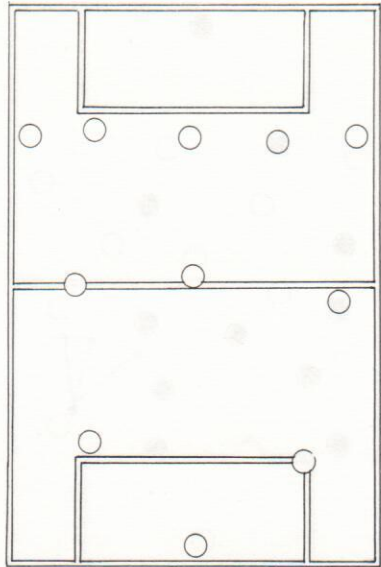

Figuur 4.

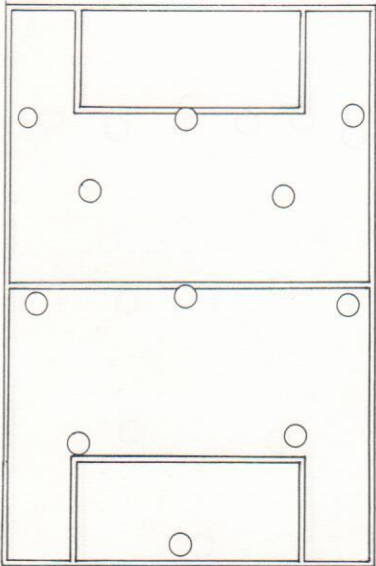

Figuur 5.

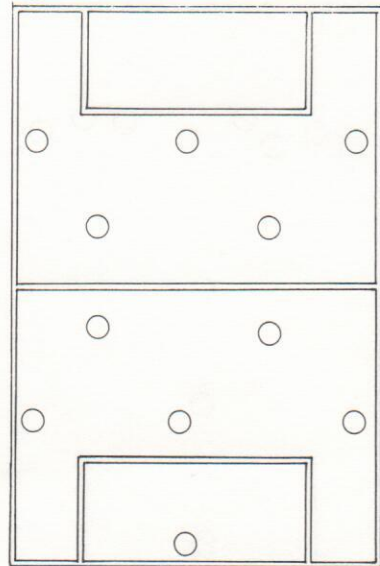

Figuur 6.

Figuur 7.

Figuur 8.

lopen en zodoende het aantal tegendoelpunten niet tot een overdreven hoogte te laten oplopen: De aanval bleef verreweg het belangrijkste.

Even na 1880 ontstond in Engeland een opstelling met vijf voorhoedespelers, drie middenvelders en twee verdedigers. Dit wordt het orthodoxe spelsysteem genoemd (fig. 6).

Het ontstaan van de W-formatie

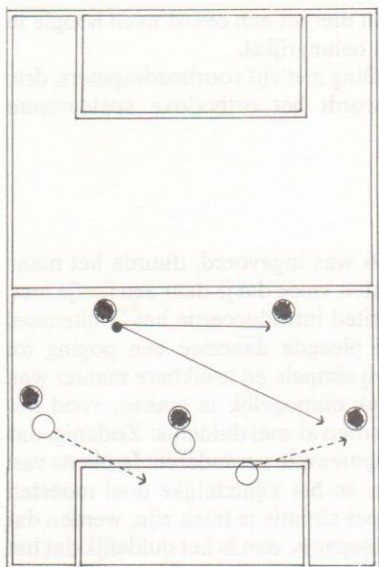
Hoewel de nieuwe buitenspelregel al in 1866 was ingevoerd, duurde het maar liefst tot rond 1910 voordat er iemand in de gaten kreeg dat je daar een foefje mee kon uithalen: McCracken van Newcastle United introduceerde het "buitenspel zetten" (het bekende stapje-naar-voren) en pleegde daarmee een poging tot doodslag op de voetballerij. Omdat het een vrij simpele en bruikbare manier was om de vijandelijke voorhoede het spelen vaak onmogelijk te maken, vond het overal navolging en de negatieve resultaten werden al snel duidelijk: Zodanig, dat in 1925 werd besloten om de buitenspelregel opnieuw te veranderen: In plaats van de drie spelers die zich tussen een aanvaller en het vijandelijke doel moesten bevinden om die aanvaller niet in een buitenspel-situatie te laten zijn, werden dat er nu twee. Wanneer één van die twee nu de keeper is, dan is het duidelijk dat het hanteren van de buitenspelval veel meer risico's ging krijgen. Wanneer met de nieuwe regel het buitenspel zetten fout ging, dan was er in tegenstelling tot voor die tijd, niet meer een extra verdediger om de ontstane problemen op te lossen en stevende de aangespeelde voorhoedespeler ongehinderd op het doel af.

De voorhoede kreeg dus meer armslag en de opstelling werd aangepast aan de nieuwe mogelijkheden. En zie daar de geboorte van de befaamde W-formatie. De binnenspelers bleven spelen op de plaats die zij gewend waren, maar de middenvoor en de vleugelaanvallers gingen meer vooruitgeschoven stellingen innemen, zich scherper opstellen (fig. 7). Daarmee was het gebrek aan doelpunten alras verleden tijd en werden alom weer grotere uitslagen gemaakt.

Het stopperspilsysteem

Zodanig zelfs, dat het zoeken naar evenwicht – om al te veel tegengoals te voorkomen – opnieuw begon. De spil (de centrale middenvelder) verhuisde naar de achterhoede, de twee verdedigers konden daardoor verder opschuiven in de richting van hun zijlijn, en de twee overgebleven middenvelders (kanthalves) verlegden hun plaats wat meer naar het centrum van het veld. Daarmee was de W-M-formatie ontstaan (fig. 8), die de grondslag was voor het stopperspilsysteem. En met dat stopperspilsysteem deed nu duidelijk een fenomeen haar intrede, dat steeds meer een stempel op de voetbalsport zou gaan drukken en naarmate de tijd vorderde zelfs een alles overheersende rol zou gaan spelen: De mandekking. Maar daarover later meer.

Goed, voor het eerst was er evenwicht: Drie scherp opgestelde voorhoedespelers die het moesten opnemen tegen drie verdedigers, en twee teruggetrokken binnenspelers die in hun aanvallende bedoelingen werden gestoord door twee halfspelers. Al voor de oorlog werd deze speelwijze door enkele clubs in

Figuur 9. Wanneer de bal verplaatst wordt van de ene lengtehelft naar de andere, nemen de backs andere posities in.

Nederland ingevoerd, en Jaap van der Leck had er in de oorlogsjaren met zijn "De Volewijckers" zoveel succes mee, dat hij vanuit de derde klasse in één keer doorstoomde naar het landskampioenschap.

Het stopperspilsysteem heeft duidelijk de grens getrokken tussen het "oude" en het "nieuwe" voetbal. Het was niet zomaar een volgende stap op zoek naar het juiste evenwicht, nee, het was evenwicht, en het heeft daarmee de basis gelegd voor de huidige strijdwijzen. Het zou te ver voeren om in te gaan op alle belangrijke punten van het stopperspilsysteem, maar omdat juist vanuit deze speelwijze de tegenwoordige manier van voetballen zo duidelijk zichtbaar wordt, wil ik u graag een nadere indruk geven van die toentijds zo revolutionaire manier van spelen, en wel door middel van een aantal citaten uit het boek "Modern voetbal", dat "maestro" van der Leck in 1945 over het stopperspilsysteem schreef.

Over de achterspeler:

"De achterspelers houden de buitenspelers in het stopperspilsysteem. Men trekt hieruit gemakkelijk de volgende conclusie: Door het feit, dat de spil de opdracht krijgt, den vijandelijken midvoor uit te schakelen, kunnen de achterspelers zich met een gerust hart naar de zijlijn begeven. Zóó is het echter *niet!* Tot de taak van den achterspeler behoort inderdaad het dekken van den vijandelijken vleugelspeler, maar daarnaast heeft hij een andere taak en deze is: Te fungeren als een extra steun in het middenveld. De opstelling van de achterspelers is dus nimmer: beiden op de vleugels! Niet beide achterspelers bij de zijlijn, maar één bij zijn vleugelspeler en de andere schuin achter den spil! (Deze laatste is de speler op wiens lengtehelft de bal zich niet bevindt, RW - fig. 9). Waarom moet de achterspeler zich schuin achter den spil opstellen?

1e. De achterspeler fungeert daar als extra aanvulling bij een eventueelen doorbraak door het midden van midvoor of binnenspeler van de tegenpartij. De spil kan nog zoo goed stoppen, de midvoor kan hem desondanks wel eens te vlug af zijn. Welk een enorm gevaar zou dat niet beteekenen, indien geen enkele speler meer voor het doel aanwezig zou kunnen zijn!

2e. De achterspeler kan, opgesteld op het middenveld, in actie komen als zijn partner gepasseerd wordt door den vleugelspeler. Deze zou volkomen vrij spel hebben, indien de andere achterspeler zich ergens bij de zijlijn zou bevinden. Het dekken en aanvallen van de vijandelijke buitenspelers is dus een kwestie die behoort tot de taak van de achterspelers, die daarbij elkaar kunnen aanvullen." "Wij hebben inmiddels gezien, dat achterspelers die hun taak goed begrijpen, zich niet onnoodig in het strafschoepgebied zullen ophouden en zeker niet in passieven zin, als onbeweeglijke wachters. Evenmin zullen zij het systeem huldigen "weg is weg"! Want al blijft de verdediging voor hen nummer één, zij zijn daarnaast de stuwende bron, de inleidende opbouwers van den eigen aanval."

Over de *spil*:

"De spil in het stopperspilsysteem is de meest omstreden figuur. Hij heeft een geheel aparte taak, zoo zeer gewijzigd, zóó revolutionair, dat er van het spel, zooals de spil het speelde in het systeem van vroeger, zwerfend over het speelterrein, niet veel overblijft. De spil in het stopperspilsysteem is, zooals het woord al zegt: een stopper! De taak van den spil is zuiver verdedigend. Hij moet n.l. zorgen, dat de midvoor van de tegenpartij geen gelegenheid krijgt den bal te spelen. Deze taak, n.l. den midvoor uit te schakelen is zóó omvangrijk, dat hij hieraan zijn handen, of beter gezegd zijn hoofd en voeten, vol heeft en dus geen gelegenheid vindt mee op te trekken met den aanval van de eigen partij, om te helpen opbouwen."

"Ik weet, dat de figuur van den spil als stopper in dit systeem het meest aan felle kritiek heeft blootgestaan. Wij moeten echter de taak van den spil zien in het kader van het geheel. Wij moeten begrijpen, dat voetbal vraagt naar list en tegenlist. Ook de speelwijze van den spil is een kwestie van taktiek. En daarom moet men niet verontwaardigd zijn, als de tegenspeler niet het juiste antwoord weet te geven."

Over de *kanthalf*:

"De taak van den vleugelhalf is tweeledig. Hij moet meehelpen aan den opbouw van aanvallen, die uiteindelijk het wedstrijdresultaat kunnen beslissen en hij heeft een verdedigende taak. De stopperspil stopt den midvoor af, de achterspelers dekken de buitenspelers en dus is het zeer logisch, dat de vleugelhalves de binnenspelers dekken bij door de tegenpartij te ondernemen aanvallen. En ook hier geldt het devies bij het dekken van de tegenstanders: "overal volgen". Maar toch is de dekking door den kanthalf anders dan de voortdurende dekking door den spil. Zoodra n.l. de bal in het bezit komt van de eigen partij moet de kanthalf positie gaan kiezen, los van elken tegenstander. Gaat het leder echter over in het bezit van de tegenpartij, dan is de eerste daad van den vleugelhalf: den binnenspeler te gaan dekken. Het tweede gedeelte van de taak van den vleugelhalf betreft het opbouwend gedeelte. Het zich begeven van den vleugelhalf naar het midden van het terrein kan dienst doen als tweesnijdend zwaard. Want allereerst worden de

binnenspelers daar gedekt en . . . doordat de spil stopper is, wordt het operatiegebied van den kanthalf bij den opbouw van den aanval meer naar het middenterrein verlegd."

"De samenwerking tusschen den vleugelhalf en den achterspeler geldt niet alleen bij de verdediging maar ook bij het opbouwen van de aanvallen. Het kan gebeuren dat de achterspeler den bal heeft bemachtigd en nu probeert door een snellen dribbel medespelers vrij te spelen. De tegenstanders, in de veronderstelling dat hij den bal gaat spelen, trekken zich echter op hun tegenspelers terug. Geen speler staat dan ongedekt; de verwachting is tevens: een pass van den achterspeler. Deze kan den bal dan linea recta naar het doel meenemen, om plots een hard schot in te zenden, dat zeer verrassend zal zijn. En over het algemeen beschikken de achterspelers over een ferm trap. De vleugelhalf moet zich in dit geval op de plaats van den achterspeler terugtrekken, daar deze bij eventuele mislukking dichter bij den binnenspeler is en hem dan kan dekken of aanvallen, hiertoe in staat gesteld door den vleugelhalf, die den buitenspeler dekt. Het spreekt vanzelf dat een dergelijke manoeuvre hoogst zelden plaats vindt; de verrassing zou er immers gauw af zijn en de achterspeler zou zich hierdoor maar al te zeer vermoeien."

"De kanthalf moet dus een vrije positie kiezen, als den spil de bal gaat spelen. De vleugelhalf moet echter nimmer den bal naar den spil plaatsen. De situatie zal daardoor – geheel onnoodig – uiterst gevaarlijk kunnen worden."

Over de voorhoede:

"Door combinaties ontstaan aanvallen en hierdoor ontstaan weer de doelpunten. De voorhoedespelers zijn nu de steunpunten in deze combinaties, de afwerkers van de aanvallen en de makers van de doelpunten. Dit combineeren moet dus goed verzorgd zijn, wil de aanval resultaat bereiken. Daarom ook zullen de combinaties vlot en niet over te veel spelers moeten verlopen. Hoe vlatter er gecombineerd wordt, des te sneller is de aanval opgezet. Dat wil niet zeggen, dat elke hooge, verre trap van den midden- of achterspeler in de richting van het vijandelijke strafschopgebied een snel opgezette aanval beteekent. Zeker, de bal gaat zeer snel van achter naar voren, maar van combinatie is hierbij geen sprake en van eenige zekerheid, dat een medespeler den bal krijgt toegespeeld, evenmin; Om van het bewust vrijspelen, en het kiezen van vrije positie, om te kunnen doelpunten, maar niet te spreken. Harde, hooge trappen op deze wijze zijn als loten uit de loterij en dit blijken nagenoeg altijd "nieten" te zijn. Vooral als er koelbloedige, geconcentreerde achterspelers klaar staan, om hierop van repliek te dienen!"

Over de vleugelspeler:

"De vleugelspeler moet niet aan de lijn blijven kleven. Bij den opbouw der aanvallen is hij niet gebonden aan de zijlijn. Hij kan naar binnen komen, hij kan met binnenspeler of midvoor van plaats verwisselen of hij kan in bepaalde spelsituaties toch uiterst scherp op zijn lijn blijven opgesteld."

"Als zeer belangrijk onderdeel van zijn opbouwende taak is het afgeven van den bal. Veel vleugelspelers plaatsen den bal, zoodra zij dezen ontvangen of na even gedreven te hebben, blindelings met een hoogen boog voor het doel, met het idee, dat daar de andere aanvallers wel zullen zijn en dat deze maar moeten zien, hoe zij den bal verder zullen behandelen, om een doelpunt te verkrijgen. Dat is verkeerd!

De vleugelspeler moet terdege bewust den bal naar zijn medespeler plaatsen.”
”De vleugelspeler is een specifieke aanvaller, maar toch kan en moet hij meewerken om de verdediging te helpen ontlasten. Zoodra zijn tegenspeler den bal heeft bemachtigd, moet hij dezen tegenstander aanvallen, en wel met dezelfde halsstarrigheid als de kanthalf zijn binnenspeler aanvalt. Ook de vleugelspeler moet dan blijven aanvallen en achtervolgen, als hij geen kans ziet, den tegenstander te bereiken, opdat deze gedwongen wordt, het leder snel en vaak onzuiver af te geven. Deze tegenstander van den vleugelspeler is bij een stopperspilspelend elftal de achterspeler. Het kan echter ook wel eens de kanthalf zijn, wanneer de taktiek van het eigen elftal verandert.”

Over de *binnenspeler*:

”De grondleggers van de ”W” in de voorhoede zijn de binnenspelers. Zij spelen in deze positie: 1. Om de aanvallen op te bouwen. 2. Om de kanthalves van de tegenpartij te kunnen aanvallen, als deze den bal spelen en aanvallen willen opbouwen. Dit laatste wordt aangeduid met den juiste term hiervoor: het ”afstoppen” van de kanthalves! Indien dus de aanval wordt opgebouwd, en het zal op de afwerking van dezen aanval aankomen, dan is de taak van den binnenspeler, om de W-formatie mede te vormen, beëindigd. Dan moet hij nuttiger werk doen, en dit bestaat daaruit, dat hij zich in de voorhoede begeeft, om te kunnen meewerken aan het voltooiën van de aanvallen. Deze overgang naar de voorste aanvalslinie moet niet geschieden als de bal reeds voor het doel is gebracht. Dan is het te laat!”

”Gaarne geef ik toe, dat de binnenspeler onmogelijk tijdig voor het doel aanwezig kan zijn, als hij den bal naar zijn eigen vleugelspeler plaatst en laatstgenoemde een hoogen voorzet geeft. In zo’n geval moet de binnenspeler zich naar voren en naar het midden van het terrein begeven, zoodat hij onmiddellijk in actie kan komen als de verdediging van de tegenpartij den bal voldoende kan wegwerken. Trouwens, de binnenspeler, die vóór het doel staat, zal den bal niet aan zijn vleugelspeler mogen doorgeven. Men reist toch ook niet van Amsterdam naar Utrecht via Groningen?”

Over de *midvoor*:

”Toen het elftal nog speelde met een voorhoede van vijf spelers op één lijn, was een belangrijk deel van de taak van den midvoor: het verdeelen van het spel. Als er op het middenveld geopereerd werd was hij de domineerende figuur, die te zorgen had voor het verdeelen van het spel, het toespelen van den bal aan zijn medespelers en het opbouwen van de aanvallen. Hij was hier inderdaad de leider! In het stopperspilsysteem wordt door de binnenspelers en kanthalves een dermate sterke stelling ingenomen, dat de positie van den midvoor als leider bij den opbouw der aanvallen niet meer noodig is. Begrijpt u mij echter goed! Ik wil daarmee niet zeggen dat de midvoor de ballen niet behoeft af te geven of ze niet zuiver behoeft te plaatsen en hierbij te zorgen heeft voor variatie en verrassing. Natuurlijk moet hij dat! Door de opstelling in het stopperspilsysteem echter wordt dit gedeelte van zijn taak overgenomen door de vier specifieke opbouwers van de aanvallen, n.l. de binnenspelers en de kanthalves. En dus niet speciaal de midvoor bouwt de aanvallen op.”

”De midvoor kan ongetwijfeld ook verdedigend werk verrichten. Echter niet door zich ver op eigen helft terug te trekken! Hij mag nimmer dichter op eigen doel terug gaan dan de middencirkel op eigen speelhelft. Gaat de midvoor verder terug, dan kunnen de verdedigers naar voren komen, met alle nadeelige gevolgen daaraan verbonden. De midvoor stelt zich dus zóódanig op, dat zijn tegenstanders gedwongen worden op eigen speelhelft te blijven, terwijl hij er tevens voor zorgt dat hij voor zijn medespelers bereikbaar is.”

Over *positiespel en dekken*:

”Over het positiespel van het elftal, het kiezen van positie en het dekken door de spelers heerschen nog vele verwarrende opvattingen. Een buitenlandsche trainer zei eens heel laconiek tegen zijn pupillen: ”Heeft de tegenpartij den bal, allemaal dekken! Hebben wij den bal, allemaal vrij staan!” Zoo, nu wisten de spelers het! Zoo dacht hij!”

”Het goede moment van positie kiezen is het moment waarop uw medespeler den bal zal gaan spelen. Op dat moment moet de speler weten waarheen hij den bal gaat plaatsen, en op dat moment start u. Dan start u eerder naar de plaats waar de bal zal komen dan uw tegenstander. Immers, deze moet den pass afwachten, om te zien, in welke richting de bal gaat.”

”De vraag ”Wien te dekken” is in het stopperspilsysteem gauw opgelost, daar steeds dezelfde speler de tegenspeler is. De bedoeling van het dekken is: het bemachtigen van de bal! Dáárom dekken wij, daarom belemmeren wij – door dit dekken – de tegenpartij den bal vrij naar de medespelers te plaatsen. Hoe geschiedt dat dekken? Achter den speler en tegen hem aan! Achter den speler omdat dan zijn bewegingen te volgen zijn! Tegen den speler, omdat dan onmiddellijk opgetreden kan worden en wel in dien zin, dat men, als den bal naar den tegenspeler gedirigeerd wordt, zijn tegenstander te vlug af is en zelf het leder zal kunnen spelen.”

Over *het spelen van den bal*:

”Zoo vraagt vooral het zuiver afgeven van het leder gevoel en begrip. De speler wordt hierbij meestal voor een keuze gesteld, die echter slechts in één geval zoo doeltreffend mogelijk kan zijn. En speciaal in het huidige, moderne voetbal, waar tempo als voorname factor geldt, is het niet mogelijk dat een voetballer bij het spelen van den bal eerst de volledige situatie, waarin de spelers van beide partijen zich bevinden, gaat opnemen, alvorens hij besluiten zal, aan welken clubgenoot hij ’t leder ’t voordeeligt kan doorgeven. Bij lager voetbal daarentegen ziet men maar al te vaak, dat de spelers den bal te lang bij zich houden en door een ver doorgevoerd drijven (het z.g. gepingel) denken, tijd te winnen voor het overzien van de spelsituatie van dat oogenblik.”

”De tijd is nu eenmaal voorbij, dat een speler een achttal tegenstanders kan passeeren en gaat doelpunten! Daarvoor voetballen de tegenspeler te goed, daarvoor vraagt de gehele wedstrijd te veel energie door het spelen in hooger tempo.”

Over *tempo*:

”Zijn er perioden in een wedstrijd, waarin de gang uit het spel is, er geen vaart meer

in zit, dan klinkt vaak over het veld. "Tempo, tempo!" Indien wij elftallen zien voetballen uit lagere klassen, dan valt naast het verschil in individuele balbehandeling, positie kiezen en positieospel het meest op, dat het spel trager is. Loopen ze minder of minder snel? Werken de spelers minder hard? Welneen! Integendeel, er wordt vaak nog harder gezwoegd en geploeterd. Het aantal kilometers, per wedstrijd door den speler uit een lagere klasse afgelegd, zal vaak grooter zijn, dan het aantal dat een speler uit een hogere klasse aflegt. Het spel is trager, het tempo is lager! Tempo, zoo ziet u, heeft dus niets te maken met veel of met hard loopen! Tempo slaat op balverplaatsing!"

Over *combineeren*:

"Vaak lezen wij, dat het veldspel van partij A veel beter was dan dat van de tegenpartij, maar toch verloor partij A. Heel veel onverdiende nederlagen worden zoo geleden door elftallen, die – ondanks de nederlaag – veel en veel beter combineerden. Hoe kon dat? Goed voetbal en goed combineeren dekken elkaar niet geheel en al. Als er goed gecombineerd wordt, houdt dit nog niet in, dat er ook goed gevoetbald wordt. Combinatie is middel, geen doel! Ze is het middel om aanvallen op te bouwen en via deze aanvallen tot het maken van doelpunten te komen!"

Over *kort en lang samenspel*:

"In het stopperspilsysteem geldt dus niet de vraag: kort of lang! Zelf kunnen de spelers door op hun inzicht gesteund initiatief hun stempel op den aanval leggen en zij volgen hierbij de leuze: "Snellen opbouw over de lengte van het veld door lang spel!" Dit sluit nochtans kort spel als verrassende variatie niet uit! Speciaal als de voorhoedespelers gedekt staan, is de "short pass" het aangewezen middel om uit de tijdelijk ontstane impasse te geraken."

En tot slot over *de kritiek op het stopperspilsysteem*:

"Laat men niet zeggen, dat de oude speelwijze dé manier van voetbal is. Dat het zoo mooi is en dat het zoo gespeeld behoort te worden, omdat het altijd zoo gespeeld werd. Wij loopen toch ook niet meer met pruik en kuitbroek uit den Franschen tijd! Laat men vooral niet komen met de opmerking dat dit Hollandsch is en al het andere geïmporteerd."

"Er werd beweerd, dat deze methode zuiver op verdedigen was ingesteld en uitsluitend bij zwakken elftallen paste. De Volewijckers gaven hierop het gepaste antwoord, door in dat zelfde seizoen 89 maal te scoren, waarbij 31 maal in de acht wedstrijden om het landskampioenschap. En hoewel De Volewijckers onveranderd hetzelfde systeem bleef volgen, kwamen in de verslagen zinnen voor als: "De Volewijckers wonnen ditmaal van V.U.C., doordat de spil aanvallend speelde". Zinnen, die helaas getuigden van een ontstellende onkunde!"

Het zal uit dit – fors uitgevallen – aantal citaten duidelijk zijn geworden, dat de taktiek in die periode rond de tweede wereldoorlog een belangrijke rol ging spelen. Vóór die tijd bestond taktiek enerzijds uit een opstelling waarbij rekening werd gehouden met de gedachte dat de tegenstander niet al te veel doelpunten mocht maken, en anderzijds uit het idee dat samenspel tot doelpunten kon leiden. Hoewel

het vorenstaande wel wat te cru is uitgedrukt, want men kwam natuurlijk niet van de ene op de andere dag van een chaos in een systeem terecht. Maar nu, met het stopperspilsysteem dus, was er evenwicht geschapen tussen aanval, opbouw en verdediging, waarbij alle spelers duidelijk omschreven taken hadden gekregen, die bovendien systematisch op elkaar waren afgestemd.

De modernisering van de voetbalsport maakte het – achteraf bezien – natuurlijk onvermijdelijk dat er evenwicht zou komen in de opstellingen en tussen aanvallende en verdedigende activiteiten. En toen het eenmaal zo ver was, was ook de mandekking een feit. Die dekking zag er destijds toch nog wel even anders uit dan tegenwoordig, maar het is toch het punt waarom het in de taktiek van de voetbalsport vanaf dat moment heeft gedraaid. Immers, vóór die tijd waren de voorhoedes van beide ploegen numeriek in het voordeel, en was vanuit de eigen verdediging een verre trap naar voren bij uitstek het middel om tot doelpunten te komen, omdat aldaar slechts enkele verdedigers gereed stonden om een overmacht aan aanvallers het hoofd te bieden. Het combineren toentertijd bestond dan ook voornamelijk uit het uitspelen van de verdedigers door de aanvallers, steunend op de rond 1876 gevonden gedachte dat twee of drie tegen één meer kansen bood dan één tegen één, oftewel pingelen. Naarmate echter het evenwicht groeide, en uiteindelijk in het stopperspilsysteem tot uitdrukking kwam, kregen de aanvallers meer en meer bewaking van een "eigen" tegenstander en viel het numerieke voordeel in de aanval weg. Daarmee werd de zo veelvuldig gebruikte "lange trap" steeds minder kansrijk (waarover later meer) en is het dus logisch dat er behoefte ontstond aan opbouwen en combineren: Het evenwicht op het veld maakte veel zuiverder spel noodzakelijk. En waar vroeger meerdere voorhoedespelers al automatisch vrij stonden, daar werd het nu noodzakelijk om steeds weer een vrije positie te kiezen. En zo wandelde het begrip "switchen" de voetbalsport binnen. En waar alle spelers nu ook een min of meer verdedigende taak hadden gekregen, daar moesten de achterspelers zo nu en dan aanvallende activiteiten ontplooiën. En dat leidde tot het begrip "overnemen".

De opstelling was evenwichtig geworden en had bovendien een konsept meegekregen: Het voetbal was gesystematiseerd. En zelfs zien we in het stopperspilsysteem al het allereerste begin ontstaan van de gedachte aan een vrije verdediger, gezien de taken van de vleugelbacks.

Er was destijds veel kritiek op het spelen van voetbal zoals dat door de stopperspilsysteem-voorstanders werd gepropageerd, omdat, zo vonden velen, het een verdedigende manier van voetballen zou zijn, terwijl toch, zo meenden zij, het doel van het spel was om doelpunten te fabriceren. De voorstanders van het systeem ontkenen heftig al te verdedigende bedoelingen te hebben en verklaarden hun speelwijze met de mededeling dat de dekking er niet in de eerste plaats op was gericht om tegendoelpunten te voorkomen, maar als belangrijkste doel had om de bal zo snel mogelijk weer te bemachtigen en daardoor zelf weer een aanval op te kunnen bouwen.

We kunnen natuurlijk nauwelijks ontkennen dat de toen zo fel bekritiseerde speelwijze er wel degelijk mede op uit was om de tegenstander van scoren af te houden. De voorstanders gingen er vanuit, dat wanneer het resultaat van een sportwedstrijd werd bepaald door het aantal punten dat een ploeg voor en tegen krijgt, het logisch was dat deze ploeg evenveel aandacht besteedde aan het

voorkomen van treffers als aan het maken er van. En daar kun je ze toch moeilijk ongelijk in geven.

Van stopperspil naar 4-2-4

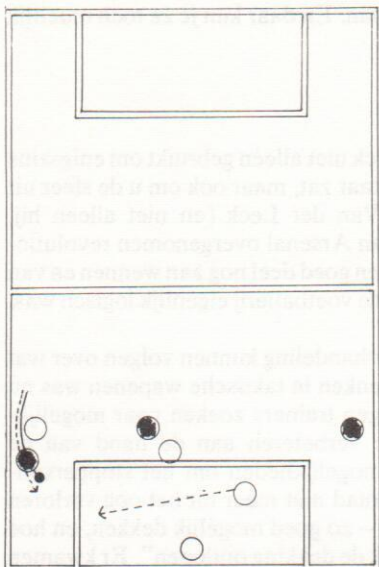
Ik heb de citaten uit het boek van Jaap v. d. Leck niet alléén gebruikt om enigszins te laten zien hoe het stopperspilsysteem in elkaar zat, maar ook om u de sfeer uit die periode (nog eens?) te laten proeven. Van der Leck (en niet alleen hij, natuurlijk) deed echt pionierswerk met zijn van Arsenal overgenomen revolutionaire aanpak, want Nederland moest er voor een goed deel nog aan wennen en van worden overtuigd dat systematisch denken in de voetballerij eigenlijk logisch was, en zeker niet meer tegen te houden.

Er zou nu een langdurige en gedetailleerde verhandeling kunnen volgen over wat er daarna allemaal is gebeurd. Immers, het denken in taktische wapenen was nu pas echt op gang gekomen, en allerwege gingen trainers zoeken naar mogelijkheden om het systeem aan te passen of te verbeteren aan de hand van de kwaliteiten van hun eigen spelers, en naar mogelijkheden om het stopperspilsysteem te bestrijden. Daarbij kon de rode draad niet meer uit het oog verloren worden: "Hoe kan mijn ploeg – bij balverlies – zo goed mogelijk dekken, en hoe kan mijn ploeg – bij balbezit – zo goed mogelijk de dekking ontlopen". Er kwamen vele varianten op het systeem en strijdwijzen er tegen. En de elftallen hadden nu ook vaak niet meer alleen maar een "algemene" manier van spelen, maar konden die – ook al door de groeiende taktische kennis en kunde van de spelers – wekelijks aanpassen aan de omstandigheden: De kracht en de speelwijze van de tegenstander, de stand op de ranglijst, de gesteldheid van het terrein, eventuele blessures van geroutineerde krachten, enzovoort. En zelfs kon de tactiek gedurende de wedstrijd meermalen worden veranderd.

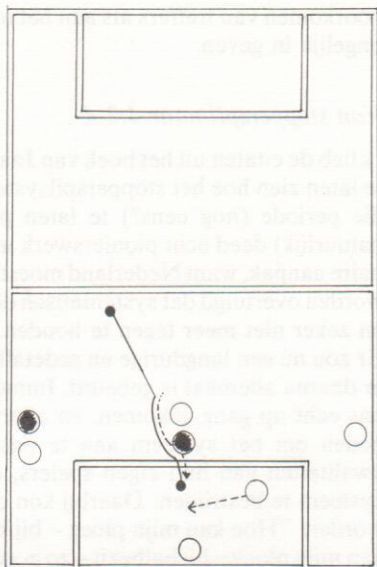
Het zou te ver gaan en bovendien voor velen van u niet interessant zijn om al die varianten en trucs te belichten. En het zou, gelet op het doel van dit boekje, ook niet zo veel nut hebben. Ik wil me daarom graag beperken tot de voornaamste factoren die de geleidelijke overgang van het stopperspilsysteem naar het 4-2-4 hebben bewerkstelligd.

Wanneer je een systeem wilt bestrijden dan is het logisch dat je allereerst gaat uitpluizen wat er de tere punten van zijn. Wat waren – in verdedigend opzicht – voornamelijk de zwakke plekken in het stopperspilsysteem?

1. Eén der vleugelspelers van de balbezittende partij had nogal wat ruimte. Wanneer de bal op de linkerhelft van het veld was (gezien vanuit de verdedigende partij), dan stond de rechtsback schuin achter de spil gereed om:
 - op de linkervleugel in te grijpen wanneer de linksback door diens tegenstander werd gepasseerd (fig. 10), of
 - in het centrum in te grijpen wanneer de spil door de midvoor werd gepasseerd (fig. 11), of
 - de dekking van de midvoor over te nemen wanneer de spil op de linkervleugel de linksback moest steunen (fig. 12), of
 - om opkomende binnenspelers op te vangen.
2. Er was veel ruimte voor opkomende binnenspelers, die gebruik maakten van het gegeven dat een op het juiste moment gestarte speler zijn direkte tegenstander

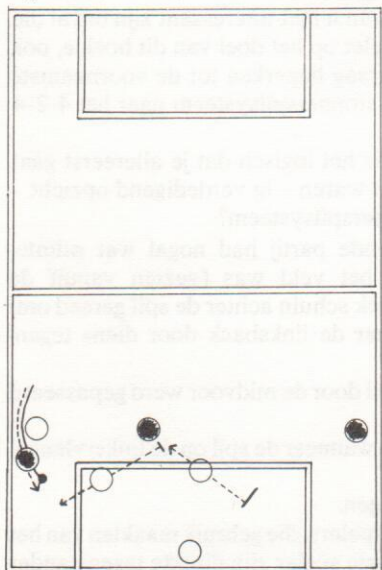

Figuur 10.

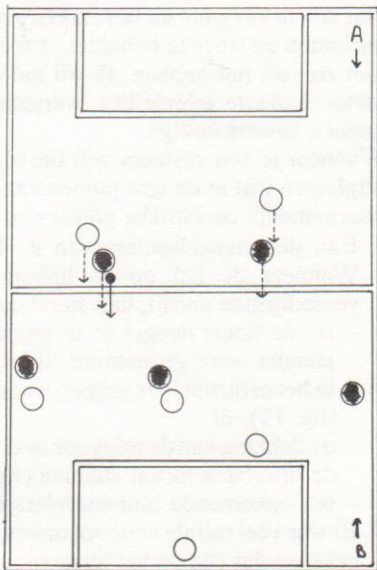

Figuur 11.

Figuur 12.

Figuur 13-A.

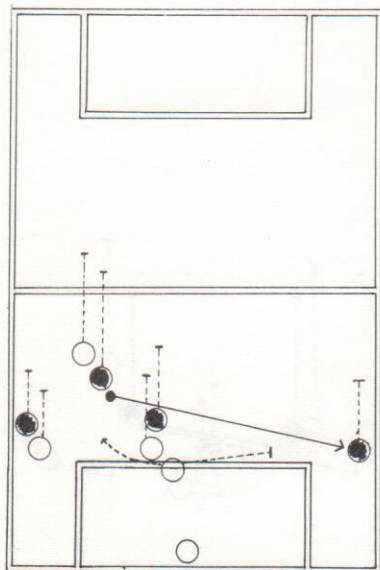

achter zich zal kunnen houden. Figuur 13 geeft een willekeurig voorbeeld van het gevaar dat de binnenspelers vormen. Ploeg A heeft zojuist een aanval van ploeg B afgeslagen, doordat de rechtsbinnen de bal heeft afgenomen van de linkshalf. De binnenspeler rukt onmiddellijk met de bal op, terwijl ook de andere binnenspeler snel opkomt (A). De rechtsbinnen kan nu dus besluiten om zèlf met de bal door te gaan, om dan op een gegeven ogenblik natuurlijk de rechtsback tegen te komen, waarna hij eventueel naar zijn geheel vrij staande linksbuiten zou kunnen passen (B).

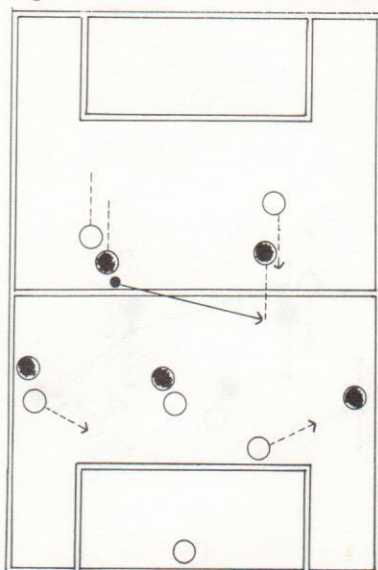
Laten we aannemen dat hij dat niet doet, maar de bal aan zijn linksbinnen geeft. Onmiddellijk gaat dan de rechtsback van Partij B naar zijn direkte tegenstander toe en stelt de linksback zich schuin achter de spil op (C). De nu aan de bal zijnde binnenspeler heeft dan enkele mogelijkheden. Wanneer hij snel handelt en de bal direkt doorspeelt naar zijn linksbuiten, kan hij, ook weer snel doorstartend, een twee tegen één situatie op die vleugel kreëren (D). Maar hij kan ook zelf doorgaan. Dan komt hij na niet al te lange tijd weliswaar de linksback tegen, maar op het goede moment kan hij dan toch de rechtervleugel bereiken, waar de rechtsbuiten helemaal vrij staat en ook de doorgesprinte binnenspeler aanwezig is. Deze twee spelers hebben dan een twee tegen één situatie, omdat de linkshalf zich tegen die tijd wel hersteld zal hebben (E). Bovendien kan er in de één tegen één situaties tussen back en binnenspeler (In B en E, als de binnenspeler een cross-pass kan gaan geven) niet ergens nog een verdediger rugdekking geven, wanneer de binnenspeler onverhoopt zou besluiten om de back op snelheid te passeren.

Eenzijds zijn er natuurlijk veel meer mogelijkheden (denkt u zich maar in wat er

Figuur 13-B.

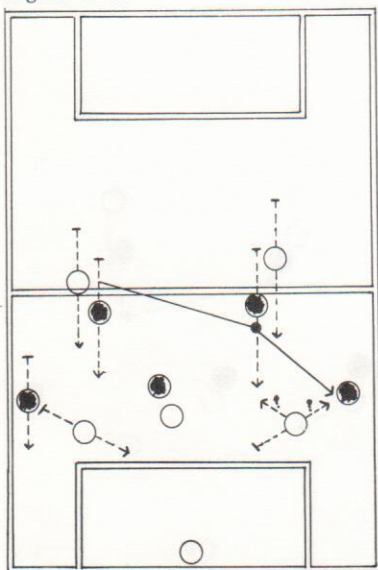
Figuur 13-C.

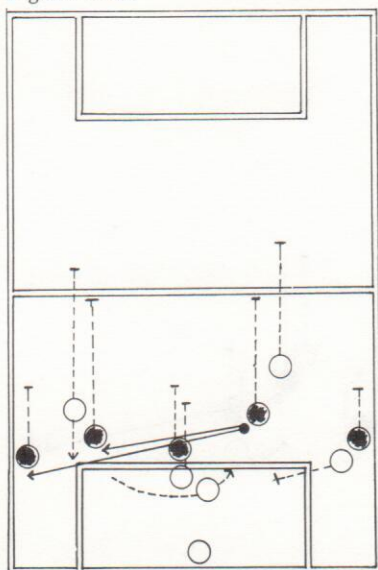
kan gebeuren wanneer de rechtsbinnen na het afspelen van de bal aan de linksbinnen niet rechtdoor start, maar schuin voorlangs (F), anderzijds heb ik geïllustreerd met een situatie die niet vaak voorkwam natuurlijk, namelijk twee tegelijkertijd uitgeschakelde kanthalves. Om zo duidelijk mogelijk het gevaar van de binnenspelers te kunnen laten zien, want toch niet zelden ontstond door het snel handelend optreden van de binnenspelers een uit te buiten meerderheid. Maar het uitbuiten van de zwakke punten van het systeem was uiteraard niet het enige bestrijdingsmiddel. Er werden ook manieren gezocht en gevonden om het systeem te ontregelen. En daarvoor bleken een paar zaken duidelijk in aanmerking te komen.

1. De dekking was een doorn in het oog van hen die moesten opbouwen en aanvallen en iedereen die daar last van had deed z'n uiterste best zich zoveel mogelijk aan de dekking te onttrekken. Het daartoe geëigende middel was het "switchen" (onderling van plaats verwisselen). Dit had twee effecten:
 - De tegenstander moest steeds weer aan de hand van de zich snel wijzigende situatie een keuze maken tussen het dekken van de ruimte en het dekken van de tegenstander;
 - De ruimte voor opkomende binnenspelers werd er groter door.
- Laten we de situatie in figuur 13 eens als voorbeeld nemen. De rechtsbinnen heeft zojuist de bal gespeeld naar de linksbinnen en de backs hebben hun veranderde posities ingekomen. Er resteert nu één goede afspeelmogelijkheid, naar de rechtervleugel dus, waar bij snel spel een één tegen twee situatie ontstaat (fig. 14-A). Maar wat nu, wanneer de midvoor en de linksbuiten

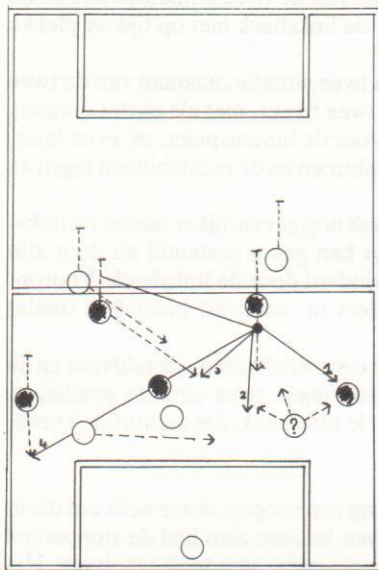
Figuur 13-D.

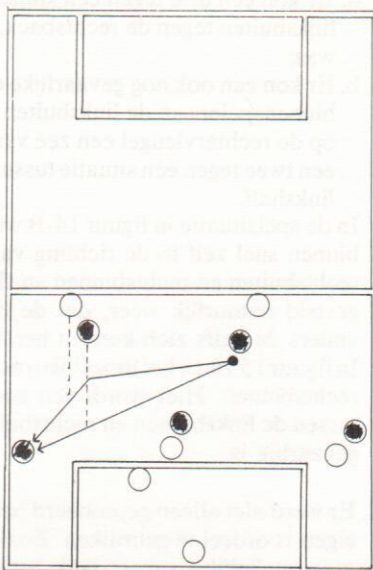
Figuur 13-E.

plotseling van plaats verwisselen? Dan ontstaat er even een situatie als in figuur 14-B, hetwelk u kunt vergelijken met figuur 13-F. In deze laatste spelsituatie

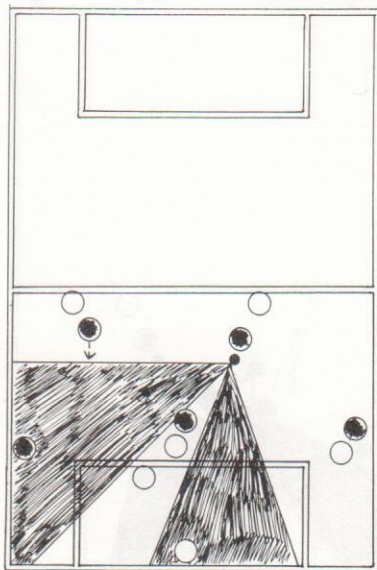

Figuur 13-F (vergelijk b.v. figuur 13-D).

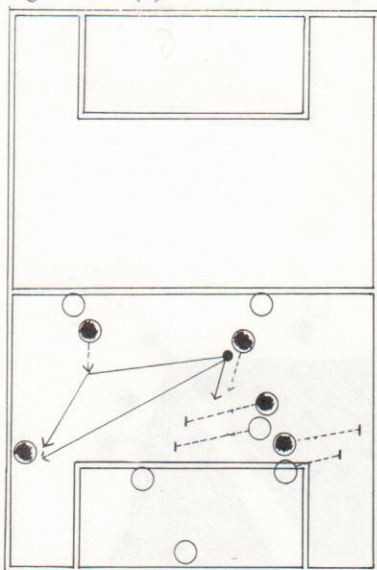

Figuur 14-A (1).

Figuur 14-A (2).

Figuur 14-B (1).

konden er, alweer bij snel en goed handelen, door de start schuin voorlangs van de binnenspelers twee dingen gebeuren:

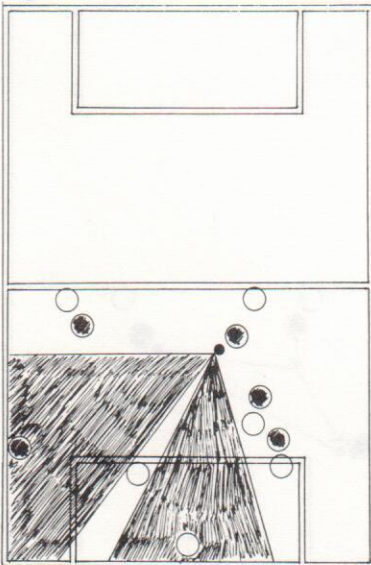
- a. Er kon een drie tegen één situatie ontstaan van de twee binnenspelers en de linksbuiten tegen de rechtsback, wanneer de linksback niet op tijd ter plekke was;
- b. Er kon een ook nog gevaarlijke drie tegen twee situatie ontstaan van de twee binnenspelers en de linksbuiten tegen de twee backs, met als ekstra dreiging op de rechtervleugel een zee van ruimte voor de buitenspeler, of, even later, een twee tegen één situatie tussen de rechtsbuiten en de rechtsbinnen tegen de linkshalf.

In de spelsituatie in figuur 14-B wordt de zaak nog gevaarlijker omdat de linksbinnen snel zelf in de richting van het doel kan gaan, gesteund nu door zijn rechtsbuiten en rechtsbinnen en slechts gehinderd door de linksback. Vooropgesteld natuurlijk weer, dat de binnenspelers op snelheid handelen, omdat anders de halves zich kunnen herstellen.

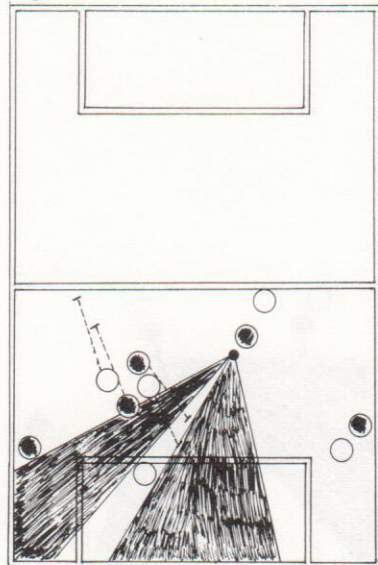
In figuur 15 ziet u het mogelijke resultaat van een switch tussen de midvoor en de rechtsbinnen. Hier wordt een zeer snelle één tegen twee situatie geschapen tussen de linksbinnen en rechtsbuiten tegen de linksback, die natuurlijk levensgevaarlijk is.

2. Er werd niet alleen geprobeerd om de dekking te ontlopen, maar zelfs om die in eigen voordeel te gebruiken. Zoals we hebben kunnen zien had de stopperspil oorspronkelijk maar één taak, het uitschakelen van de vijandelijke midvoor. Het

Figuur 14-B (2).

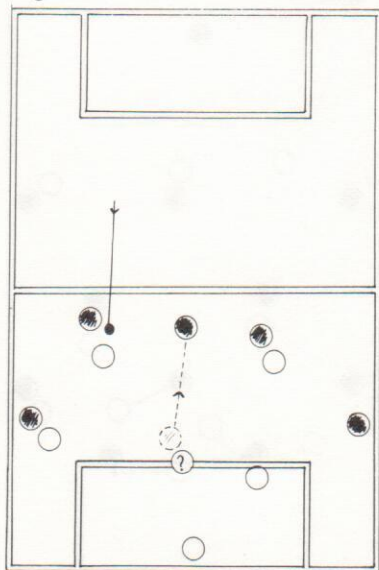
Figuur 15.

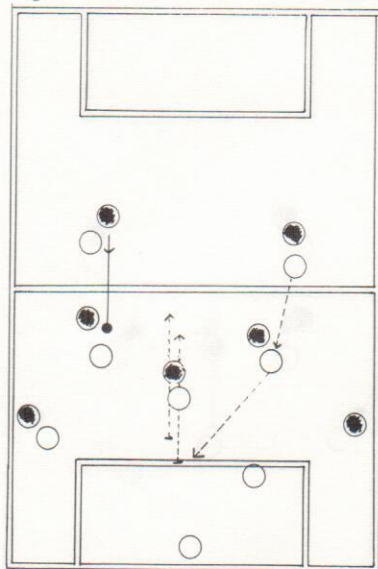
kon nu gebeuren dat de midvoor als opdracht kreeg om niet langer alleen maar als spits in het centrum van de aanval te fungeren. Hij moest zich dan steeds "terug laten zakken", hetgeen wel kon gebeuren door middel van een switch met een binnenspeler, maar ook wel zonder dat er van een switch sprake was. En hij stelde daarmee de stopperspil voor de keuze: meegaan en het centrum ongedekt laten (fig. 16) of in het centrum blijven, maar de midvoor laten lopen. Tja, het centrum loslaten was natuurlijk levensgevaarlijk, maar de midvoor zo maar vrij rond laten lopen was ook een griezelige gedachte. En de meest gebruikelijke oplossingen waren dan ook:

- a. De stopper bleef de midvoor dekken, waar die ook heen ging, en een kanthalf nam dan zolang diens taak in het centrum over, waartoe hij natuurlijk wel zijn tegenstander moest loslaten, hetgeen dan weer door een binnenspeler van zijn eigen elftal moest worden opgelost, in geval van nood (fig. 17).
 - b. De stopper bleef in het centrum van de verdediging, terwijl de dekking van de midvoor voor rekening van een kanthalf kwam. Hetgeen hetzelfde effect had (fig. 18).
3. Er werd ook geprobeerd om tot ontregeling van het systeem te komen, door te spelen met een M-formatie in de voorhoede: Bijvoorbeeld de binnenspelers vooruitgeschoven en de midvoor en de vleugelaanvallers teruggetrokken. Doordat de backs de vleugelspelers bleven dekken, kreeg de ploeg met de M-voorhoede wel een speler minder op het middenveld, maar moest de spil tegen twee middenvoors optornen. Nou, dat kon natuurlijk ook weer niet, en die

Figuur 16.

Figuur 17.

situatie werd dan wel weer opgelost door de dekkingstaken te wijzigen, maar men bereikte er toch wel mee dat het stopperspilsysteem uit haar verband werd getrokken (fig. 19).

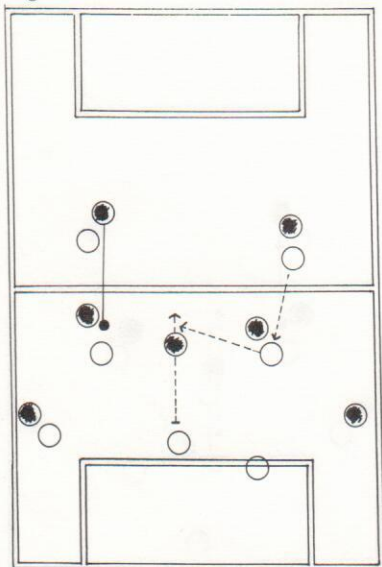
4. Ook de viemans-voorhoede was een methode: Vier op één lijn opererende aanvallers, en één achter de frontlinie spelende voorhoedespeler. Het zal duidelijk zijn dat de viemans-voorhoede als tegenzet op het stopperspilsysteem ongeveer hetzelfde effect sorteerde als de M-voorhoede, met dit verschil, dat de vleugelaanvallers meer vooruitgeschoven speelden (fig. 20).

Los van het uitbuiten van de zwakke plekken, waren de pogingen om iets tegen het stopperspilsysteem uit te richten, er voornamelijk op gericht om het centrum van de verdediging open te breken, door daar of tijdelijk (switchen en wegklokken spil) of permanent (M-formatie, viemans-voorhoede) een numerieke meerderheid te scheppen. Die ontwikkelingen werden voor een stopperspil spelend elftal natuurlijk een weinig problematisch, en het leidde er toe dat men – om het evenwicht op die gevoelige plek in het centrum te herstellen – het ging zoeken in het versterken van de defensie. Hoe?

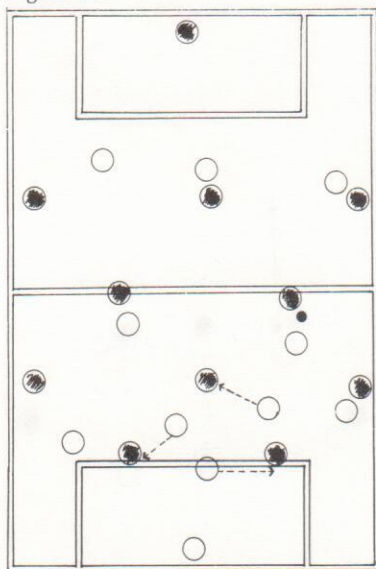
Wij laten u een stukje meelezen in het boek, dat Ir. Ad van Emmenes in het voorjaar van 1965 publiceerde:

”Het kan voorkomen dat men, het stopperspilsysteem toepassend, tot de ontdekking komt dat de verdediging niet sterk genoeg is en dat men in de lagere elftallen geen spelers genoeg heeft om voor versterking te zorgen. In de tegenwoordige omstandigheden zal het dan voor bepaalde clubs wel mogelijk zijn

Figuur 18.

Figuur 19.

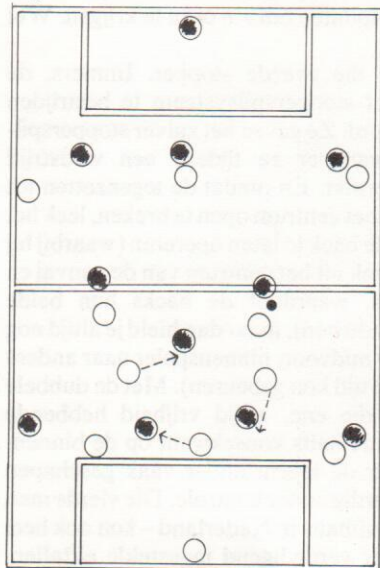

krachten uit lager geklasseerde verenigingen weg te halen, waardoor men het systeem intact zou kunnen houden. Wij willen ons echter even op het standpunt stellen dat men dit niet kan of niet wil en dat men dus uitsluitend rekening houdt met de beschikbare krachten. In zulke omstandigheden zijn er wel clubs geweest die er toe kwamen een voorspeler in de verdediging terug te trekken. Wie daarmee het eerst begonnen is, is nooit met zekerheid vast te stellen, maar in elk geval hebben wij het De Volewijckers voor het eerst zien doen en wij menen wel, dat dit de primeur in Nederland betref. Deze club uit Amsterdam-Noord kwam tegen Ajax uit, wist dat de stadgenoot sterker was en legde het accent geheel op het voorkomen van de doelpunten met de overweging dat het aldus 0-0 kon blijven en wie weet, met een enkele uitval nog een overwinning ook.

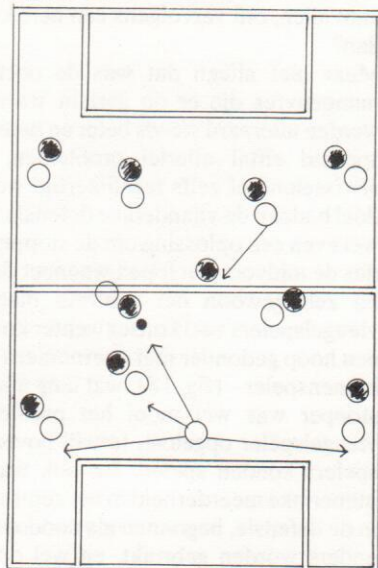
In beide wedstrijden tegen Ajax werd deze tactiek toegepast en de resultaten waren 1-0 voor De Volewijckers en 0-0. Blijvende successen bereikte de club met dit in feite enigszins negatieve spel niet. Hetzelfde geldt voor andere clubs, die het systeem, dat men ook enigszins als een variant van het stopperspilsysteem kan beschouwen, gingen toepassen en die het vrijwel steeds uit zwakte deden. In de hoop uiteraard tegen sterkere tegenstanders aldus kostbare punten in de wacht te slepen en zo het eersteklasserschap te behouden. Waaruit men al kan concluderen dat deze speelwijze in het algemeen verre van aanbevelenswaardig moet worden geacht, maar incidenteel resultaten kan opleveren, die de club wenselijk acht.

In dit systeem vervult een zogenaamde voorspeler – wiens naam alleen maar bij het opgeven van de opstelling in de voorhoede voorkomt – de eigenlijke rol van stopper, als bewaker van de middenvoor. Achter hem bevindt zich dan de

Figuur 20.

Figuur 21.

zogenaamde stopperspil, wiens taak echter meer weg heeft van die van de achterback in het grendelsysteem of die van de slingerback in het slingerback-systeem (Dit zijn op verdedigen ingestelde en in Nederland niet of nauwelijks gespeelde systemen, die – om het laatste – niet door mij verduidelijkt werden). Deze back noemt men de tweede stopper, vandaar de betiteling "dubbele stopper". Hij steunt de andere stopper in diens taak het centrum te dekken, maar kan ook de andere spelers door rugdekking assisteren. De overige verdedigers hebben allen de normale taak, maar het verschil is, dat de beide achterspelers de vleugelspelers partij consequent kunnen dekken. Hetzelfde geldt ook wel voor de kanthalfs ten opzichte van de binnenspelers van de tegenpartij en men kan dus vaststellen, dat deze opstelling qua dekkingssysteem zeer goed kan voldoen. Het enorme nadeel is echter dat de aanvalskracht aanzienlijk wordt verzwakt en min of meer aan het toeval wordt overgelaten. Met een paar extra gevaarlijke spelers in het voorste gelid kan men soms toch wel wat bereiken, maar globaal genomen zijn uitslagen als 0-0, 1-0, 0-1, of ten hoogste 1-1 bij deze opstelling schering en inslag. Desnoods kan men er nog wat van maken door spelers van het defensieblok bij wijze van verrassing zo nu en dan naar voren te laten trekken, maar daar de speelwijze nu eenmaal – en vaak uit angst! – op verdedigen is ingesteld, zijn dergelijke escapades niet licht te verwachten." (fig. 21.)

Tja, in 1965 hadden we in Nederland al zo'n tien jaar min of meer betaald voetbal achter de rug, en bij steeds meer ploegen kwam tegen hoger geklasseerde of sterker geachte tegenstanders het aksent in de eerste plaats te liggen op het voorkomen van doelpunten. Dat ging dan inderdaad vaak ten koste van de aanvalskracht, maar persoonlijk kan ik me goed voorstellen dat een trainer van een laaggeklasseerd elftal het in allereerste instantie zocht in verdedigende zekerheden en pas een hele tijd later aan het maken van goals ging denken. Zo'n man voelde er natuurlijk ook geen laars voor om zijn spelers frank en vrij te laten aanvallen, om vervolgens een hele kudde doelpunten om z'n oren te krijgen. Wel dan?

Maar niet alleen dat was de oorzaak van die tweede stopper. Immers, de manoeuvres die er op gericht waren om het stopperspilsysteem te bestrijden werden uiteraard steeds beter en beter uitgevoerd. Ze gaven het zuiver stopperspilspelend elftal allerlei problemen, zeker wanneer ze tijdens een wedstrijd afwisselend of zelfs tegelijkertijd werden gebruikt. En omdat de tegenzetten tot doel hadden de vijandelijke defensie vooral in het centrum open te breken, leek het wel even een oplossing om de stopper als derde back te laten opereren (waarbij hij dus de midvoor liet lopen wanneer deze wegtrok uit het centrum van de aanval en hij zelf gewoon het centrum bleef dekken, waardoor de backs hun beide vleugelspelers veel konsekwenter konden schaduwen), maar dan hield je altijd nog een hoop gedonder met overnemen (half naar midvoor, binnenspeler naar andere binnenspeler – (fig. 18), wat lang niet altijd op tijd kon gebeuren). Met de dubbele stopper was wel mooi het probleem van die ene, altijd vrijheid hebbende vleugelspeler opgelost, terwijl bovendien nu de halfs konsekwent op de binnenspelers konden spelen. En ook was de door de tegenstander vaak geschapen numerieke meerderheid in het centrum heel aardig onder controle. Die vierde man in de defensie, begonnen als noodoplossing – althans in Nederland – kon ook heel anders worden gebruikt, en wel door minder verdedigend ingestelde elftallen,

getuige de woorden van de heer Van Emmenes, even verderop in zijn boek: "Wij hebben ook wel een variant van deze variant gezien, waarover heel wat meer goeds te zeggen valt. Eén van de kanthalfs wordt geplaatst naast, dus niet voor de stopperspil, en aldus verkrijgt men in feite twee stoppers ter dekking van het centrum. Deze twee zorgen daarbij voor rugdekking van elkaar, zodat de beide achterspelers hun aandacht op de vleugelspelers van de tegenpartij kunnen concentreren. Verdedigend wordt het spel dus sterker. Nu moet natuurlijk, ter assistentie van de overgebleven kanthalf, één der binnenspelers een teruggetrokken positie innemen en daarbij houdt men de andere binnenspeler in het voorste gelid, zodat een viermansvoorhoede ontstaat. Daarbij moet in dit systeem deze tweede binnenspeler toch herhaaldelijk terugkomen – of ter afwisseling de midvoor – omdat anders het middenveld te zwak bezet zou zijn. Het aardige van dit o.a. door Willem II een tijdlang toegepaste systeem (enkele jaren voor men aan 4-2-4 toe was) is echter vooral, dat de beide stoppers niet angstvallig een verdedigende rol blijven vervullen, maar afwisselend, al naarmate de strijd verloopt, wel eens naar voren kunnen trekken, waarbij er natuurlijk één, als "echte" stopper achter blijft. Dat brengt de middenveldbezetting dan op peil, zorgt voor een betere steun aan de voorhoede en brengt een verrassend element extra in het spel. Een gevolg van deze speelwijze kan nog zijn, dat de voorhoede, die bij grote meerderheid niet los kan komen, nu "lucht" krijgt om aanvallen op te bouwen en af te werken. Deze variant mag men natuurlijk niet verwarren met die van de eerder genoemde dubbele stopper, want er is geen sprake van eenzijdig verdedigen en eigenlijk gaat het er alleen maar om een betere verhouding tussen verdediging en aanval te krijgen dan voordien het geval was. Een speelwijze, die wel enigszins lijkt op die welke met name de Zuidamerikaanse ploegen in 1954 in Zwitserland demonstreerden en speciaal op die van Brazilië in 1958. Al is zij zeker niet identiek daarmee."

Het zal een ieder wel duidelijk zijn dat eerst het zoeken naar antwoorden op het stopperspilsysteem en daarna het bezweren van de gevaren die die antwoorden opleverden, bijna onvermijdelijk moesten leiden tot een viermans-voorhoede en -achterhoede. Toen bovendien in 1958 Brazilië de wereldtitel greep met een elftal dat zich van een 4-2-4-opstelling bediende, werd deze manier van spelen al snel algemeen overgenomen, al zag het stopperspilsysteem nog wel kans om zich te handhaven. Dat duurde echter niet zo erg lang, want toen vier jaar later Brazilië weer toesloeg, achtte de voetbalwereld de waarde van het 4-2-4-"systeem" dubbel en dwars bewezen, en was – althans in het topvoetbal – het stopperspil vlug van de velden verdwenen.

De uitgangspunten van het 4-2-4 waren nogal simpel. De vier verdedigers hadden uiteraard hun "eigen" tegenstander, maar waren tevens verantwoordelijk voor rugdekking van elkaar. Figuur 22 laat dat zien: De rechtsbinnen heeft de bal (A) en plaatst deze naar zijn rechtsbuiten (B) of zijn linksbuiten (C). En de verdere taakverdeling zal u ook niet ontgaan. De twee middenvelders moesten in het verdedigende deel van hun taak zorgen voor het afstoppen van de vijandelijke middenvelders. Zij deden dat veelal door hun balbezittende tegenstander niet onmiddellijk aan te vallen, maar – elkaar rugdekking gevend – terug te wijken om zo de aanval van de tegenpartij te laten verzanden in een gebrek aan ruimte (fig. 23). Maar ook moesten zij, als schakelspelers tussen voor- en achterhoede, zorgen

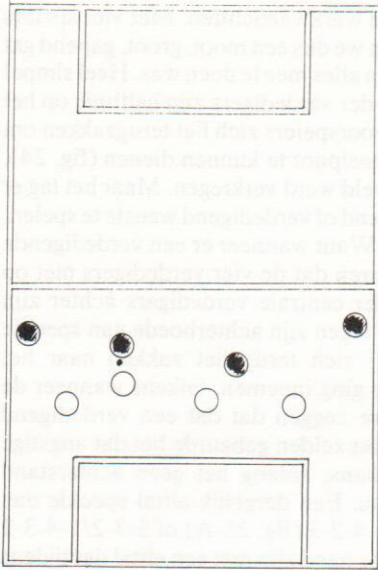
voor het uitdelen van bruikbare passes aan de vier voorhoedespelers. En óók moesten zij in staat zijn méé aan te vallen, door schoten van afstand en door regelmatig voor het vijandelijk doel op te duiken. En de voorhoede? Tja, die stond er toch wel voornamelijk om doelpunten te produceren.

"Zo zo", zult u misschien denken, "nou, nou. Dat was er dus wel even een stuk eenvoudiger op geworden. Niet zolang er voor deden ze nog moeilijk met switchende spelers, met de spil weglokken, met overnemen, met wat al niet, en nu gaat het ineens allemaal weer recht toe recht aan".

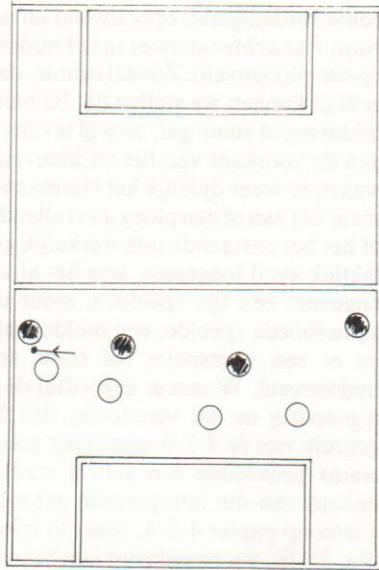
Geintje, want iedereen begrijpt dat dat niet zo was. Maar er was zo langzamerhand wel wezenlijk iets veranderd, dat van taktiek een ander soort wapen had gemaakt dan het eerst was. In het begin van het stopperspilsysteem had elke speler een vaste plaats en een duidelijk omschreven taak. Die kende hij, en daarmee basta. In die periode moesten de spelers nog geleidelijk wennen aan het überhaupt hebben van een vastomlijnde opdracht. Daarna, zo hebben we gezien, is het denken in taktische wapenen op steeds groter wordende schaal in gebruik geraakt, en werden er varianten en variaties bedacht. De opstelling als uitgangspunt bleef gehandhaafd, maar de opdrachten die de spelers daarbinnen mee kregen konden voor enkelen van hen van week tot week verschillen. Met andere woorden: Het *systeem*, dat eerst bestond uit een opstelling met onlosmakelijk daaraan verbonden de serie vaste opdrachten, veranderde langzamerhand in het *systeem*, dat de opstelling als uitgangspunt had, maar waarbij de taken van de spelers niet elke week dezelfde waren. De opstelling werd geïnterpreteerd aan de hand van de omstandigheden, waarmee het "konsept" was geboren, dat samen met de opstelling het systeem vormt. Naarmate de tijd vorderde en het taktische denken volwassener werd, maar vooral de technische, taktische en konditionele kwaliteiten van de spelers op een veel hoger plan kwamen (en ook onder druk van de al maar groter wordende geldbedragen die met de voetballerij gemoeid waren) werd de wijze van spelen steeds nadrukkelijker gekozen aan de hand van de omstandigheden. De opstelling werd hoe langer hoe minder voorzien van vaststaande opdrachten, en hoe langer hoe meer wekelijks van een konsept voorzien. Het evenwicht op het veld werd niet meer gezocht in de opstelling zelf, maar in de wekelijks veranderende interpretatie van de opstelling.

Het is daarom dat ik geen uitgebreide beschouwing geef van alle mogelijkheden van de 4-2-4-opstelling, want u zoudt dan in wezen zo'n beetje weer hetzelfde moeten lezen als u al bij de uitleg van het stopperspilsysteem gedaan hebt, met dien verstande dat dat dan vanuit andere posities op het veld zou gebeuren. Want natuurlijk werd er druk geswitched. En uiteraard werd er getracht om verdedigers uit de defensie weg te lokken om zodoende middenvelders (en ook wel achterspelers) de ruimte te geven om door te komen. En vanzelf werd de plaats van de rechtsback overgenomen door een medespeler, wanneer de eerste zich naar voren waagde. Enzovoort.

Een zeer essentieel verschil tussen het stopperspilsysteem en het 4-2-4 moeten we wel benadrukken, omdat juist daar door zo ongeveer ieder team aan de hand van de eigen kwaliteiten, aan de hand van de kracht van de tegenstander, en aan de hand van allerlei andere gegevens, steeds andere interpretaties werden toegepast. Kende het stopperspilsysteem twee verdedigende middenvelders, alsmede twee aanvallende middenspelers, in het 4-2-4 zien we slechts twee middenvelders, die

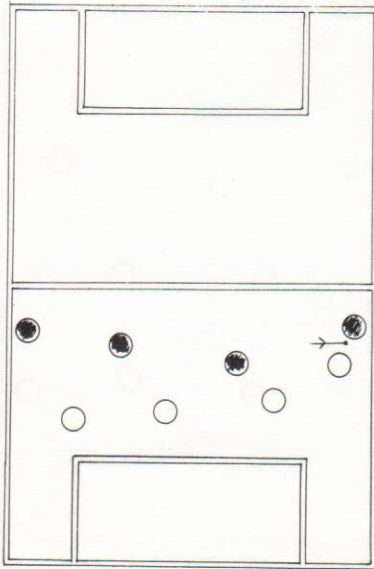

Figuur 22. De dekking in het 4-2-4. De rechtsbinnen heeft de bal...

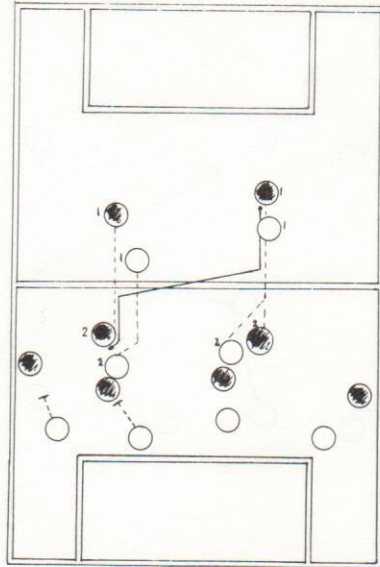

Figuur 22... en plaatst deze naar zijn rechtsbuiten...

Figuur 22... of naar zijn linksbuiten.

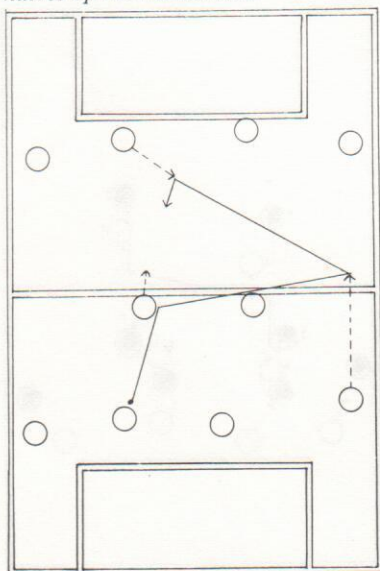

Figuur 23. Het "wijkend verdedigen" door de kanthalfs had tot doel de aanval van de tegenpartij te "verstikken" door gebrek aan ruimte.

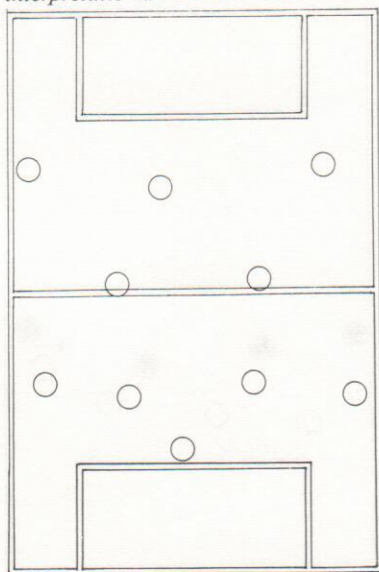

beide verdedigend, opbouwend en aanvallend werk verrichtten. Met vier spelers voor, vier achter en twee in het midden hadden we dus een mooi, groot, gapend gat op het middenveld. Zóveel ruimte, dat daar van alles mee te doen was. Heel simpel gezegd kunnen we stellen dat bij balbezit één der verdedigers zijn halflinie op het middenveld steun gaf, terwijl tevens één der voorspelers zich liet terugzakken om aan de voorkant van het middenveld als afspeelpunt te kunnen dienen (fig. 24), waarmee weer tijdelijk het viermans-middenveld werd verkregen. Maar het lag er maar net aan of een ploeg aanvallend, behoudend of verdedigend wenste te spelen, of het bovenstaande ook werkelijk gebeurde. Want wanneer er een verdedigende tactiek werd toegepast, kon het al snel gebeuren dat de vier verdedigers niet op ongeveer één lijn speelden, maar dat één der centrale verdedigers achter zijn achterhoede speelde, een middenvelder in of tegen zijn achterhoede aan speelde en er een voorspeler (of soms zelfs twee) zich terug liet zakken naar het middenveld. Wanneer een elftal deze positie ging innemen, telkens wanneer de tegenpartij de bal veroverde, dan kunnen we zeggen dat dat een verdedigend gebruik van de 4-2-4-opstelling was. Maar niet zelden gebeurde het dat angstige teams gedurende een gehele wedstrijd (althans, zolang het geen achterstand opliep) van die interpretatie gebruik maakten. Een dergelijk elftal speelde dan alleen op papier 4-2-4, maar in feite 5-2-3/1-4-2-3 (fig. 25-A) of 5-3-2/1-4-3-2 (fig. 25-B). En omgekeerd kon hetzelfde aan de hand zijn met een elftal dat tijdens

Figuur 24. Het oude 4-mans middenveld werd bij balbezit tijdelijk opnieuw verkregen doordat één verdediger en één aanvaller steun gaven aan de kant-halves op het middenveld.

Figuur 25A. Een destijds verdedigende interpretatie van 4-2-4: 5-2-3...

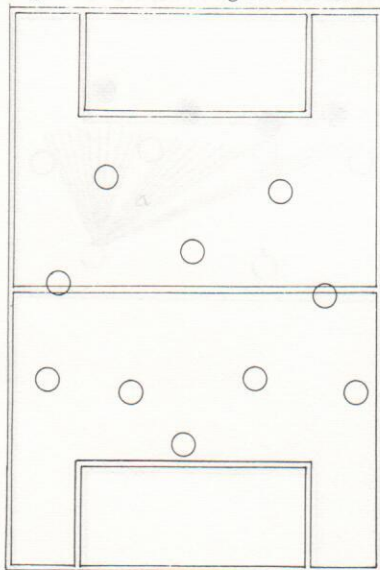

een bepaalde wedstrijd zeer aanvallende bedoelingen had. Kortom, 4-2-4 was een uitgangsoptelling, die op het veld bijna nooit terug te vinden was omdat er van één ploeg op het middenveld altijd meer dan twee spelers aanwezig waren. En welke spelers dat waren lag aan de speelwijze voor die dag (bij verdedigend spel vaker voorhoedespelers op het middenterrein, en bij aanvallend spel vaker verdedigers), aan de individuele kwaliteiten van de spelers (een centrale verdediger met een goede techniek en een hard schot kwam eerder "mee op" dan zijn kollega, wanneer deze over voornamelijk verdedigende kwaliteiten beschikte, en een technisch begaafde buitenspeler deed eerder mee in de combinatie op het middenveld dan de pure goaltjesdief), en uiteraard vaak gewoon aan de spelsituatie.

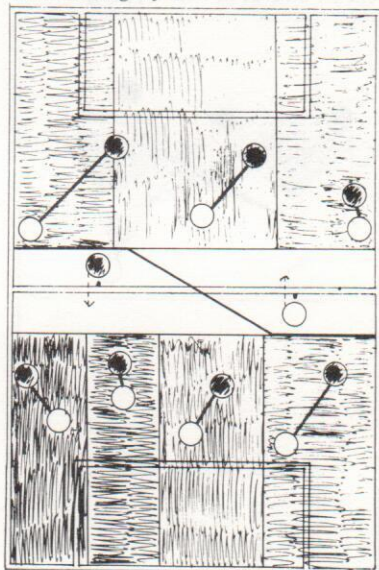
Van 4-2-4 naar 4-3-3

Zoals we hebben kunnen zien is de 4-2-4-opstelling in eerste instantie ontstaan als antwoord op het stopperspilsysteem. Nu mocht dit 4-2-4 in defensief opzicht wel meer zekerheden bieden dan het stopperspil, wat aanvalskracht betreft moest het ten opzichte daarvan nogal wat inleveren. Er werd van een elftal dat een evenwichtig en positief 4-2-4-systeem wilde spelen, veel gevraagd voor wat betreft snelheid, beweeglijkheid, konditie en inzicht. Als basisopstelling was 4-2-4

Figuur 25B. . . en nog één: 5-3-2.

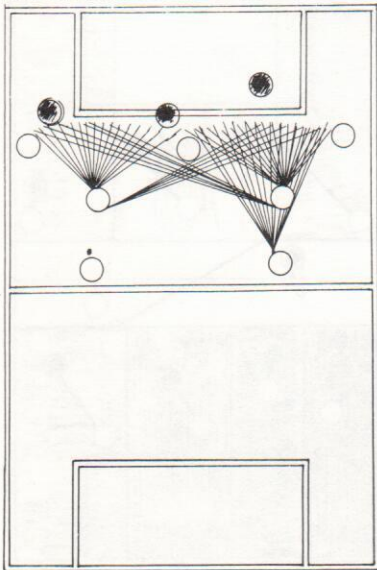
Figuur 26-A/B. De per speler te verdedigen strook in de lengterichting werd smaller, en daardoor was ook consequentere dekking van de "eigen" tegenstander mogelijk.

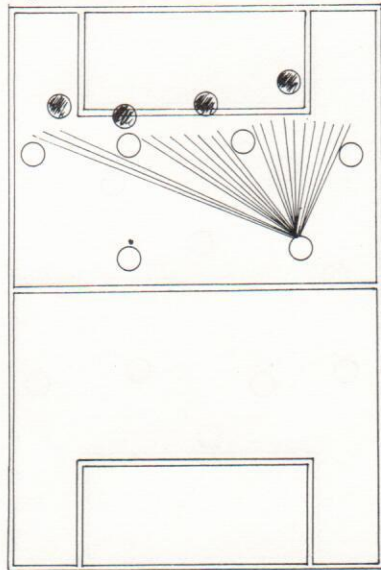
eigenlijk alleen maar weggelegd voor ploegen met uitstekende spelers, althans om er niet alleen maar een verdedigend gezicht aan te geven. Want teams waarin voldoende kwaliteiten ontbraken zagen vaak geen kans om de problemen het hoofd te bieden, die de 4-2-4-opstelling in opbouwend en vooral aanvallend opzicht voor de eigen ploeg opleverde:

- a. Er waren 2 in plaats van 4 middenvelders, waardoor snel uitverdedigen, opbouwen en aanvallen over de lengterichting van het veld veel moeilijker werd. "Maar", zegt u dan, "er deden toch een verdediger en een aanvaller mee in de opbouw op het middenveld?" "Jazeker", zeg ik dan, "wanneer dat in het concept voor die dag paste, tenminste. Maar dan nog: die moesten er dan eerst nog wel even kómen, terwijl ze er in het stopperspilsysteem al wáren".
- b. Zoals we hebben gezien zijn de verdedigende activiteiten er op gericht om de tegenstander de ruimte tot spelen te ontnemen, zowel de ploeg (meer verdedigers) als de individuele speler (dekking). Dat lukte met het 4-2-4 prima:
 - Ten opzichte van het stopperspil waren daar natuurlijk die 4 verdedigers in plaats van 3, die dus elk een smallere strook van het veld behoeften te verdedigen. In die grótere ruimte van het stopperspilsysteem doken steeds de middenvelders op die voornamelijk opbouwend en aanvallend werk deden: de binnenspelers. En nu was er op zich al minder ruimte, waarvan gebruik moest worden gemaakt door de twee middenvelders die ook nog regelmatig aan de verdediging moesten deelnemen. Dat scheelde dus nog wel even (fig. 26-A).
 - Bovendien was door die versmalde verdedigingsstrook een meer consequente dekking van de "eigen" tegenstander mogelijk (fig. 26-B).

Figuur 27. De diepte tussen middenveld en aanval in het stopperspil...

Figuur 27. ... en in het 4-2-4.

- De verdedigende taak van de halfspeler (de balbezittende tegenstander niet aanvallen, maar terugwijken, om zodoende niet te worden gepasseerd) damde nog meer de ruimte voor aanvallende activiteiten in.
- Waren er in het stopperspilsysteem vijf spelers die zich bij balbezit met aanvallen bezighielden, nu waren dat er slechts vier, en bij aanvallend spel opereerden die ongeveer op één lijn. Er zat dus veel minder diepte in het spel, mede doordat de verdedigers niet van plan waren om zich weg te laten lokken en meestal in de eerste plaats de ruimte bleven dekken (fig. 27).

Het aanvalsspel in het stopperspilsysteem had voornamelijk steunpunten gehad in de vrijstaande vleugelspeler en de snel opkomende binnenspelers, waarbij veelvuldig voorzetten vanaf de vleugel voor het doel konden komen en er vaak numerieke meerderheidssituaties ontstonden. In de 4-2-4-opstelling waren die mogelijkheden goeddeels voorbij. Niet, dat er nu nooit meer een voorzet kwam of er geen enkele twee tegen één situatie ontstond, maar de kans er op was toch heel wat kleiner geworden dan in "die goeie ouwe tijd".

Andere wapenen moesten derhalve in de strijd worden geworpen. Eén daarvan was de z.g. "through-pass", die wel vaker mogelijk was dan voorheen (fig. 28). De 1-2 combinatie ging opgeld doen, en het verschil met het stopperspilsysteem is duidelijk: De ruimte werd, gebruik makend van de strakkere dekking, achter de tegenstander gezocht. En omdat snel uitgevoerde combinaties vanuit het achterveld, via het middenveld niet zo gemakkelijk meer konden worden omgezet in direkt aanvalsspel, ging het individuele spel, het passeren dus, weer een belangrijker rol spelen.

Maar toch, het aanvalsspel was een stuk moeilijker geworden en door het gebrek aan speelruimte voorin kwam het spel vaak "vast" te zitten op het middenveld. Immers, wanneer er niet direkt kon worden doorgecombineerd of doorgelopen naar het doel van de tegenstander, en de tegenpartij dekte de ruimte in haar defensie en maakte bovendien geen aanstalten om te trachten de bal in bezit te krijgen (denk nog eens aan de verdedigende taak van de halfspeler!), dan zat er vaak niet veel anders op dan de bal in het bezit van de eigen ploeg te houden en te trachten door switchen ruimte voor een bruikbare pass te krijgen. Laten we hierover nog even met Ir. van Emmenes meelesen:

"Om op het Braziliaanse spel terug te komen: na 1958 is er als het ware een rage ontstaan om het 4-2-4 na te volgen. Ook in ons land is het al vrij gauw geprobeerd en hoewel diverse pogingen als mislukt beschouwd konden worden, heeft men het systeem ook hier hand over hand veld zien winnen.

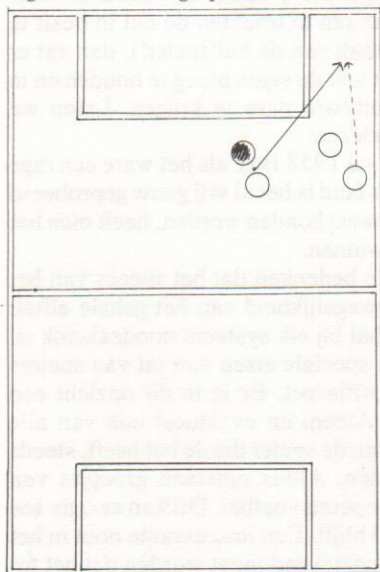
Bij de imitatiepogingen heeft men verzuimd te bedenken dat het succes van het systeem vooral moet schuilen in de grote bewegelijkheid van het gehele elftal. Een bewegelijkheid, die in het moderne voetbal bij elk systeem noodzakelijk is, maar bij de Braziliaanse toepassing wel heel speciale eisen aan tal van spelers stelt. Eisen vooral op het gebied van het positiespel. Er is in dit opzicht een opvatting dat de goede toepassing van dit systeem en eventueel ook van alle andere alleen mogelijk is als zich in de buurt van de speler die de bal heeft, steeds enkele andere spelers van zijn ploeg bevinden. Aldus ontstaan groepjes van spelers en men spreekt dan ook wel van gegroepeerd voetbal. Dit kan er o.m. toe leiden dat de ploeg lang in het bezit van de bal blijft. Een interessante noot in het moderne voetbal, dit balbezit, waarbij wel aangetekend moet worden dat het tot

een te lang aangehouden kort spel kan leiden met alle nadelen die daaraan zijn verbonden. Gebleken is wel, dat in het kader van het 4-2-4-systeem gegroepeerd voetbal goed mogelijk is."

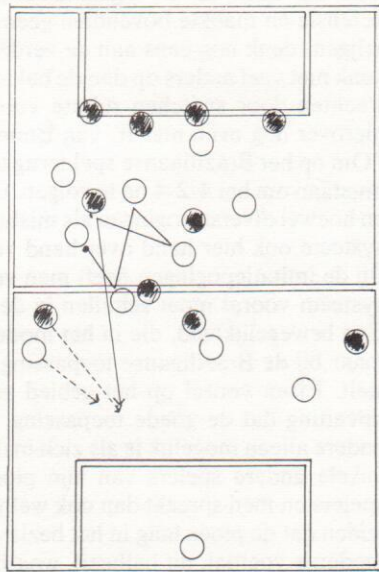
Dit "gegroepeerd voetbal" was een begrip in die dagen, dat velen van u zich nog zullen kunnen herinneren. Het was in de eerste plaats een tegenzet op de viermansdefensie die de ruimte achterin bleef dekken en het had tot doel de bal op een betrekkelijk klein gedeelte van het terrein in het bezit van de eigen ploeg te houden en te wachten op het moment waarop een voorhoedespeler kans had gezien om, bijvoorbeeld door een switch, een (min of meer) vrije positie te verkrijgen, of op het moment waarop de tegenstanders naar dat terreingedeelte kwamen om te trachten de bal te heroveren en er daardoor ruimte ontstond voor een crosspass of een dieptepass.

Maar u begrijpt wel, dat het uiterst moeilijk was om dit gegroepeerde spelen op balbezit, waaraan steeds vier of vijf spelers deelnamen, om te zetten in plotseling doeltreffend aanvalsspel. Om te beginnen ontbrak in veel ploegen de techniek om de bal lang genoeg in de ploeg te houden: Eén verkeerde pass kon balverlies betekenen en dan kon het gebeuren dat alle spelers die aan het spelen op balbezit deelnamen, in één keer uitgeschakeld waren (fig. 29). Bovendien was voor het herkennen van het moment waarop het gegroepeerde spel kon worden afgebroken door een kansrijke lange pass en voor het onmiddellijk handelen daarnaar, veel tactisch inzicht nodig. En daar komt nog eens bij dat er gewoon weinig mogelijkheden voor een cross- of dieptepass ontstonden, wanneer de tegenstander erg verdedigend was ingesteld en niet "toehapte", maar het gegroepeerde spel rustig toeliet.

Figuur 28. Through-pass.

Figuur 29. Gegroepeerd voetbal, in zwang in het 4-2-4, gaf verdedigend risico's.

En dus was in die tijd de vraag "Wanneer kort en wanneer lang spel?" hoogst aktueel. Omdat het een uitstekend beeld geeft van het taktisch denken van toen, geef ik nog een citaat van Ir. van Emmenes uit 1965:

"Waaraan moet nu de voorkeur gegeven worden: aan open spel of aan kort spel? Deze vraag is niet zonder meer te beantwoorden, doch wel zijn er uiterlijke omstandigheden die toepassing van het ene of andere spel wenselijk, om niet te zeggen noodzakelijk maken. Bij harde wind is open spel uit den boze, omdat dan het passeren onmogelijk zuiver genoeg kan gebeuren. Speciaal de door de lucht geplaatste ballen krijgen een andere richting dan bedoeld was, het wordt dan teveel van het toeval afhankelijk waar de bal terecht komt. Op een modderig terrein komt er van kort spel niets terecht, omdat de bal telkens in de modder blijft steken en er dan dus van zuiver samenspel geen sprake kan zijn. Men kan overigens de moeilijkheid van deze kwestie omzeilen door te zeggen, dat in een wedstrijd zowel open spel als kort spel moet worden toegepast; men moet het dus steeds zoeken in afwisseling. Tot op zekere hoogte is dat inderdaad het geval. Bij het opbouwen van een aanval ter hoogte van het middenveld kan men zich enige korte passes indenken, doch het spel "kort houden" moet altijd als een principiële fout worden aangemerkt. Het komt er dan op aan het spel "open te gooien" door een paar ferme trappen, waardoor de achterhoede van de tegenpartij uit elkaar getrokken wordt en er dus ruimte ontstaat om naar het doel door te dringen. Doch nadert de voorhoede het doel, dan kan het weer eens gewenst zijn een korte pass te geven aan een medespeler, die een gunstiger positie inneemt. Afwisseling dus, liefst zo verrassend mogelijk.

Dat is de theorie, maar wat leert de praktijk? Dat voor een dergelijke afwisseling meer dan normale technische capaciteiten nodig zijn. In middelmatige ploegen – en zijn helaas zelfs de meeste in de hoogste Nederlandse klassen uitkomende ploegen technisch niet middelmatig? – komt er van dergelijke pogingen tot afwisseling niets terecht. En indien men b.v. een nationale ploeg heeft, waarvan de spelers met hun techniek wel ver boven het middelmatige uitkomen, dan is het nog de grote vraag of zij een dergelijke afwisseling met succes zullen kunnen toepassen. Het is dan n.l. twijfelachtig of zij zich op kort spel zullen kunnen toeleggen, want dat eist een zorgvuldig op elkaar ingesteld zijn, hetgeen eerder in een clubelftal kan worden verwacht dan in een gemengde ploeg.

Te beweren, dat de Nederlandse voetballers uitmunten in de techniek, zou in strijd met de feiten zijn. Wat niet is, kan weliswaar nog komen en het moet natuurlijk ons aller streven zijn de techniek hier te lande zo hoog mogelijk op te voeren, maar men moet er wel degelijk rekening mee houden, dat wij in dit opzicht altijd een achterstand zullen behouden op b.v. de Engelsen en andere beroepsspelers. Het spel van Nederlandse ploegen komt in de gegeven omstandigheden – en dat zal misschien nimmer het geval zijn – niet tot zijn recht bij kort spel. Daartoe schiet de techniek in het algemeen te kort en . . . het is in strijd met onze geaardheid. Door de uit het buitenland teruggekeerde profs als De Harder, Timmermans e.a. ontstond in 1955 weliswaar een Nederlands elftal, dat een tijdlang meer dan voorheen kracht kon putten uit kort spel, maar voor het gehele Nederlandse voetbal is deze conclusie niet juist. Nederlandse voetballers komen in het algemeen immers eerst recht in hun element als zij met snelle, open aanvallen, liefst over de lengte-as van het veld, de tegenpartij in verwarring kunnen brengen. Hun beste resultaten

hebben zij stellig aan open spel te danken. Het spel maakt dan wel eens een slordige indruk, het lijkt wel eens of men te veel aan het toeval overlaat, maar goed uitgevoerd zoals in de grote dagen van Kick Smit, Bakhuys e.a. is het wel degelijk van een grote bekoring en menigeen herinnert zich nog de vele opwindende momenten die dat spel veroorzaakte.

Men kan van kort samenspel weliswaar zeggen, dat het beter afwerken van de aanvallen mogelijk maakt, doch dat neemt niet weg, dat het juist als het te ver wordt doorgevoerd – en in die fout vervalt men gewoonlijk – onvruchtbaar, improductief wordt. Het doel van het spel moet altijd blijven doelpunten te maken en dat bereikt men niet door in den treure te blijven samenspelen, al lijkt dat voor het publiek nog zo mooi.

Een nadeel van kort samenspel is nog, dat het gemakkelijker dan open spel door een achterhoede kan worden gebroken, vooral als het niet al te zuiver wordt uitgevoerd. Is de pass ook maar iets te hard of te zacht, dan zit de achterspeler er bij. Open spel stelt een achterhoede voor een veel zwaardere taak: het maakt het dekken moeilijker, het dwingt de spelers tot veel en hard lopen en men kan mede daardoor veel eerder de kans krijgen zijn eigen spelers een vrije positie te laten bereiken. Weliswaar is het schieten in volle snelheid, zoals bij open spel veelal zal moeten geschieden, tamelijk lastig, maar met de nodige oefening is dat te bereiken en . . . dan zijn de schoten ook doorgaans fel en hard. Bij kort spel gaat alles rustiger, "droger" in zijn werk, het verrassende element ontbreekt.

Met nadruk herhalen wij evenwel, dat men afwisseling moet kunnen brengen in zijn spel en dat voetballers van klasse ook in staat moeten zijn tot kort samenspel." Goed, een evenwichtige uitvoering van het 4-2-4 was dus alleen weggelegd voor topclubs, omdat

- het aanbrengen van evenwicht tussen verdediging, opbouw en aanval (waarin de opstelling niet voorzag) tijdens de wedstrijd moest gebeuren, en – o.a. afhankelijk van de spelsituatie – steeds weer op een andere manier;
- het doorbreken van de verdedigende houding van de tegenstander (ruimte-dekking door de verdediging en wijkend verdedigen door de halves) vaak verzandde in eindeloos en doelloos elkaar de bal toeschuiven.

Het taktisch denken was echter volop aan de gang. In de tweede helft van de jaren zestig spraken o.a. de toonaangevende trainer Piet de Wolf (zijn boek "Voetbaltaktiek" uit 1966 is de moeite van het lezen nog steeds zeker waard) en Ir. van Emmenes de verwachting uit dat het wel eens de kant uit zou kunnen gaan van een 5-5-systeem. Zij deden dat voornamelijk op historische gronden. De overgang van het stopperspil naar het 4-2-4 had in feite betekend dat de vier linies er drie werden, dat de drie verdedigers er vier werden en dat de vier middenvelders er twee werden. Dus was de gedachte dat die drie linies er twee zouden kunnen worden, die vier verdedigers vijf en die twee middenvelders nul, helemaal niet onlogisch.

De moeilijkheid met een dergelijke basisopstelling is echter, dat er daarin dan alleen sprake is van een aanval en een verdediging en dat er niet is voorzien in een opbouw. Die opbouw zou dan plaats moeten vinden door (telkens andere) spelers uit de twee linies en in principe is dat natuurlijk mogelijk. Maar, nog veel meer dan bij de 4-2-4-opstelling, die tenminste nog twee vaste aanspeelpunten op het middenveld kende, moet je dan beschikken over een ploeg, waarvan de spelers in

alle opzichten van zeer grote klasse zijn, beschikken over erg veel spelinzicht, die feilloos op elkaar zijn ingespeeld, en derhalve precies van elkaar weten wat ze zullen gaan doen. Heb je een dergelijke ploeg, dan kan het fenomenaal spel opleveren, waarbij de tegenpartij weinig rest dan verbijsterd toekijken naar wat er allemaal gaande is. Heb je een dergelijke ploeg niet, dan wordt het spelen vanuit een 5-5-opstelling een chaos.

Ernst Happel heeft tijdens de WK in Argentinië, 1978, een poging gedaan om vanuit een 5-5-opstelling te redeneren. Het is niet aan mij om te beoordelen of hij er de juiste klassespelers voor bij zich had, maar ik meen wel te mogen stellen dat hij ruim onvoldoende in de gelegenheid was geweest om die opstelling binnen zijn selectiegroep van een basiskonsept te voorzien.

Het wereldberoemd geworden totaal-voetbal van Ajax in haar sterkste periode zag er bepaald niet gedisciplineerd uit. Veel eerder als het speelse spel van een ploeg die technisch alles kon. Maar dat speelse en toch doeltreffende aanzicht had als vruchtbare bodem een tactische discipline, uitgevoerd door spelers van grote klasse, die van zichzelf en van elkaar wisten wat ze wel en niet konden, en die zonder mankeren op elkaar waren ingespeeld. Dát voetbal was een feest, maar het is hoge uitzondering wanneer de voorwaarden daarvoor binnen een ploeg kunnen worden geschapen. Ajax speelde weliswaar niet vanuit een 5-5-opstelling, maar jongleerde wel met de gedachte daarachter: Steeds weer het element van optimale verrassing, waarbij de tegenstander dus nooit kon bevroeden wat er zou gaan gebeuren en dat in een in principe hoog, maar toch steeds weer verrassend wisselend tempo. Het leek er uit te zien als opportunistisch aanvallen, maar er trad nauwelijks balverlies op! En *dat* verraadt de ware, vooral tactische, maar ook technische en konditionele klasse.

Maar goed, van een 5-5-opstelling is het dus niet gekomen; varianten op het 4-2-4 kwamen er natuurlijk wel. En, u raadt 't al, voornamelijk verdedigende. Daar was in Italië ene Hellenio Herrera, die bedacht, dat als je nu enkele voorhoedespelers in je ploeg hebt die zó goed zijn, dat ze een numeriek sterkere verdediging de baas kunnen en regelmatig tot scoren kunnen komen, dat je dan meer spelers aandacht aan de eigen defensie kunt laten geven. Hetgeen natuurlijk een juiste berekening was. Beschikkend over "wereldspitsen" als Jair, Suarez en Mazzola, formeerde hij met Inter Milaan een opstelling, waarbij:

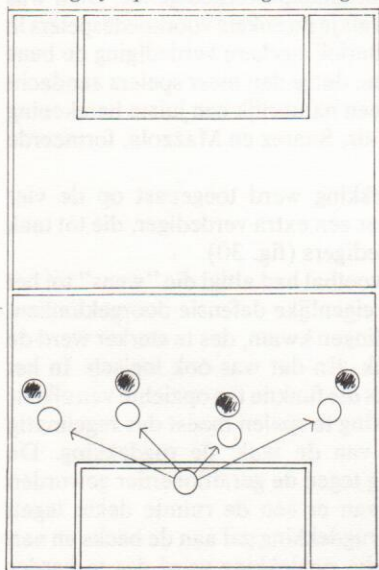
- door vier verdedigers konsekvent mandekking werd toegepast op de vier aanvallers van de tegenpartij, met daarachter een extra verdediger, die tot taak had rugdekking te geven aan die vier verdedigers (fig. 30).

Vanaf het begin van het gesystematiseerde voetbal had altijd die "wens" tot het hebben van een vrije verdediger achter de eigenlijke defensie doorgeklonken. Hoe verder men met de tactische ontwikkelingen kwam, des te sterker werd de roep om een speler met een dergelijke taak. En dat was ook logisch. In het stopperspelsysteem vervulden de beide backs die functie ten opzichte van elkaar en van de spil. Hun taak om in de mandekking te spelen moest dus regelmatig worden opgeofferd aan het andere deel van de taak: de rugdekking. De viermansachterhoede kende, als versterking tegen de geraffineerder geworden 4- of 5-mansaanval, twee stoppers, waarvan er één de ruimte dekte tegen doorkomende binnenspelers, en bovendien rugdekking gaf aan de backs en aan de half die de middenvoor bewaakte. En die rugdekking werd des te harder

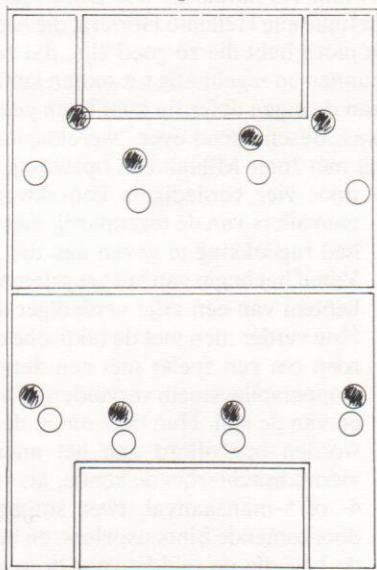
nodig, omdat door die manier van spelen de mandekking konsekwen- ter kon worden. Daardoor kreeg de aanvaller wel minder de gelegenheid om de bal "in de voeten" aan te nemen, maar had van de weeromstuit wel meer ruimte in de diepte, achter zijn directe tegenstander dus (fig. 31). In het 4-2-4 was dat ook zo. De verdediging paste weliswaar ruimtedekking toe, maar de aanvallers werden natuurlijk wel konsekwent bewaakt wanneer die zich in de frontlinie begaven. Een tegenstander uitschakelen betekent niet alleen die speler dekken en hem zo veel mogelijk het aannemen van de bal in de voet onmogelijk te maken, maar ook de speelruimte afdekken die die speler (daardoor) heeft. Wel, als je hem het aannemen wilt beletten zul je hem konstant kort-bij moeten bewaken. Maar dan zal het erg moeilijk, zo niet onmogelijk zijn, om zelf ook nog de ruimte erachter af te dekken, wanneer die tegenstander gebruik maakt van de wetenschap dat een op het juiste moment gestarte speler zijn tegenstander achter zich kan houden. Die taak zal dan moeten worden waargenomen door een andere speler, die dan natuurlijk geen eigen, "vaste" tegenstander mag hebben, omdat hij deze dan weer het aannemen van de bal niet zou kunnen beletten. Kortom: De "laatste man" of "vrije verdediger" (libero, ausputzer, sweeper), is ontstaan uit het scheppen van evenwicht op het veld en de daaruit voortgevloede steeds konsekwen- ter geworden mandekking.

- drie klasse-spitsen het moesten opnemen tegen een viermansdefensie. Wat later werd er zelfs een numerieke meerderheid op het middenveld geschapen, ten koste van nóg een spits. Die ingreep was bedoeld om verdedigend nog wat meer

Figuur 30. De vier verdedigers passen konsekvente mandekking toe, en de libero geeft op alle vier rugdekking.

Figuur 31. Hoe konsekwen- ter de man- dekking is, hoe gevaarlijker de ruimte achter die dekking.

greep op het spel te krijgen, en om in aanvallend opzicht de voorhoede beter te kunnen bedienen. Er was één aanspeelpunt op het middenveld extra, waardoor het spel soepeler naar voren kon worden verplaatst, en bij balbezit op het middenveld, kon dan één der twee overgebleven middenvelders als derde spits gaan fungeren.

Dit verdedigende counter-voetbal kreeg al spoedig bekendheid, en het duurde niet lang, eer het door verschillende topclubs in Europa werd toegepast tegen sterker geachte tegenstanders of in moeilijke uitwedstrijden.

Als een andere variant gold de 4-3-3-opstelling. En daarover laten we Piet de Wolf aan het woord, die in zijn eerder genoemde boek uit het najaar van 1966, zegge en schrijve $\frac{3}{4}$ pagina aan het 4-3-4 besteedt:

- Als een tussenfase naar de vijfmansdefensie, die zich in de Italiaanse catenaccio (d.i. de hiervóór door mij beschreven 1-4-2-3- of 1-4-3-2-opstelling, RW) reeds min of meer aandient, kan wellicht de 4-3-3-variant worden beschouwd. Deze wordt reeds vaak toegepast als doorkruisingstaktiek met een niet te ontkennen defensieve inslag van de 4-2-4-strategie. De middelste "3" worden dan gevormd door de "2" van het 4-2-4 plus één van de teruggetrokken aanvalsspitsen. Het geeft ten opzichte van het 4-2-4-systeem niet slechts een numeriek sterker bezet middenveld, het schenkt tevens de gelegenheid incidenteel de verdediging met één speler te versterken. Het is maar een klein stapje van 4-3-3 naar 5-2-3. Het kampioensteam van Brazilië speelde in 1962 in Chili reeds met de 4-3-3-variant. Linksbuiten Zagallo speelde namelijk veelvuldig op het middenveld.
- Dus 4-3-3 is te beschouwen als een moderne variant op het toch ook nog geenszins ouderwetse 4-2-4-systeem. De structuur van het systeem verandert er in wezen niet door. Het geeft midden en achter wat meer zekerheid en wellicht ook speelkracht, maar het wegvallen van één van de aanvalsspitsen moet op één of andere manier worden gecompenseerd. Een aanvalsspits zal namelijk in de regel niet opgewassen zijn tegen de "2" in het centrum van de verdediging van de tegenpartij.

In de finale om het wereldkampioenschap 1966 op Wembley, speelden Engeland en Duitsland beide 4-3-3, en dat betekende de doorbraak daarvan als uitgangsoptelling.

Engeland speelde met een ruimte dekkende achterhoede op één lijn en Duitsland gebruikte achterin drie spelers konsekvent in de mandekking plus een vrije verdediger (fig. 32). Destijds gold de 4-3-3-opstelling, zoals u hebt kunnen lezen, als een verdedigende variant van het 4-2-4, waarbij het numerieke nadeel van 3 aanvallers tegen 4 verdedigers kon worden gecompenseerd door opkomende middenvelders en backs. Men ging er daarbij vanuit dat er in dat geval moest worden geopereerd met een op één lijn spelende, ruimte dekkende defensie, om zodoende het overnemen van de plaats van die middenvelder of die back door één der centrale verdedigers soepel te laten verlopen (fig. 33).

We hebben gezien dat, naarmate de systeemontwikkeling vorderde, er minder vaste opdrachten aan een bepaalde opstelling werden verbonden, omdat het groeiende evenwicht meer en meer interpretatie aan de hand van de omstandigheden mogelijk maakte. Dat geldt zeker voor de 4-3-3-opstelling en het is mijns inziens juist dáárom dat het 4-3-3 is doorgebroken en stand heeft gehouden.

Trainers in het huidige voetbal zijn door vele omstandigheden genoodzaakt, maar ook in staat gesteld, om van wedstrijd tot wedstrijd te bekijken, op welke wijze de komende tegenstander moet worden bestreden, en hoe die strijdwijze moet worden gewijzigd wanneer gedurende de wedstrijd de omstandigheden veranderen. Van invloed daarop zijn zoveel factoren, dat er behoefte is aan een zo flexibel mogelijke uitgangsoptelling.

Eerstegraads factoren:

Konditionele, tactische, technische en mentale kracht en vorm van de eigen ploeg en van de tegenstander, stand op de ranglijst, gewenst resultaat, uit of thuis, verwachte speelwijze en opstelling van de tegenstander, enz.

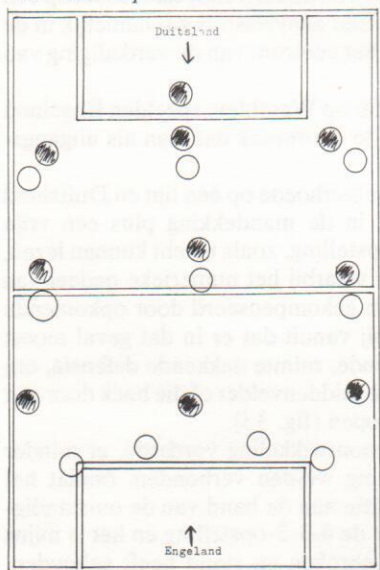
Tweedegraads factoren:

Terreingesteldheid, individuele vorm van de eigen spelers, windkracht en -richting, beschikbare wisselers, aantal reeds uitgedeelde gele kaarten in verband met het komende competitieprogramma, enz.

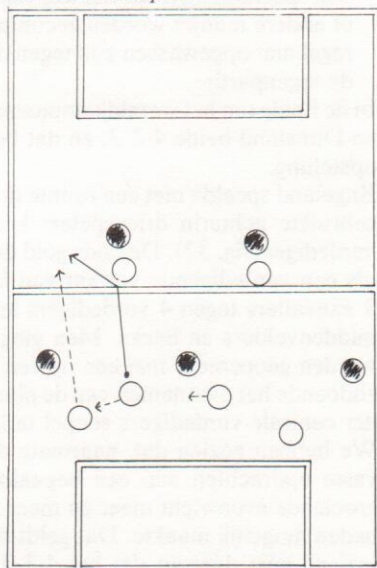
Derdegraads factoren:

Tijdens de wedstrijd veranderende omstandigheden, zoals voorsprong of

Figuur 32. Engeland opereerde achterin ruimte dekkend en Duitsland mandekkend. Ook zichtbaar is de voorzichtige houding van Duitsland om met de punt van het middenveld (Beckenbauer) naar beneden te spelen. Engeland (Charlton) had wat dat betreft aanvullend meer aspiraties.

Figuur 33. Het toepassen van de ruimte-dekking om de overname soepel te kunnen laten verlopen.

achterstand, blessures, veranderende terreingesteldheid, andere speelwijze van de tegenstander dan verwacht, of veranderende speelwijze van de tegenstander, enz.

En van 4-3-3 uit zijn het maar betrekkelijk geringe ingrepen naar 4-2-2, 5-3-2, 3-4-3 of 3-3-4. Het systeem dat een trainer voor een bepaalde wedstrijd aan zijn ploeg kan meegeven bestaat dus uit:

- Een 4-3-3-opstelling, of een daarvan afgeleide opstelling;
- Een serie persoonlijke opdrachten, geredeneerd vanuit die opstelling; het konsept dus;
- Veranderende opstellingen en veranderende konsepten bij veranderende omstandigheden.

Op de verdedigende, opbouwende en aanvallende mogelijkheden van het 4-3-3 kom ik nog terug, maar we gaan ons eerst even bezighouden met de invloed die de tactische ontwikkelingen binnen het topvoetbal hebben gehad op het amateur- en jeugdvoetbal.

4. TAKTISCHE ONTWIKKELINGEN OP LAGER NIVEAU

Doorslaggevende ontwikkelingen, van welke aard dan ook, hebben altijd hun tijd nodig om door te dringen tot alle lagen van de betrokken gemeenschap. En hoe dieper de laag binnen die gemeenschap ligt, hoe langer het duurt. Met ontwikkelingen op voetbalgebied is het al niet anders, zij het dan dat voor mijn gevoel op dit terrein de traagheid wel extra hard toeslaat, gezien de tijd die het al kost om ontwikkelingen alleen maar op gang te brengen. U herinnert zich nog wel dat het tien jaar duurde eer men zich omstreeks 1875 ging realiseren welke mogelijkheden de wijziging van de buitenspelregel in aanvallend opzicht opende. En ook, dat pas 35 jaar daarna een simpel trucje werd gevonden om die aanvallende aspiraties om het leven te brengen. Toen men in '46 na de schokkende 8-2 nederlaag van het Nederlands elftal tegen Engeland begreep dat "er iets gebeuren moest", en plotseling in bredere kring serieuze aandacht aan het door Engeland gespeelde stopperspilsysteem ging besteden, betekende dat zeker niet dat elk in Nederland spelend elftal binnen korte tijd ook stopperspil ging spelen. Integendeel, in Nederland had men voor die tijd nog nauwelijks van tactiek gehoord. Sterker nog, men was op het topniveau van dat moment niet eens altijd behoorlijk van de spelregels op de hoogte. Ja, er waren wat pioniers die hun tijd nogal vooruit waren, maar direct onder dat niveau was van redelijke kennis geen sprake. Wat dat betreft schrijft Jaap van der Leek in zijn eerder geciteerde boek uit 1947 een kostelijke anekdote. Ik laat u die meelesen, maar pas nadat ik u – om de situatie van die tijd nader te verduidelijken – verteld heb dat toeschouwersaantallen van tussen de 20.000 en 40.000 per wedstrijd in het geheel niet ongebruikelijk waren, maar dat het wel de gewoonte was om één keer in de week te trainen, zoals ook landskampioen De Volewijckers dat deed. En 's winters niet eens op het veld, maar in de zaal! De passage betreft een wedstrijd om het landskampioenschap tussen de westelijke kampioen De Volewijckers en de kampioen van het zuiden, Longa.

"Longa vocht met alle energie, om uit deze aanvankelijk dreigende nederlaag nog een gelijk spel of zelfs een overwinning te sleepen. De Volewijckers trachtte van haar kant de winst in handen te houden. In deze sfeer werd door Longa binnen de beruchte lijnen een overtreding begaan, die met een indirecten vrijen trap in het strafschoopgebied bestraft werd. De bal lag op een zestal meters van het doel, maar mocht dus niet ineens door den nemer ingeschoten worden. De afstand dien de tegenstander ten opzichte van den bal in acht moest nemen, bedraagt negen meter of hij kan – zooals in dit geval – op de doellijn gaan staan. De spelers van Longa begingen echter de fout, te veronderstellen, dat ook de spelers van de partij, die den vrijen trap toegewezen krijgt, negen meter van den bal moesten blijven. Daarom gingen zij blijkbaar niet op den doellijn staan, maar bleven achter den bal. Immers, zoo dachten zij, dan kan zich geen enkele Volewijcker dichter bij het doel opstellen en als de bal gecenterd wordt, heeft een Longaspeler evenveel kans als een tegenstander, om hem te bemachtigen. Het had heel wat voeten in de aarde, voordat de scheidsrechter de spelers van Longa op negen meter afstand van den bal had. Ze bleven volharden in hun opstelling achter den bal. Nu deed zich herhaaldelijk het feit voor, dat de gasten reeds toeliepen, nadat de scheidsrechter gefloten had, maar voordat de bal een omwenteling gemaakt had. Doch den arbiter

liet den vrijen trap telkens weer overnemen. Tenslotte schoot een Volewijcker het leder in het net, nadat de vrije trap genomen was. Ook nu liepen de spelers van Longa te vroeg toe. Annuleeren van het doelpunt en het laten overnemen van den vrijen trap zou echter de overtredende partij bevoordeelen. Het werd dus goal en de stand werd 5-3 voor De Volewijckers. Dit alles gebeurde enkele minuten voor het einde; het besliste den wedstrijd. Het grootste gedeelte van het talrijke publiek – er waren circa 40.000 toeschouwers – snapte van de geheele zaak niets en wat doet het publiek dan? Het gaat lachen, joelen, fluiten! De wedstrijd eindigde in een tumult!”

Nou, dan weet u wel hoe laat het was, toen.

Zoals gezegd, na 1946 begon het stopperspilsysteem in Nederland op het hoogste niveau populair te worden, en sijpelde het beetje bij beetje ook naar de minder begaafde lagen van onze voetbalsamenleving door. Maar na wat u gelezen hebt over "opstelling + konsept = systeem" begrijpt u wel wat er gebeurde. De opstelling, dat was niet zo ingewikkeld. Maar de gedachten daarachter, dat was andere koek. En zo gebeurde het dat de opstelling van het stopperspilsysteem successievelijk door de lagere regionen (en hoe lager, hoe later) werd overgenomen, maar dat het basiskonsept achter het stopperspil naarmate men lager in die lagere regionen kwam steeds slechter werd toegepast, en vanaf een zeker niveau helemaal niet meer terug te vinden was. Dat lag ook voor de hand. Immers, om het stopperspil goed uit te kunnen voeren, moest men niet alleen op de hoogte zijn van de opstelling, maar ook van de diverse taken van alle spelers. En dat waren de meeste trainers nu eenmaal niet. En al waren ze dat wel, dan nog ontbrak bij hun spelersmateriaal veelal de nodige technische begaafdheid, konditie en inzicht om het systeem goed te kunnen spelen.

Goed, de opstelling werd langzamerhand overgenomen, althans in grote lijnen, en het konsept bleef ver daarbij achter. Men ging in brede kring de opstelling wijzigen, niet omdat men daar een duidelijk aanwijsbare reden voor had, maar omdat die ontwikkeling nu eenmaal in het topvoetbal zichtbaar was. En toen de taktische ontwikkelingen op topniveau in verhoogd tempo ontstonden omdat het taktisch bewustzijn zich ging verbreiden (switchen, weglokken spil, M-formatie, 4-mansvoorhoede, en zo meer) werd de achterstand van het lagere voetbal op dit gebied snel groter. Het topvoetbal ging van de spelers meer eisen, dus de semiprofs trainden vaker, en niet alleen het taktische verschil groeide in hoog tempo, maar ook het verschil op terreinen als techniek, wedstrijdconditie, loopvermogen, snelheid, hardheid, etc. Dat maakte weer nieuwe ontwikkelingen mogelijk, omdat er door de snel groeiende vaardigheid van de topspelers weer meer van hen kon worden verlangd. Ontwikkelingen, die in het lagere voetbal uit moesten blijven.

We zouden kunnen stellen dat zo rond 1965 het stopperspilsysteem bij de amateurs de algemeen gebruikelijke speelwijze was, terwijl zeven jaar eerder Brazilië met een 4-2-4-opstelling de wereldtitel had gegrepen, en deze met een soortgelijke speelwijze in 1962 prolongeerde. Na 1958 drong het 4-2-4 ook voetje voor voetje de nederlandse semiprofvoetbalerij binnen, en zou ook het lagere voetbal stap voor stap voor deze opstelling zwichten. Hoe ruim tien jaar geleden de situatie in Nederland was laat zich het best illustreren door een citaat uit "Het voetbalboek voor de jeugd" van de hand van Hans Molenaar, uit 1969.

"In een van de vorige hoofdstukken hebben we uitvoerig gesproken over de taak

van de verschillende spelers. We zijn daarbij uitgegaan van wat we daar hebben genoemd het "orthodoxe systeem". Laten we het anders zeggen: de manier zoals bij de jeugd en vroeger ook bij de senioren algemeen gevoetbald werd. Maar in de loop der jaren zijn er allerlei trainers en andere voetbaldeskundigen geweest, die maniertjes gingen uitdenken om met een bepaalde afwijkende tactiek tegen bepaalde tegenstanders meer succes te behalen. Er waren trainers, die in elke wedstrijd zo'n systeem gingen spelen, successen oogstten, en aan dat systeem verknocht raakten. De laatste tijd hoor je geregeld over het 4-2-4-systeem. De jaren ervoor stond voortdurend het stopperspilsysteem in het middelpunt van de belangstelling. Nu is systeem spelen bijzonder moeilijk, zelfs geroutineerde semiprofploegen uit ons eigen betaalde voetbal spelen soms een systeem dat wel iets met een bepaald systeem gemeen heeft, maar nog niet perfect loopt. Bij de jeugd zal men voorlopig nog wel vasthouden aan het gewone, het orthodoxe systeem met een doelman, met daarvoor twee achterspelers, drie halfspelers op het middenveld en vijf aanvallers. Er zijn wel clubs overgegaan tot invoering van het stopperspilsysteem bij jeugdvoetbal. Wanneer je gaat kijken naar semiprof-wedstrijden dan wordt er vrijwel algemeen een andere opstelling gebruikt dan het hierboven genoemde 1-2-3-5. Nadat namelijk de Braziliaanse topvoetballers met hun systeem veel succes hadden nam men dit algemeen over. Zo luidt de formatie dan: 1-4-2-4."

Zo'n tien jaar geleden dus had het topvoetbal het 4-2-4-systeem geadopteerd, het amateurvoetbal bediende zich in brede kring van het stopperspil en bij de jeugd was zelfs de orthodoxe manier van spelen nog in gebruik. Dat is een tamelijk globale konstatering, want u las dat men in het jeugdvoetbal hier en daar al wel naar het stopperspil overging, en het zelfde geldt natuurlijk voor de amateurs wat het 4-2-4 betreft. Maar in grote lijnen was het wel ongeveer zoals boven omschreven.

Doordat er sinds die tijd door de televisie meer en meer aandacht aan voetbal werd geschonken, voornamelijk onder invloed van de Europa Cup, kwamen de ontwikkelingen in het topvoetbal veel sneller dan voorheen "onder de mensen", en toen in de zeventiger jaren de 4-3-3-opstelling zich ontwikkelde werd die ook al vlug een prooi van het lagere voetbal. Zo is het heden ten dage in Nederland gebruikelijk dat men van hoog tot laag, van pupil tot international, in principe het 4-3-3 als uitgangspstelling heeft.

Afsluitend zouden we kunnen zeggen dat de voorsprong van het topvoetbal op het lagere voetbal voor wat de opstelling betreft teniet is gedaan, en dat de tactische kennis omtrent de mogelijkheden van die opstelling (het basiskonsept dus) in het lagere voetbal ver is achter gebleven. De grens tussen profvoetbal en amateurvoetbal is inmiddels nogal vervaagd, en bij de hoogste amateurs mag men, wat mij betreft, best nog van topvoetbal op nationaal niveau spreken. Maar hoe lager we in de regionen van de amateurvoetballerij afdalen, hoe minder men daar goed weet om te springen met de twee voornaamste factoren uit het basis-konsept: de dekking en de combinatie. En dat heeft uiteraard alles te maken met verschil in vaardigheid bij de spelers, maar ook met het ontbreken van praktische kennis omtrent bruikbare begrippen.

TWEEDE DEEL

1. INLEIDING

Op de navolgende bladzijden gaan we nader in op een aantal mogelijkheden die de 4-3-3-opstelling in taktisch opzicht biedt. De mogelijkheden tonen kan alleen door gebruik te maken van (gefingeerde) wedstrijd situaties en die onder de loep te nemen. Dat betekent dus een aantal pagina's "droge" stof, waarbij ik weliswaar zoveel mogelijk getracht heb door middel van tekeningen nadere duidelijkheid aan te brengen, wat toch niet wegneemt dat er sprake is van een tamelijk technische, theoretische behandeling. Ik vraag u om u zich bij het lezen van de tekst en het bekijken van de tekeningen het volgende te realiseren. In vele gevallen is de tekening slechts een "foto", een momentopname van wat een wedstrijd situatie zou kunnen zijn geweest. Eén statisch moment, dat bovendien slechts een deeltje van het geheel is in vele gevallen. Geen enkele situatie op een voetbalveld is volkomen identiek aan een andere, en heel kleine verschillen kunnen soms erg belangrijk zijn. Het gaat er in de komende bladzijden echter niet om, te zien hoe bepaalde situaties door gebruikmaking van taktische kennis en kunde het beste zouden kunnen worden opgelost. Het gaat er wel om, een aantal taktische basisbegrippen zodanig te tonen dat wordt herkend waarom bepaalde handelingen en bewegingen door de spelers moeten worden uitgevoerd om tot goed combinatie spel te komen.

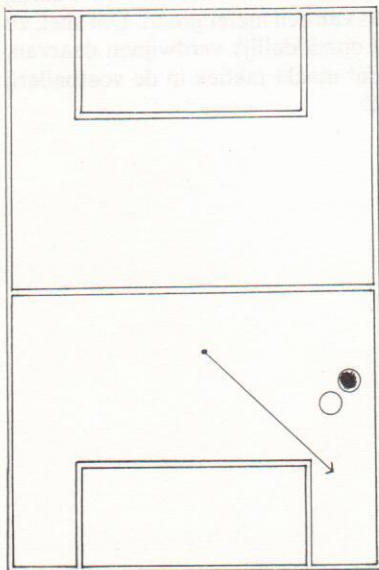
Tot slot is het, denk ik, niet overbodig er op te wijzen dat situaties waarover ik misschien wel enkele bladzijden uitweid, in de realiteit op het veld vaak in dezelfde seconde ontstaan en weer verdwijnen. Dat we activiteiten behandelen waarbij sprake is van (frakties van) seconden en stukjes van een meter grond. Dat snel, zo snel ontstaan van mogelijkheden, het vrijwel onmiddellijk verdwijnen daarvan, plaats makend voor nieuwe mogelijkheden, dat maakt taktiek in de voetballerij juist zo gekompliceerd, maar ook zo boeiend!

2. THEORIE

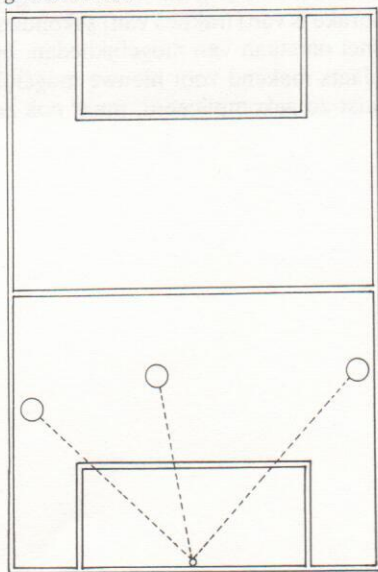
De dekking

Zoals gezegd is de 4-3-3-opstelling bij uitstek geschikt om man tegen man te spelen en daarmee de speelruimte zo gering mogelijk te maken wanneer de tegenpartij aan de bal is. De mandekking wordt niet altijd op dezelfde manier gespeeld. Hoe, dat kan afhankelijk zijn van de individuele kwaliteiten van de tegenstanders, maar ook van het konsept. Zo zou het bijvoorbeeld van een niet al te snelle back onverstandig zijn om een veel rappere buitenspeler erg kort te dekken, omdat die dan in de diepte veel te gevaarlijk zou kunnen worden (fig. 34). Want het is natuurlijk altijd beter om een tegenstander vóór je aan de bal te laten komen, dan achter je. Maar bijvoorbeeld een midhalf met een uitstekende traptechniek, die gevaarlijke dieptepasses kan verzenden, moet wel kort worden gedekt om hem niet in de gelegenheid te stellen dat wapen te gebruiken. En wanneer de 4-3-3-opstelling wordt gespeeld met een verdedigend konsept, kan het zijn dat de trainer de opdracht geeft aan zijn spelers om er in de allereerste plaats voor te zorgen dat ze door hun directe tegenstander niet individueel worden uitgespeeld. Hetgeen er dan op neer zal komen dat die spelers in veel gevallen niet zullen proberen hun tegenstander het aannemen van de bal te beletten (en dus niet het risico te lopen het persoonlijke duel te verliezen), maar hem wel zullen volgen om het afspelen te bemoeilijken, zo het tempo uit het spel van de tegenpartij te halen en te wachten tot er een foutieve pass komt. In het topvoetbal verschilt de

Figuur 34. Een snelle buitenspeler kan tegen een tragere back in de diepte gevaarlijk worden, als de dekking "te kort" is.

Figuur 35. De binnenste lijn, waarop gedekt wordt.

manier van in de mandekking spelen per wedstrijd en per speler. De trainers en spelers zijn meestal goed op de hoogte van de individuele kwaliteiten van alle tegenstanders, en die zijn voor een belangrijk deel bepalend voor het concept, waar het spelen in de dekking deel van uit maakt. Naarmate we wat lager afdalen worden de individuele kwaliteiten van de tegenstanders minder bepalend voor het concept. Niet omdat ze minder belangrijk zouden zijn, maar omdat ze minder bekend zijn. En hoe lager we komen, hoe meer we aantreffen dat een trainer zijn opstelling en concept vaststelt aan de hand van de vermoede kollektieve kracht van de tegenpartij, die wordt geschat op grond van misschien eerder opgedane ervaringen, de stand op de ranglijst en de resultaten van de laatste paar weken. En naarmate we afzakken worden er steeds minder factoren ingebouwd om tot een concept te komen, waarmee er dus ook steeds minder sprake is van een concept, net zo lang tot we arriveren in de regionen waar van enig concept helemaal geen sprake meer is, en slechts de opstelling resteert. Net zoals het 4-3-3 een uitgangsoptelling is die interpretaties mogelijk maakt, zo zijn er voor het spelen van de mandekking enkele vuistregels te geven, die als uitgangspunt kunnen dienen.

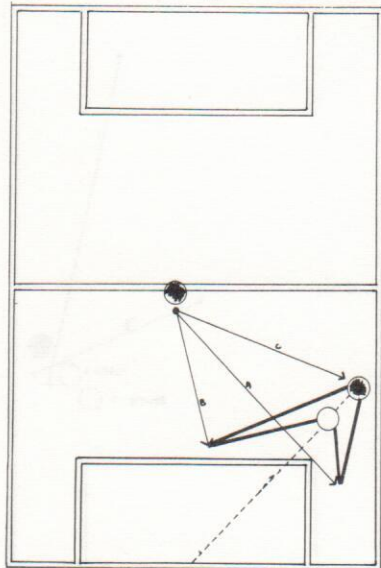
a. Het dekken gebeurt op de zogenaamde "binnenste lijn"

De binnenste lijn is een denkbeeldige lijn, die kan worden getrokken van het centrum van het doel naar de plaats waar de tegenstander zich bevindt (fig. 35).

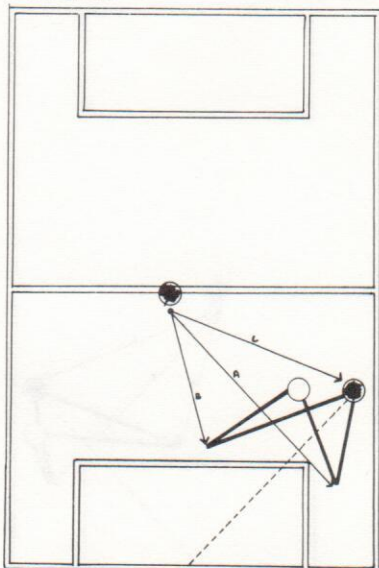
Waarom wordt er op die lijn gedekt?

Zie figuur 36. De rechtsback dekt de linksbuiten op de binnenste lijn. De midhalf is

Figuur 36. In de voet spelen kan, maar voor passes als A en B heeft de verdediger een voorsprong.

Figuur 37. De dekking staat te veel naar binnen en maakt een pass als A kansrijker.

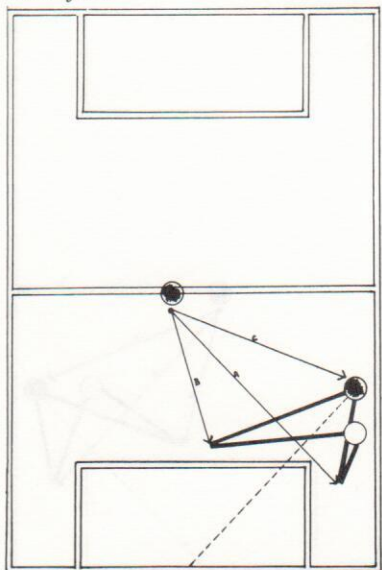

aan de bal en zou zijn linksbuiten willen bereiken. Hij zou dat op drie manieren kunnen doen:

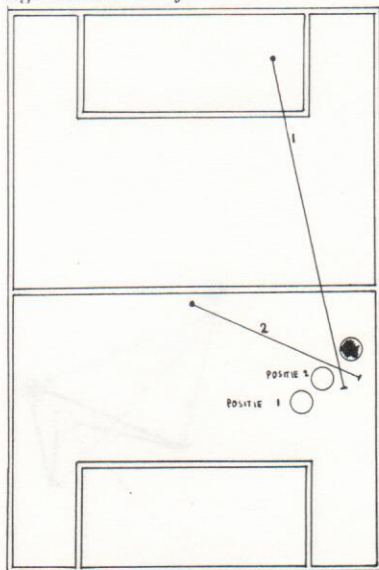
- a. In de diepte over de vleugel.
- b. In de lengterichting van het veld.
- c. In de voet.

Zoals in de tekening te zien is, is de afstand die de rechtsback af te leggen heeft in de gevallen a. en b. korter dan de afstand die de linksbuiten nodig heeft. De laatste zal dus nauwelijks kans hebben om op die manier aan de bal te komen. Dan resteert mogelijkheid c: in de voet. De tijd die de bal nodig heeft om op zijn tegenstander toe te lopen en bij aankomst van de bal het duel aan te gaan. Of, als hij daarvoor te laat is en de buitenspeler komt aan de bal, deze te volgen en het afspelen te bemoeilijken. Hij heeft er in elk geval voor gezorgd dat zijn tegenstander niet in de diepte aanspeelbaar was. In figuur 37 dekt de back niet op de binnenste lijn, maar meer naar binnen. Mogelijkheid b. blijft uitgesloten, maar a. (dieptepass over de vleugel) wordt plotseling veel kansrijker, want de afstand die beide spelers af te leggen hebben wordt nu ongeveer gelijk. En in de voet spelen, hoewel iets minder gemakkelijk, blijft ook mogelijk. In figuur 38 dekt de back niet op de binnenste lijn, maar meer naar buiten. En zo ziet u, ditmaal is een pass over de vleugel niet mogelijk, maar wel is de afstand voor beide spelers bij een pass zoals b. gelijk. Terwijl ook nu in de voet kan worden gespeeld. Nu heb ik u de

Figuur 38. De dekking staat te veel naar buiten en maakt een pass als B kansrijker.

Figuur 39. Wanneer de bal ver weg is, kan de dekking wat ruimer zijn, om bij plotseling balbezit losser van de direkte tegenstander te zijn . . .

voorbeelden gegeven aan de hand van een paar passes, waarop door beide spelers tegelijkertijd wordt gereageerd. Nog anders wordt het, wanneer de linksbuiten plotseling start, nog voordat de pass is gegeven: of naar het centrum voor een pass als b., of over de vleugel voor een pass als a. Dan wordt duidelijk hoe belangrijk het is om goed op de binnenste lijn te dekken. Want bij een plotselinge start naar het centrum door de linksbuiten bij dekking als in figuur 38, is de afstand wel gelijk, maar neemt de linksbuiten toch een voorsprong. En hetzelfde geldt voor een start over de vleugel als in figuur 37. Het goed dekken op de binnenste lijn moet er dus in de eerste plaats voor zorgen dat de ruimte naar alle kanten zodanig wordt gedekt, dat de voorsprong die een tegenstander neemt door plotseling weg te sprinten, wordt opgevangen, en wel zo, dat hij alleen in de voet kan worden aangespeeld, en dus minder gevaarlijk.

b. De dekkingsafstand

Zoals ik al eerder zei is de afstand ten opzichte van de speler die moet worden gedekt voor een deel afhankelijk van diens persoonlijke kwaliteiten. Maar niet alleen daarvan. Zo is ook van belang:

- a. De afstand tussen de bal en de te dekken speler. Laten we als voorbeeld weer de linksbuiten en de rechtsback nemen. Wanneer de keeper van de ploeg van de linksbuiten een doeltrap moet gaan nemen, of wanneer diens laatste man in zijn strafschopgebied aan de bal is en moet gaan uitverdedigen (fig. 39), dan zal het moeilijk zijn om de linksbuiten direkt aan te spelen. En als dit toch zou gebeuren dan heeft de rechtsback nog wel even de tijd om de linksbuiten te bereiken, omdat de pass enige tijd onderweg is. De back kan dus het risico nemen de dekking wat ruimer neer te zetten. Dat heeft als nadeel dat, wanneer de buitenspeler zich in de breedte of terug aanbiedt (fig. 40), de back hem pas later kan bereiken, dan wanneer hij hem korter zou hebben gedekt. Maar het voordeel is, dat wanneer zijn eigen ploeg plotseling in balbezit komt, hij meer "los" is van zijn direkte tegenstander, en hij dus meer tijd en ruimte zal hebben om zich aan te bieden.
- b. De afstand van het doel. Het zal duidelijk zijn dat naarmate de te dekken speler dichterbij het doel komt, deze korter gedekt moet worden. Zeker in de buurt van het doel moet er in de allereerste plaats voor worden gezorgd dat hij de bal niet aan kan nemen of dat hem – als hij de bal toch in bezit heeft genomen – het inschieten of afspelen wordt bemoeilijkt. Dat korter dekken levert, dichterbij het doel, nu ook minder gevaar in de diepte op, omdat de ruimte achter het spelpaar geringer wordt (fig. 41).

Een vaste regel voor de dekkingsafstand is echter niet te geven. Het is te zeer afhankelijk van niet vaststaande factoren. Waarvan de belangrijkste blijft, wat voor soort voetballer er gedekt moet worden. Ik gaf u daarstraks het voorbeeld van de midhalf die kort gedekt moest worden omdat hij zo'n gevaarlijke dieptepass in huis had. Stel nu dat de linksbuiten waar we het steeds over hebben, een voetballer is die zich regelmatig terug laat zakken naar het middenveld (daarbij eventueel snel van plaats verwisselend met de mid- of linkshalv) om de bal aan te nemen, en wel omdat ook hij tot erg goed spel verdelen en het geven van dieptepasses in staat is. Dan zul je er toch voor moeten zorgen dat de dekking kort is, om hem bij zijn gevaarlijke spel op het middenveld op tijd te kunnen storen.

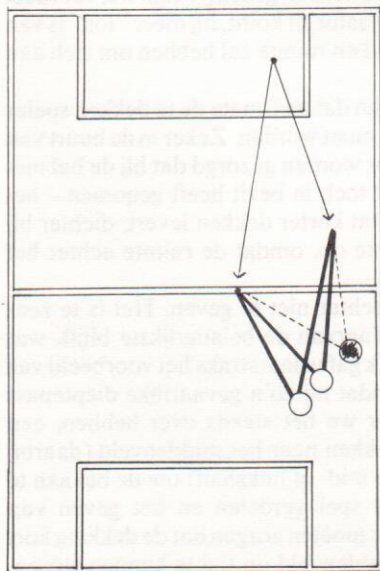
Maar als die zelfde speler dat soort spel dan nog afwisselt met starts in de diepte, omdat hij niet alleen het spel uitstekend verdeelt, maar ook nog razendsnel is. Dan wordt die korte dekking weer gevaarlijk, en zal de laatste man zijn aandacht merendeels op die vleugel moeten concentreren. Maar als de rechtsbuiten nu over dezelfde kwaliteiten beschikt, en de midvoor ook, of deze gewoon de voorstopper steeds de baas is? Dan heeft de laatste man zijn handen toch vol aan beide vleugels en aan het centrum? Inderdaad, want dan speel je tegen een ploeg die kennelijk aanvallend zeer sterk kan zijn, en weten we meteen waarom trainers tegen zulke teams in verdedigend opzicht extra zekerheden inbouwen. Door bijvoorbeeld met twee libero's te spelen, of met een viermans-middenveld, waarvan één speler kan fungeren als "sweeper" vlak voor zijn verdedigingslinie om snel doorkomende tegenstanders op te vangen, en zondig de plaats van de libero in te nemen wanneer deze ergens moet ingrijpen (fig. 42).

c. Het spelen in fases

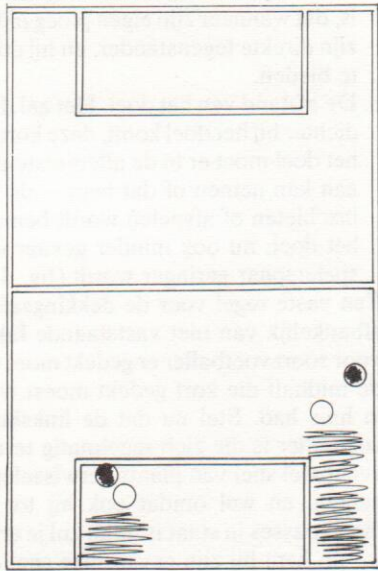
We hebben het tot nu toe gehad over het dekken van tegenstanders die konden worden aangespeeld. Hoe er moet worden gehandeld door een speler wiens tegenstander wordt aangespeeld, is eigenlijk logisch:

- Zodra een direkte tegenstander wordt aangespeeld moet de dekkende speler proberen om vóór hem te komen en zodoende de bal in bezit te nemen.
- Vaak zal het bovenstaande niet mogelijk zijn, simpelweg omdat de aangespeelde speler door de bal eerder zal worden bereikt dan door de dekkende

Figuur 40. . . . maar het heeft als nadeel dat de tegenstander pas later bereikt kan worden als deze zich "terug" aanbiedt.

Figuur 41. Hoe dichterbij het eigen doel, hoe korter de dekking.

speler. In dat geval moet de dekkende speler proberen "zijn tegenstander het spelen te beletten". Persoonlijk vind ik dat een wat gevaarlijke uitspraak. In het wat betere en zeker in het topvoetbal is men van deze "regel" uitstekend op de hoogte, hetgeen te vaak resulteert in de aan iedereen bekende messcherpe en keiharde sliding-tackles van achteren op het moment van aannemen of spelen. Op grond daarvan zou ik liever zeggen "zijn tegenstander het spelen te beletten, wanneer hij er zeker van is de bal zelf te kunnen spelen en daarbij zijn tegenstander niet te blesseren".

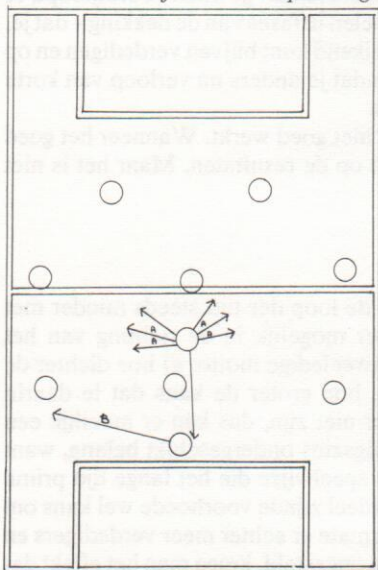
c. Wanneer de dekkende speler niet in staat is om zijn tegenstander voldoende te storen bij het aannemen van de bal, zodat deze toch in het bezit daarvan komt, dan luidt, zo lang die speler aan de bal is, het devies:

- Volgen op de binnenste lijn en het afspelen beletten of bemoeilijken. Figuur 43 zal wel voldoende duidelijk maken waarom ook in deze situaties het spelen op de binnenste lijn noodzakelijk is.
- Proberen alleen de bal te veroveren, af te nemen dus, wanneer het zeker of nagenoeg zeker is dat de bal kan worden gespeeld, omdat "instappen" zonder succes betekent dat de dekkende speler uitgespeeld is en zijn tegenstander vrij kan oprukken of een één-tegen-twee situatie (daar hebben we het nog over) kan creëren.

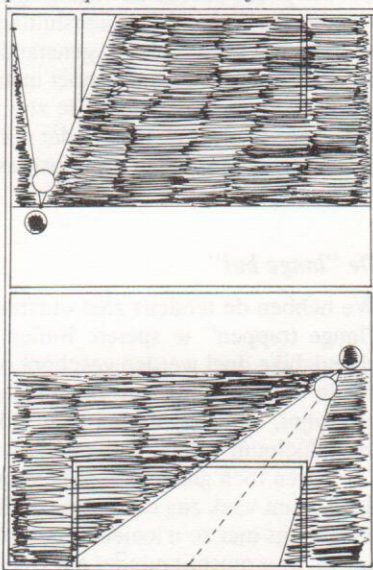
Het bovenstaande noemen we "wijkend verdedigen".

Mandekking is door de jaren heen verguisd en geprezen. Zij, die beweren dat dit fenomeen het voetbal voor het publiek minder interessant heeft gemaakt,

Figuur 42. Een verdedigende, centrale middenvelder bij een 4-4-2 opstelling.

Figuur 43. Ook bij balbezit van de direkte tegenstander vindt de dekking plaats op de binnenste lijn.

statischer en minder spektakulair, hebben misschien wel gelijk. Maar dat komt dan niet door de mandekking zelf, maar door de manier waarop er vaak gebruik van wordt gemaakt. Want het is wat mij betreft inderdaad een slechte zaak (maar wel begrijpelijk), wanneer een ploeg zeer bedreven is in het spelen van de dekking, maar in opbouwend en aanvallend opzicht weinig in huis heeft. Of – wat maar al te vaak gebeurt – wel meer kan dan ze laat zien, maar al haar energie in de dekking stopt en het balbezit verwaarloost als aanvalswapen. Goed spelen in de dekking is belangrijk. Het zou onzin zijn om bij balverlies geen gebruik te maken van beschikbare middelen om de bal te heroveren en om doelpunten te voorkomen. En voetbal, waarbij van mandekking gebruik wordt gemaakt hoeft helemaal niet statischer, minder interessant en minder spektakulair te zijn. Er is bij trainers durf en bij spelers kennis, mentaliteit en konditie nodig, naast andere vaardigheden, om van dit soort spel goede, interessante en spektakulaire wedstrijden te maken. Weten, hóe goed op te bouwen en aan te vallen is daarom misschien nog veel belangrijker. En daarover zullen we het hierna hebben.

U zult in het volgende gedeelte uitspraken aantreffen die in tegenspraak lijken met dingen die ik over mandekking heb gezegd, en waaruit zou moeten blijken dat een elftal dat perfect in de mandekking speelt haar tegenstander alleen maar de kans geeft om de gehele wedstrijd in de voet te worden aangespeeld. In theorie mag daar een fikse dosis juistheid in zitten, in de praktijk komt daar natuurlijk een stuk minder van terecht, want er is nog nooit op de hele wereld een voetbalwedstrijd te zien geweest, waarin een ploeg de mandekking kontinu perfect toepaste. Want probeer bij balbezit van een tegenpartij, die goed en snel beweegt, maar eens konstant je dekkingsafstand en je binnenste lijn goed te houden. Daarnaast zijn er gelukkig genoeg factoren, waardoor mandekking goed voetbal niet onmogelijk maakt. Denk maar eens aan plotseling optredend balverlies, of aan een speler die met een goede passeerbeweging zijn directe tegenstander gewoon voorbijloopt, of – en dat zeg ik eigenlijk in aansluiting op het spelen in fases van de dekking – dat je, bij balbezit van je directe tegenstander, niet wijkend kunt blijven verdedigen en op een gegeven ogenblik wel móet instappen, omdat je anders na verloop van korte tijd gezellig samen het doel in zou wandelen.

Waarmee ik niet heb gezegd dat mandekking niet goed werkt. Wanneer het goed wordt uitgevoerd is het van positieve invloed op de resultaten. Maar het is niet eenvoudig.

De "lange bal"

We hebben de tendens zien ontstaan, om in de loop der tijd steeds minder met "lange trappen" te spelen: Ballen die zo ver mogelijk in de richting van het vijandelijke doel werden geschopt onder het tweeledige motto: a) hoe dichter de bal in de buurt van het vijandelijke doel is, hoe groter de kans dat ie daarin verdwijnt, en b) als de bal dáár is kan ie hier niet zijn, dus kan er moeilijk een tegendoelpunt vallen. Zuiverheid was van enigszins ondergeschikt belang, want "er waren toch genoeg mensen voorin". Een speelwijze die het lange tijd prima deed, want vaak zag een numeriek in het voordeel zijnde voorhoede wel kans om iets nuttigs met zo'n loeier uit te spoken. Naarmate er echter meer verdedigers en van de weeromstuit minder aanvallers werden opgesteld, kreeg men het effect dat

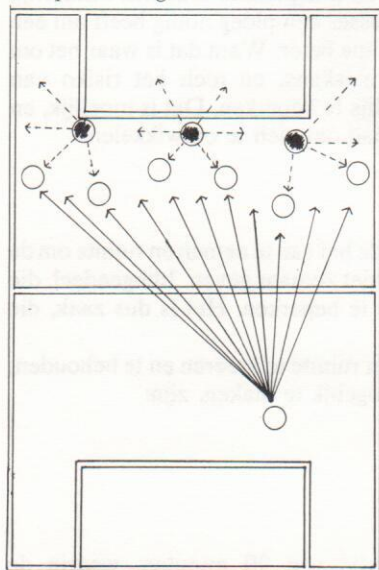
de voorhoede steeds minder vaak zo'n lange bal in bezit kon nemen en deze dus meer en meer per kerende post en met dezelfde snelheid werd geretourneerd. Een soort ping-pong voetbal dus, dat het in het lagere voetbal nog heel lang heeft volgehouden.

Met andere woorden: Het spelen met zomaar lange trappen in de richting van de voorhoede ging steeds minder *balbezit* en steeds vaker *balverlies* opleveren. En dat geldt uiteraard onverminderd voor elftallen die 4-3-3 spelen: Het 4-3-3 is een evenwichtige, elastische opstelling, waarin in verdedigend opzicht de mandekking centraal kan staan en waarin één extra zekerheid in de verdediging is ingebouwd. Het spelen met lange passes zonder meer levert een hoog percentage balverlies op:

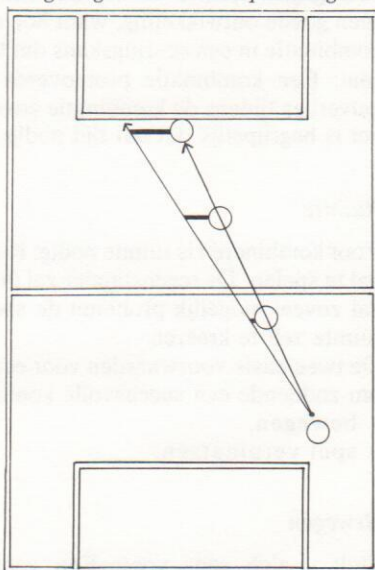
a. Een lange trap is een zodanige tijd onderweg, dat een verdediger de tijd heeft om zich te begeven naar de plaats waar de bal terecht zal komen, om aldaar het duel aan te gaan met de aanvaller die de bal zou moeten ontvangen. Om er voor te zorgen dat er een verdediger ter plekke is wanneer de bal in de buurt van de grond komt, kun je volstaan met bijvoorbeeld 3 verdedigers tegen 6 aanvallers. Op zich zou dat natuurlijk erg onverstandig zijn, want wanneer de aanvaller het duel toevallig zou winnen ontstaat er een zes tegen twee situatie. Ik geef u dat voorbeeld dan ook alleen maar om te laten zien, dat de factor "tijd" in dit verband van belang is (fig. 44).

b. De aanvaller zal, wanneer hij met de zojuist gespeelde lange trap iets nuttigs wil doen, de bal in bezit moeten nemen, of direkt doorspelen naar een medespeler, of ineens inschieten. Terwijl de verdediger in geval van nood de bal alleen maar

Figuur 44. Voor wat betreft de tijd die er nodig is om een "lange bal" te bereiken kunnen minder verdedigers het opnemen tegen meer aanvallers.

Figuur 45. Onzorgvuldigheid heeft grotere gevolgen naarmate de pass langer is.

- hoeft weg te werken, te raken dus. En dat is wel een heel stuk eenvoudiger.
- c. Het is veel moeilijker om een in de looprichting door de lucht aangespeelde bal aan te nemen of zuiver door te spelen, dan andersom.
 - d. In een zuivere 4-3-3 opstelling kan de laatste man, die niet gebonden is, nog eens rugdekking verlenen aan de verdediger die het duel aan zal gaan.
 - e. Maar al te vaak ontbreekt de zuiverheid bij een lange pass, omdat een kleine onvolkomenheid in de traptechniek grotere gevolgen heeft, naarmate de afstand die de bal af te leggen heeft, groter wordt (fig. 45).

Waarmee gezegd is dat het veelvuldig spelen met lange passes geen fifty/fifty kans op balbezit oplevert, maar veel minder.

Nu moeten we ook niet meteen een pass over grote afstand zien als iets wat volledig uit den boze zou zijn. Er zijn wel degelijk momenten in de wedstrijd waarop een dergelijke handeling op z'n plaats kan zijn. Het kenmerkende verschil is dan wel, dat er niet zomaar een pass gegeven wordt onder het motto "naar vóóóóren!", maar dat er bewust voor wordt gekozen door de speler die de pass geeft:

- In de diepte op een startende of al op snelheid liggende speler die bereikbaar is.
- Op een vrijstaande speler die, gelet op de spelsituatie, voldoende tijd zal hebben om de bal aan te nemen.
- Als voorzet voor het doel, die een directe scoringskans op kan leveren.

Kombineren

Het langzamerhand vervangen van de lange pass door de combinatie loopt, samen met de mandekking, als een rode draad door de tactische ontwikkelingen en we hebben zelfs kunnen zien dat door de speelwijze in het 4-2-4 het combineren soms belangrijker leek te worden dan het maken van doelpunten. Dat was natuurlijk geen goede ontwikkeling, want hoe minder passes een ploeg nodig heeft om een combinatie in een scoringskans om te zetten, hoe beter. Want dat is waar het om gaat: Een combinatie promoveren tot scoringskans, en toch het risico van balverlies tijdens de combinatie zoveel mogelijk te beperken. Dat is moeilijk, en het is begrijpelijk dat dat tijd nodig heeft gehad om zich te ontwikkelen.

Ruimte

Voor combineren is ruimte nodig. Ruimte om de bal aan te nemen en ruimte om de bal te spelen. De tegenstander zal die ruimte niet zomaar geven. Integendeel, die zal zoveel mogelijk proberen de speelruimte te beperken. Het is dus zaak, die ruimte zelf te creëren.

De twee basis-voorwaarden voor een elftal om ruimte te creëren en te behouden, om zodoende een succesvolle combinatie mogelijk te maken, zijn:

- bewegen.
- spel verplaatsen.

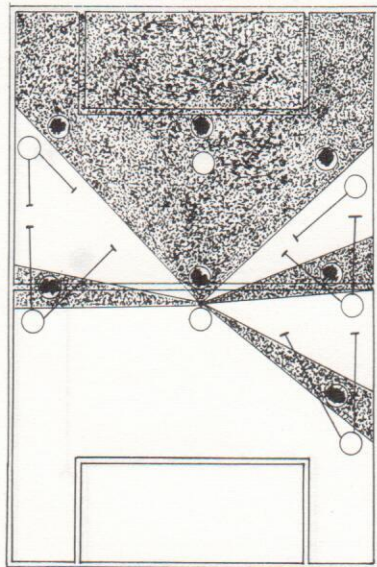
Bewegen

Stelt u zich eens voor: Een voetbalwedstrijd van 90 minuten, waarin de

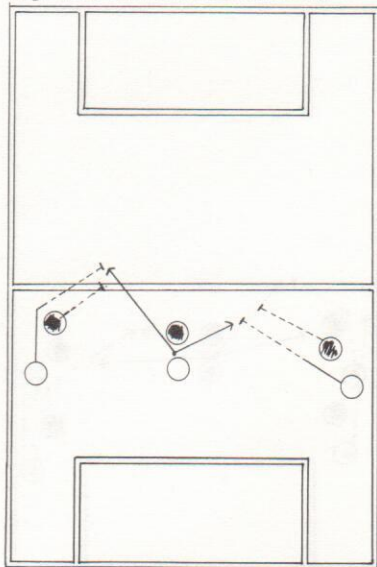
scheidsrechter geen enkele maal voor een overtreding behoeft te fluiten, waarin de bal niet uit of achter gaat, en zelfs de doelverdedigers de bal niet éénmaal krijgen. Hebt u zich wel eens gerealiseerd dat in een dergelijke onbestaanbare wedstrijd een veldspeler gemiddeld toch maar $4\frac{1}{2}$ minuut aan de bal is, daarbij inbegrepen de tijd die een bal naar hem onderweg is? Hij is dus maar liefst $85\frac{1}{2}$ minuut (95% van de speeltijd) *niet* aan de bal, en is deze ook niet naar hem onderweg! Wat hij met die $4\frac{1}{2}$ minuut balbezit doet is natuurlijk erg belangrijk, maar wat hij met die $85\frac{1}{2}$ andere minuten doet is van minstens even groot belang.

Bij balbezit van één van zijn medespelers heeft in principe elke speler de taak om zichzelf aanspeelbaar te maken. Het zal uiteraard nooit voorkomen dat op een bepaald moment in de wedstrijd alle spelers tegelijkertijd zich aanspeelbaar kunnen maken, maar ze moeten er stuk voor stuk op bedacht zijn om "zich aan te bieden" zodra dat kan. Een speler die op de goede manier zonder bal speelt, beweegt zich *zodat* de bal naar hem gespeeld *kan worden*, en niet *omdat* de bal naar hem gespeeld *wordt*. Hij probeert voortdurend uit de dekking van zijn tegenstander te komen, om zodoende ruimte en tijd te hebben om de bal te kunnen (aannemen en) spelen. Hij kiest dus steeds positie ten opzichte van de bal, hij zoekt voortdurend naar een vrije afspeellijn (fig. 46). Hij maakt daarbij gebruik van het gegeven dat

Figuur 46. De midhalf aan de bal met zijn direkte tegenstander voor zich, en de halfs en buitenspelers die alleen in de voet aanspeelbaar zijn, en dus naar vrije afspeelmogelijkheden gaan zoeken. De zwarte vlakken zijn voor de midhalf in deze situatie zones, waarin niet kan worden afgespeeld.

Figuur 47. Pas wanneer de startende speler al gestart is, kan de dekkende speler reageren, terwijl deze zich ook nog vaak eerst om moet draaien.

alléén hij weet op welk moment hij naar welke plaats zal gaan starten, en zijn dekkende tegenstander dat pas kan ontdekken als de start al gemaakt is. Starten op het juiste moment, en die start op volle snelheid doorzetten, kan voorsprong geven (fig. 47). De dekkende speler moet zich vaak eerst nog omdraaien. De startende speler bereikt daarmee drie dingen:

a. Hij wordt aanspelbaar

Dat is duidelijk. Hij is gestart naar een plaats die hem een direkte "kijk" op de bal geeft en hij laat zijn tegenstander achter zich, als hij kans gezien heeft een voorsprong te nemen. Misschien niet veel, en niet voor lang, maar wel voldoende.

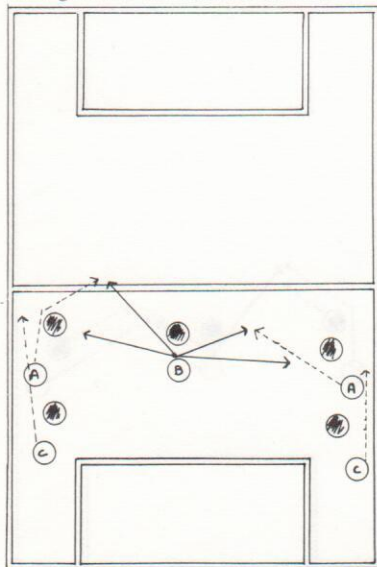
b. Hij laat ruimte achter zich

De plaats waar de speler (A) stond toen hij startte, kan voor de speler aan de bal (B) best mogelijk bereikbaar zijn geweest, maar kwam niet als serieuze afspeelmogelijkheid in aanmerking, omdat A kort gedekt stond. Nu A in sprint is vertrokken naar een andere bereikbare plaats, en zijn tegenstander hem achtervolgt, laat hij een gat vallen op de plaats waar hij vandaan kwam. Daarvan kan, eveneens op snelheid, gebruik worden gemaakt door een derde medespeler (C) (fig. 48).

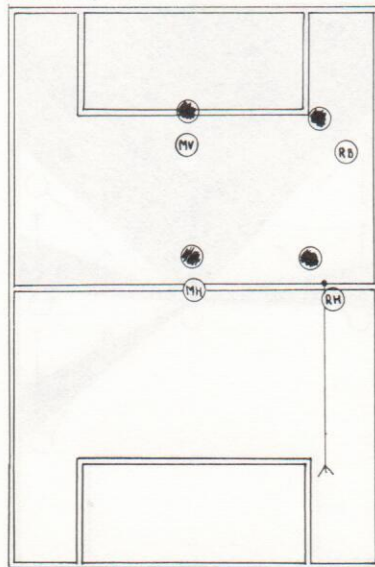
c. Hij laat zijn tegenstander kiezen

Kijken we nog even naar figuur 48 en letten we op de direkte tegenstander van A.

Figuur 48. De startende spelers A laten ruimte achter voor de spelers C, die daar gebruik van kunnen maken.

Figuur 49-A. De rechtsback speelt de rechtshalf aan.

Op het moment waarop A start, dat is dus het moment waarop de pass zal kunnen komen, heeft diens direkte tegenstander misschien al een achterstand, en zal A kunnen worden aangespeeld. Maar tevens ziet die tegenstander dat C de start van zijn ploegmaat direkt heeft gevolgd, door gebruik te maken van de door A gekreëerde ruimte. Het zal in zo'n situatie vaak gebeuren dat de direkte tegenstander van A aarzelt of hij achter zijn eigen tegenstander A aan moet, of dat hij de ruimte vóór C zal afschermen.

Wanneer er moet worden gekombineerd, gaat het er dus in de allereerste plaats om: Op welk moment start welke speler naar welke plaats! Een speler die steeds weer positie kiest ten opzichte van de bal, zal vaker niet dan wel worden aangespeeld, omdat, als het goed is, zijn medespelers ook voortdurend positie aan het kiezen zijn. Maar juist een elftal waarin steeds een voldoende aantal spelers op de goede manier beweegt, schept zoveel ruimte en afspeelmogelijkheden, dat het tot goed combineren kan komen.

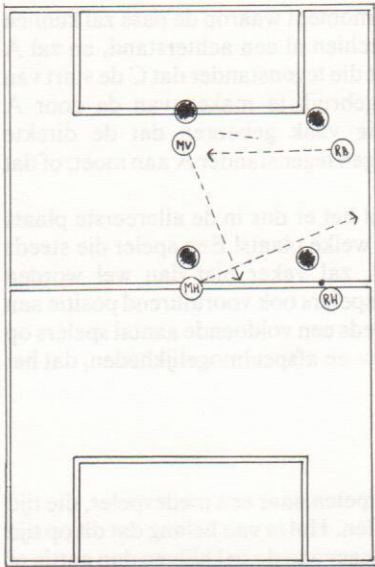
Spel verplaatsen

Het spel verplaatsen is niets meer dan de bal spelen naar een medespeler, die tijd en ruimte heeft om (aan te nemen en) af te spelen. Het is van belang dat dit op tijd gebeurt. Het spel op tijd verplaatsen is: Niet langer aan de bal blijven dan nuttig of nodig is.

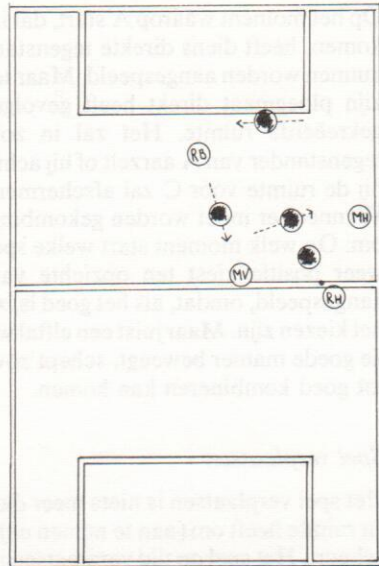
Wanneer in een wedstrijd een elftal aan de bal is, zal de andere ploeg proberen de bal te veroveren. Zij doet dat door de afspeelruimte zo klein mogelijk te maken en het afspelen zoveel mogelijk te beletten. Naarmate de bal langer op dezelfde of bijna dezelfde plaats blijft, zal de tegenpartij beter de kans krijgen de afspeelruimte te verkleinen.

Nemen we in figuur 49 een willekeurig voorbeeld. De rechtsback heeft zojuist de rechtshalf in de voet aangespeeld. Op dat moment is voor de rechtshalf in de voet aanspelbaar, de midhalf heel misschien en de midvoor niet (A). Maar bewegingsruimte is er wel en daar maken de niet aan de bal zijnde spelers gebruik van om aan hun dekking te ontkomen. De midvoor laat zich op snelheid plotseling zakken, enigszins naar de bal toe, en neemt daarmee voorsprong op zijn tegenstander. De midhalf ziet dat en start, ruimte makend voor de midvoor, achter de tegenstander van de rechtshalf om, naar de vleugel. En de rechtsbuiten, die ziet dat de rechtshalf hem de bal niet in de voet speelt, maar wel de midvoor ziet gaan en de midhalf ziet komen, besluit om de vleugel vrij te maken en neemt de plaats van de spits over (B). Alle drie de bewegende spelers hebben enige voorsprong genomen op hun direkte tegenstander (C). De rechtshalf heeft in de twee à drie seconden die de spelers in beweging waren, de bal niet gespeeld, en in de daarop volgende sekonde ontstaat situatie D. Die is niet hopeloos, maar u ziet dat er in die paar tellen (dus in vergelijking met situatie A) nogal wat veranderd is. De afspeelruimte is er nu niet bepaald groter op geworden, en de bewegingsruimte is nog geringer. Wat had de rechtshalf (alleen rekening houdend met de spelers die in deze situatie zijn "gebruikt") nu kunnen doen om het niet zover te laten komen? Bijvoorbeeld:

In situatie A had hij de bal bij de rechtsbuiten in de voet kunnen spelen, die met hem of met de midhalf aan had kunnen gaan (E). En wanneer dat niet was gelukt

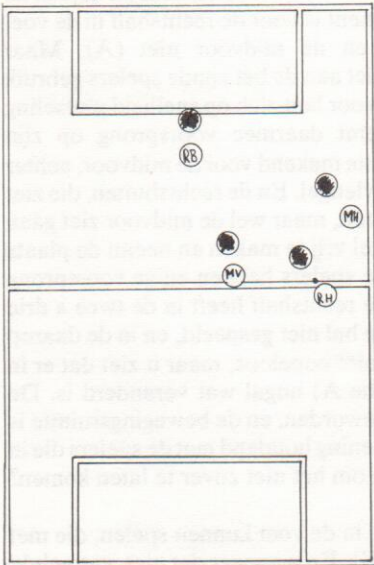

Figuur 49-B. Midhalf, midvoor en rechtsbuiten komen in beweging...

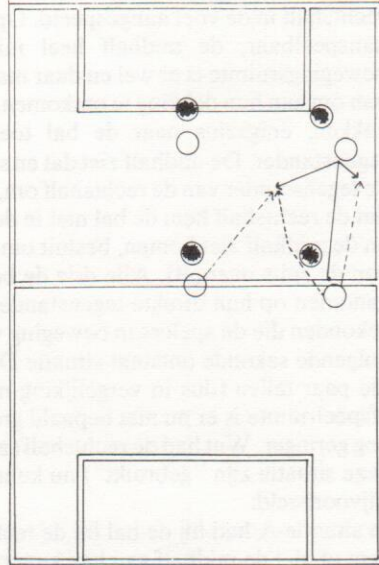

Figuur 49-C. ... en hebben voorsprong genomen op hun tegenstanders.

Figuur 49-D. De rechtshalf heeft de bal niet gespeeld, en de combinatie wordt nu moeilijker.

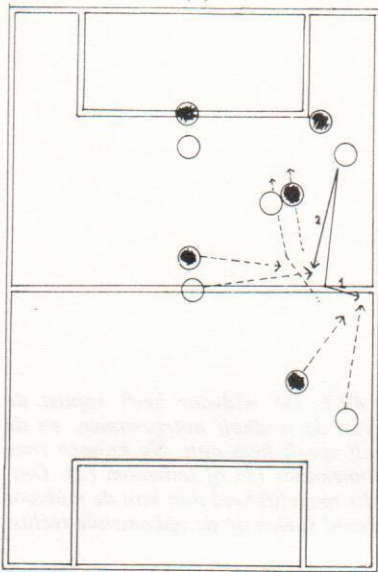
Figuur 49-E. De rechtshalf speelt zijn rechtsbuiten in de voet. Deze maakt een 1-2 met de rechtshalf of pastt direkt op de startende midhalf.

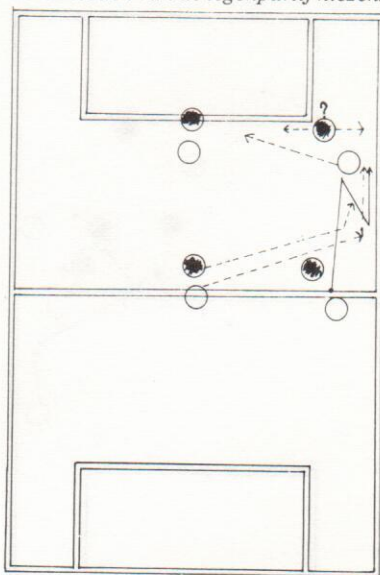
door gebrek aan ruimte, dan had de rechtshalf wel ruimte gemaakt voor midhalf en rechtsback om zich aan te bieden (F). Hij had ook, ziende dat de midhalf naar de vleugel kwam starten, de bal iets later op de rechtsbuiten kunnen spelen, die had kunnen terugspelen op de midhalf en daarna ruimte had kunnen maken op de vleugel door naar binnen te starten, waarbij de direkte tegenstander van de rechtsbuiten zou hebben moeten kiezen: De midhalf aanvallen of met de rechtsbuiten meegaan (G). In situatie B heeft hij twee maal de gelegenheid gehad om de midhalf aan te spelen, namelijk binnendoor en buitenom. In beide gevallen was een 1-2 mogelijk geweest (H). Hij had in situatie C een 1-2 met de midvoor kunnen proberen, die bij weinig kans van slagen b.v. had kunnen terugleggen op de rechtsback (I).

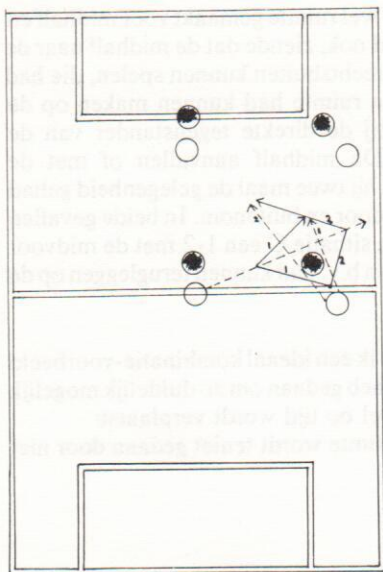
Weliswaar met een beperkt aantal spelers heb ik een ideaal combinatie-voorbeeld gegeven. Maar u begrijpt wel dat ik dat alleen heb gedaan om zo duidelijk mogelijk aan te geven hoe belangrijk het is dat het spel op tijd wordt verplaatst: Door goed bewegen gekreëerde combinatie-ruimte wordt teniet gedaan door niet tijdige verplaatsing van het spel:

Figuur 49-F. De rechtshalf wil een 1-2 aangaan met de rechtsbuiten, maar hij kan niet voldoende los van zijn tegenstander komen. De rechtsback start over de vleugel om aanspeelbaar te worden (1), en de midhalf om dezelfde redenen naar rechts (2).

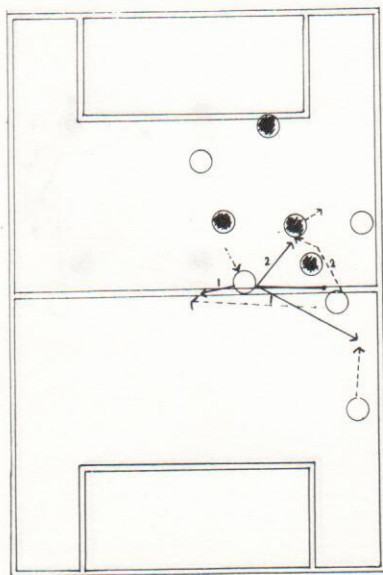

Figuur 49-G. Terwijl de midhalf naar de vleugel start, speelt de rechtshalf de rechtsbuiten de bal in de voeten, die deze teruglegt op de midhalf. Wanneer de midhalf enige voorsprong op zijn directe tegenstander heeft genomen en de rechtsbuiten naar binnen start, moet de linksback van de tegenpartij kiezen.

Figuur 49-H. De midhalf had twee maal aangespeeld kunnen worden en in beide gevallen was er kans geweest op een 1-2.

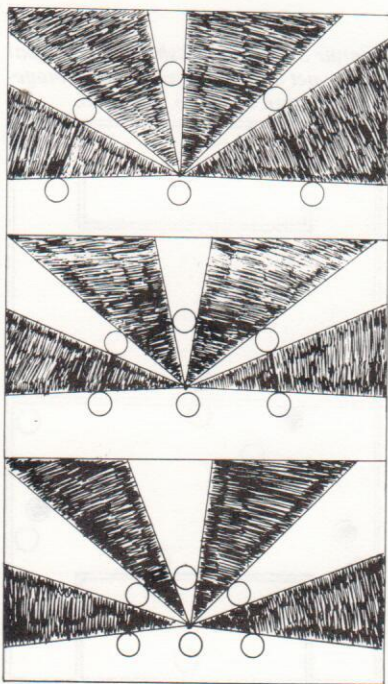
Figuur 49-I. De midvoor heeft zojuist de plaats van de midhalf overgenomen, en de rechtshalf speelt hem aan. Nu kunnen twee 1-2's binnendoor (1) of buitenom (2). Ontbreekt die mogelijkheid dan kan de midvoor bijvoorbeeld spelen op de opkomende rechtsback.

- a. De ruimte voor de overige spelers om ten opzichte van de bal positie te kiezen wordt kleiner (fig. 49-D).
- b. Daardoor wordt het dekken voor de tegenstanders gemakkelijker (fig. 49-D).
- c. De verdere afspeelruimte (dus voor andere spelers) wordt geringer, doordat de onderlinge afstanden kleiner worden, en daarmee de afspeellijnen "dunner" (fig. 50).

Dus: De bal in beweging, anders krijgt de tegenstander meer greep op de situatie en wordt het voortzetten van de combinatie steeds moeilijker, totdat er slechts enkele mogelijkheden resteren:

- a. Een solo, die juist omdat er weinig ruimte is, vaak tot mislukken gedoemd zal zijn.
- b. Een combinatie in het kort tussen de door de geringe bewegingsruimte nauwelijks meer bewegende spelers, die daardoor ook weinig kans van slagen zal hebben.
- c. Een lange trap, waarvan maar moet worden afgewacht waar die terecht zal komen.

Kortom: Een ploeg die *ruimte creëert door goed bewegen*, moet die *ruimte behouden, door tijdig spel verplaatsen*.

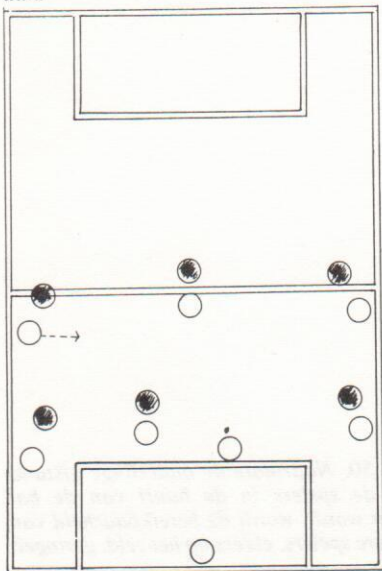
Figuur 50. Naarmate de onderlinge afstand tussen de spelers in de buurt van de bal geringer wordt, wordt de bereikbaarheid van de andere spelers, elders op het veld, geringer.

3. PRAKTIJK

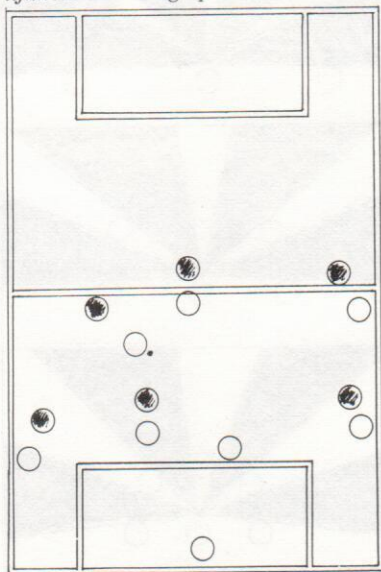
Bewegen

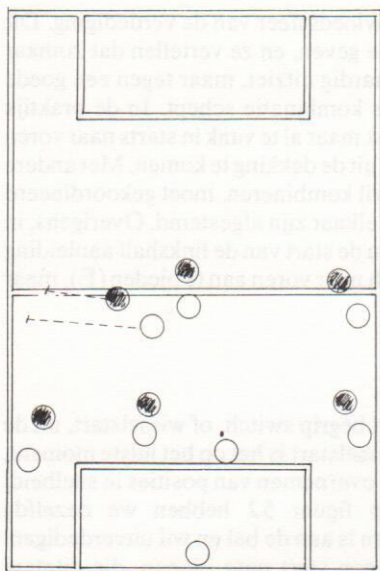
Vaak hoor je op de voetbalvelden tegenwoordig vanuit het veld, de dug-out of van langs de kant de kreet: "Bewéééééé!". Dat is eenvoudiger gezegd dan gedaan. De roeper heeft dan meestal wel gelijk, want het gebeurt op een moment waarop de ploeg stil staat en geen of te weinig afspeelmogelijkheden creëert. Maar het is in de praktijk bepaald niet eenvoudig om echt goed ruimte te scheppen voor de combinatie tegen een ploeg die de dekking goed speelt. Een probleem is, dat wanneer een speler zich op een bepaald moment in snelheid aanspeelbaar maakt, hij binnen de kortste keren de invloedssfeer van een andere tegenstander betreedt, met bovendien zijn eigen tegenstander op de hielen. Zie figuur 51, een willekeurig voorbeeld. De laatste man wil uitverdedigen, en de linkshalf maakt zich aanspeelbaar. Deze kan nu wel worden aangespeeld, maar dat heeft in de situatie zoals die in de tekening is, bar weinig zin. Want het enige wat de linkshalf doen kan, is de bal terugspelen op de laatste man (B). En wanneer deze de bal niet onmiddellijk speelt, is de linkshalf snel genoeg binnen de invloedssfeer van de midhalf (C), en is de afspeelmogelijkheid zo goed als verdwenen. Stel nu dat de rechtsback zich aanbiedt op het moment dat de linkshalf de bal ontvangt of gaat ontvangen. Ook in dat geval is er maar heel weinig tijd om die aan te spelen en is er nauwelijks ruimte om de combinatie voort te zetten (D). Naar voren aanbieden door de linkshalf heeft in deze situatie ook geen nut: Hij wordt bijna onbereikbaar

Figuur 51A. De laatste man wil uitverdedigen en de linkshalf biedt zich aan.

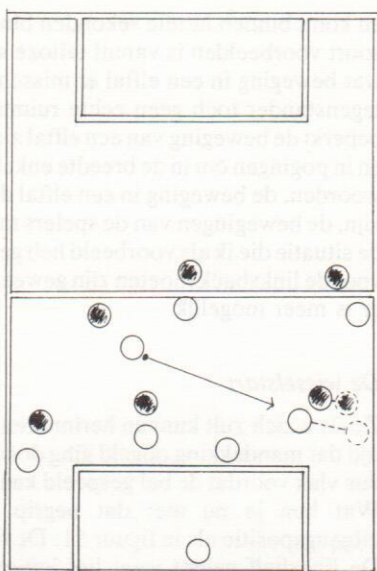
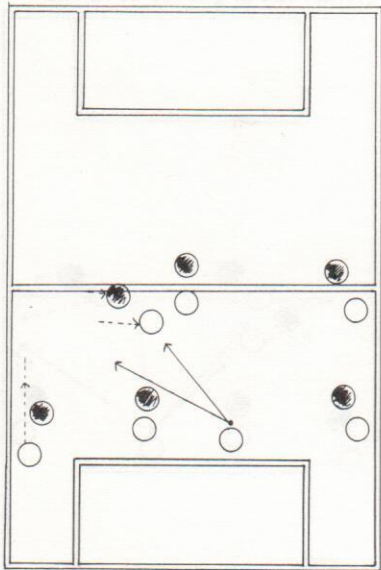
Figuur 51-B. De linkshalf krijgt de bal in de voet maar ziet geen andere mogelijkheid dan terug op de libero.

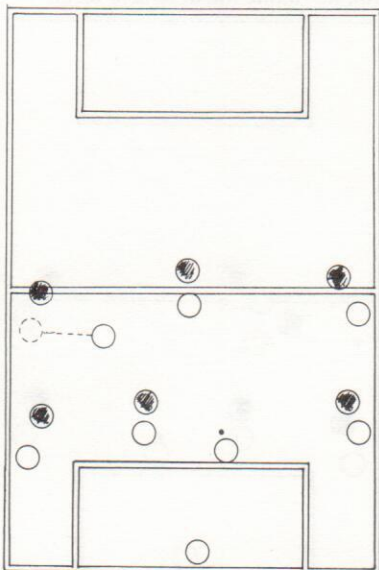
Figuur 51-C. De startende linkshalf is al snel binnen de invloedssfeer van een andere tegenstander.

Figuur 51-E. De start van de linkshalf moet voor de linksback aanleiding zijn zich langs de vleugel aanspeelbaar te maken.

Figuur 51-D. De rechtsback biedt zich aan naar de bal toe.

Figuur 52. De laatste man is aan de bal en de linkshalf maakt zich aanspeelbaar.

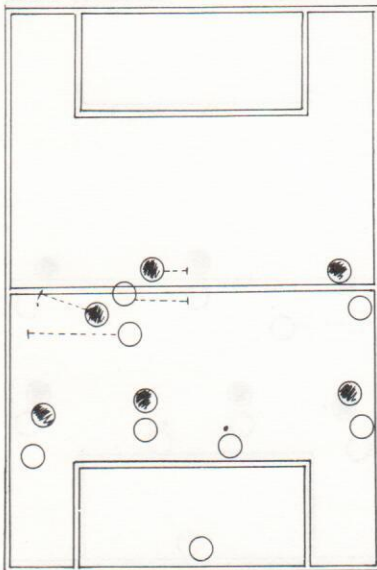

en komt binnen luttele seconden binnen de invloedssfeer van de verdediging. Dit soort voorbeelden is vanuit talloze situaties te geven, en ze vertellen dat zomaar wat beweging in een elftal er misschien wel aardig uitziet, maar tegen een goede tegenstander toch geen echte ruimte voor de combinatie schept. In de praktijk beperkt de beweging van een elftal zich dan ook maar al te vaak in starts naar voren en in pogingen om in de breedte enkele meters uit de dekking te komen. Met andere woorden, de beweging in een elftal dat goed wil combineren, moet gekoördineerd zijn, de bewegingen van de spelers moeten op elkaar zijn afgestemd. Overigens, in de situatie die ik als voorbeeld heb gegeven zou de start van de linkshalf aanleiding voor de linkback moeten zijn geweest om zich naar voren aan te bieden (E), maar er is meer mogelijk.

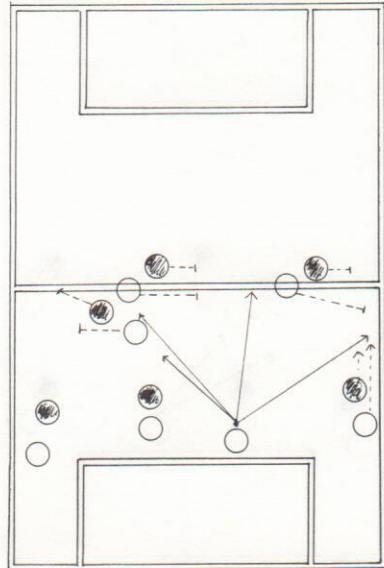
De wisselstart

Zoals u zich zult kunnen herinneren stamt het begrip switch, of wisselstart, uit de tijd dat mandekking opgeld ging doen. Een wisselstart is het op het juiste moment, dus vlak voordat de bal gespeeld kan worden, overnemen van posities in snelheid. Wat kun je nu met dat begrip doen? In figuur 52 hebben we dezelfde uitgangspositie als in figuur 51: De laatste man is aan de bal en wil uitverdedigen. De linkshalf neemt weer het initiatief voor een start naar binnen, die ditmaal echter wordt overgenomen door de midhalf. Er kunnen nu enkele dingen gebeuren: a. De dekkende spelers houden hun dekking vast en volgen dus de starts van de

Figuur 53A. De laatste man is aan de bal, de linkshalf maakt zich aanspeelbaar en de midhalf maakt ruimte voor de linkshalf, door gebruik te maken van de ruimte die deze hem biedt.

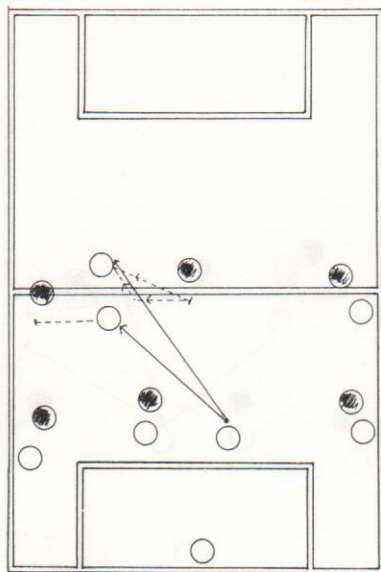
Figuur 53-B. Andere spelers maken gebruik van de gecreëerde ruimte.

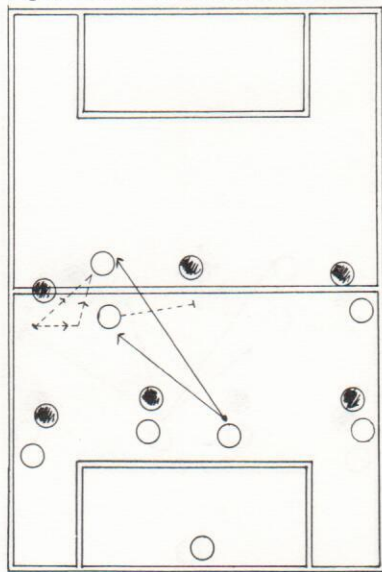
zich vrij lopende spelers. Dan ontstaat er op een bepaald moment een situatie als in figuur 53-A. Wanneer de dekkende spelers goed kort hebben kunnen volgen, hebben de startende spelers geen kans gezien om zich goed aanspeelbaar te maken, maar ze hebben wel ruimte gekreëerd. Want doordat de midhalf de start van de linkshalf heeft overgenomen, is er voor de rechtshalf ruimte om zich naar het centrum toe aan te bieden. Hij komt dan veel minder vlug binnen de invloedssfeer van een andere verdediger dan wanneer de midhalf op zijn plaats was gebleven, en hij schept ruimte voor de rechtsback (fig. 53-B, vergelijk fig. 51).

- b. De beide dekkende spelers verlaten hun plaats niet en wachten de starts af om de dekking van de komende spelers over te nemen. Dan ontstaat er een situatie waarbij beide spelers aanspeelbaar worden, waarbij in de tekening de linkshalf het beste aangespeeld kan worden als deze echt goed bereikbaar is (fig. 54). Maar dat is toeval (fig. 55). Ook onder deze omstandigheid is er ruimte geschapen, want wanneer de rechtshalf op tijd is gestart (dus direct na de midhalf en vóór de pass) en zijn directe tegenstander voor is gebleven, kan hij even aanspeelbaar zijn, en hij bindt bovendien de oorspronkelijke tegenstander van de midhalf. Hij laat 'm kiezen (fig. 56). En ook nu: Ruimte voor de rechtsback om op te komen.
- c. De verdediger van de linkshalf volgt de start van zijn tegenstander, maar de verdediger van de midhalf niet, bijvoorbeeld omdat deze heeft gezien, dat op het moment dat de midhalf startte, ook de rechtshalf dat, met voorsprong, deed. Nu

Figuur 54. De laatste man speelt de midhalf aan, kan ook de linkshalf bereiken...

Figuur 55. ... of andersom.

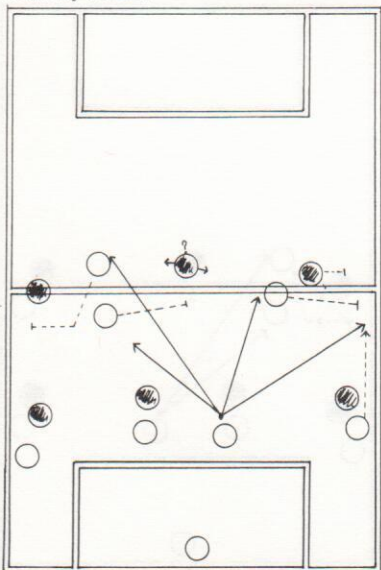

is uiteraard de midhalf aanspelbaar, die er tevens voor heeft gezorgd dat de situatie voor de rechtshalf en daarmee voor de rechtsback gelijk is als in situatie B. Het zou kunnen gebeuren dat de met de linkshalf meegestarte verdediger plotseling van gedachten verandert en op het moment van passeren de dekking van de midhalf overneemt. Dat geeft mogelijkheden voor de links- en rechtshalf (fig. 57).

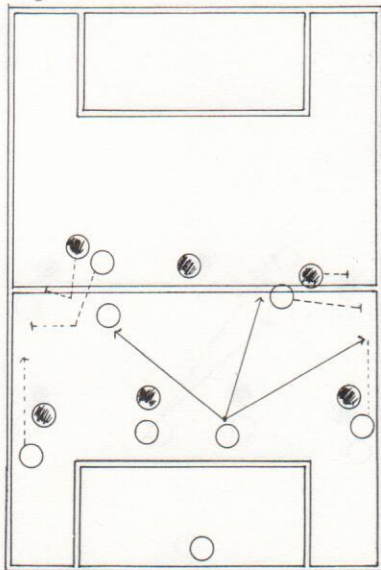
In het voorhoedespel is het principe van de wisselstart uiteraard ook toe te passen. Erg vaak ziet men dat op het middenveld de bal is vrijgespeeld, en de voorhoedespelers, recht vooruit lopend en soms achteromkijkend, wachten op de dieptepass die komen moet. De vijandelijke achterhoede zakt met dezelfde snelheid mee en wacht rustig af tot de pass komt en er ingegrepen kan worden. Dit gebeurt erg veel, ook op het niveau van standaard amateurelftallen, maar zeker in het jeugdvoetbal. Terwijl toch de ruimte op het veld vraagt om andere beweging (fig. 58).

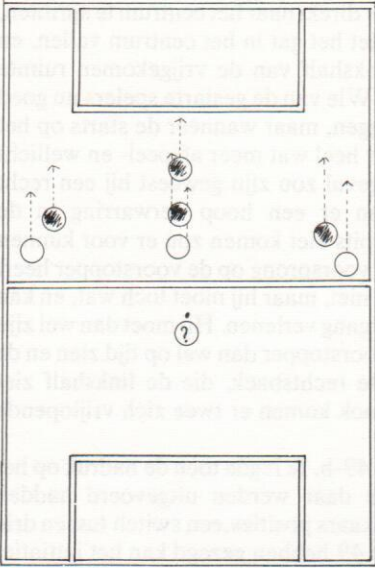
In figuur 59 heeft de midhalf de bal vrijgespeeld op het middenveld en is in staat om te gaan passen op één van de voorhoedespelers. Hij ziet echter geen vrije afspeelmogelijkheden voor zich en loopt, om zich heen kijkend, enkele meters door, hopen dat hij de bal in de breedte kwijt kan. Plotseling neemt de door de voorstopper gedekte spits initiatief naar de vleugel (fig. 60). De voorstopper volgt

Figuur 56. Voor rechtshalf en rechtsback verandert er niets, al laat de rechtshalf misschien de vijandelijke midhalf kiezen.

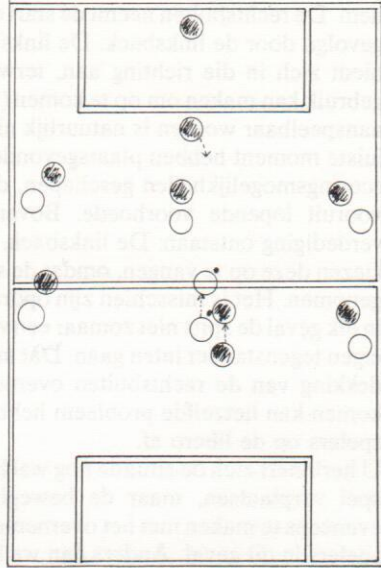

Figuur 57. Wanneer de direkte tegenstander van de linkshalf op dit moment van gedachten zou veranderen en de dekking van de (aangespeelde?) midhalf overneemt, moet de vijandelijke midhalf snel zakken, waarmee hij de ruimte voor rechtsback en rechtshalf vergroot.

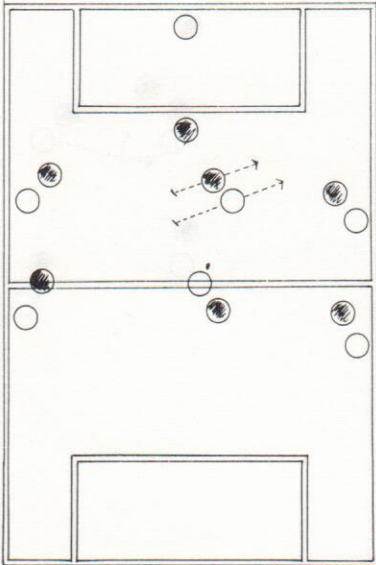

Figuur 58. De midhalf zou kunnen gaan passen, de voorhoedespelers lopen recht vooruit.

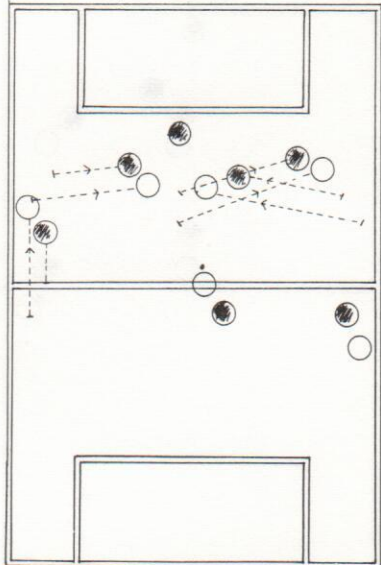

Figuur 59. De midhalf, die geen vrije afspeelmogelijkheid ziet, drijft enkele meters.

Figuur 60. Plotseling neemt de spits initiatief naar de vleugel.

Figuur 61. Verscheidene spelers nemen het initiatief van de spits over.

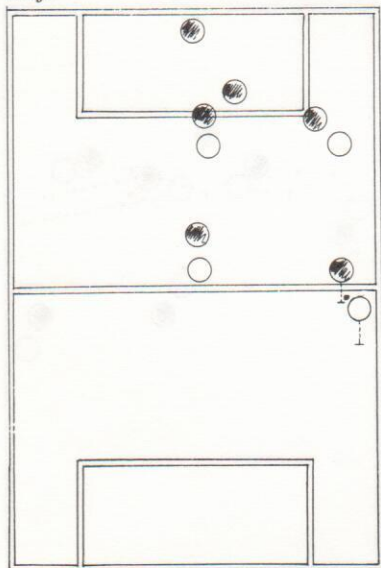

hem. De rechtsbuiten neemt de start over door direkt naar het centrum te sprinten, gevolgd door de linksback. De linksbuiten ziet het gat in het centrum vallen, en biedt zich in die richting aan, terwijl de linkshalf van de vrijgekomen ruimte gebruik kan maken om op te komen (fig. 61). Wie van de gestarte spelers nu goed aanspeelbaar worden is natuurlijk niet te zeggen, maar wanneer de starts op het juiste moment hebben plaatsgevonden zijn er heel wat meer afspeel- en wellicht scoringsmogelijkheden geschapen, dan het geval zou zijn geweest bij een recht vooruit lopende voorhoede. Bovendien kan er een hoop verwarring in de verdediging ontstaan: De linksback, die de spits ziet komen zou er voor kunnen kiezen deze op te vangen, omdat de spits een voorsprong op de voorstopper heeft genomen. Het is misschien zijn opdracht wel niet, maar hij moet toch wat, en kan in elk geval de spits niet zomaar een vrije doorgang verlenen. Hij moet dan wel zijn eigen tegenstander laten gaan. Dat moet de voorstopper dan wel op tijd zien en de dekking van de rechtsbuiten overnemen. De rechtsback, die de linkshalf ziet komen kan hetzelfde probleem hebben. En ook komen er twee zich vrijlopende spelers op de libero af.

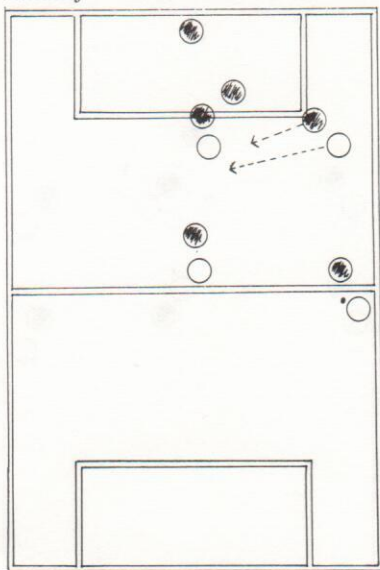
U herinnert zich de situatie nog wel bij figuur 49-b. Ik legde toen de nadruk op het spel verplaatsen, maar de bewegingen die daar werden uitgevoerd hadden eveneens te maken met het overnemen van elkaars posities, een switch tussen drie spelers in dit geval. Anders dan we bij figuur 49 hebben gezegd kan het initiatief net zo goed bij een andere speler vandaan komen.

- a. De rechtshalf drijft, enkele meters van de zijlijn, de bal naar voren, terwijl zijn direkte tegenstander wijkend verdedigt. Hij ziet geen vrije afspeelmogelijkheden

Figuur 62-a. De rechtshalf drijft enkele meters, maar kan de bal niet behoorlijk kwijt.

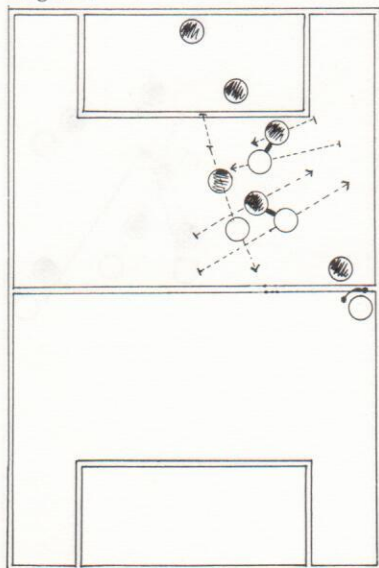
Figuur 62-b. De rechtsbuiten neemt initiatief.

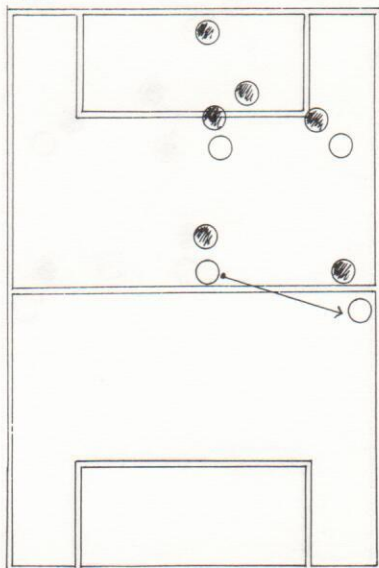
(fig. 62-a). De rechtsbuiten wil ruimte maken op de vleugel (voor een daarop reagerende speler zonder bal of voor de rechtshalf) en tegelijkertijd proberen aanspelbaar te worden (fig. 62-b). De midhalf reageert door de start van de buitenspeler te volgen, probeert uit zijn dekking te sprinten en zo "los" de vleugel te bereiken. De spits, die de rechtsbuiten ziet komen en de midhalf ziet gaan, zakt ogenblikkelijk op snelheid om een afspeelmogelijkheid in de breedte te scheppen. Er zijn dus drie spelers die:

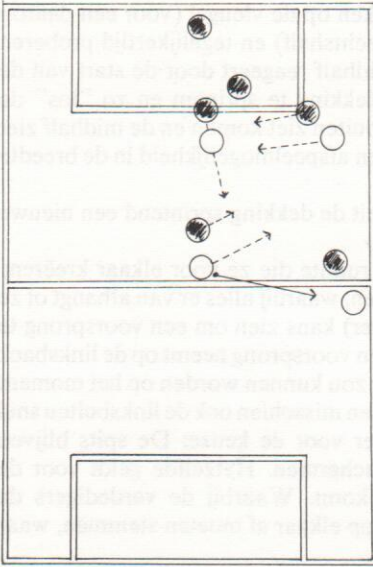
1. proberen aanspelbaar te worden door uit de dekking sprintend een nieuwe afspeellijn te bereiken;
 2. dit doen door gebruik te maken van de ruimte die ze voor elkaar creëren;
 3. proberen hun tegenstanders te laten kiezen, waarbij alles er van afhangt of ze (en met name de als eerste gestarte speler) kans zien om een voorsprong te nemen. Want als de startende rechtsbuiten voorsprong neemt op de linksback en daarmee in het centrum aanspelbaar zou kunnen worden op het moment dat de spits naar de midhalf plaats sprint (en misschien ook de linksbuiten snel naar binnen komt), staat de voorstopper voor de keuze: De spits blijven dekken of de ruimte in het centrum afschermen. Hetzelfde geldt voor de linksback: Rechtsbuiten gaat, midhalf komt. Waarbij de verdedigers de moeilijkheid hebben dat ze hun reacties op elkaar af moeten stemmen, waar ze maar zo weinig tijd voor hebben.
- b. De midhalf is aan de bal en ziet geen echt vrije afspeelmogelijkheden. Hij speelt de rechtshalf in de voet aan, die echter wel zijn directe tegenstander voor zich heeft (fig. 63). Als hij, direkt na zijn pass, geen initiatief neemt, heeft ie een

Figuur 62-c. De midhalf en de spits reageren.

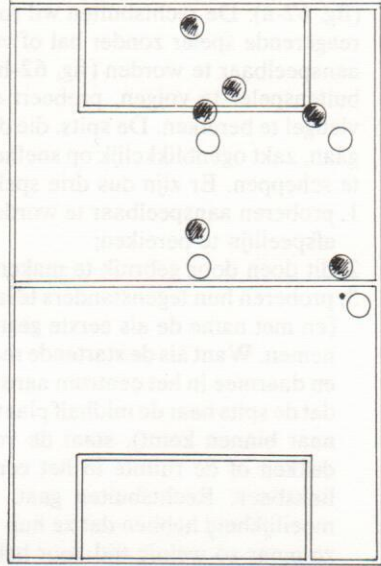

Figuur 63. De midhalf kon de bal niet goed kwijt, en speelt de rechtshalf in de voet.

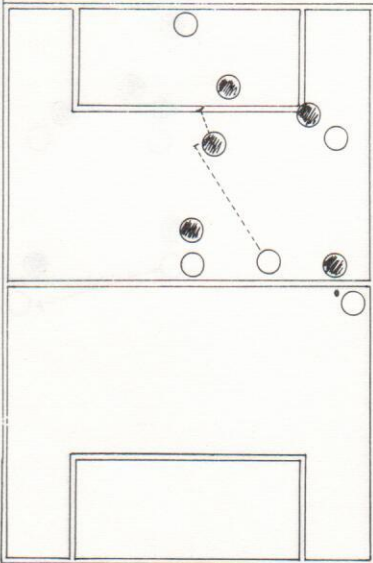

Figuur 64. Direkt na de pass neemt hij het initiatief naar de vleugel, waarop rechtsbuiten en spits reageren.

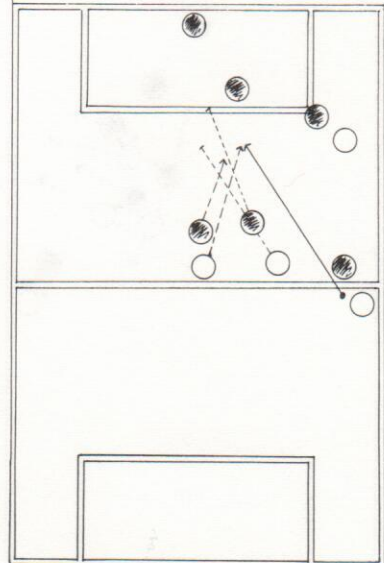

Figuur 65-a. Oude situatie.

Figuur 65-b. De voorstopper volgt de spits niet bij zijn start.

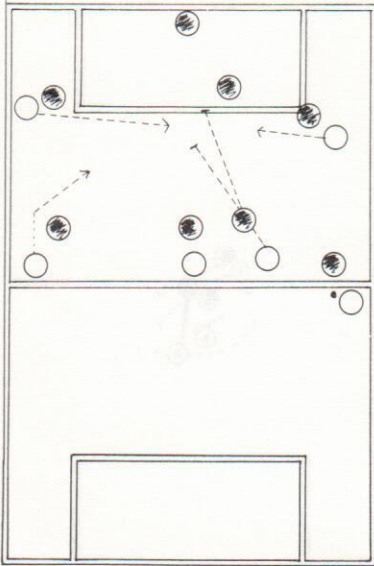

Figuur 65-c. De midhalf neemt de start over, en hoopt, alleen voor de laatste man, aangespeeld te kunnen worden.

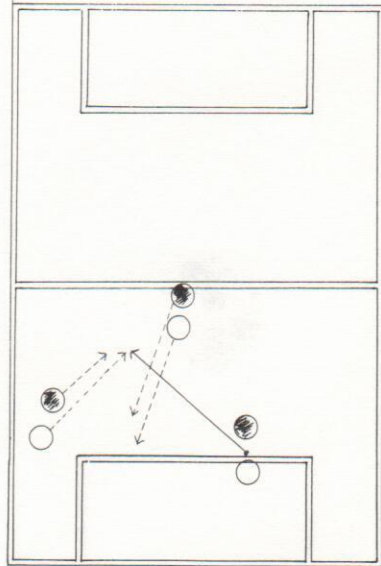

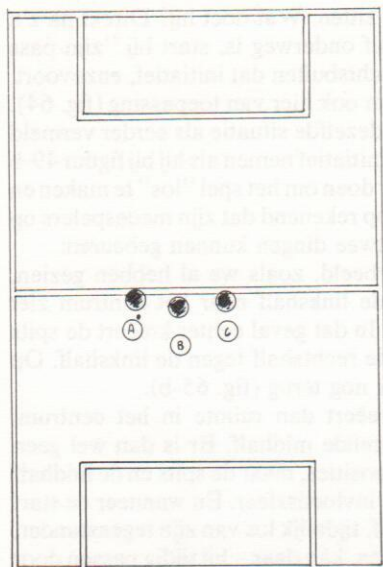
- goede kans dat het spel muurvast komt te zitten. Wat doet hij? Direkt na z'n pass, dus als de bal nog naar de rechtshalf onderweg is, start hij "zijn pass achterna", naar de vleugel. Nu volgt de rechtsbuiten dat initiatief, enzovoort. De onder A genoemde punten 1, 2 en 3 zijn ook hier van toepassing (fig. 64).
- c. Weer is de rechtshalf aan de bal en wel in dezelfde situatie als eerder vermeld (fig. 65-a). De spits kan nu een zelfde soort initiatief nemen als hij bij figuur 49-b deed. Hij zal dat ook in dit geval onder meer doen om het spel "los" te maken en zijn tegenstander tot kiezen te dwingen, er op rekenend dat zijn medespelers op de goede manier reageren. Er zouden nu twee dingen kunnen gebeuren:
1. De voorstopper volgt hem niet (bijvoorbeeld, zoals we al hebben gezien, omdat hij de rechts- of linksbuiten of de linkshalf naar het centrum ziet komen), al is dat niet erg waarschijnlijk. In dat geval echter creëert de spits een twee-tegen-één situatie samen met de rechtshalf tegen de linkshalf. Op het uitspelen van twee-tegen-één kom ik nog terug (fig. 65-b).
 2. De voorstopper volgt hem wel. Hij creëert dan ruimte in het centrum, bijvoorbeeld voor de onmiddellijk reagerende midhalf. Er is dan wel geen sprake van exacte overname van elkaars posities, maar de spits en de midhalf hebben wel gewisseld van omgeving, van invloedssfeer. En wanneer de start van de spits tot gevolg heeft dat de midhalf, tijdelijk los van zijn tegenstander, in het centrum van de aanval op kan duiken, kan daar – bij tijdig passen door de rechtshalf een één-tegen-één situatie tussen midhalf en libero ontstaan (fig. 65-c). Het behoeft uiteraard niet per sé de midhalf te zijn die het initiatief van de spits overneemt, dat kan ook door een of meer andere spelers gebeuren (fig. 65-d).

Figuur 65-d. Ook andere spelers kunnen de start van de spits "gebruiken".

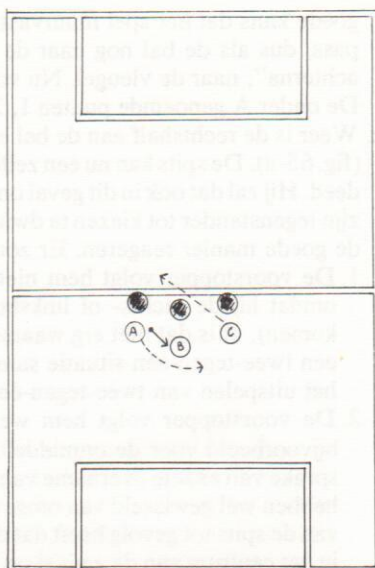

Figuur 66.

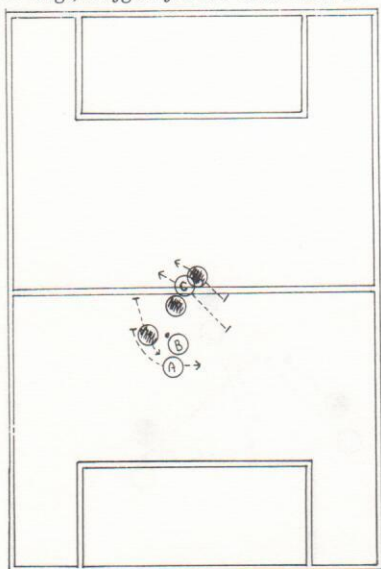

Figuur 67-a. A, B en C staan zo'n 5 meter bij elkaar vandaan, met A aan de bal.

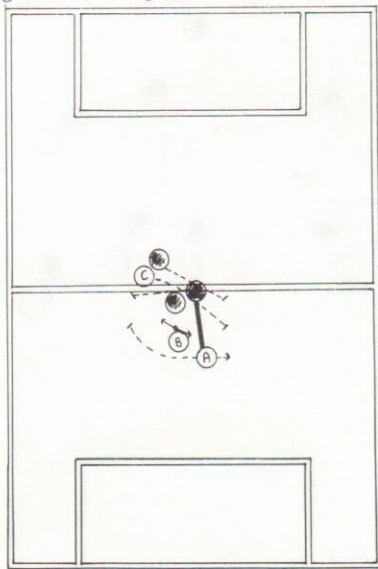

Figuur 67-b. A speelt B in de voet aan en op het moment van passen start hij achter B langs, terwijl C voorlangs start.

Figuur 67-c. Wanneer A's tegenstander A volgt, krijgt hij zeker achterstand.

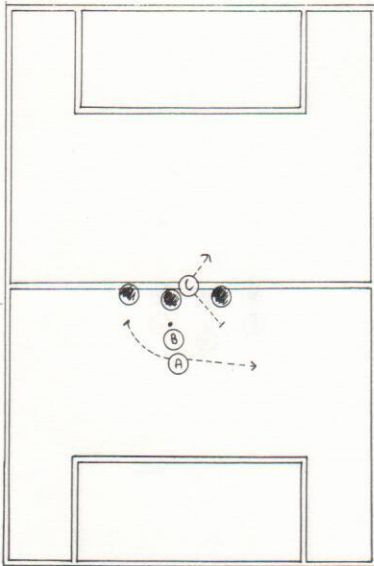
Figuur 67-d. Hij zou A achterom op kunnen vangen, maar dat levert een grotere dekkingsafstand op.

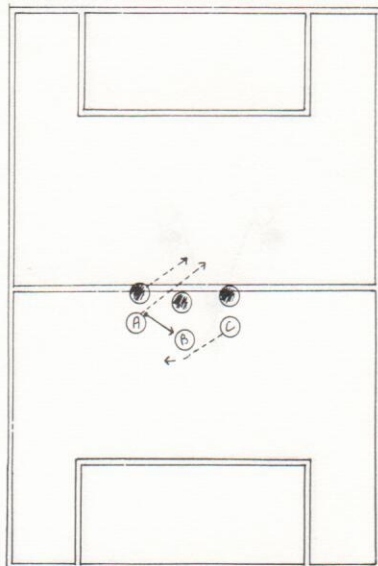
Het is vermoedelijk niet nodig om voorbeelden te geven van wisselstarts in de lengte van het veld of andere plaatsen en door andere spelers. U hebt ongetwijfeld de bedoeling begrepen en kunt die zelf op andere situaties projekeren (fig. 66). Nemen we nu een andere situatie, zomaar ergens op het veld. Het spel ligt min of meer stil. A, B en C bevinden zich zo'n 5 meter van elkaar, en A is aan de bal (fig. 67-a). Hij ziet geen vrije afspelpunten en weet weinig beters te bedenken dan de bal bij B in de voeten te spelen. Die handeling op zich verandert nauwelijks iets aan de situatie en moet dus worden gevolgd door een initiatief.

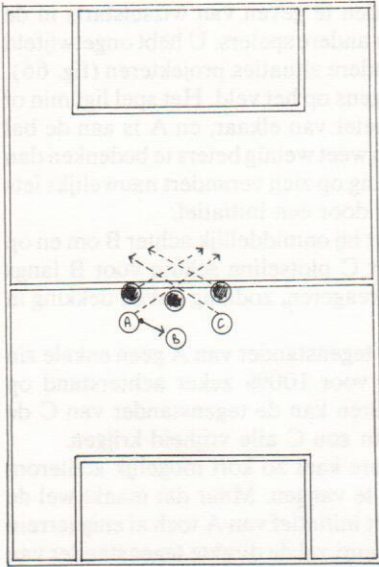
1. Op het moment waarop A de bal speelt start hij onmiddellijk achter B om en op hetzelfde of nagenoeg zelfde moment start C plotseling schuin voor B langs (fig. 67-b). Hoe kunnen de verdedigers nu reageren, zodanig dat de dekking in orde blijft?
 - a. Om te beginnen heeft het voor de direkte tegenstander van A geen enkele zin om deze te volgen, want dan loopt hij voor 100% zeker achterstand op (fig. 67-c). Wanneer dat toch zou gebeuren kan de tegenstander van C de dekking van A niet overnemen, want dan zou C alle vrijheid krijgen.
 - b. De tegenstander van A kan aan de andere kant zo kort mogelijk achterom komen en proberen om A daar weer op te vangen. Maar dat maakt wel de dekkingsafstand groter, terwijl hij door het initiatief van A toch al enig terrein verloren had (fig. 67-d). Wanneer dit gebeurt zal de direkte tegenstander van C met C meestarten, waarbij het niet uitgesloten is, dat niet alleen A, maar ook C aanspelbaar wordt.

Figuur 67-e. En ook wachten tot de dekkende spelers de dekking van elkaar kunnen overnemen is wat problematisch.

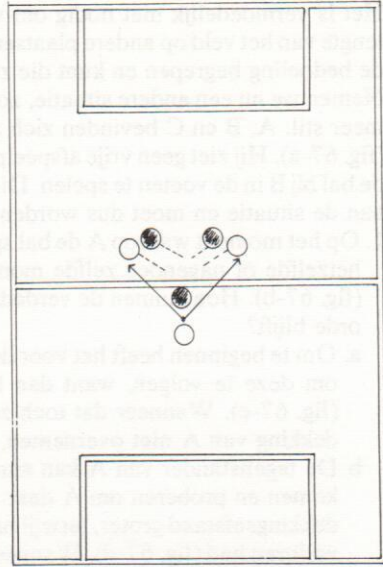

Figuur 67-f. A en C hadden natuurlijk ook precies andersom kunnen handelen.

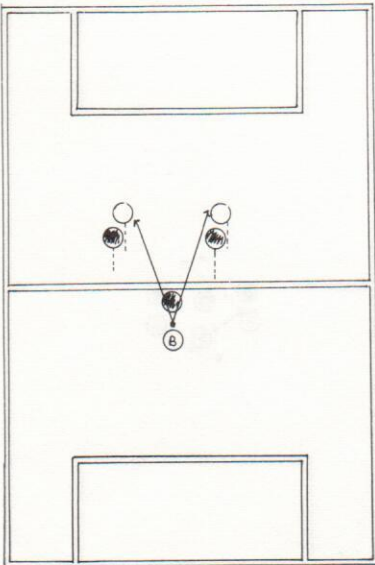

Figuur 67-g. Of beide kruiselings kunnen starten, waarbij één van hen of beide misschien wel aanspeelbaar wordt, maar de dekkende spelers, althans in deze situatie, niet behoeven te kiezen.

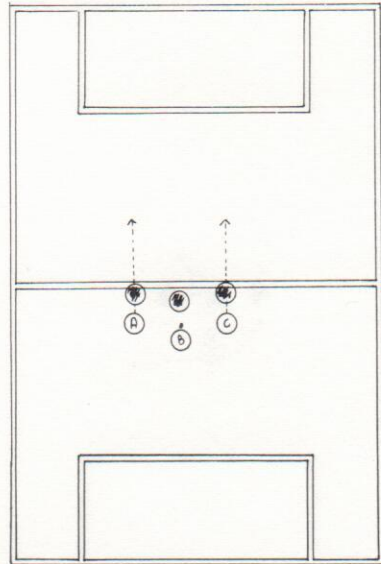

Figuur 67-h. In een situatie als deze zullen beide spelers gemakkelijker bereikbaar worden voor B...

Figuur 67-h.

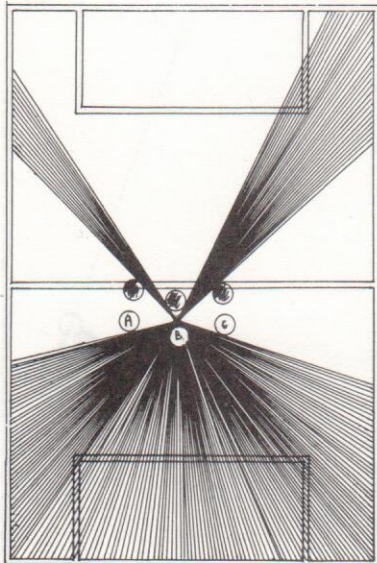

Figuur 67-h. ... dan wanneer ze beide recht vooruit waren gestart.

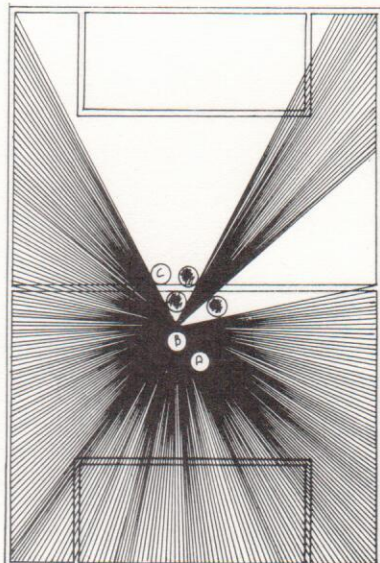

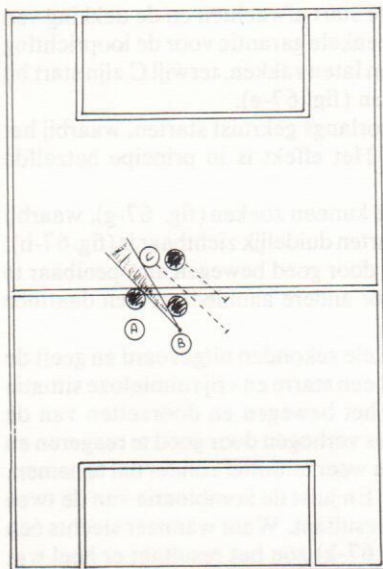
- c. De twee dekkende spelers kunnen ook de start afwachten en de dekking van elkaar overnemen. Maar ze hebben geen enkele garantie voor de looprichting van de gestarte spelers: A zou zich kunnen laten zakken, terwijl C zijn start bij B kan afbreken en naar rechts doorzetten (fig. 67-e).
2. A kan na zijn pass natuurlijk ook direkt voorlangs gekruist starten, waarbij het dan C is, die de start achterom uitvoert. Het effect is in principe hetzelfde (fig. 67-f).
3. A en C zouden ook beide gekruist de diepte kunnen zoeken (fig. 67-g), waarbij het verschil in resultaat met recht vooruit starten duidelijk zichtbaar is (fig. 67-h). De spelers hebben niet alleen geprobeerd om door goed bewegen aanspeelbaar te worden, maar ook veel ruimte geschapen voor andere aanbiedingen en daarmee mogelijke afspeelpunten (fig. 67-i).
- Een actie als boven omschreven is binnen enkele seconden uitgevoerd en geeft de dekkende spelers duidelijk problemen. Vanuit een starre en vrij ruimteloze situatie kan door een goede wisselstart ruimte voor het bewegen en doorzetten van de combinatie komen. En B kan de kans op succes verhogen door goed te reageren en de bal te spelen zodra dat kan, en direkt daarna weer initiatief zonder bal te nemen, als dat in de nieuw ontstane situatie zinvol is. En juist de combinatie van de twee omschreven starts bepalen elkaars kracht en resultaat. Want wanneer slechts één van de starts uitgevoerd zou zijn (fig. 67-j en 67-k) zou het resultaat er heel wat schlemieliger uit hebben gezien en zouden er voor de dekkende spelers minder problemen zijn geweest, omdat er niet door hen gekozen behoefde te worden.

Figuur 67-i. Ook hebben A en C door hun start de ruimte om de bal op andere plaatsen dan naar henzelf, die in de uitgangssituatie niet bepaald ideaal was...

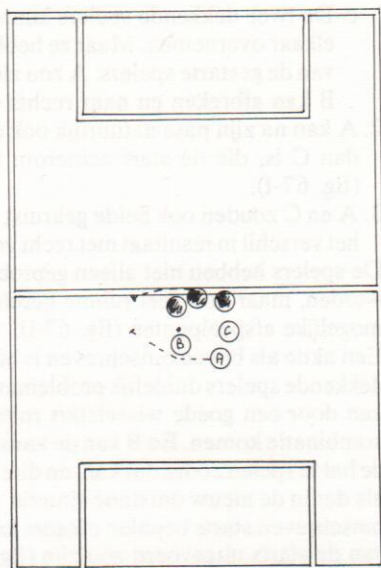

Figuur 67-I. ... vergroot, waardoor weer andere spelers zich aanspeelbaar kunnen maken.

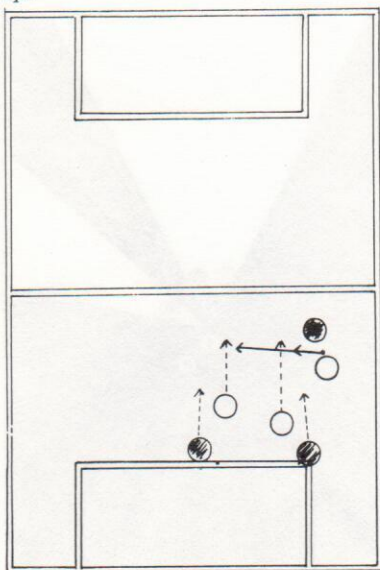

Figuur 67-j. Toen A de bal speelde is alleen C gestart.

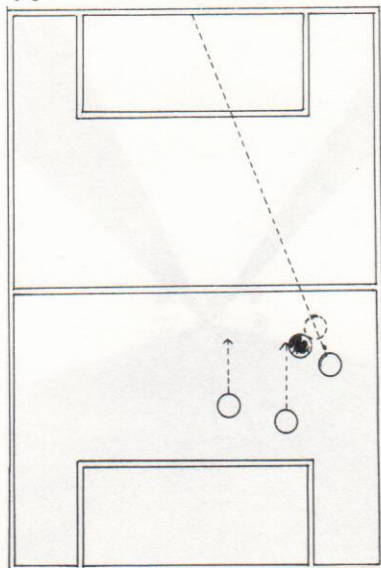

Figuur 67-k. Na de bal te hebben gespeeld is A gestart, maar heeft C niet gereageerd.

Figuur 68. De rechtshalf heeft zojuist de bal veroverd, en twee spelers komen op.

Figuur 69. De dekkende speler komt even van zijn binnenste lijn af om het afspelen naar links te bemoeilijken.

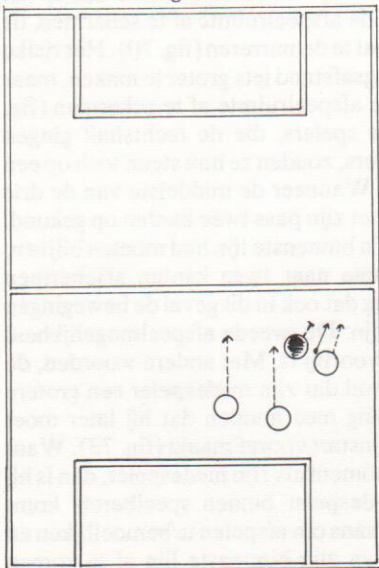
Aanbieding aan twee kanten

Een ploeg die goed wil combineren zorgt niet alleen voor zoveel mogelijk afspelmogelijkheden, maar zal vooral steeds proberen die in verschillende richtingen te creëren, zowel in de diepte als in de breedte, om het spel zo open mogelijk te houden en de speler aan de bal de gelegenheid te geven het spel zo goed mogelijk te verplaatsen. Daar is erg veel beweging zonder bal voor nodig, want elke nieuwe plaats van de bal vraagt om nieuwe initiatieven zonder bal.

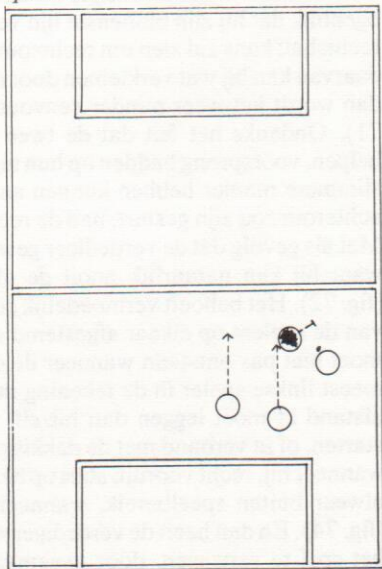
In figuur 68 heeft de rechtshalf op de vleugel de bal zojuist veroverd, maar hij heeft wel zijn tegenstander voor zich. Bij het opzetten van de tegenaanval willen twee spelers hem helpen, en die komen dus bliksemsnel op. In hoeverre ze aanspeelbaar kunnen worden ligt helemaal aan de vraag of ze voorsprong hebben kunnen nemen, en zo ja, hoeveel. Als de voorsprong groot genoeg is, zal het in principe geen probleem mogen zijn voor de rechtshalf om de bal aan één van hen mee te geven. Feit is echter wel, dat hij slechts in één richting af kan spelen: naar links. Een beetje tegenstander zal in deze situatie altijd proberen om tegelijkertijd het afspelen te beletten door de afspeluimte af te scherm en het spel aan de bal te vertragen (wijkend verdedigen) om zijn medespelers de gelegenheid te geven de dekking weer aan te nemen. Dat is, wanneer hun achterstand niet groot was, vlug genoeg gebeurd. De dekkende speler zal proberen het afspelen te beletten door even zijn binnenste lijn te verlaten en wat naar binnen te komen, tegelijkertijd de bewegingen van de speler aan de bal volgend (fig. 69) en wel op het moment waarop de afspelmogelijkheid ontstaat. Want er zijn weliswaar twee afspelpunten, maar slechts in één richting, naar één stukje grondgebied. De twee startende spelers hebben wel ruimte gekreëerd en zijn mogelijk aanspeelbaar geworden, maar ze hebben geen poging ondernomen om de tegenstander echt te laten kiezen. Wel een beetje, want de dekkende speler heeft als risico dat op het ogenblik dat hij zijn binnenste lijn verlaat om de afspeluimte af te scherm en, de rechtshalf kans zal zien om rechtsom met de bal te demarreren (fig. 70). Het risico daarvan kan hij wat verkleinen door de dekkingsafstand iets groter te maken, maar dan wordt het weer minder eenvoudig om de afspeluimte af te scherm en (fig. 71). Ondanks het feit dat de twee startende spelers, die de rechtshalf gingen helpen, voorsprong hadden op hun tegenstanders, zouden ze hun steun toch op een slimmere manier hebben kunnen aanbieden. Wanneer de middelste van de drie achterom zou zijn gestart, had de rechtshalf met zijn pass twee kanten op gekund. Met als gevolg dat de verdediger gewoon op z'n binnenste lijn had moeten blijven, want hij kan natuurlijk nooit de afspeluimte naar twee kanten afschermen (fig. 72). Het behoeft vermoedelijk geen betoog dat ook in dit geval de bewegingen van de spelers op elkaar afgestemd moeten zijn: De tweede afspelmogelijkheid moet niet pas ontstaan wanneer de eerste al voorbij is. Met andere woorden, de meest linkse speler in de tekening moet, wetend dat zijn medespeler een grotere afstand af moet leggen dan hijzelf, er rekening mee houden dat hij later moet starten, of in verband met de dekking een schijnstart vooraf maakt (fig. 73). Want wanneer hij, recht vooruit, start op hetzelfde moment als zijn medespeler, dan is hij alweer buiten speelbereik, wanneer zijn medespeler binnen speelbereik komt (fig. 74). En dan heeft de verdediger wat meer kans om afspelen te bemoeilijken en het spel te vertragen, door tweemaal even van zijn binnenste lijn af te komen

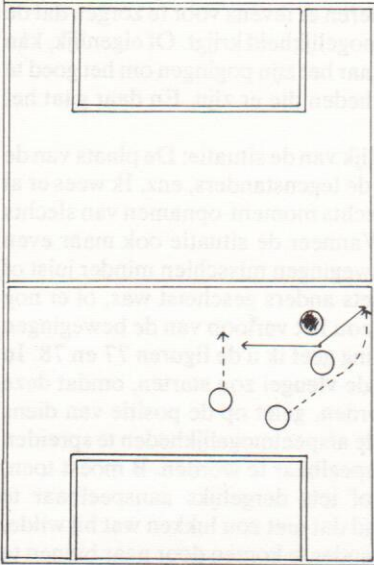
(fig. 75). Had er nu iets nog beters kunnen gebeuren dan dit startje achterom in plaats van recht vooruit? Ach, mogelijkheden genoeg, maar voor deze situatie is het gebeurde natuurlijk ruim voldoende om de tegenstander uit te spelen. Om het principe duidelijk te maken heb ik gebruik gemaakt van twee ongedekte spelers, waardoor er dus een drie-tegen-één situatie ontstond. Anders wordt het, wanneer de directe tegenstanders van de zich aanbiedende spelers in het geding komen. Stel, dat de twee wel redelijk gedekt worden en ze bijvoorbeeld gelijk op lopen met hun tegenstanders omdat ze in de eerste meters van hun sprint geen kans zien om los te komen en zich dus niet behoorlijk aanspeelbaar kunnen maken. Dan kunnen ze wel doorstarten, maar dat is niet zo zinvol en zou er dus eigenlijk iets anders moeten gebeuren. Dat zou bijvoorbeeld, gelet op de situatie in figuur 76, het volgende kunnen zijn. Na enkele meters sprinten steekt A plotseling scherp naar buiten om zo te trachten de afstand tussen hem en zijn tegenstander te vergroten. Hij doet dat in dit geval omdat zijn tegenstander hem nog wel heeft kunnen dekken bij het plotselinge balverlies van zijn ploeg, maar niet op de binnenste lijn. A neemt dus plotseling de achterom-start van B over. B ziet dat, houdt plotseling in, en buigt dan af naar buiten, eveneens in een poging (daartoe door A in staat gesteld) meer afstand tussen zichzelf en zijn tegenstander te scheppen (fig. 77). Beide spelers maken nu dus weer gebruik van het gegeven dat de dekkende speler moet afwachten wat zijn tegenstander gaat doen en daarmee vaak enige achterstand

Figuur 70. Hij loopt dan wel het risico dat de rechtshalf er plotseling met de bal vandoor kan gaan.

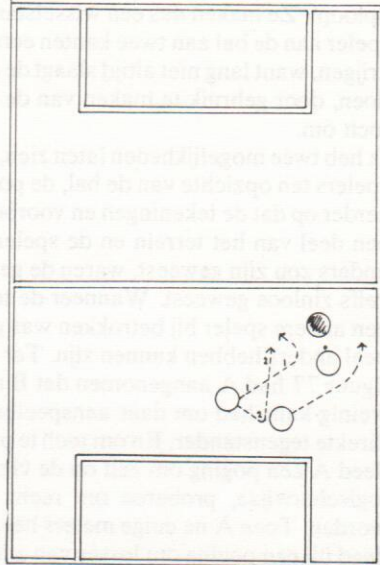
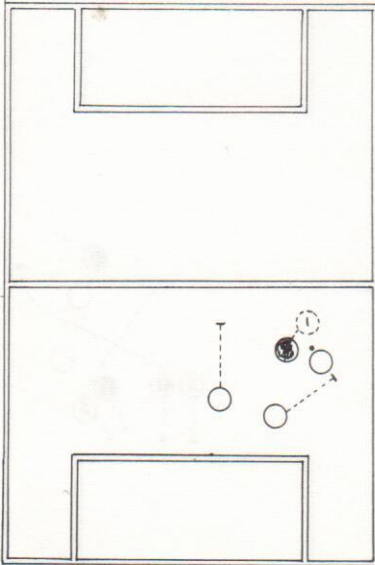
Figuur 71. Hij kan dan de dekkingsafstand iets vergroten, waardoor de rechtshalf minder gemakkelijk bij hem wegloopt, maar heeft dan wel meer moeite met het afschermen van de afspeelruimte naar links.

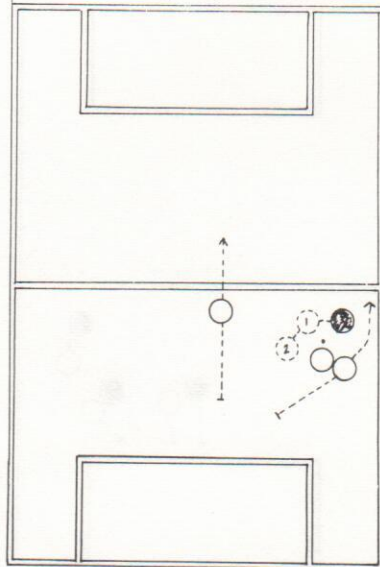
Figuur 72. Wanneer de middelste speler buitenom was gestart, had de rechtshalf de bal naar twee kanten kwijt gekund.

Figuur 74. Nu is de linkerspeler al buiten speelbereik, terwijl de rechter dat nog moet komen.

Figuur 73. De speler die een kortere afstand af moet leggen, moet zorgen dat de twee afspeelmogelijkheden tegelijkertijd ontstaan.

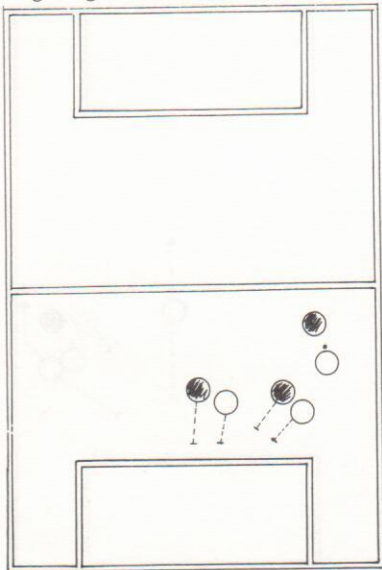
Figuur 75. En dan heeft de dekkende speler toch meer kans het afspeelen te beletten en het spel op te houden.

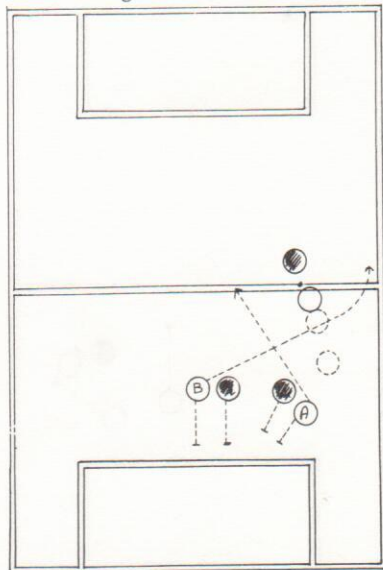
oploopt. Ze maken dus een wisselstart en proberen er tevens voor te zorgen dat de speler aan de bal aan twee kanten een afspeelmogelijkheid krijgt. Of eigenlijk, kan krijgen, want lang niet altijd slaagt de opzet. Maar het zijn pogingen om het goed te doen, door gebruik te maken van de mogelijkheden die er zijn. En daar gaat het toch om.

Ik heb twee mogelijkheden laten zien, afhankelijk van de situatie: De plaats van de spelers ten opzichte van de bal, de positie van de tegenstanders, enz. Ik wees er al eerder op dat de tekeningen en voorbeelden slechts moment-opnamen van slechts een deel van het terrein en de spelers zijn. Wanneer de situatie ook maar even anders zou zijn geweest, waren de gegeven bewegingen misschien minder juist of zelfs zinloos geweest. Wanneer de tekening iets anders geschetst was, of er nog een andere speler bij betrokken was geweest, zou het verloop van de bewegingen heel anders hebben kunnen zijn. Ter vergelijking geef ik u de figuren 77 en 78. In figuur 77 had A aangenomen dat B niet over de vleugel zou starten, omdat deze weinig kans had om daar aanspelbaar te worden, gelet op de positie van diens direkte tegenstander. En om toch te proberen de afspeelmogelijkheden te spreiden deed A een poging om zelf op de vleugel aanspelbaar te worden. B moest toen, logischerwijze, proberen om recht vooruit of iets dergelijks aanspelbaar te worden. Toen A na enige meters het gevoel had dat niet zou lukken wat hij wilde, deed hij een poging om lossër van zijn tegenstander te komen door naar binnen te "snijden", waarvan de wel gestarte maar evenmin los gekomen B dankbaar

• *Figuur 76. De startende spelers worden nu goed gedekt.*

Figuur 77. De gestarte spelers maken tijdens het lopen plotseling een wisselstart om uit de dekking te komen en toch aanbieding aan twee kanten te bewerkstelligen.

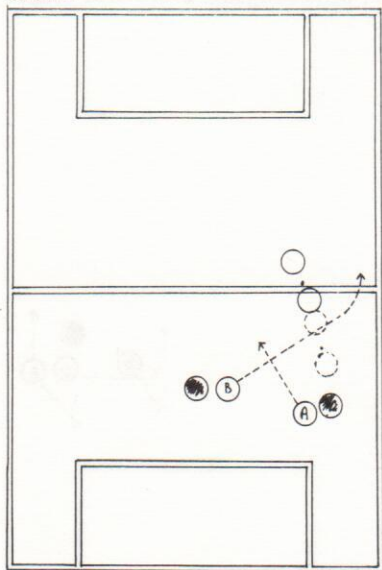

gebruikte maakte. In figuur 78 is de situatie net even anders. Niet veel, maar voldoende voor A en B om het laatste gedeelte van boven omschreven start van het begin af uit te voeren. In figuur 79 nog een ander voorbeeld. B begint de start nu niet recht vooruit of naar rechts achterom, maar schuin vooruit. Dat betekent dus dat hij in korte tijd tweemaal aanspelbaar zou kunnen worden: Eerst aan de linkerkant en daarna op de vleugel over rechts. En A reageert juist. Wetende dat B de eerste afspelmogelijkheid naar links, naar binnen kreëert, begint hij zijn start achter de rechtshalf om. Op het moment dat hij ziet dat deze de bal vasthoudt en B naar de vleugel doorstart, breekt hij zijn loop af en snijdt naar binnen toe om ook nu weer voor afspelmogelijkheden naar twee kanten te zorgen.

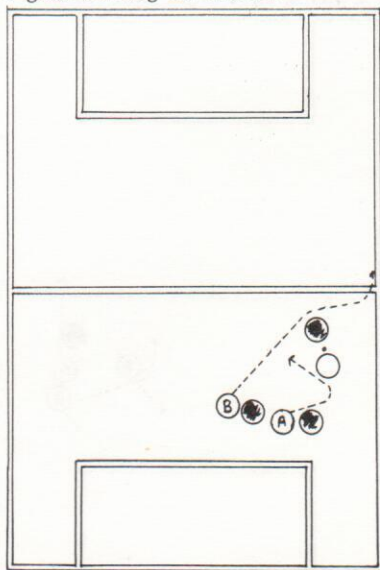
Ik wil van deze laatste situatie gebruik maken om de mogelijke voortzetting te bekijken. Met nadruk: Alléén gelet op de aanbieding aan twee kanten (en de basisvoorwaarden voor goed bewegen natuurlijk) en géén rekening houdend met andere spelers op het veld, maar alleen met de spelers die in de tekening voorkomen. In figuur 80 even terug naar "AF". De rechtshalf (C) heeft de bal, B gaat schuin voorlangs starten en A achterom over de vleugel. C kan daarna enkele dingen doen.

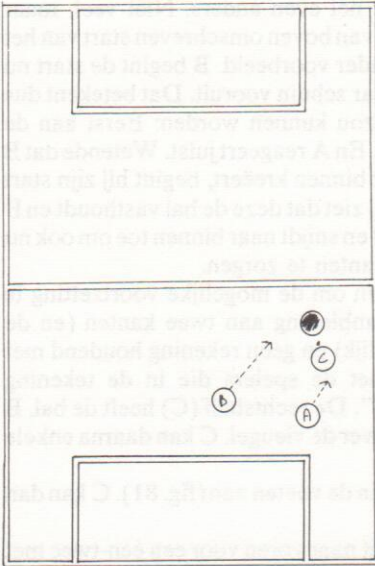
1. C speelt bij de eerste afspelmogelijkheid B in de voeten aan (fig. 81). C kan dan op twee manieren reageren.
 - a. Op het moment van zijn pass start hij recht naar voren voor een één-twee met B. Maar het is niet zeker dat die opzet slaagt (het kan zijn dat C's tegenstander

Figuur 78. De situatie is nu net even anders.

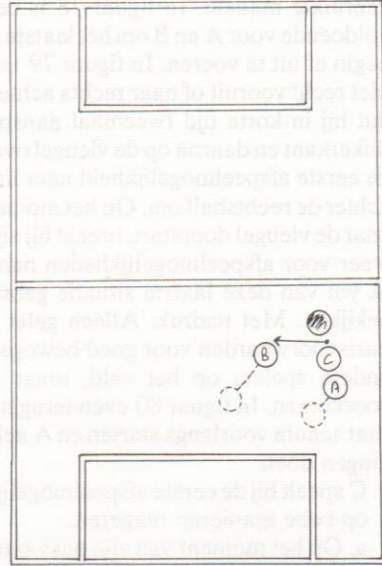

Figuur 79. Nog een manier.

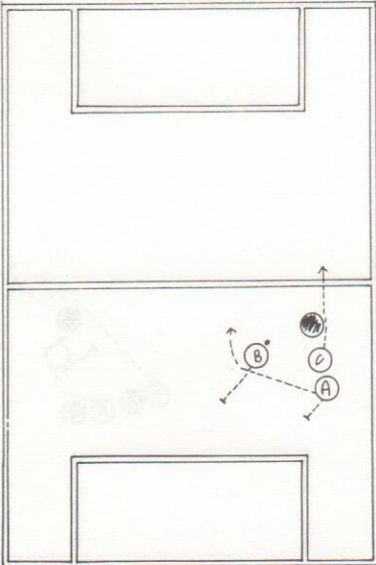

Figuur 80. B start voorlangs naar de vleugel, en A achterom.

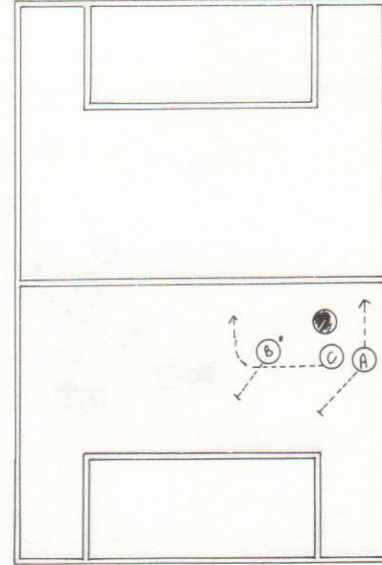

Figuur 81. C speelt B bij de eerste afspelmogelijkheid aan.

Figuur 82. C start direct door voor een 1-2 met B, en A snijdt naar binnen.

Figuur 83. Nu start C na zijn pass achterom, en gaat A door over de vleugel.

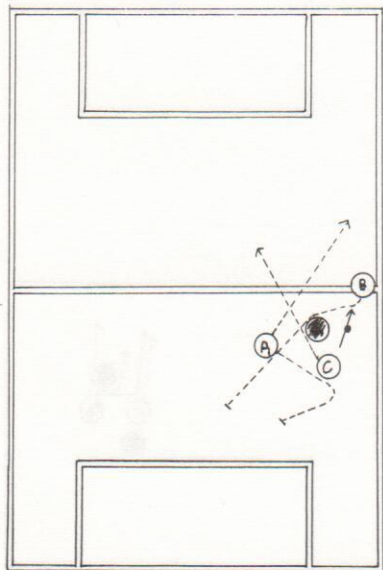
de dekking goed heeft kunnen vasthouden) en A komt naar binnen voor de aanbieding aan de andere kant (fig. 82).

- b. Op het moment van zijn pass start C direkt achter B om (bijvoorbeeld omdat A al voldoende ver over de vleugel gevorderd is). In dat geval maakt A dus zijn start over rechts af (fig. 83).
2. C speelt B pas bij de tweede afspeelmogelijkheid in de voet aan, op de vleugel dus. Het is nogal spekulatief om te beoordelen wat er in de wedstrijd dan zou moeten gebeuren, want het is onder andere maar helemaal de vraag onder welke omstandigheid B aan de bal gekomen is: zwaar gedekt, tamelijk los of helemaal vrij. In geval de dekking op B strak was zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren wat er in figuur 84 te zien is.
3. C speelt A aan. Op het moment van zijn pass start hij dan onmiddellijk achter A om, om voor de aanbieding op links te kunnen zorgen (fig. 85).
Uiteraard zijn deze vormen van voortzetting op eerder gebruikte situaties van toepassing.

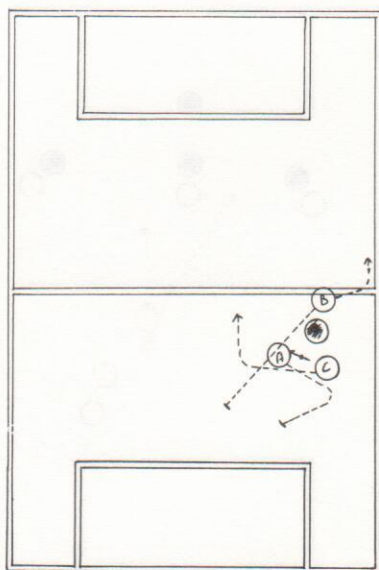
Het uitspelen van een één-tegen-twee situatie

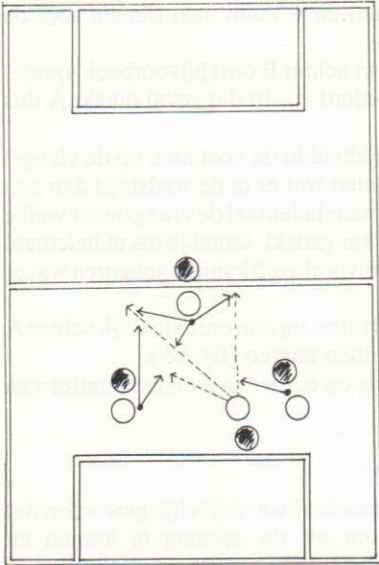
Voorzover u dat nog niet wist is uit het voorgaande al wel duidelijk geworden dat het bewegen als belangrijkste doel heeft om uit de dekking te komen en aanspeelbaar te worden. En dat dat bewegen zodanig kan gebeuren dat er nieuwe ruimte voor medespelers ontstaat en dat de tegenstanders gedwongen worden om te kiezen.

Figuur 84. C heeft B over de vleugel aangespeeld. Nu start bijvoorbeeld A wéér naar de vleugel, en C direkt na zijn pass naar binnen.

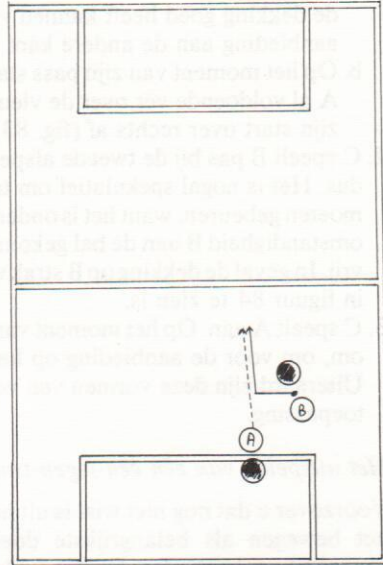

Figuur 85. C speelt A aan en start achterom.

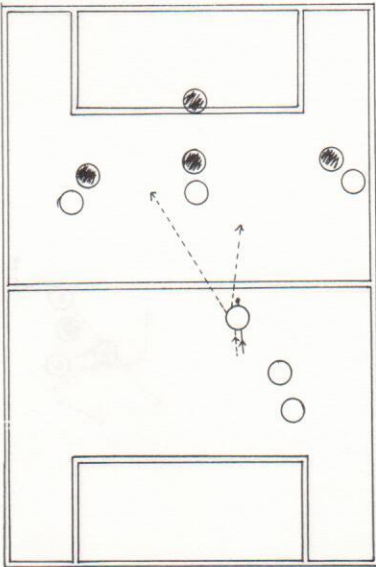

Figuur 86. Het los van de dekking aangaan van één-tegen-twee situaties.

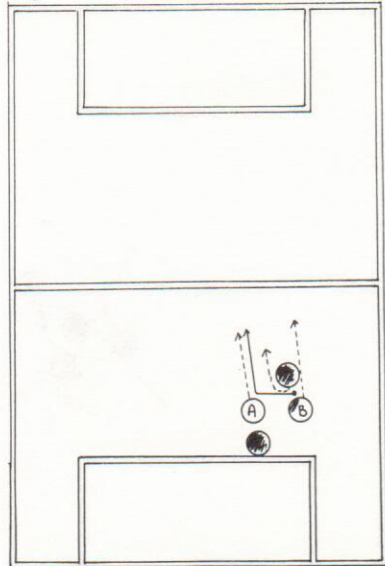

Figuur 87. De B-dekkende speler ziet A komen, en weet dat hij kan worden uitgespeeld.

Figuur 89. Er kunnen nieuwe één-tegen-twee situaties ontstaan.

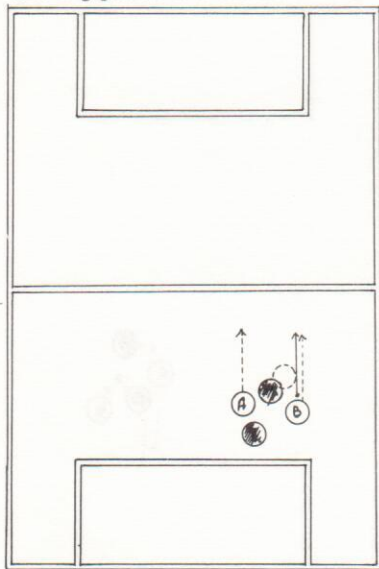
Figuur 90. Als B direkt na zijn pass wegstart, moet de verdediger zich eerst nog omdraaien.

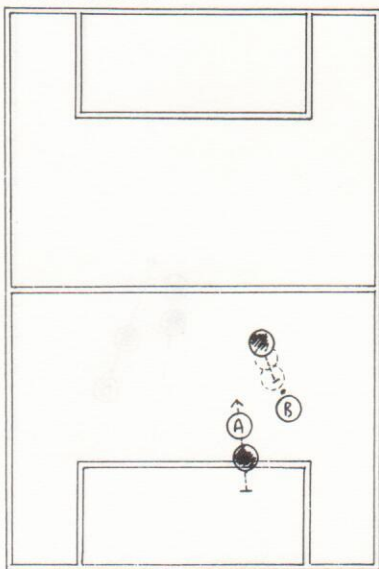
Primair is dus, het los van de dekking aanspelbaar worden en zo een één-tegen-twee situatie te creëren, samen met de speler aan de bal en tegen diens dekkende tegenstander (fig. 86). Nu mag het uitspelen van een dergelijke situatie eenvoudig lijken, maar in de praktijk is het dat zeker niet, wanneer de tegenstander van de balbezittende speler goed reageert. Want het gaat er om niet alleen maar in balbezit te blijven, maar om deze tegenstander tijdelijk uit te schakelen. Zie figuur 87. De verdediger ziet A komen en ziet ook dat deze niet of nauwelijks gedekt is. En hij weet dus dat A, na een breedtepass van B, ongedekt en met bal, achter hem verdwijnt. En dat is minder wenselijk want doordat de speler aan de bal ongedekt is (als deze op volle snelheid heeft kunnen doorgaan) en dus op de een of andere manier afgestopt moet worden, zullen er nieuwe twee-tegen-één situaties ontstaan (fig. 89). Daarbij komt dan nog de mogelijkheid dat B direkt na zijn pass naar voren start, terwijl de verdediger zich nog om moet draaien, en er zodoende mogelijk twee ongedekte spelers met de bal aan de haal zijn (fig. 90). Maar hij weet ook dat wanneer hij de breedtepass van B naar A wil verhinderen, er een goede kans bestaat dat B er zelf met de bal vandoor kan gaan op het moment waarop hij van zijn binnenste lijn afstapt (fig. 91). En ook op dat moment verdwijnen er twee spelers met bal en zonder dekking achter hem. Wat te doen?

Op het moment waarop hij A ongedekt aan ziet komen zal hij zo snel mogelijk op zijn binnenste lijn afstand nemen van B en tijdelijk de gehele ruimte voor zich afdekken, zowel A als B in de gaten houdend, om zo het spel op te houden door er voor te zorgen dat zowel A als B niet met de bal achter hem komen kan, en zijn

Figuur 91. Als de verdediger van zijn binnenste lijn afstapt om de breedtepass te verhinderen, loopt hij de kans door B gepasseerd te worden.

Figuur 92. De verdediger neemt op de binnenste lijn afstand, om de ruimte te kunnen dekken.

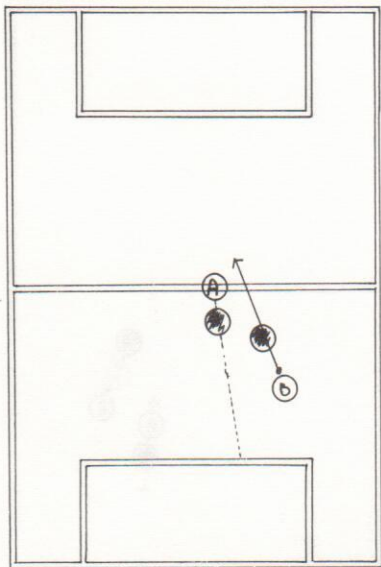

medespelers daarmee de tijd gevend om zo snel mogelijk de dekking op A weer naar behoren neer te zetten (fig. 92). A kan, wanneer de tegenstander van B wijkt, wel doorstarten natuurlijk, in de hoop misschien dat B hem door de lucht kan aanspelen (fig. 93), maar daar is toch niet zoveel kans op. Bovendien moet B dan wachten tot A een voor de bal bereikbare positie heeft ingenomen. Daar komt nog bij dat het herstellen van de dekking voor de tegenpartij in die situatie nogal eenvoudig is, want de tegenstander van A, die A naar de geweken verdediger van B ziet lopen, kan heel snel de dekking van B overnemen, terwijl de ex-tegenstander van B dan de dekking van A overneemt (fig. 94). Niet doorstarten door A, maar elkaar rustig de bal toeschuiven zou ook kunnen, maar daar maak je bar weinig doelpunten mee, en ook dan is de dekking binnen de kortste keren hersteld.

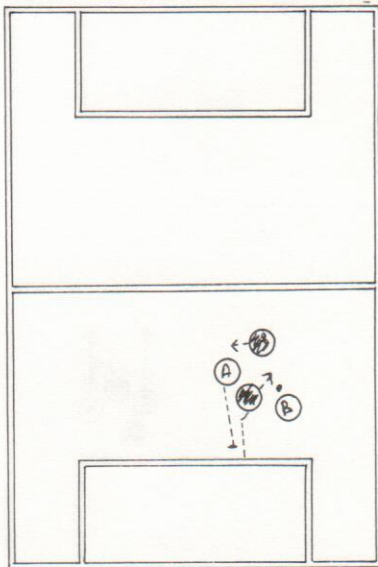
Al met al is de situatie door de reactie van de dekkende speler helemaal niet zo prima als ie leek, en om te voorkomen dat de tegenpartij kans ziet om de dekking tijdig te herstellen, zal de ploeg aan de bal duidelijk iets moeten doen.

De (vaak) mogelijke oplossing ligt nu in het initiatief der beide spelers van de balbezittende partij. In eerste instantie is het belangrijk wat de speler die aan de bal is, kan doen. Hij moet er voor zorgen dat de dekkende speler helemaal de gelegenheid niet krijgt om de ruimte af te schermen, door hem juist het duel op te dringen. Hij moet hem zoveel mogelijk dwingen alle aandacht te schenken aan het spel om de bal. Met andere woorden: Hij neemt initiatief aan de bal naar zijn tegenstander toe (fig. 95). Hoe verder zijn tegenstander van hem weg staat, hoe gemakkelijker deze de ruimte kan overzien en dus min of meer kan controleren wat

Figuur 93. A start door, in de hoop dat B hem door de lucht kan bereiken.

Figuur 94. Overname van de dekking.

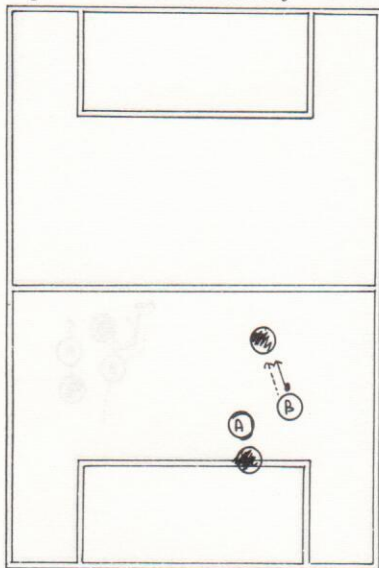
er voor hem gebeurt. Want wanneer B geen initiatief naar zijn tegenstander toe zou nemen, maar bijvoorbeeld de bal bij A in de voeten zou schuiven, dan is het enige wat de verdediger doet, het overnemen van de dekking op A, op de binnenste lijn en op dezelfde afstand. En dat zal hij blijven doen totdat de dekking hersteld is (fig. 96). Dan, dus onmiddellijk na het nemen van initiatief door de balbezittende speler, is het van belang wat de speler zonder bal gaat doen. Want als die niets doet heeft de aktiviteit van B weinig of geen zin: Het enige wat de verdediger dan doet is wijkend verdedigen op B, en afwachten wanneer hij zou kunnen ingrijpen (fig. 97). Omdat B de tegenstander zoveel mogelijk dwingt om op de bal te blijven letten, moet A zo snel mogelijk zorgen dat hij:

- a. zinvol aanspeelbaar wordt, dus zodanig dat de dekkende speler bij de pass in één keer is uitgespeeld;
- b. de speler aan de bal de gelegenheid geeft om er zelf met de bal vandoor te gaan, en dan ook zo dat de dekkende speler in één keer is uitgespeeld.

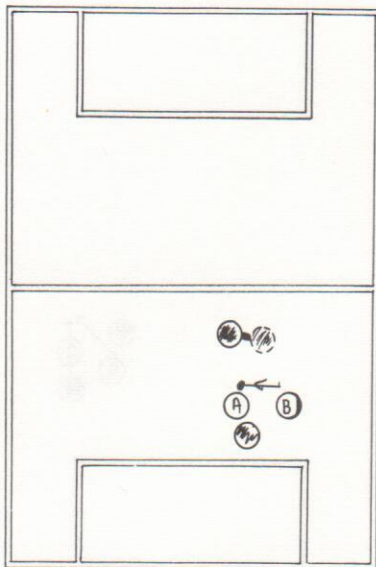
De korte aktie van de twee spelers is er dus op gericht om minstens één, maar het liefst twee spelers in het bezit van de bal achter de dekkende speler terecht te laten komen. Daar zijn weer wat manieren voor, waarvan u nu zeker in staat bent – voorzover u dat nog niet was – om die te vinden. We houden daarbij rekening met het gegeven dat de verdediger niet in hoog tempo kan blijven wijken: Eens moet er toch worden ingegrepen.

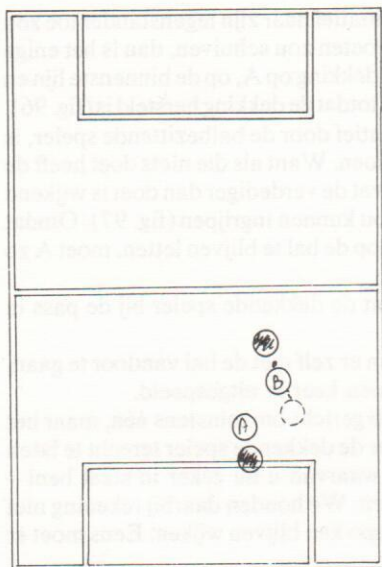
1. A kan, op het moment waarop B initiatief neemt bliksemsnel achterom starten. Wanneer hij dat doet, en al weet wat ie gaat doen, en de verdediger hem ziet

Figuur 95. B neemt initiatief.

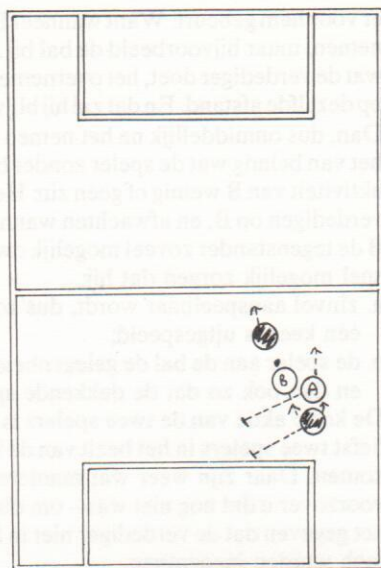
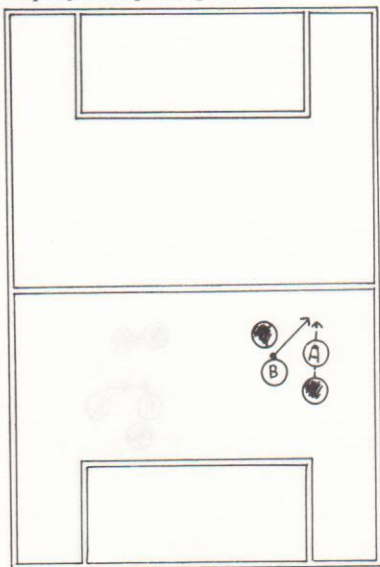
Figuur 96. B kan de bal wel bij A in de voeten schuiven, maar dat heeft weinig zin.

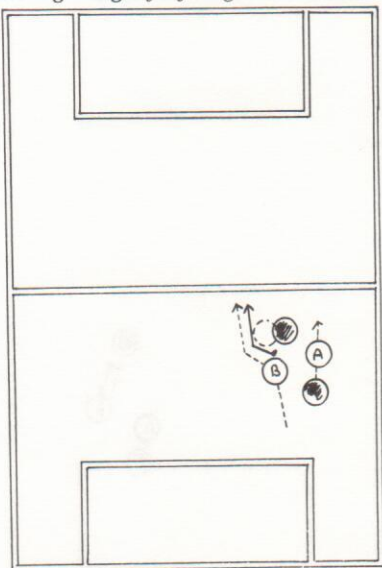
Figuur 97. Wanneer B initiatief neemt, en A reageert niet, gebeurt er nog niets.

Figuur 99. Blijft de verdediger de binnenste lijn dekken, dan volgt er onherroepelijk een pass op A.

Figuur 98. De verdediger ziet A zonder, en B met bal komen.

Figuur 100. Als de verdediger "instapt" om de afspeellijn naar A af te schermen, wordt hij aan de andere kant door B voorbijgelopen: Dat lukt alleen als B dicht genoeg bij zijn tegenstander is.

komen, weet deze nog niet wat A van plan is. Hij moet daarop letten, maar nog meer op de bal, want daarmee is B in hoog tempo naar hem onderweg (fig. 98). De afspeelmogelijkheid moet dan ontstaan op het moment dat B zijn tegenstander bereikt. Die tegenstander moet dan wel kiezen: Op het moment waarop B dreigt af te spelen kan hij namelijk twee dingen doen:

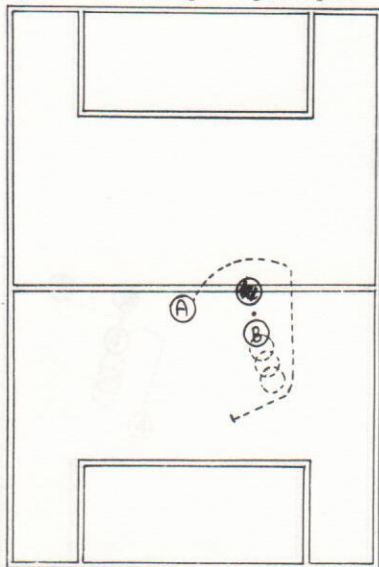
- a. Wijkend op B blijven verdedigen, maar dan volgt er onherroepelijk een pass (fig. 99).
- b. De afspeellijn afschermen, maar op het moment dat hij dat doet, loopt B hem aan de andere kant onverbiddeijk voorbij (fig. 100).

Op het belang van het initiatief van de speler aan de bal, en het achterom starten door A in plaats van rechtdoor, komen we dadelijk nog terug.

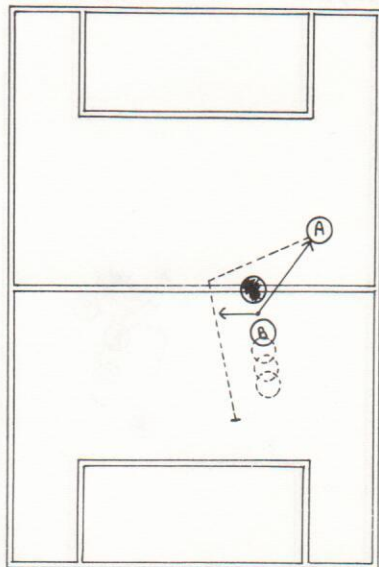
Dit startje kan als nadeel hebben dat de tegenstander in staat is de bewegingen te blijven volgen, maar het heeft als voordeel dat de actie snel is uitgevoerd en dat er, bij mislukking, snel voor een nieuwe afspeelmogelijkheid kan worden gezorgd, die de dekkende speler heel moeilijk kan controleren (fig. 101).

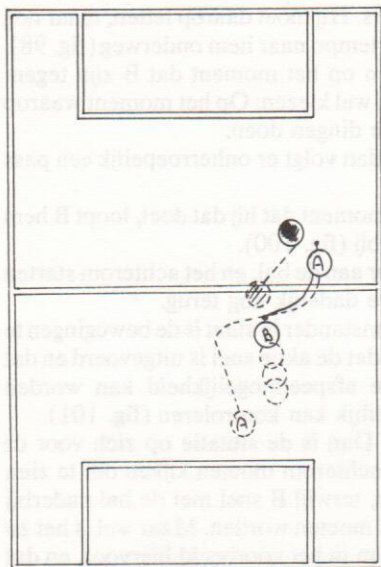
2. A kan ook buitenom naar rechts starten. Dan is de situatie op zich voor de verdediger minder overzichtelijk: Hij zou achterom moeten kijken om te zien waar de afspeelmogelijkheid gaat ontstaan, terwijl B snel met de bal naderbij komt en dus ook diens bewegingen gevolgd moeten worden. Maar wel is het zo dat de afspeelmogelijkheid later ontstaat dan in het voorbeeld hiervoor, en dat kan een nadeel zijn. Bovendien is de behandeling van de pass voor A wat minder prettig, gelet op de lijn naar het doel (tijdverlies), maar de dekkende speler is wel op zeker uitgespeeld (fig. 102).

Figuur 101. Een nieuwe afspeelmogelijkheid is zo nodig snel geschapen.

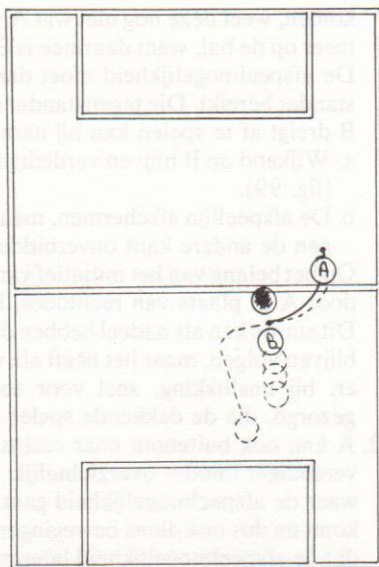

Figuur 102. A kan ook achterom naar buiten starten, er ontstaan dan twee afspeelmogelijkheden.

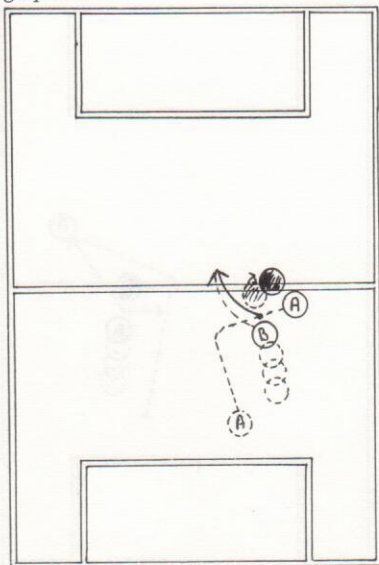

Figuur 103. A neemt over, de verdediger start mee.

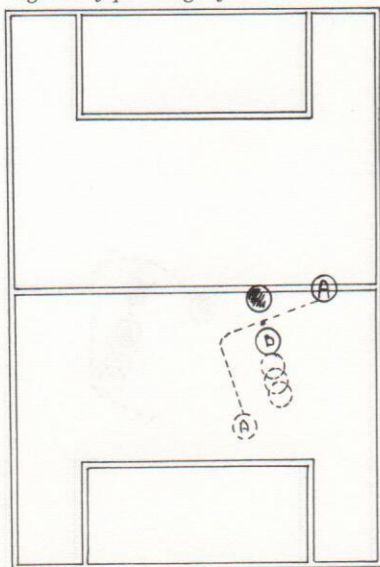

Figuur 104. A neemt over, de verdediger reageert niet.

Figuur 105. A dreigt met overname, maar doet het niet. Als de verdediger één stap met A mee doet, is hij uitgespeeld.

Figuur 106. Als A niet overneemt, en de verdediger niet instapt, ontstaat er toch nog een afspeelmogelijkheid.

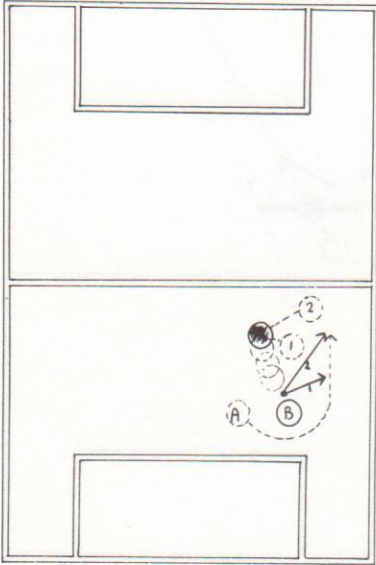

3. De snelste oplossing, maar ook de moeilijkste, is de overname, of de gedreigde overname. Daarbij start A tussen B en diens tegenstander door, dus naar de plaats waar B en A elkaar zullen kruisen. Wanneer die start goed getimed is, ontstaan er twee afspeelmogelijkheden binnen zeer korte tijd en/of krijgt B in even korte tijd tweemaal de gelegenheid om alleen door te gaan.

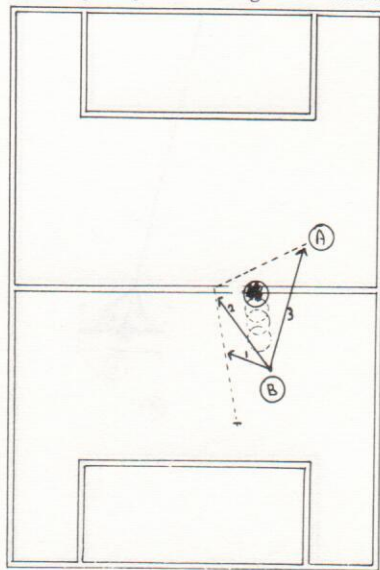
- A de bal overnemen en meenemen en dan ligt het er maar aan hoe de tegenstander op het moment van de overname heeft gereageerd. Is hij op tijd meegegaan en dekt hij de nu balbezittende A af, dan is het aan B om zo snel mogelijk voor een nieuwe afspeelmogelijkheid te zorgen (fig. 103). Is hij niet op tijd meegegaan, dan is A er natuurlijk gewoon met de bal vandoor (fig. 104).
- A kan dreigen de bal over te gaan nemen, en dat op het allerlaatste ogenblik toch niet doen. In dat geval hoeft de verdediger maar één stap met A mee te doen (hij weet immers niet wat er zal gaan gebeuren, tot op het allerlaatste moment) om uitgespeeld te zijn, want dan staat hij op het verkeerde been (fig. 105). En als de verdediger daar niet intrapt ontstaat er toch nog een afspeelmogelijkheid, bijna gelijk aan figuur 99 (fig. 106). En als ook dat zou mislukken, hebben we altijd figuur 101 nog.

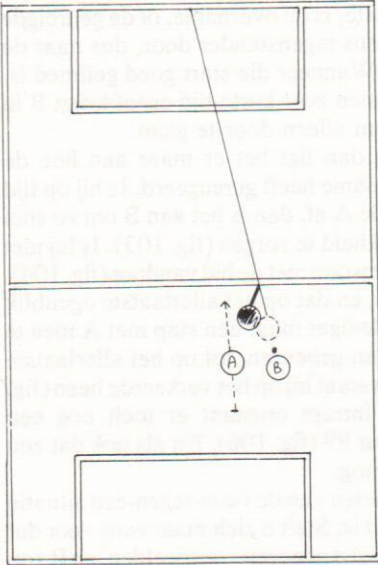
Het zal wel duidelijk zijn waarom bij het uitspelen van de twee-tegen-één situatie het initiatief van de speler aan de bal essentieel is. Stelt u zich maar eens voor dat A dezelfde bewegingen zou maken als in de zojuist gegeven voorbeelden, en B zou hem met open mond van verbazing aan staan te staren, zonder verder zelf iets te doen. Vergelijk de tekeningen 107 en 108 maar eens met respectievelijk 99/100

Figuur 107. B neemt geen initiatief, maar A start wel: Voor de verdediger is het niet al te moeilijk om het spel traag te laten verlopen.

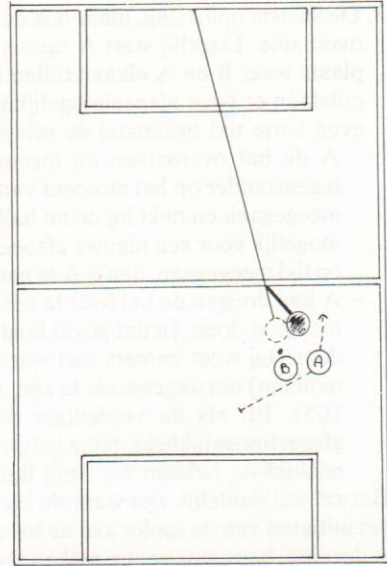

Figuur 108. Idem, de reacties van de verdediger zijn eenvoudig in te vullen.

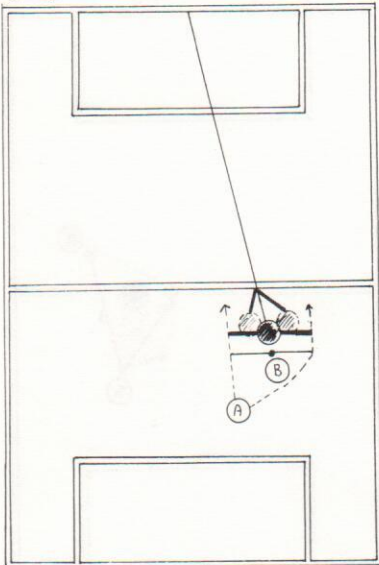

Figuur 109. A start binnendoor.

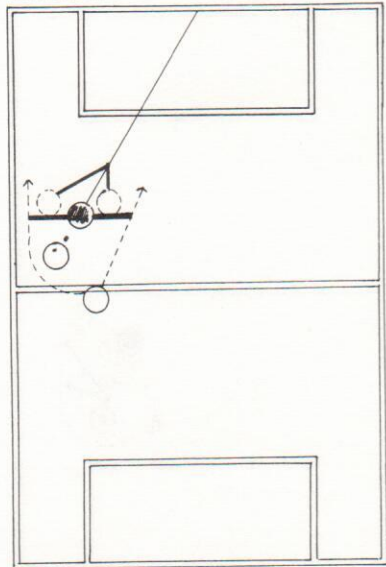

Figuur 110. A start buitenom.

Figuur 111. Bij de start buitenom moet de verdediger verder van zijn binnenste lijn af.

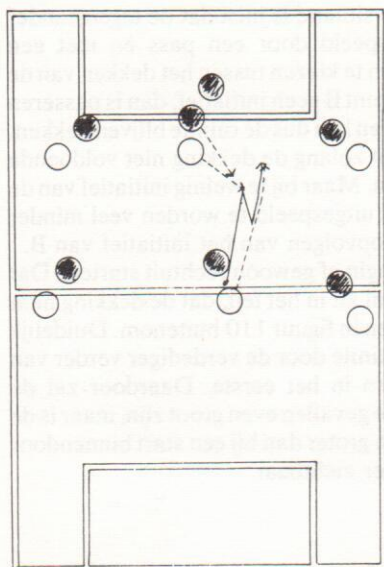
Figuur 112. Dat is hier nog duidelijker zichtbaar.

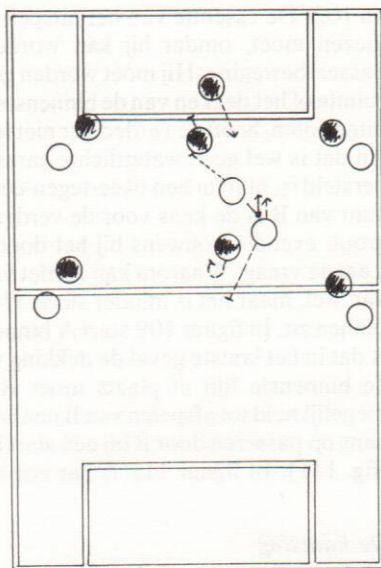
en 102: De essentie van het uitspelen van de situatie is juist dat de tegenstander kiezen moet, omdat hij kan worden uitgespeeld door een pass en met een passeerbeweging. Hij móet worden gedwongen te kiezen tussen het dekken van de ruimte of het dekken van de binnenste lijn. Neemt B geen initiatief, dan is passeren uitgesloten, hoeft de verdediger niet te kiezen, en kan dus de ruimte blijven dekken. En dat is wel geen waterdichte garantie, want zolang de dekking niet voldoende hersteld is, blijft er een twee-tegen-één bestaan. Maar bij te weinig initiatief van de kant van B is de kans voor de verdediger om uitgespeeld te worden veel minder groot, evenals trouwens bij het door A niet opvolgen van het initiatief van B. Laatste vraag: Waarom kan A niet van het begin af gewoon rechttuit starten? Dat kan wel, maar het is minder sterk. Het verschil zit in het feit, dat de dekking naar binnen zit. In figuur 109 start A binnendoor, en in figuur 110 buitenom. Duidelijk is dat in het laatste geval de dekking van de ruimte door de verdediger verder van de binnenste lijn af plaats moet vinden, dan in het eerste. Daardoor zal de mogelijkheid tot afspelen van B naar A in beide gevallen even groot zijn, maar is de kans op passeren door B bij een start buitenom groter dan bij een start binnendoor (fig. 111). In figuur 112 is dat nog duidelijker zichtbaar.

De kaatsing

De kaatsing is een niet eenvoudig hanteerbaar, maar – indien goed uitgevoerd – snel en doeltreffend wapen, zowel in de combinatie als bij het direkt kreëren van scoringskansen. Het beoogt een snelle verplaatsing van het spel, die zowel in de breedte als in de diepte kan plaatsvinden. Kenmerkend voor de kaatsing op zich is het gegeven dat de bal en de aangespeelde spelers in snelheid naar elkaar toekomen, zodat de combinatie zeer snel wordt uitgevoerd. Een voorbeeld treft u aan in figuur 113. De midhalf is aan de bal, met zijn tegenstander voor zich, en hij ziet geen vrije afspelmogelijkheden. Plotseling neemt de spits initiatief naar het middenveld toe. De midhalf reageert onmiddellijk door de bal op de spits aan te spelen en – naar voren sprintend – direkt weer terug te vragen. Het slagen van een dergelijke activiteit is natuurlijk afhankelijk van een aantal factoren, die u kent. Maar als ze lukt is deze combinatie uitermate snel uitgevoerd, kan de verdediging van de tegenpartij de nodige problemen bezorgen en opent een aantal perspectieven. Iets daarvan hebben we al gezien bij de behandeling van de wisselstart tussen drie spelers in het middenveld- en voorhoedespel. De voorstopper mag kiezen: Wel of niet met de spits meegaan. Als hij niet meegaat ontstaat er een twee-tegen-één situatie tussen de spits en de midhalf tegen de vijandelijke midhalf, en wanneer ze die goed op snelheid uitspelen moeten ze het samen opnemen tegen de libero en de voorstopper. Dat laatste is dus tweemaal een één-tegen-één situatie op een gevaarlijke plek, want de libero zal nu wel de dekking aan moeten nemen omdat er anders tweemaal een twee-tegen-één ontstaat, eerst tegen de voorstopper en dan tegen de libero (fig. 114). Als de voorstopper wel meegaat, hetgeen meestal gebeurt, dan zou er al snel een één-tegen-één-situatie kunnen ontstaan in het centrum van de aanval (fig. 115). Om dat te voorkomen kan de voorstopper besluiten plotseling de dekking van de midhalf over te nemen en de spits los te laten. Dan is het voor hem wel te hopen dat zijn eigen tijdelijk uitgeschakelde midhalf op tijd bij de spits kan komen (fig. 116).

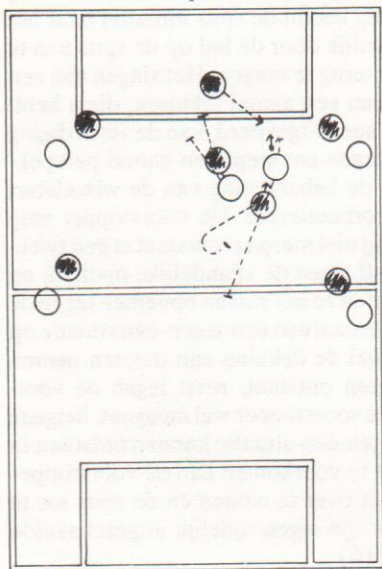

Figuur 113. De spits kaast op de midhalf.

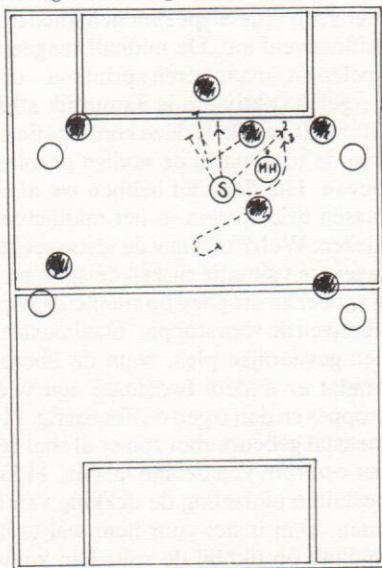

Figuur 114. De voorstopper gaat niet met de kaatsende spits mee.

Figuur 115. De voorstopper gaat wel met de kaatsende spits mee.

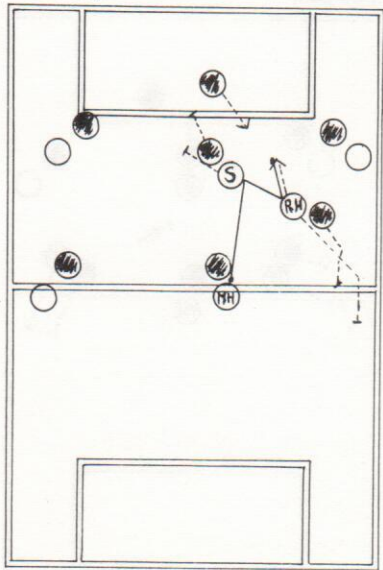
Figuur 116. De voorstopper is wel met de spits meegegaan, maar neemt plotseling de dekking van de midhalf over.

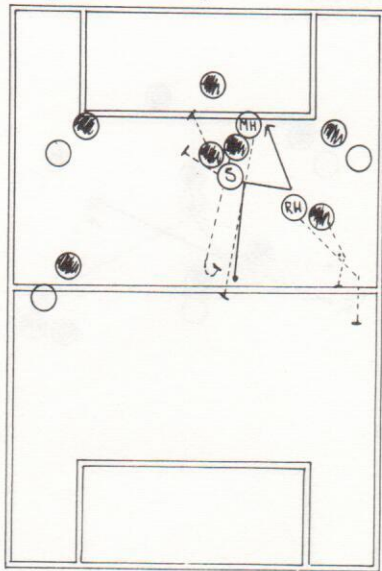
Goed, dat is dus een mogelijkheid die een snel uitgevoerde kaatsing kan opleveren. Maar de kaatsing behoeft niet noodzakelijk plaats te vinden op de speler die de bal aangaf. Wanneer op het moment van de pass de rechtshalf uit zijn dekking komt, kan de kaatsing best op hem plaats vinden (fig. 117). Dat kan zo'n beetje hetzelfde resultaat hebben als de kaatsing terug op de midhalf. Wanneer midhalf en rechtshalf beide meedoen, kan het effect nog groter zijn. Bijvoorbeeld wanneer ze zich tegelijkertijd voor de kaatsing aanbieden. In figuur 118 kaatst de spits op de rechtshalf, die de doorgestarte midhalf van een pass voorziet, en in figuur 119 is het net andersom. Ik realiseer me best dat ik weer eens een voorbeeld heb genomen van drie spelers, die alle drie kans hebben gezien om op het juiste ogenblik uit hun dekking te komen en dat ik daarmee een soort van ideaal beeld schep. Het is natuurlijk een luxe als dit soort dingen perfect lukt, en menigmaal zal het niet zo schitterend lopen. Nu zouden we natuurlijk ook kunnen gaan zitten bekijken hoe allerlei combinaties zouden kunnen mislukken, maar daar schieten we weinig mee op. Want, nogmaals, het gaat om de mogelijkheden die de ruimte op het veld ons biedt, geredeneerd vanuit de tegenwoordige manier van spelen. En de spelers die het in de voorgaande voorbeelden besprokene hebben geprobeerd uit te voeren, hebben toch gebruik gemaakt van de basisregels: Aanspelbaar worden (in de combinatie of in de diepte), ruimte creëren voor medespelers en de tegenstander tot kiezen dwingen.

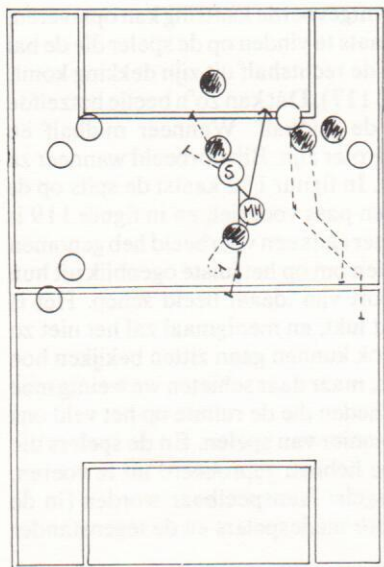
Laten we eens een ander voorbeeld nemen om de mogelijkheden van de kaatsing te bezien. De rechtshalf heeft de bal van zijn direkte tegenstander, die nu naast hem

Figuur 117. De spits kaatst op de rechtshalf.

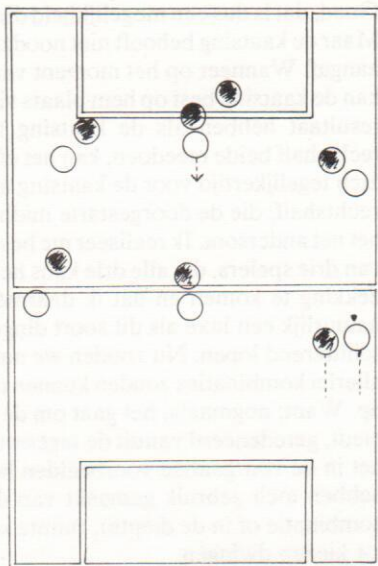

Figuur 118. De rechtshalf passt op de doorgestarte midhalf.

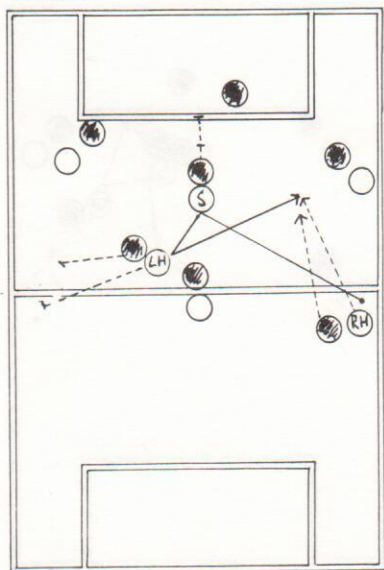

Figuur 119. De midhalf passt op de doorgestarte rechtshalf.

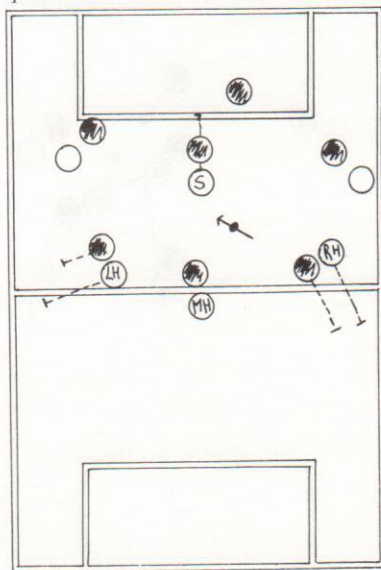

Figuur 120. De spits biedt zich aan voor een kaatsing.

Figuur 121. De spits kaatst op de linkshalf, die de rechtshalf van een pass voorziet.

Figuur 122. De rechtshalf speelt de spits aan.

loopt, afgenomen. Het oude liedje: Geen vrij afspeelpunt te vinden. Plotseling laat de spits op volle snelheid zich zakken (fig. 120). De rechtshalf speelt hem onmiddellijk in de voet aan en start direkt op snelheid door. Op hetzelfde ogenblik probeert de linkshalf uit zijn dekking te komen, om zo voor een tweede kaatsingsmogelijkheid te zorgen: Wanneer dat lukt, kan de spits de bal naar twee kanten kwijt. Laten we aannemen dat hij inderdaad de linkshalf aanspeelt, en daarmee het spel spreidt. Deze heeft dan misschien niet de ruimte om zelf door te gaan, maar zal mogelijk de doorgestarte rechtshalf kunnen bereiken (fig. 121). Nog daargelaten de andere mogelijkheden die er zijn, want van de ruimte die er door de spits en de meegestarte voorstopper is gekreëerd, kunnen bijvoorbeeld de twee buitenspelers gebruik maken. En wanneer u in gedachten in figuur 121 de buitenspelers naar het centrum ziet vertrekken, dan is het duidelijk dat het best mogelijk zou zijn geweest dat ze inderdaad aanspeelbaar waren geworden, zowel na een kaatsing op de rechtshalf als op de linkshalf. En bovendien op een gevaarlijke plaats: Het centrum van de aanval.

Laten we eens zien of we één compleet, gefingeerd beeld kunnen maken. Uitgangspunt is figuur 120.

De rechtshalf speelt de zakkende spits aan en start snel door (fig. 122). We hebben al gezien waarom hij dat deed. Wanneer de rechtshalf voorsprong kan nemen op zijn tegenstander, zal de voorstopper moeten kiezen: De spits blijven dekken of de rechtshalf overnemen. Hij weet weliswaar nog niet waar de bal heen zal gaan, maar wanneer de kaatsing plaats vindt op de rechtshalf terwijl hij bij de spits gebleven is, dan stevent de rechtshalf redelijk vrij op de libero af.

De spits gaat kaatsen op de linkshalf. Daarbij moeten we bedenken dat de spits de enige speler is die dat, tot aan het moment van de pass, weet.

Op het moment van de kaatsing start de rechtsbuiten naar binnen. Hoewel hij de rechtshalf, die uiteraard doorstart, aan ziet komen naar een punt dat ook hij zal bereiken, weet hij dat wanneer hij niet start, hij ook niet behoorlijk aanspeelbaar zal zijn. Dus hij probeert naar het centrum toe aanspeelbaar te worden in de wetenschap dat de rechtshalf, die toch al enige voorsprong heeft, de start over de vleugel af kan maken.

Op het moment waarop de rechtsbuiten start, buigt de rechtshalf af naar de vleugel. De tegenstander van de rechtsbuiten zal nu moeten kiezen: De aanstormende rechtshalf opvangen of met de rechtsbuiten meestarten. En dat is een moeilijke keuze, zolang de linkshalf nog geen pass heeft gegeven.

De midhalf neemt de start van de linkshalf over op het moment waarop de rechtshalf de spits aanspeelt. Hij probeert daarmee de spits nog een afspeelmogelijkheid te bieden. Hij zorgt tevens voor een wisselstart, waardoor de tegenstander van hemzelf en van de midhalf misschien zullen moeten kiezen wie ze zullen dekken.

De linksbuiten zou naar binnen kunnen starten, om na de kaatsing aanspeelbaar te worden en ruimte voor de midhalf op de vleugel te maken.

De diverse bewegingen vindt u terug in figuur 123.

Het voorgaande is slechts één voorbeeld van wat een kaatsing teweeg zou kunnen brengen. Op papier kun je op die manier honderden voorbeelden konstrueren, die alle de basisvoorwaarden voor goed combineren in zich dragen. Dat zullen we maar niet doen, maar een paar opmerkingen wil ik nog maken.

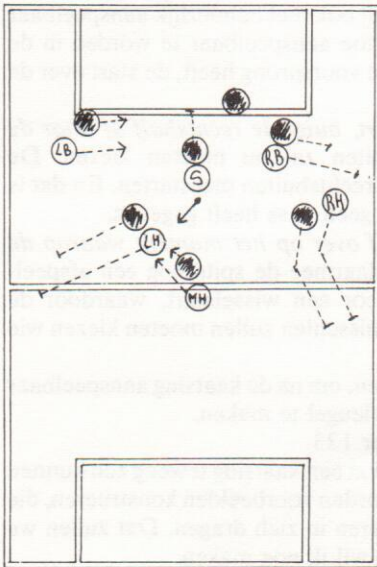
Wanneer een speler zich terug aanbiedt voor een kaatsing is het natuurlijk geen verplichting om hem aan te spelen. Als het bijvoorbeeld een spits betreft, is het goed mogelijk dat deze door zijn start alleen al voldoende ruimte heeft gemaakt voor een directe pass naar het centrum. In figuur 121 bijvoorbeeld op één van de startende buitenspelers. Of op de linkshalf, die, wanneer hij ziet dat de rechtshalf de spits niet aanspeelt, doorstart naar het centrum.

In de voorbeelden hebben we alleen maar gebruik gemaakt van een spits die zich aanbood voor de kaatsing. Uiteraard kan ook een buitenspeler dat doen, waarbij hij ruimte maakt op de vleugel. Of een middenvelder, die net "diep is geweest", en daarbij de bal niet heeft gekregen. We zullen daaraan geen voorbeelden wijden, omdat iedereen wel voor ogen heeft hoe dat zou gaan en wat ermee gedaan zou kunnen worden.

Uiteraard is de kaatsing ook te gebruiken in het spel tussen achterhoede en middenveld en tussen achterhoede en voorhoede. Om dezelfde reden daarover geen voorbeelden.

Spel verplaatsen

Ik mag aannemen dat dat onderwerp nauwelijks meer aandacht behoeft. Uit al het voorgaande zal wel voldoende duidelijk zijn geworden hoe belangrijk het is om de door goed bewegen gekreëerde ruimte niet teniet te doen door het spel niet op tijd te verplaatsen. Over het algemeen blijft een afspeelmogelijkheid naar een op volle snelheid liggende speler slechts heel even in leven, en – zoals we al eerder hebben

Figuur 123. Mogelijke bewegingen na de actie van de spits en rechtshalf.

gezien – zit het spel binnen de kortste keren muurvast als de bal even te lang op dezelfde plaats blijft en "niet rond gaat".

Eén onderwerp wil ik er nog wel even uitlichten, en dat is het gebruik van het centrum. Het wil namelijk in wedstrijden nogal eens voorkomen dat een ploeg die niet in balbezit is, kans ziet om het spel op de vleugel vast te zetten door juist daar de afspelruimte klein te maken. Wanneer dat gebeurt is het vaak het gevolg van het feit dat de balbezittende ploeg het spel te lang op de vleugel heeft vastgehouden. De vleugel is natuurlijk een dankbare plaats om de afspelruimte te verkleinen, omdat deze in de buurt van de zijlijn automatisch al is gehalveerd. Het is daarom van belang om het spel niet op de vleugel te houden, wanneer daar geen goede reden voor aanwezig is, maar tijdig naar het centrum te verplaatsen.

- a. Vanuit het centrum kan meer combinatieruimte worden bestreken.
- b. Aanbieding naar het centrum is voor meer spelers mogelijk dan naar een vleugel.
- c. Vanuit het centrum zijn er meer mogelijkheden in de diepte en is er meer overzicht.

Kortom, tijdige spelverplaatsing naar het centrum in plaats van doorgevoerde combinatie over de vleugel als die niet in één keer helemaal kan worden uitgespeeld, vergroot de kracht van de vleugels. Waaruit volgt dat er altijd voldoende afspelmogelijkheden in de centrumstrook van het veld moeten zijn, wanneer de bal zich op de vleugel bevindt.

INLEIDING BIJ DE OEFENSTOF

Voor het spelen van goed voetbal zijn de beheersing van meer facetten nodig dan die, welke in dit boek worden behandeld. Goed voetbal vereist onder meer techniek, wedstrijdconditie, atletisch vermogen, de juiste mentaliteit en taktische kennis en bedrevenheid. Alleen dit laatste onderdeel is voor een gedeelte tot onderwerp van dit boek gekozen, omdat juist de taktische kennis en bedrevenheid van de amateurvoetballer een stiefkind van de nederlandse en belgische voetballerij is. Er zijn vele tientallen boeken op de markt over training in voetbal, maar geen enkel daarvan houdt zich uitsluitend of ook maar voldoende structureel bezig met de ruimtelijke mogelijkheden van het spel. En ook de lagere trainerskursussen behandelen mijns inziens dit toch essentiële onderwerp niet voldoende. Dit boek is een poging om het hiaat in de kennis van velen te dichten.

De oefenstof en haar verhaal

Gevolg van het feit dat de behandelde onderwerpen één facet van de voetballerij belichten is, dat de hierna volgende oefenstof deel van uw trainingsprogramma op jaarbasis kan zijn, en dus niet in haar geheel achtereen moet worden behandeld. De in dit boek gegeven oefenstof is een serie basisvormen, die de behandelde onderwerpen onderbouwt. Het is heel goed mogelijk daaruit andere vormen van oefenen af te leiden, die u beter uitkomen of die uw selectie beter liggen, zonder de essentie van de oefeningen aan te tasten.

Voor alle taktische oefenstof geldt uiteraard, dat de spelers zeer precies moeten weten waar ze mee bezig zijn. Weten ze dat niet, dan verliest de oefenstof beslist het grootste deel van haar waarde. Voor wat betreft de in dit boek behandelde onderwerpen-met-oefeningen geldt, dat de kracht van de oefenstof gaat werken wanneer de spelers de samenhang tussen de losse onderwerpen gaan inzien, waarna "vertaling" daarvan naar de wedstrijd gaat plaatsvinden. Dat inzicht kunt alleen u ze geven. U kent het hele "verhaal", waarvan de spelers bewust moeten worden gemaakt; niet alleen met oefenstof op zich, maar met duidelijke verbale begeleiding van uw kant. Elk los onderwerp moet niet alleen worden getraind, maar ook door u worden begeleid! En wel zodanig dat de behandelde bewegingen automatismen kunnen worden en de spelers veel minder behoeven na te denken over het goed uitvoeren van de diverse bewegingen. Dat heft een blokkade op, hetgeen de spelers in staat stelt beter te spelen, hun brein met weer andere facetten bezig te laten zijn: Een chauffeur die na moet denken bij het koppelen en schakelen, belemmert een goede rijstijl.

Het zal u niet al te veel moeite kosten de spelers de nodige inzichten bij te brengen, wanneer u uw verhaal maar goed kent, wanneer u er voor zorgt, dat de spelers de theoretische grondbeginselen van het combineren kennen en begrijpen, en dat u die beginselen projekteert op de daarna te behandelen begrippen en oefenvormen.

Patronen

Sommige van de gebruikte oefenvormen zijn bekend, de andere veel minder. De aan u bekende stof kan een nieuwe dimensie krijgen door de woorden die u er aan

toevoegt, het verband waarin u ze plaatst, uw zeggingskracht en uw coaching. Een niet veel gebruikte oefenvorm is het lopen van patronen, in dit boek ook wel "drieloopen" of "disciplines" genoemd, die een specifiek tactisch kenmerk hebben. Het lopen van patronen heeft zeer beslist niet tot doel bepaalde combinaties in te studeren. Het is van belang dat de spelers dat weten. Het lopen van patronen heeft uitsluitend tot doel de spelers te leren inzien dat er in bepaalde situaties bepaalde bewegingen nuttig of nodig zijn. De uitgangssituatie bij een patroon is een gefingeerde wedstrijdssituatie met denkbeeldige tegenstanders, die overal op het veld onder (min of meer) dezelfde omstandigheden tijdens de wedstrijd kan ontstaan. Dus zeer zeker het lopen van patronen heeft mondelinge begeleiding nodig. Sterker nog: De waarde van het uitvoeren van patronen berust op de mondelinge motivatie! De spelers moeten voor zichzelf zeker weten dat ze de patronen gekonsentreerd uitvoeren: Tijdens het oefenen zich de wedstrijdssituatie inbeelden en het waarom van de opgedragen bewegingen trachten te begrijpen. Doen de spelers dat niet, dan verwordt een patroon tot een beetje ingewikkelde loop- of schietoefening, waar ze nauwelijks iets aan hebben. Werken ze daarentegen wel gekonsentreerd, dan zal het lopen van patronen uiterst leerzaam blijken.

Wanneer u een eind verder bent met de oefenstof, kunt u eens proberen om een groepje spelers de opdracht te geven zelf een patroon te maken, waar dan één of twee "ingrediënten" per sé in moeten zitten, die u hen opgeeft, en waarbij gebruik moet worden gemaakt van de basis-voorwaarden voor het spelen van de combinatie. Daar komen vaak verrassend creatieve oplossingen uit. En het voordeel is, dat de spelers wel moeten nadenken en zich concentreren.

De coaching van partijtjes

Het spelen van een partijtje vormt vaak de afsluiting van een training, om de spelers nog even "echt" te laten voetballen. Mijns inziens wordt het partijtje veel te weinig gebruikt als een serieuze oefenvorm. En waarom? Het partijtje is immers de oefening die de wedstrijd het meest benadert! Het is in elk geval de ideale oefenvorm om de in dit boek behandelde onderwerpen en oefenstof in wedstrijd-vorm te coachen. Natuurlijk kunt u best een partijtje "vrij" laten spelen, maar dan daarvoor een bepaalde tijd gebruiken om één of meerdere facetten speciaal in de gaten te houden en daarop te coachen. Dat kan gelden voor de dekking, voor tijdig spel verplaatsen, voor het openlopen van afspeellijnen, voor de aanbidding aan twee kanten, voor het gebruik van het centrum, voor de wisselstart met en zonder bal, voor de kaatsing, voor het omhoog en naar twee kanten kijken. Goed coachen tijdens de partijtjes betekent wel het spel stopzetten zodra u een fout ziet (de spelers moeten dan ook onmiddellijk stil staan om de spelsituatie te handhaven), en de fout aantonen. Dus niet alleen aangeven wát er fout ging, maar ook waaróm. Tot slot: Waarom zoudt u de training niet eens met een partijtje beginnen, waarin u dan specifiek het laatst behandelde onderwerp coacht? Dat is ongebruikelijk, ja. Nou, en?

Vergeet nooit: Uw inbreng en uw zeggingskracht zijn bepalend!

Veel succes ermee.

Ruud Wams

DE MANDEKKING

A. Het dekken van een tegenstander zonder bal

- op de binnenste lijn
- dekkingsafstand

B. Het dekken van een tegenstander die in balbezit is

- op de binnenste lijn
- dekkingsafstand
- wijkend verdedigen
- diep zitten

C. Het dekken van een tegenstander die in de voet wordt aangespeeld

- proberen vóór de tegenstander te komen
(wanneer dat niet lukt)
- proberen de tegenstander het aannemen of passen te beletten

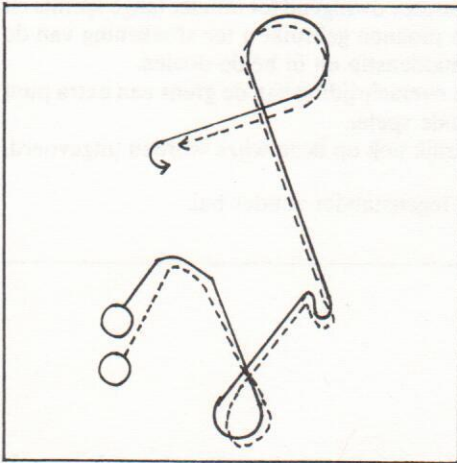
A. HET DEKKEN VAN EEN TEGENSTANDER ZONDER BAL

Op de binnenste lijn

Over hoe dit moet gebeuren en waarom het zo belangrijk is dat het goed gebeurt, is nadere uitleg inmiddels overbodig.

Dekkingsafstand

Ook over het bepalen van de dekkingsafstand en de factoren die daarbij in aanmerking moeten worden genomen (plaats op het veld, plaats ten opzichte van de bal, kwaliteiten tegenstander) is al voldoende gezegd.

Oefening 1.

OEFENING 1

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 2

Materiaal: Geen

Inhoud: Eén van de twee spelers heeft de opdracht te proberen van de andere speler weg te lopen door te sprinten en zo snel en onverwacht mogelijk te wenden en te keren. De andere speler volgt zijn bewegingen van zo dichtbij mogelijk. Na X-tijd wordt er gerust, waarna de spelers van rol wisselen.

Wanneer u de oefening meerdere malen laat lopen, kunt u uiteraard steeds andere spelers aan elkaar koppelen.

Spelvorm: De achterste speler telt het aantal malen dat hij de weglappende speler kan aantikken.

Variant 1

Speloppervlak: Onbeperkt
Aantal spelers: 3 of 4
Materiaal: Geen
Inhoud: Indien u de spelers meer rust wilt geven, kunt u werken in groepjes van 3 of 4. De spelers die tijdelijk niet aan de oefening deelnemen kunnen dan iets met de bal doen (rondspelen, jongleren), of – bij de spelvorm – het aantal malen tikken tellen.

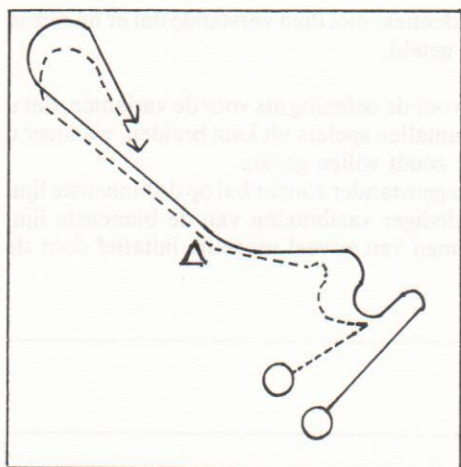
Variant 2

Speloppervlak: Een kwart veld
Aantal spelers: 2 (3 of 4)
Materiaal: 3 pionnen
Inhoud: U kunt de spelers opdracht geven de oefening af te werken op een kwart veld, ze daarmee dwingend tot minder lange sprints en meer windingen. De pionnen gebruikt u ter afbakening van de kwartvelden op de middenstip en in beide doelen. Bij de spelvorm is de overschrijding van de grens een extra punt voor de achtervolgende speler. Variant 1 kan natuurlijk ook op deze wijze worden uitgevoerd.

EFFEKT: Het volgen van een tegenstander zonder bal.

OEFENING 2

Speloppervlak: Onbeperkt
Aantal spelers: 2
Materiaal: 1 pion
Inhoud: Eén speler is weer de aanvaller en de andere de verdediger. U geeft de spelers een baken (de pion). De aanvaller probeert door allerlei manoeuvres, wendend en sprintend, de pion te bereiken en deze aan te tikken. Hij kan dit ook bereiken door te proberen de verdediger van zijn binnenste lijn af te lokken (en zo de weg naar de pion vrij te maken), of gebruik te maken van de momenten waarop de verdediger zijn binnenste lijn controleert. De verdediger heeft de strikte opdracht om zich nooit op meer dan twee meter afstand van zijn tegenstander te bevinden (want anders kan hij gewoon in de buurt van de pion gaan staan). Wanneer de verdediger kans ziet om de aanvaller te tikken voordat deze de pion heeft kunnen bereiken, dient de aanvaller opnieuw te beginnen.
Na X-tijd wordt er gerust, waarna de spelers van rol wisselen.

Oefening 2.

Spelvorm: Wanneer u de oefening meermalen laat uitvoeren, kunt u steeds andere spelers tegen elkaar laten uitkomen. De aanvaller telt het aantal malen dat hij de pion heeft kunnen aantikken, de verdediger het aantal malen dat hij de aanvaller heeft afgetikt.

Variant 1

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 2

Materiaal: 2 pionnen

Inhoud: In plaats van één pion kan er een doeltje, gevormd door twee pionnen worden gebruikt. De opdracht voor de aanvaller wordt dan om, zonder te worden afgetikt, van een bepaalde kant door het doeltje heen te lopen. Daarmee wordt het effect van het verdedigen op de binnenste lijn versterkt: De pion kan van alle kanten op dezelfde manier worden bereikt, het doeltje vereist een wat andere benadering.

Variant 2

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 4 of 6

Materiaal: 1 respectievelijk 2 pionnen

Inhoud: Zowel de oefening als de eerste variant kunnen ook in ploegverband worden gedaan. U maakt dan teams van 2 of 3 spelers, die op één doeltje of pion steeds met een vaste tegenstander tegen elkaar spelen. Na één keer verdedigen en één keer aanvallen krijgen de spelers een andere speler van de tegenpartij als vaste tegenstander, en kan de oefening worden herhaald. De spelvorm

voor deze variant is identiek, met dien verstande dat er nu ook in ploegverband wordt geteld.

Variant 3

Inhoud:

Ook nu geldt, zowel voor de oefening als voor de varianten, dat u de respectievelijke aantallen spelers uit kunt breiden, wanneer u de spelers meer rust zoudt willen geven.

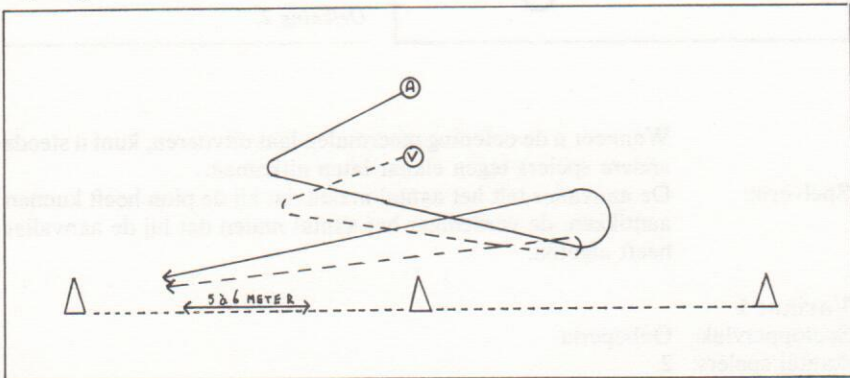
EFFEKT:

Het dekken van een tegenstander zonder bal op de binnenste lijn.

Coaching:

Op het door de verdediger vasthouden van de binnenste lijn, maar ook op het nemen van zoveel mogelijk initiatief door de aanvaller.

Oefening 3.

OEFENING 3

Speloppervlak: Onbepikt

Aantal spelers: 2

Materiaal: 3 pionnen

Inhoud:

Deze oefening lijkt op de vorige, maar is toch wezenlijk anders. De drie pionnen staan op lijn elk 5 à 6 meter uit elkaar, en kunnen worden beschouwd als drie mogelijke aanspeelpunten voor de aanvaller. De verdediger heeft geen handicap meer ten aanzien van de afstand, die hij – zoals in oefening 2 – ten opzichte van zijn tegenstander in acht moest nemen, maar hij heeft nu wel drie pionnen te verdedigen. De aanvaller mag voortdurend kiezen welke pion hij zal proberen te bereiken, de verdediger probeert dat te voorkomen door hem af te tikken. Wanneer dat laatste gebeurt moet de aanvaller opnieuw beginnen op een punt zoals in de tekening met een stip staat aangegeven. Na X-tijd wordt er gerust, waarna de spelers van rol wisselen.

In feite gaat deze oefening al enigszins over naar het dekken van een tegenstander die wordt aangespeeld, of liever, kan worden aangespeeld, nadat deze zich daartoe sprintend heeft aangeboden. De dekkende speler zal de bewegingen van de aanvaller naar het gekozen afspeelpunt steeds zo moeten afschermen, dat deze het afspeelpunt niet eerder kan bereiken dan de verdediger. De binnenste lijn wordt door de verdediger uiteraard bepaald aan de hand van de middelste pion.

Wanneer u de oefening meerdere malen wilt laten uitvoeren, kunt u na elke "serie" andere paren vormen.

Spelvorm: De aanvaller telt het aantal malen dat hij één van de pionnen weet te raken, de verdediger telt het aantal malen dat hij de aanvaller af kan tikken.

Variant 1

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 2

Materiaal: 2 pionnen

Inhoud: In plaats van de aanvaller de opdracht te geven één van de pionnen te bereiken, kunt u hem ook tot taak geven de denkbeeldige lijn tussen de twee buitenste pionnen te passeren zonder te worden afgetikt.

Variant 2

Inhoud: Zoals bij oefening 2 kunnen ook deze oefening en variant 1 in teamverband worden gespeeld.

Variant 3

Inhoud: Zowel voor de oefening als de varianten geldt, dat u, indien u een minder zware lichamelijke belasting wenst, het aantal spelers per groep uit kunt breiden, en dan steeds enkele spelers niet mee laat doen, die dan het telwerk voor hun rekening nemen, of even iets met een bal gaan doen.

EFFEKT: Het dekken van een tegenstander zonder bal op de binnenste lijn, rekening houdend met de dekkingsafstand.

Coaching: De verdediger zal er voor moeten zorgen dat hij te allen tijde zijn binnenste lijn handhaaft. Hij zal dan steeds in staat zijn de bedreigde pion op tijd te bereiken, zonder te worden verrast door een plotselinge aanval op één van de andere pionnen. Naarmate de aanvaller dichterbij een pion komt, moet de dekkingsafstand worden verkleind. Daarop moet de verdediger worden gecoached, terwijl de aanvaller moet worden aangespoord initiatief te nemen en te proberen schijnaanvallen uit te voeren. Zie tekening . . .

B. HET DEKKEN VAN EEN TEGENSTANDER DIE IN BALBEZIT IS

Op de binnenste lijn

De noodzaak hiertoe is duidelijk.

Dekkingsafstand

Ook hierover is reeds voldoende gezegd.

Wijkend verdedigen

Oftewel: Niet "happen" of "instappen", maar geconcentreerd de bewegingen van de balbezittende speler volgen. Instappen mag alleen gebeuren als er redelijke zekerheid is dat de bal in bezit genomen kan worden, althans kan worden gespeeld. Van belang daarbij is natuurlijk ook, in hoeverre er voor de speler, die moet beslissen of hij wel of niet zal instappen, rugdekking aanwezig is. En soms wordt een verdediger wel gedwongen tot instappen, bijvoorbeeld in situaties vlak bij eigen doel. Maar een speler die op het verkeerde ogenblik instapt staat op het verkeerde been, en is onherroepelijk uitgespeeld.

Diep zitten

De dekkende speler moet, om alle bewegingen van zijn tegenstander zo goed mogelijk te kunnen volgen, en om zo snel mogelijk weg te zijn wanneer zijn tegenstander de bal afspeelt en wegsprint, zorgen voor een houding die daar de beste garanties voor biedt: Gebogen in enkel- en kniegewrichten, het bovenlichaam wat voorover hellend, en de armen iets gespreid.

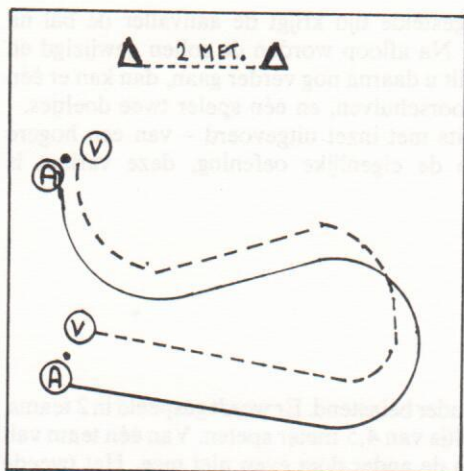
OEFFENING 4

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 2

Materiaal: 1 bal en 2 pionnen

Inhoud: Bij een doeltje van ca. 2 meter bevinden zich een aanvaller en een verdediger. De aanvaller krijgt X-tijd de gelegenheid om tot scoren te komen. Het doet er daarbij niet toe vanaf welke afstand. Telkens wanneer hij de bal verliest (naast, afname, goal), krijgt hij deze terug en begint opnieuw. Na afloop rusten de spelers even en wisselen daarna van rol. Afhankelijk van het aantal malen dat u de oefening wenst te laten spelen, kunt u

Oefening 4.

daarna bijvoorbeeld de spelers die als aanvaller begonnen zijn één doeltje door laten schuiven en hen opnieuw als aanvaller laten beginnen.

Spelvorm: De spelers tellen het aantal doelpunten dat zij in totaal tegen zich krijgen. De speler met het laagste aantal is de winnaar. Desgewenst kunt u hierbij inbouwen, dat een verdedigende speler een punt van zijn "score" mag aftrekken telkens wanneer hij kans ziet om de bal van de aanvaller af te nemen.

Variant 1

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 2

Materiaal: 1 bal en 2 pionnen

Inhoud: Gedurende een door u vastgestelde tijd kunnen beide spelers nu scoren aan beide zijden van het doel. Het spel gaat daarbij ononderbroken door. Na afloop kunt u eventueel de spelers die zonder bal begonnen zijn een doeltje laten doorschuiven, en nu met de bal laten beginnen.

Spelvorm: De spelers tellen hoeveel doelpunten ze in totaal tegen zich krijgen.

Variant 2

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 3

Materiaal: 1 bal en 2 pionnen

Inhoud: De spelers werken nu in groepjes van 3 bij een doel van ca. 4,5 meter. Eén speler valt aan, één verdedigt en één heeft de bal.

Gedurende de vastgestelde tijd krijgt de aanvaller de bal na verlies steeds terug. Na afloop worden de rollen gewijzigd en daarna nog eens. Wilt u daarna nog verder gaan, dan kan er één speler één doeltje doorschuiven, en één speler twee doeltjes. Was variant 1 – mits met inzet uitgevoerd – van een hogere belastingsgraad dan de eigenlijke oefening, deze variant is minder zwaar.

Spelvorm: Als bij de oefening.

Variant 3

Speloppervlak: Kwart veld

Aantal spelers: 4

Materiaal: 1 bal en 4 pionnen

Inhoud: Deze vorm is nog minder belastend. Er wordt gespeeld in 2 teams, die elk naar een doeltje van 4,5 meter spelen. Van één team valt er een speler aan en de ander doet even niet mee. Het tweede team heeft een verdediger en een keeper. De aanvaller tracht tot scoren te komen. Wanneer hij, om welke reden dan ook, de bal kwijt is, gaat zijn team verdedigen. Hijzelf wordt keeper, de speler die even niet meedeed wordt verdediger. Van het andere team gaat de verdediger aanvallen en de keeper doet niet mee. Wanneer ook die aanval voorbij is gaat het eerste team weer aanvallen, met beide spelers in de andere rol dan de aanval ervoor: De speler die toen aanviel doet niet mee, en andersom. U kunt dit spel onderbroken door laten gaan, maar ook na X-tijd de ploegen door laten schuiven die met aanvallen waren begonnen, en hen nu verdedigend laten aanvallen.

Spelvorm: De teams tellen het aantal doelpunten dat ze in totaal tegen krijgen.

EFFEKT: Het dekken van een balbezittende tegenstander op de binnenste lijn.

Coaching: Verdediger:

- op het vasthouden van de binnenste lijn
- het wijkend verdedigen
- de dekkingsafstand: Hoe dichter bij doel, hoe korter
- het diep zitten. Het is nuttig om dit tijdens de oefening enigszins overdreven uit te laten voeren, zeker in situaties waarbij de dekkingsafstand kort is.

Aanvaller:

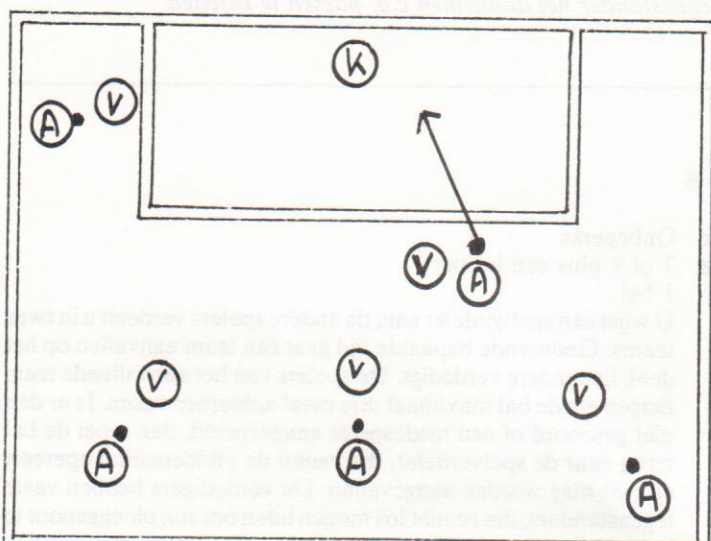
- op het nemen van zoveel mogelijk initiatief: Schijnbewegingen maken om de verdediger tot instappen te verlokken.
- de bal in beweging te laten blijven en te proberen op die manier de verdediger van de binnenste lijn af te lokken.
- op het beschermen van de bal bij pogingen tot passeren.

OEFENING 5

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: Maximaal 10 plus een keeper

Materiaal: Aantal ballen gelijk aan de helft van het aantal spelers

Oefening 5.

Inhoud:

U verdeelt de spelers in twee teams. Eén gaat gedurende een vast te stellen tijd aanvallen op het doel, terwijl het andere verdedigt. De spelers van het aanvallende team krijgen ieder een bal en een directe tegenstander. De aanvallers vertrekken bij het begin van de oefening uit de middencirkel, de verdedigers uit het strafschopgebied. De verdedigers zoeken onmiddellijk hun directe tegenstanders op. Er wordt nu één tegen één gespeeld. Een aanvaller die zijn bal kwijtraakt (achter, goal, afname) begint vanuit de middencirkel opnieuw. Na afloop worden de rollen omgedraaid en wordt er gedurende dezelfde tijd gespeeld.

Spelvorm:

De aanvallers tellen hun goals, de ploeg met de meeste goals is winnaar.

EFFEKT:

Het dekken van een balbezittende speler op de binnenste lijn. Nauwelijks, want dit is duidelijk een spel oefening. Hooguit zo nu en dan een verdediger aangeven hoe zijn tegenstander tot scoren kon komen.

C. HET DEKKEN VAN EEN TEGENSTANDER, DIE WORDT AANGESPEELD

Proberen vóór de tegenstander te komen.

(wanneer dat niet lukt)

Proberen de tegenstander het aannemen c.q. passen te beletten.

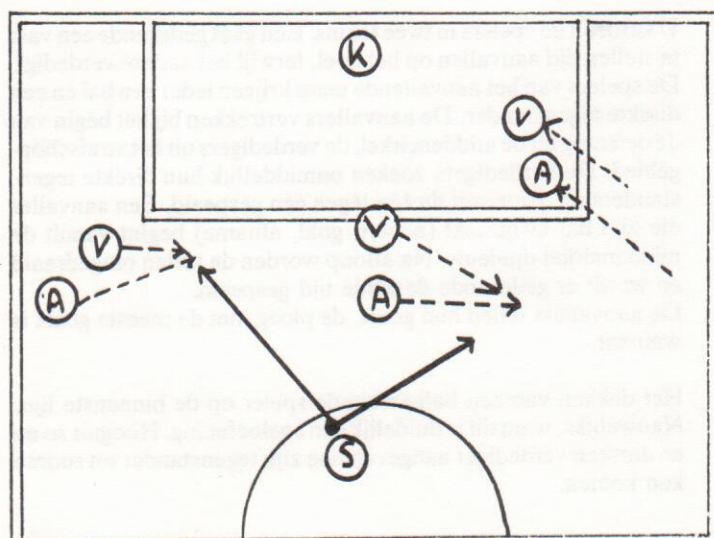
OEFENING 6

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 7 of 9 plus een keeper

Materiaal: 1 bal

Inhoud: U wijst één spelverdeler aan, de andere spelers verdeelt u in twee teams. Gedurende bepaalde tijd gaat één team aanvallen op het doel, het andere verdedigt. De spelers van het aanvallende team mogen elk de bal maximaal drie maal achtereenvolgens raken. Is er dan niet gescoord of een medespeler aangespeeld, dan moet de bal terug naar de spelverdeler, die vanuit de middencirkel opereert en niet mag worden aangevallen. De verdedigers hebben vaste tegenstanders, die ze niet los mogen laten om een ploeggenoot te helpen.

Oefening 6.

Na afloop worden de rollen omgedraaid, en wordt er gedurende dezelfde tijd gespeeld.

Spelvorm: De ploeg met de meeste doelpunten is winnaar.

EFFEKT: Het dekken van een tegenstander die wordt aangespeeld, alsook het dekken van een tegenstander die niet aan de bal is.

Coaching: Het accent bij deze oefening ligt op het dekken van een tegenstander die wordt aangespeeld, dus uw concentratie bij de coaching moet liggen bij het trachten vóór de tegenstander te komen.

KOMBINEREN

Onder invloed van het in de loop der jaren aanbrengen van meer evenwicht in de opstelling (accentverschuiving naar het verdedigen) is het spelen van "zomaar een lange bal" om het steeds groter geworden risico van balverlies, goeddeels vervangen door het spelen van de combinatie.

Om combinaties goed te kunnen spelen zal een elftal er voor moeten zorgen dat daar *ruimte* voor is.

De twee basis-voorwaarden voor:

A. Het scheppen van de ruimte

en

B. Het behouden van de geschapen ruimte

zijn:

A. Bewegen

B. Spel verplaatsen

A. Bewegen

Een veldspeler is per wedstrijd gemiddeld maximaal zo'n vier minuten aan bal, inclusief de tijd waarin de bal naar hem onderweg is! Het is van groot belang wat hij met de resterende tijd doet.

Een speler die op de goede manier zonder bal speelt, beweegt zich *zodat* de bal naar hem kan worden gespeeld, en niet *omdat* de bal in zijn richting wordt gespeeld: Hij kiest steeds een vrije positie ten opzichte van de bal, hij probeert voorsprong te nemen op de hem dekkende speler, en de vrije afspeellijn naar zichzelf open te lopen. Dit laatste kan niet genoeg worden benadrukt. Spelers denken vaak dat ze aanspeelbaar zijn wanneer ze niet worden gedekt. Of ze dan ook bereikbaar zijn (open afspeellijn) realiseren ze zich maar al te vaak niet!

De goed bewegende speler doet dat om drie redenen:

1. Hij wordt aanspeelbaar;
 2. Hij laat ruimte achter zich;
 3. Hij dwingt een tegenstander tot kiezen.
-

1. Aanspelbaar worden

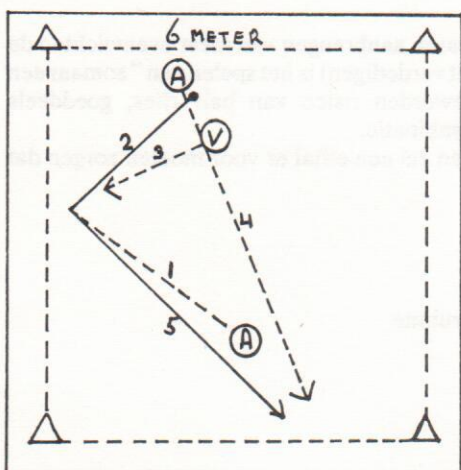
OEFENING 7

Speloppervlak: Vak van ca. 6 x 6 meter

Aantal spelers: 3

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

Inhoud: Twee spelers hebben de opdracht elkaar binnen het vak de bal toe te spelen, de derde probeert dat te verhinderen. Wanneer de bal buiten het vak terecht komt, al of niet door toedoen van de storende speler, dan gaat hij, die van het duo de bal het laatst raakte, storen.

Oefening 7.

- Spelvorm:
1. U kunt het duo dat met de bal bezig is, het aantal passes laten tellen dat onafgebroken achtereen wordt gespeeld. Het duo met de hoogste serie is winnaar.
 2. U kunt een bepaalde tijd vaststellen waarbinnen een duo tegen één speler speelt, en dat daarna nog tweemaal, zodat elke speler eenmaal aan het storen is geweest. Om een winnend duo te krijgen kan worden geteld:
 - de hoogste onafgebroken serie binnen de tijd;
 - het totaal aantal goede passes binnen de tijd.

Variant

Speloppervlak: Vak van ca. 9 x 9 meter

Aantal spelers: 5

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

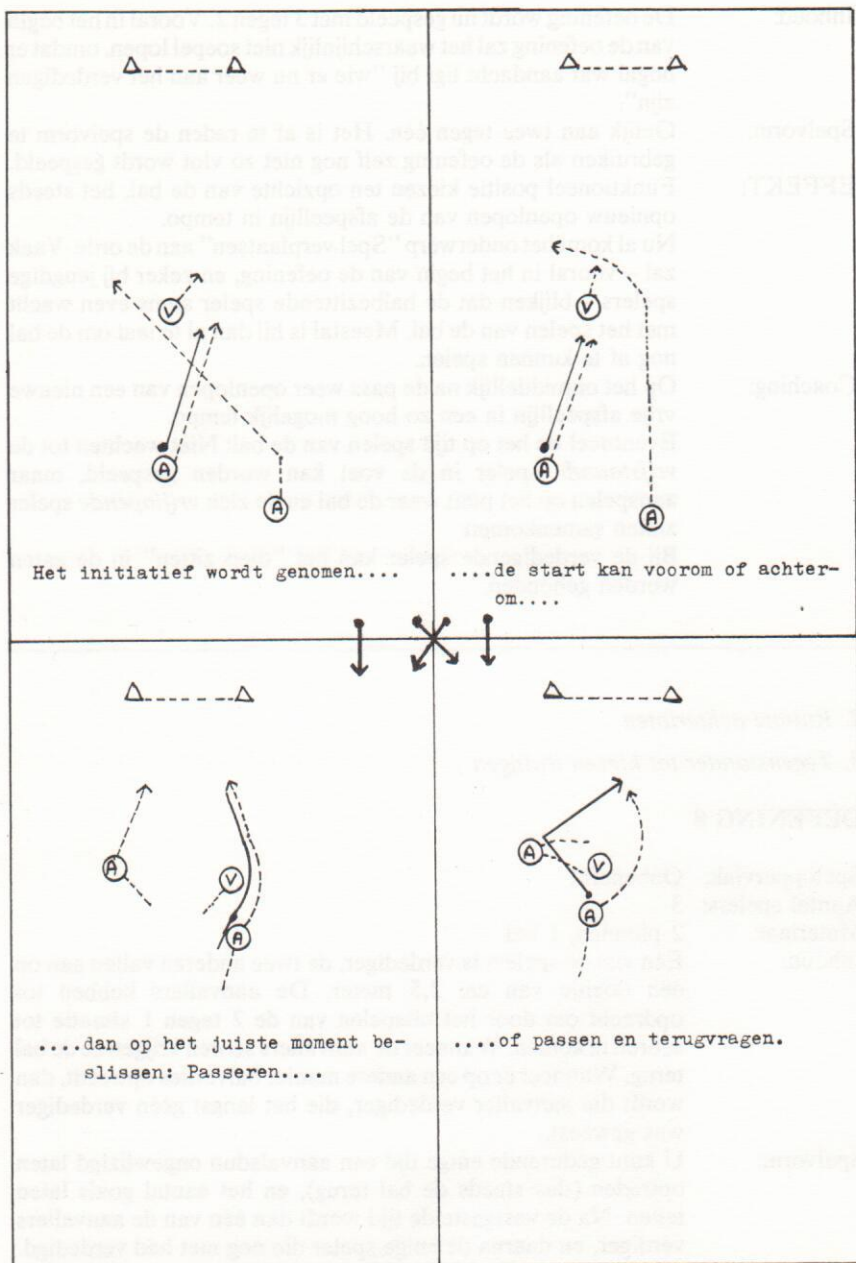
Inhoud:	De oefening wordt nu gespeeld met 3 tegen 2. Vooral in het begin van de oefening zal het waarschijnlijk niet soepel lopen, omdat er nogal wat aandacht ligt bij "wie er nu weer aan het verdedigen zijn".
Spelvorm:	Gelijk aan twee tegen één. Het is af te raden de spelvorm te gebruiken als de oefening zelf nog niet zo vlot wordt gespeeld.
EFFEKT:	Funkioneel positie kiezen ten opzichte van de bal, het steeds opnieuw openlopen van de afspeellijn in tempo. Nu al komt het onderwerp "Spel verplaatsen" aan de orde. Vaak zal – vooral in het begin van de oefening, en zeker bij jeugdige spelers – blijken dat de balbezittende speler soms even wacht met het spelen van de bal. Meestal is hij dan al te laat om de bal nog af te kunnen spelen.
Coaching:	Op het onmiddellijk na de pass weer openlopen van een nieuwe vrije afspeellijn in een zo hoog mogelijk tempo. Eventueel op het op tijd spelen van de bal: Niet wachten tot de <i>vrijstaande</i> speler in de voet kan worden gespeeld, maar aanspelen op het punt waar de bal en de <i>zich vrijlopende</i> speler zullen samenkomen. Bij de verdedigende speler kan het "diep zitten" in de gaten worden gehouden.

2. *Ruimte achterlaten*

3. *Tegenstander tot kiezen dwingen*

OEFENING 8

Speloppervlak:	Onbeperkt
Aantal spelers:	3
Materiaal:	2 pionnen, 1 bal
Inhoud:	Eén van de spelers is verdediger, de twee anderen vallen aan op een doeltje van ca. 2,5 meter. De aanvallers hebben tot opdracht om door het uitspelen van de 2 tegen 1 situatie tot scoren te komen. Wanneer de aanvallers scoren krijgen ze de bal terug. Wanneer er op een andere manier balverlies optreedt, dan wordt dié aanvallers verdediger, die het langst géén verdediger was geweest.
Spelvorm:	U kunt gedurende enige tijd een aanvalsdue ongewijzigd laten optreden (dus steeds de bal terug), en het aantal goals laten tellen. Na de vastgestelde tijd wordt dan één van de aanvallers verdediger, en daarna de enige speler die nog niet had verdedigd. Het duo met de meeste goals is winnaar. Gebruikt u bij voorkeur de spelvorm pas, wanneer de essenties van de oefening goed zijn begrepen.

Oefening 8.

Variant 1

- Speloppervlak:** Kwart veld
Aantal spelers: 4
Materiaal: 4 pionnen, 1 bal
Inhoud: Er worden twee teams gevormd, die tegen elkaar spelen op doelen van ca. 5 meter. Eén team begint met de bal, het andere bestaat uit een keeper en een verdediger. De aanvallers gaan proberen de verdediger uit te spelen en te scoren. Wanneer door een doelpunt of een andere oorzaak balverlies optreedt, worden de rollen omgedraaid: Keeper en verdediger gaan aanvallen en het andere team splitst zich in een verdediger en een keeper. Ook die twee rollen worden binnen een team beurtelings gewisseld.
Spelvorm: U kunt na de door u vastgestelde tijd doorgaan door andere teams tegen elkaar te laten spelen. De ploeg die uiteindelijk de meeste goals maakt is winnaar.

Variant 2

- Speloppervlak:** Half veld
Aantal spelers: 6
Materiaal: 4 pionnen, 1 bal
Inhoud: Er worden teams gevormd van drie spelers. Twee teams spelen tegen elkaar op een half veld en op doelen van ca. 2,5 meter. Het halve veld is op zich ook weer in twee helften verdeeld. Beide teams hebben één permanente verdediger op eigen helft en twee permanente aanvallers op de helft van de tegenstander. De twee aanvallers proberen de verdediger uit te spelen en tot scoren te komen. Na beëindiging van de aanval (goal, naast, uit of onderschepping) speelt de verdediger één van zijn aanvallers op de andere helft aan (waarbij reeds onderschepping door de verdediger aldaar mag plaatsvinden), die op hun beurt trachten te scoren. Na enige tijd wordt van elk team een aanvaller verdediger, en daarna nog eens.
Spelvorm: Zie variant 1.

EFFEKT: Het bij het uitspelen van 2 tegen 1 situaties er voor zorgen, dat de verdediger niet en de binnenste lijn op de bal en de ruimte (afspeellijn) op de tegenstander zonder bal gelijktijdig kan blijven dekken.

- Coaching:**
1. Goed combineren is in de eerste plaats afhankelijk van goed bewegen zonder bal. Anders gezegd: Voorwaarde voor het kunnen spelen van de combinatie is in wezen het steeds weer creëren van 2 tegen 1 situaties. Voor het goed uitspelen van een 2 tegen 1 situatie zijn snelheid en initiatief nodig, omdat de verdediger als het goed is zal proberen zowel op de bal als op de speler zonder bal te blijven dekken.
 2. Om het aanvallende karakter van de oefening er zo goed mogelijk uit te laten komen, zal de verdediger voldoende

afstand moeten nemen van het doel, als aan de oefening begonnen wordt.

- 3 De speler met bal dient in zo hoog mogelijk tempo op zijn tegenstander toe te lopen, om deze zoveel mogelijk te dwingen de binnenste lijn te blijven dekken, en om zo dicht bij hem te komen, dat passeren mogelijk wordt. De speler zonder bal dient er voor te zorgen dat hij, terwijl zijn medespeler initiatief neemt, in vol tempo zijn positie wijzigt en opnieuw aanspeelbaar wordt op het moment waarop zijn medespeler met de bal dicht genoeg bij de verdediger is gekomen, zodanig dat hij zou kunnen passeren.

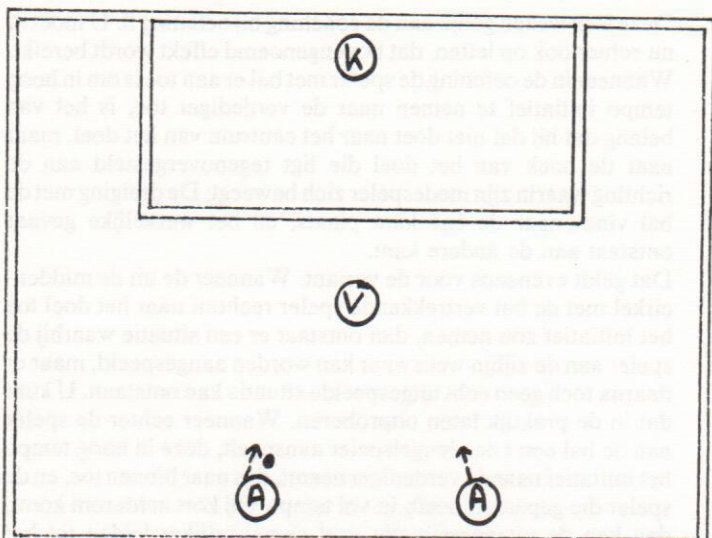
Dát is het moment voor de speler aan de bal om te beslissen wat hij zal doen, afhankelijk van het gedrag van de verdediger: Passeren, of afspelen en wegstarten. Want op dát moment zal, indien de bewegingen goed werden uitgevoerd, de verdediger gedwongen zijn te kiezen tussen de dekking op de bal (afspelen) of de dekking van de afspeellijn (passeren).

OEFENING 9

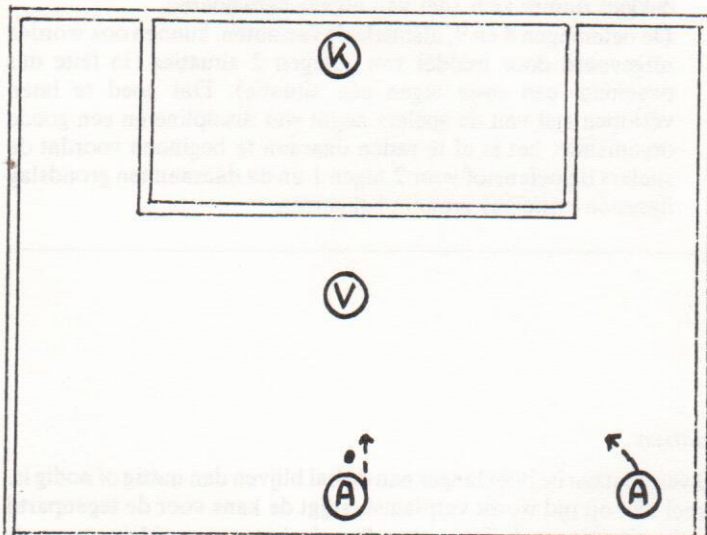
- Speloppervlak:** Half veld
Aantal spelers: Onbeperkt
Materiaal: Aantal ballen
Inhoud: Vanuit de middencirkel vertrekken twee spelers met een bal in de richting van het doel, waarin zich een keeper bevindt. De twee spelers hebben de opdracht om één verdediger uit te spelen en dan tot scoren te komen. Wanneer de doelpoging is afgerond gaat één van de twee spelers de bal halen, de ander gaat als verdediger fungeren tegen het volgende duo.
Spelvorm: Gedurende de tijd dat u de oefening laat spelen tellen de vaste koppels het aantal gemaakte goals.

Variant

- Speloppervlak:** Half veld
Aantal spelers: Onbeperkt
Materiaal: Aantal ballen
Inhoud: Gelijk aan de oefening. Nu echter vertrekt de speler aan de bal wel uit de middencirkel – of wat meer naar de vleugel – maar zijn medespeler vertrekt langs de zijlijn. De opdracht is gelijk aan die in de oefening.
Spelvorm: Zie oefening.

Oefening 9.

Variant
oefening 9.

EFFEKT:

Het bij het uitspelen van 2 tegen 1 situaties er voor zorgen, dat de verdediger niet en de binnenste lijn op de bal en de ruimte (afspeellijn) op de tegenstander zonder bal gelijktijdig kan blijven dekken. PLUS: dit te doen door ook de binnenste lijn voor de verdediger te verleggen in een richting, tegengesteld aan de richting waarin de zich vrijlopende speler zich beweegt.

Coaching:

Deze is in wezen gelijk aan de coaching bij oefening 8. U moet er nu echter ook op letten, dat bovengenoemd effect wordt bereikt. Wanneer in de oefening de speler met bal er aan toe is om in hoog tempo initiatief te nemen naar de verdediger toe, is het van belang dat hij dat niet doet naar het centrum van het doel, maar naar de hoek van het doel die ligt tegenovergesteld aan de richting waarin zijn medespeler zich beweegt. De dreiging met de bal vindt naar de éne kant plaats, en het werkelijke gevaar ontstaat aan de andere kant.

Dat geldt eveneens voor de variant. Wanneer de uit de midden-cirkel met de bal vertrekkende speler rechtuit naar het doel toe het initiatief zou nemen, dan ontstaat er een situatie waarbij de speler aan de zijlijn weliswaar kan worden aangespeeld, maar er daarna toch geen echt uitgespeelde situatie kan ontstaan. U kunt dat in de praktijk laten uitproberen. Wanneer echter de speler aan de bal eerst de vleugelspeler aanspeelt, déze in hoog tempo het initiatief naar de verdediger neemt, dus naar binnen toe, en de speler die gepassed heeft, in vol tempo vrij kort achterom komt, dan kan de uitgangssituatie veel gemakkelijker leiden tot het volledig uitspelen van de verdediger, omdat binnenste lijn en te dekken ruimte zich snel van elkaar verwijderen.

Opmerking:

De oefeningen 8 en 9, alsmede de varianten, kunnen ook worden uitgevoerd door middel van 3 tegen 2 situaties (in feite dus tweemaal een twee tegen één situatie). Dat goed te laten verlopen eist van de spelers nogal wat discipline en een goede organisatie; het is af te raden daaraan te beginnen voordat de spelers de oefenstof voor 2 tegen 1 en de daaraan ten grondslag liggende principes grondig beheersen.

B. Spel verplaatsen

Het spel op tijd verplaatsen is: Niet langer aan de bal blijven dan nuttig of nodig is. Wanneer het spel niet op tijd wordt verplaatst, stijgt de kans voor de tegenpartij om greep op de situatie te krijgen, de afspeelruimte te verkleinen en de afspeelpunten vast te zetten.

Een ploeg die ruimte creëert door goed te bewegen, moet die ruimte behouden, door tijdig spel verplaatsen. Tijdig spel verplaatsen geeft een team ook de gelegenheid om weer goed te bewegen en nieuwe afspeellijnen open te lopen. Bewegen en spel verplaatsen zijn dus voor goed combinatievoetbal onlosmakelijk met elkaar verbonden.

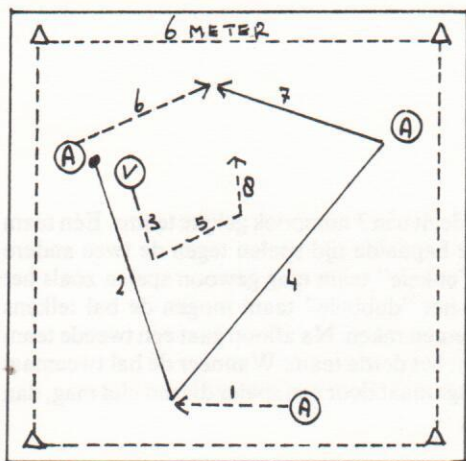
OEFENING 10

Speloppervlak: Vak van ca. 6 x 6 meter

Aantal spelers: 4

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

Inhoud: Drie spelers hebben de opdracht elkaar binnen het vak de bal toe te spelen, de vierde probeert dat te verhinderen. De spelers met de bal mogen deze telkens slechts één keer raken. Wanneer de bal buiten het vak terecht komt, al of niet door toedoen van de storende speler, dan gaat hij die van het trio de bal het laatst aanraakte, storen.

Oefening 10.

Spelvorm:

1. U kunt het trio dat met de bal bezig is, het aantal passes laten tellen dat onafgebroken achtereen kan worden gespeeld.
2. U kunt een bepaalde tijd vaststellen waarbinnen een trio tegen één speler speelt, en dat daarna nog drie maal. Om een winnend trio te krijgen kan worden geteld:
 - de hoogste onafgebroken serie binnen de tijd;
 - het totaal aantal goede passes binnen de tijd.

Variant

Speloppervlak: Vak van ca. 9 x 9 meter

Aantal spelers: 6

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

Inhoud: De oefening wordt nu gespeeld met 4 tegen 2. Het is raadzaam daaraan pas te beginnen wanneer de oefenvorm 3 tegen 1 voor uw gevoel perfect wordt beheerst.

Spelvorm: Gelijk aan die bij 3 tegen 1. Met dien verstande dat u het beste met duo's kunt werken: Steeds twee duo's die samen spelen tegen het derde duo. De duo's spelen dus éénmaal zonder bal en tweemaal met bal. Ze kunnen dan binnen de totale speeltijd met bal tellen als aangegeven.

EFFEKT: Het wennen aan het tijdig verplaatsen van het spel en het spelen met één balkontakt.

Coaching: Nauwelijks nodig. Houdt u wel de nauwkeurigheid van de passing en de balsnelheid in de gaten.

OEFENING 11

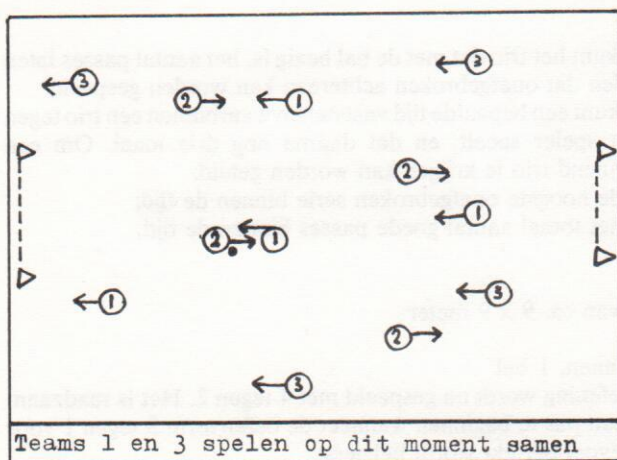
Speloppervlak: Naar keuze

Aantal spelers: Deelbaar door 3

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

Inhoud:

Uw totale groep verdeelt u in 3 numeriek gelijke teams. Eén team laat u nu gedurende bepaalde tijd spelen tegen de twee andere teams samen. Het "enkele" team mag gewoon spelen zoals het wil, de spelers van het "dubbele" team mogen de bal telkens maar één maal achtereen raken. Na afloop gaat een tweede team alleen spelen, en dan het derde team. Wanneer de bal tweemaal achtereen wordt aangeraakt door een speler die dat niet mag, dan volgt een vrije trap.

Oefening 11.

- Spelvorm:** Het team dat gedurende de twee partijtjes waarin het samen-
speelde met een ander team de meeste doelpunten maakte is
winnaar.
- EFFEKT:** Gewenning aan het spelen met één balkontact, aan het zoveel
mogelijk omhoog kijken voor en tijdens het behandelen van de
bal en aan het gebruiken van de ruimte.
- Coaching:** U coacht uiteraard alleen het dubbele team op het gebruik van de
ruimte, dus het verplaatsen van het spel naar dát gedeelte van het
veld waar zich de meeste speelruimte bevindt, en op het door
de spelers zoveel mogelijk omhoog kijken, zoals boven genoemd.
-

OEFFENING 12

- Speloppervlak:** Naar keuze
- Aantal spelers:** Even
- Materiaal:** 4 pionnen, 1 bal
- Inhoud:** U laat een normale partij spelen, waarbij u de spelers de
beperking oplegt dat zij de bal maximaal 3 keer (2 keer?) mogen
raken. Overtreding van deze regel levert een vrije trap op.
- EFFEKT:** Het wennen aan tijdige verplaatsing van het spel, aan het blijven
kijken naar de spelsituatie, en aan steeds weer tijdig vrijlopen.
- Coaching:** Als bij oefening 11, plus op het vrijlopen. Wanneer dat met name
bij een oefening als deze niet gebeurt, dan zal blijken dat het spel
bijzonder snel vastloopt. Dát geeft u dan wel de gelegenheid de
samenhang tussen bewegen en spel verplaatsen nogmaals aan te
geven.
-

We hebben nu een aantal oefeningen en varianten daarop behandeld, die
betrekking hebben op de algemene begrippen mandekking, bewegen en
spelverplaatsen.

Omdat het in eerste instantie de beweging is die ruimte schept voor de
verplaatsing, gaan we vanuit dat begrip een aantal losse onderdelen van
oefenstof voorzien, wat tot doel heeft de spelers bewuster te maken van het
bewegen zonder bal en ze daarover ook meer kennis te verschaffen. Het zal
duidelijk zijn dat deze losse onderdelen niet los van elkaar gezien kunnen
worden, en dat de oefenstof daardoor elkaars elementen zal bevatten.

1. De aanbidding aan twee kanten

De speler aan de bal moet zo vaak als dat mogelijk is, de bal aan meer dan één afspeelpunt kwijt kunnen. Maar niet alleen dat. Twee afspeelpunten die min of meer in elkaars verlengde liggen, die in elkaars invloedssfeer zitten, zijn eigenlijk geen twee echte afspeelpunten, want ze bieden de balbezittende speler niet écht de gelegenheid om te kiezen hoe hij de combinatie zal voortzetten. Hij moet de bal ook zo vaak als dat mogelijk is in verschillende richtingen kwijt kunnen.

OEFENING 13

Speloppervlak: Vak van ca. 6 x 6 meter

Aantal spelers: 3

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

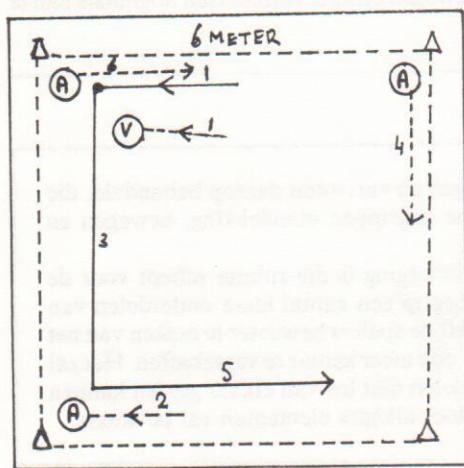
Inhoud: Drie spelers hebben de opdracht elkaar binnen het vak de bal toe te spelen, de vierde probeert dat te verhinderen. Het trio heeft de opdracht dat de bal:

- alleen mag worden gespeeld langs de denkbeeldige lijnen die door de pionnen worden gevormd,
- alleen mag worden aangenomen in en gespeeld vanuit de hoeken van het vak.

Voorts hebben de kombinerende spelers de opdracht, er voor te zorgen dat de speler die in het bezit is van de bal, deze steeds aan twee kanten kwijt kan.

Wanneer de bal buiten het vak terecht komt, al of niet door toedoen van de storende speler, dan gaat hij, die van het trio de bal het laatst aanraakte, storen.

Spelvorm: Zie oefening 10.

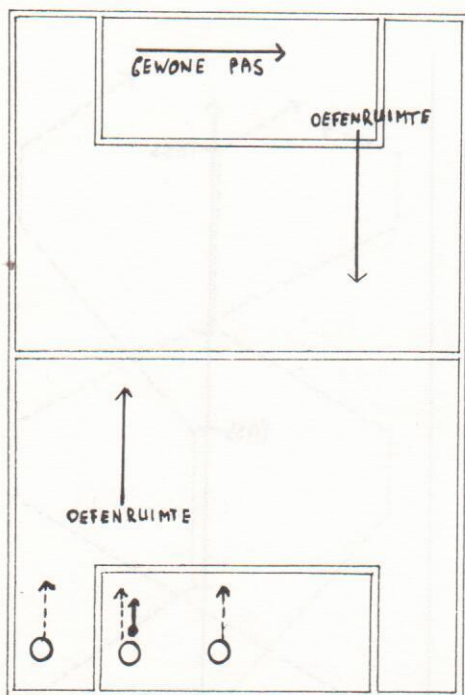

Oefening 13.

EFFEKT: Het verzorgen van de aanbieding aan twee kanten.
Coaching: Simpel: Steeds de speler aanroepen die vergeet om op tijd z'n aanbieding te verzorgen (en dat gebeurt in het begin vaak nogal eens), en zo nodig laten zien waarom de aanbieding op volle snelheid moet worden verzorgd. Gebeurt dat namelijk niet, dan loopt de oefening al snel stuk op balverlies, dus dat hebben de spelers vlug genoeg door.

OEFENING 14

Speloppervlak: Gehele veld
Aantal spelers: Groepen van 3
Materiaal: 1 bal per groep

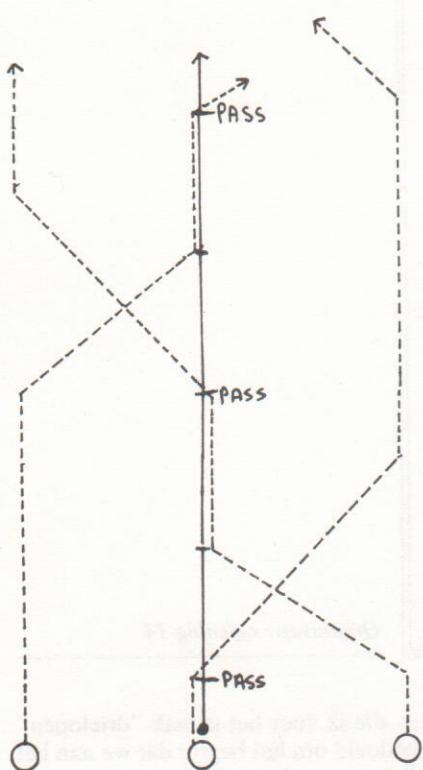

Organisatie oefening 14.

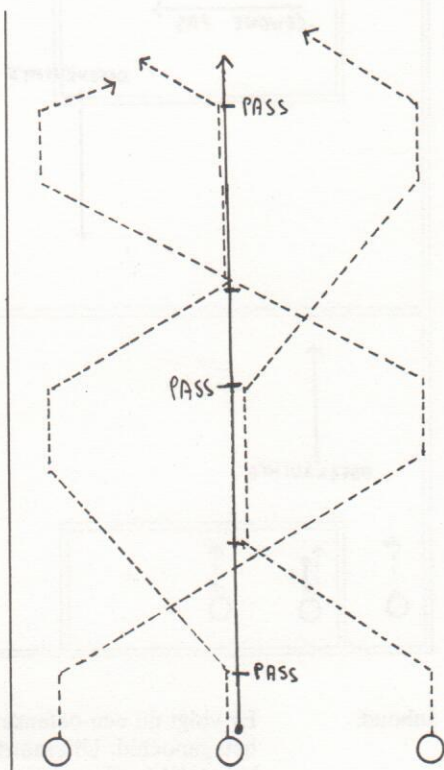
Inhoud: Er volgt nu een oefenserie, die ik voor het gemak "drieloopen" heb genoemd: Uiteraard bedoeld om het begrip dat we aan het behandelen zijn te leren zien en te oefenen. We doen dat in een olopende graad van moeilijkheid en belasting, terwijl ook (u

zult dat nog merken) het vermogen tot konsentreren soms zwaar op de proef wordt gesteld. Want zelfs met de eerste, zeer eenvoudige drieloop hebben sommige spelers moeite.

Organisatie. Vanaf de achterlijn in de lengterichting van het veld lopen in stevige looppas drie spelers naast elkaar, ca. 10 meter van elkaar vandaan. De middelste speler heeft de bal, die steeds recht vooruit wordt gespeeld. Wanneer de spelers het veld over zijn, kunt u ze even rust geven door ze in gewone pas de breedterichting van het veld over te laten steken, waarna de oefening in tegenovergestelde richting nog eens kan worden gedaan. Zeker in het begin zal het uw wens zijn de oefening daarna nogmaals te laten lopen. Wanneer bij u vandaan de laatste groep is vertrokken, kunt u zich begeven naar het punt waar de eerste groep aan zal komen, waarna de oefening geheel in tegengestelde richting nog eens kan worden gedaan.

Drieloop 1.

Drieloop 2-A.

Drieloop 1: Van de drie in looppas lopende spelers neemt één van de buitenste twee plotseling op volle snelheid initiatief diagonaal naar het centrum (even afspreken wie er begint). Hij krijgt de bal onmiddellijk in de lengterichting van het veld toegepeeld. Hij neemt de bal aan en drijft deze, nu weer in looppas, in de lengterichting van het veld. De speler die heeft gepassed herstelt in sprint de aanbieding aan twee kanten door de plaats in te nemen van de speler die het initiatief had genomen. De derde speler zorgt er met een tussensprintje voor dat hij op gelijke hoogte blijft. Wanneer deze manoeuvre is uitgevoerd en de spelers alle drie terug zijn in looppastempo, worden dezelfde bewegingen vanaf de andere kant uitgevoerd. Dus: Initiatief buitenste speler, pass, aanname, en herstel aanbieding aan twee kanten.

Drieloop 2: Wanneer nu één van de buitenste spelers het initiatief heeft genomen en de pass daarop is gevolgd, start de speler die heeft gepassed in dezelfde richting als de speler die aan de bal gaat komen. Hij kan daar in wedstrijd situaties best z'n reden voor hebben. In feite gaat hij dus starten naar de derde speler toe, en die zal er dan voor moeten zorgen dat de aanbieding aan twee kanten wordt hersteld, middels een lange start in volle sprint achterom!

a. U kunt de aanbieding beurtelings van de ene vleugel en van de andere vleugel laten komen.

Dat betekent dan wel dat steeds twee dezelfde spelers de combinatie aan de bal uitvoeren, en de derde de klos is omdat hij elke keer de start achterom moet maken. Nu is dat helemaal niet zo erg, want voetballers moeten leren dat in een elftal waarin goed wordt bewogen, een speler bij het verzorgen van een aanbieding veel vaker niet aan de bal zal komen, dan wel.

b. U kunt de aanbieding steeds van dezelfde vleugel laten komen. Dat betekent dat de spelers steeds een wisselende functie zullen hebben.

Drieloop 3: Er wordt nu geen initiatief genomen door één der vleugelspelers, maar door beiden tegelijk, zonodig op aanwijzing van de middelste speler. Beide buitenste spelers bieden zich dus tegelijkertijd diagonaal naar het centrum aan. De passende speler bepaalt nu wat er verder gebeurt, want de speler naar wiens kant hij start, zal de lange start achterom moeten maken, terwijl de andere speler aan de bal komt.

Drieloop 4: Het initiatief ligt wéér bij de beide buitenste spelers. De oefening wordt nu echt gekompliseerd, want de speler die heeft gepassed, kiest nu niet alleen een vleugel, maar noemt op het moment van

zijn pass ook nog de naam van de speler die aan de bal moet komen. En die twee factoren, waarop door de spelers onmiddellijk moet worden gereageerd, bepalen hoe de combinatie wordt gespeeld en gelopen. Er kan nu dus sprake zijn van drieloop 1 of drieloop 2.

Coaching: De waarde van deze oefenstof en het resultaat ervan op uw elftal(len) is niet alleen afhankelijk van de uitvoering op zich van de oefenstof. Sterker nog, de waarde en het resultaat worden goeddeels bepaald door de kracht van uw woorden, de overtuiging waarmee u de oefeningen uitlegt en begeleidt.

De spelers moeten inzien dat er sprake is van werkelijke wedstrijd situaties – al lijkt het daar dan niet zo op – maar dat er voor het aanleren van een begrip nu eenmaal één situatie moet worden gekozen uit de duizenden situatiemogelijkheden die de wedstrijd biedt. En dat er voor het aanleren van een begrip niet kan worden gewerkt met tegenstanders; dat kan pas bij het oefenen in partijvorm, wanneer het begrip eenmaal is aangeleerd. De spelers doen deze oefenserie zonder tegenstanders, maar ze moeten wel denken in tegenstanders. De twee buitenste spelers moeten hun directe tegenstanders kunnen "zien" en dus begrijpen dat ze op volle snelheid uit hun dekking moeten komen, daarmee dus ruimte makend voor de medespelers achter hen (die er dus ook niet zijn). En de middelste speler moet begrijpen dat hij de aanbieding in volle sprint moet herstellen, omdat hij anders door zijn aanwezige tegenstander wordt ingehaald. Dat begrijpen, dat inzien van de potentiële wedstrijd situatie bepaalt de kracht van de oefenserie.

Tijdens de coaching zijn dus de volgende zaken voornamelijk van belang:

- De pass mag niet worden gespeeld, voordat het initiatief in sprint van de vleugel(s) is genomen;
- De passende speler herstelt in sprint direct na zijn pass de aanbieding;
- De dynamiek van de oefening zit in het hoge tempo van de aktie zelf, en de korte looppas-rust erna.

2. De wisselstart

Wat is een wisselstart?

Een wisselstart of een switch is het in volle snelheid overnemen van elkaars posities en/of invloedssfeer in het veld.

Waarom een wisselstart?

Wanneer één speler aanspelbaar tracht te worden, komt hij al snel in de invloedssfeer terecht van een medespeler en diens tegenstander. Dat zal niet

gebeuren wanneer deze medespeler de start overneemt. Bovendien zullen de twee tegenstanders moeten kiezen: Mandekking vasthouden (in welk geval ze vaak te laat zijn omdat hun tegenstanders al een voorsprong genomen hebben), of mandekking loslaten en dekking overnemen (in welk geval de zich aanbiedende spelers even geheel los zijn van hun dekking). Bovendien bieden er zich twee spelers aan, en wordt er ruimte gemaakt voor opkomende spelers.

Wanneer een wisselstart?

Op het moment waarop de pass kon worden gespeeld.

OEFENING 15

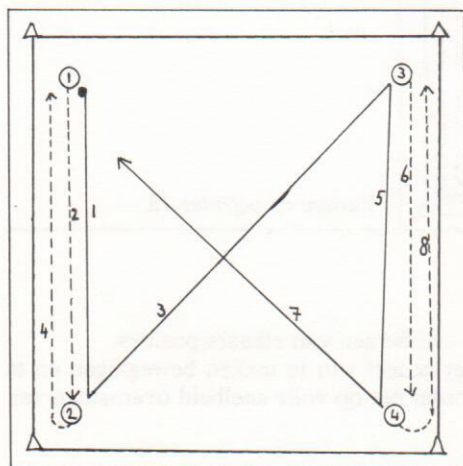
Speloppervlak: Vak van ca. 12 x 12 meter

Aantal spelers: 4

Materiaal: 4 pionnen, 1 bal

Inhoud:

De spelers staan elk in een hoek van het vak, één van hen heeft de bal. Hij passt deze in de breedte naar één van de andere spelers, en start in vol tempo achter zijn pass aan. De ontvangende speler passt de bal nu diagonaal naar de derde speler, en neemt daarna de start van de eerste speler over. Spelers één en twee hebben nu van positie gewisseld. De speler die de bal zojuist in de diagonaal aangespeeld heeft gekregen, speelt deze breed op de vierde speler en start in sprint achter zijn pass aan. De ontvangende speler speelt de bal diagonaal en neemt, eveneens in sprint de start van speler drie over. Spelers drie en vier hebben nu ook van positie gewisseld, en de bal is terug bij speler één.

Oefening 15.

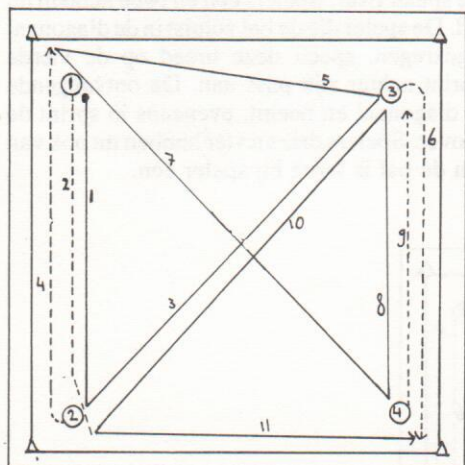
Spelvorm: Na even oefenen kunt u enkele series van een bepaalde tijd laten uitvoeren, waarin het aantal passes wordt geteld. De ploeg met de meeste passes is winnaar.

Variant: Op oefenvormen als deze zijn altijd varianten maakbaar, die hetzelfde effect beogen, maar meer vragen van het concentratievermogen en/of de konditie. Ik geef u er één.

Speler één begint weer aan de bal, passt naar nummer twee, en start achter zijn pass aan. Speler twee ontvangt, speelt diagonaal speler drie aan, en neemt de start van speler één over. Tot zover dus gelijk aan de oefening.

Speler drie passt nu echter niet speler vier aan, maar speelt de bal breed terug naar twee (die juist aan komt lopen), en deze speelt dan speler vier diagonaal aan. Vier speelt nu drie aan en start achter zijn pass aan. Drie ontvangt, speelt diagonaal één aan, en neemt de start van vier over. Eén speelt weer breed op de arriverende drie, die diagonaal speler twee bedient.

Er zijn dan twee driehoekjes gemaakt, afgerond met een kruisende pass, en de bal is terug op haar uitgangspunt. Daarna volgt dezelfde serie bewegingen en passes, met dien verstande dat de spelers zich in andere uitgangsposities bevinden.

Variant op oefening 15.

Spelvorm: Als in de oefening.

EFFEKT: Gewenning aan het overnemen van elkaars posities.

Coaching: Het checken van het geheel aan te maken bewegingen en te spelen passes, en vooral het op volle snelheid overnemen van elkaars posities.

OEFENING 16

Speloppervlak: Gehele veld

Aantal spelers: 4

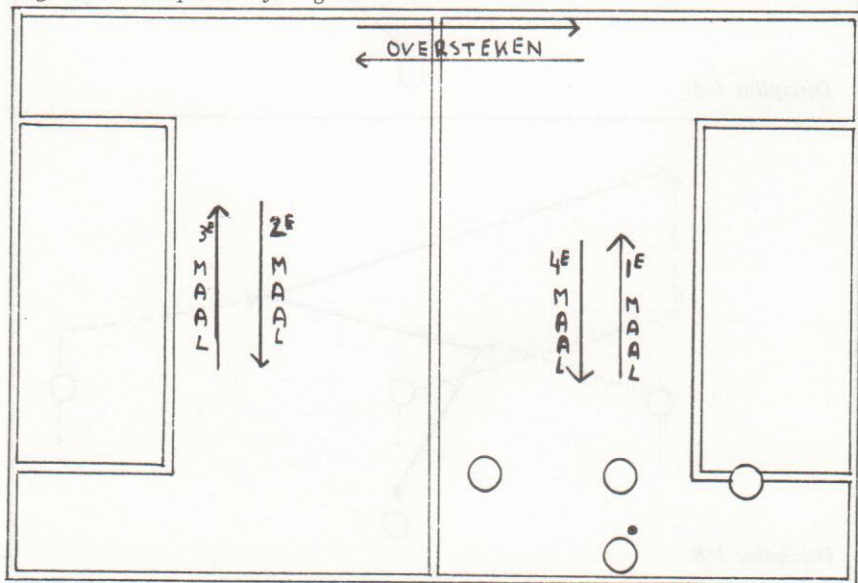
Materiaal: 1 bal per groep

Inhoud: Het begrip Wisselstart kennen en begrijpen is één ding, maar het steeds op het juiste moment in de wedstrijd kunnen toepassen, het een automatisme laten worden, is wél twee! Er volgt een serie patronen (die ik "disciplines" heb genoemd) die beogen dat doel te bereiken.

Organisatie: Over de breedte van het veld lopen drie spelers naast elkaar met een onderlinge afstand van ca. 20 meter. Daar ongeveer 15 meter achter loopt een speler met de bal. Alle spelers gaan in een stevige looppas.

Wanneer de spelers hun manoeuvre hebben uitgevoerd, doen zij die nogmaals over het andere gedeelte van het veld, maar nu met elke speler vanuit een andere uitgangspositie. Wanneer de laatste groep bij u vandaan vertrokken is, kunt u zich begeven naar het gedeelte van het veld waar de eerste groep gaat arriveren. Dan laat u de oefening nog twee maal uitvoeren met steeds de spelers vanuit andere posities, zodat de discipline vier maal is gelopen, en de spelers alle vier de plaatsen in het patroon hebben bezet. Laat u, zeker in het begin, nóóit een groep deze oefeningen afwerken zonder dat u ziet hoe de bewegingen en de passes worden uitgevoerd.

Organisatie disciplines oefening 16.

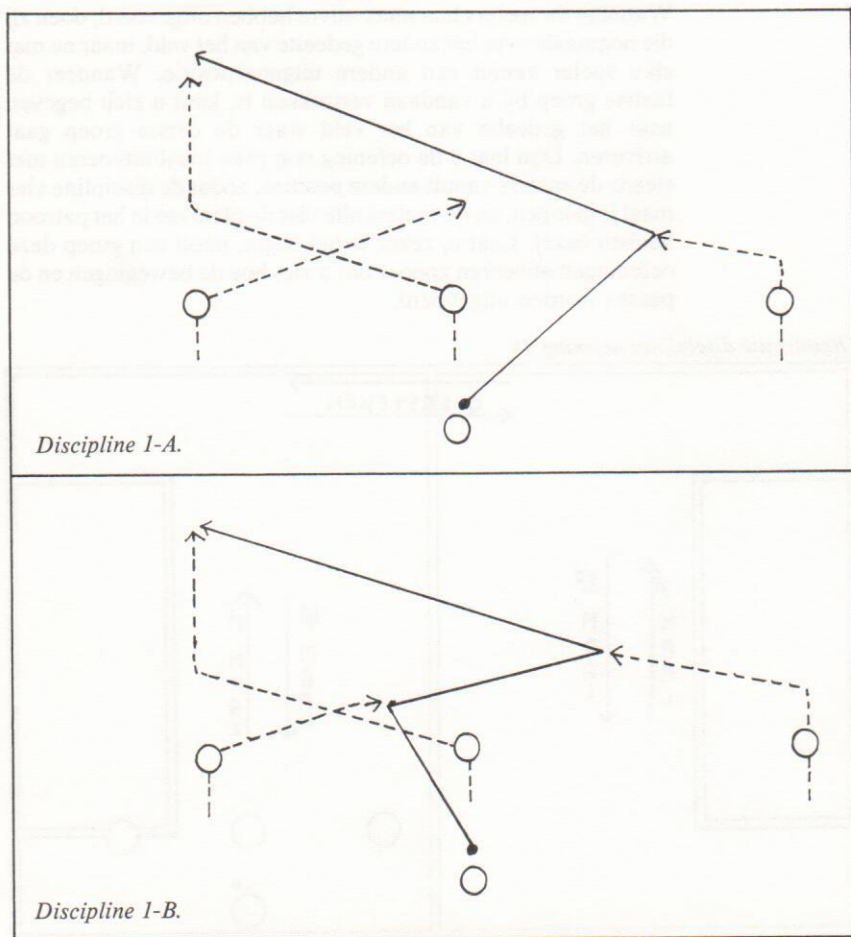

Discipline 1: *Wisselstart zonder bal*

Van de drie in loopspas lopende spelers neemt de middelste diagonaal op volle snelheid initiatief naar de linker vleugel. Deze vleugelspeler neemt, ook in sprint, de start over naar het centrum, terwijl de derde speler de in het centrum vallende ruimte insprint op het moment waarop de andere twee spelers elkaar gaan kruisen.

A: De van rechts binnenkomende speler wordt direct na zijn initiatief aangespeeld en hij speelt de bal met één contact door naar de middelste speler, die inmiddels is diepgegaan over de linkervleugel.

B: De van links binnenkomende speler wordt aangespeeld op het moment waarop hij initiatief neemt. Deze verplaatst de bal met

één contact naar de van rechts binnenkomende speler, die weer direkt opent op de linkervleugel.

- C en D: Dit zijn exact dezelfde manoeuvres als onder A en B, met dien verstande dat nu de middelste en de rechterspeler switchen, en de disciplines in tegenovergestelde richting worden gelopen en gespeeld.

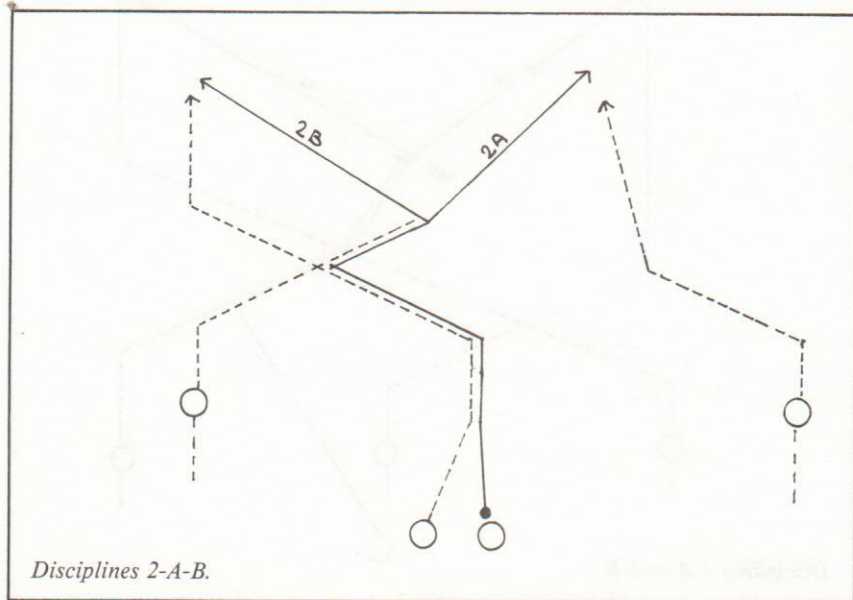
Discipline 2: *Wisselstart met bal*

De twee buitenste spelers vertrekken in stevige looppas vanaf de "achterlijn", de middelste speler vertrekt enige seconden later, zich in sprint anbietend naar "zijn plek". Hij ontvangt de bal in de voet en drijft deze, nu in looppas, op. Dan nemen de beide buitenste spelers initiatief in vol tempo naar het centrum.

- A: De linkerspeler wordt aangespeeld. Onmiddellijk na deze pass gebeuren er twee dingen: De rechterspeler maakt van zijn oorspronkelijke diagonale aanbieding een start in de diepte, en de middelste speler herstelt over links de aanbieding aan twee kanten. De aangespeelde linkerspeler past nu de diepgaande rechterspeler aan.

- B: Helemaal dezelfde manoeuvre als bij A, maar nu wordt de laatste pass gespeeld op de speler die de aanbieding aan twee kanten herstelde, dus over links.

- C en D: Na het initiatief van de vleugels wordt de rechterspeler aangespeeld. Dan volgen exact dezelfde manoeuvres als bij A en B, alleen in tegengestelde richting.

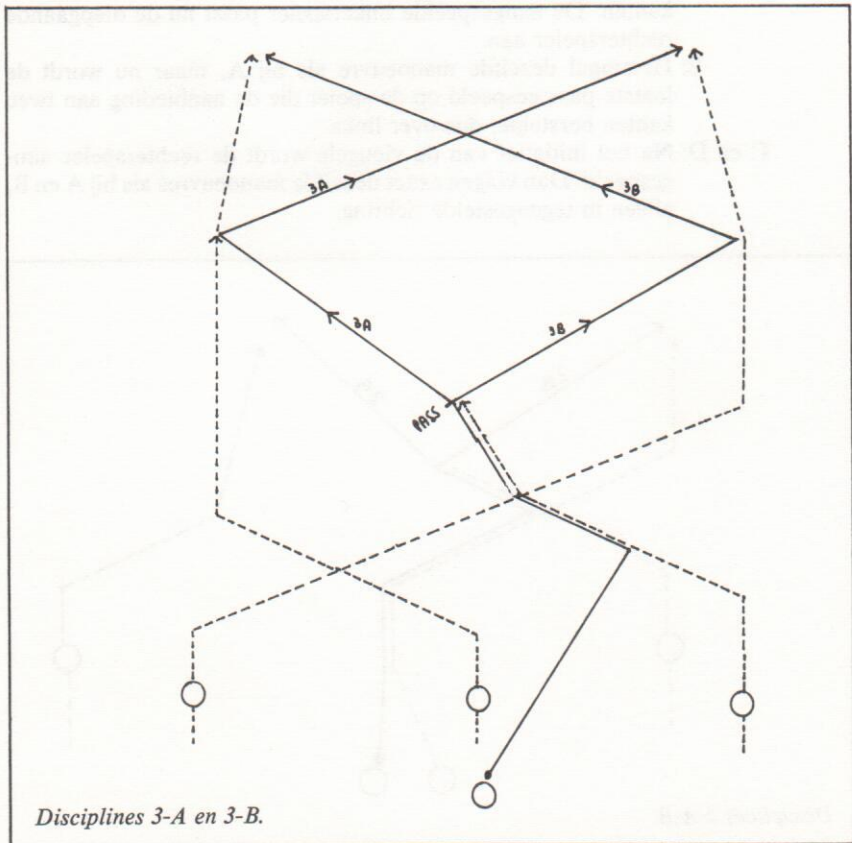
Discipline 3: *Wisselstart met bal NA wisselstart zonder bal*

De uitgangspositie is gelijk aan die bij de disciplines wisselstart zonder bal. Ik geef u de diverse manoeuvres in beknopte tekst, omdat zij combinaties vormen van eerder behandelde disciplines.

A: Wisselstart op links, de van rechts inkomende speler wordt aangespeeld. Deze neemt aan en drijft even, terwijl de linkerspeler over rechts de aanbieding aan twee kanten herstelt. Dan past hij de middelste speler aan die over links doorging, en die past dan de over rechts doorkomende speler aan.

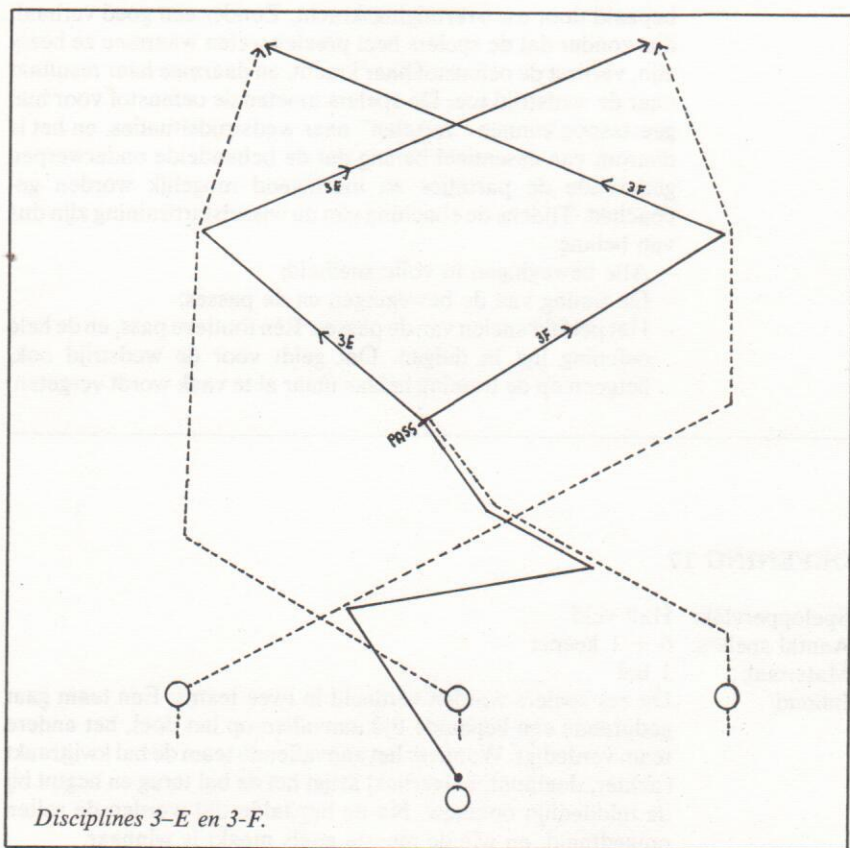
B: Dezelfde manoeuvre tot en met het passen op de rechterspeler. Deze drijft weer even totdat de linkerspeler hem aan de rechterkant is gepasseerd. Aan hem geeft hij nu de bal mee, waarna een diepe pass naar de linkervleugel volgt.

C en D: De wisselstart wordt nu gelopen over rechts. Dan volgen dezelfde manoeuvres als bij A en B, met dien verstande dat alle bewegingen en passes een tegengestelde richting hebben.

Disciplines 3-A en 3-B.

- E: De wisselstart wordt gelopen over links, en nu wordt de van links binnenkomen­de speler aangespeeld. Deze speelt met één kon­takt de van rechts inkomende speler aan, en herstelt achter de nu balbezittende speler om de aanbieding aan twee kanten. Terwijl hij dat doet drijft de balbezittende speler even, en speelt daarna de over links startende middelste speler aan, die op zijn beurt met één kontakt opent op de linkerspeler, die nu over rechts doorkomt.
- F: Dezelfde manoeuvre tot en met het passen op de rechterspeler. Deze drijft weer even totdat de linkerspeler aan de rechterkant is gepasseerd. Aan hem geeft hij nu de bal mee, waarna een diepe pass volgt naar de linkervleugel.
- G en H: De wisselstart wordt nu gelopen over rechts. Dan volgen dezelfde manoeuvres als bij E en F, met dien verstande dat de bewegingen en passes een tegengestelde richting hebben.

Variant: Al deze vormen, en met name de derde serie, zijn geschikt om uit te voeren met afwerken, waarbij u de discipline ter hoogte van de middenlijn kunt laten beginnen. U kunt dan werken met een (na de laatste pass van de discipline) hoge voorzet voor het doel of met een retourpass.

Het is aan te raden de disciplines met afwerken pas te doen, wanneer ze eerst zonder afwerken goed worden uitgevoerd.

EFFEKT: Het onderling bewegen tot automatisme verheffen. Voorts weer het herstellen van de aanbieding aan twee kanten. En ook twee begrippen waaraan we nog niet zijn toegekomen: Het belang van het zo weinig mogelijk kijken naar de bal, c.q. het kijken naar twee kanten, alsmede het gebruik en belang van het centrum.

Coaching: In de meeste gevallen zal het u blijken, dat de spelers in het begin de disciplines als moeilijk zullen ervaren, maar dat verandert snel. Ook nu weer wordt de waarde van deze oefenstof goeddeels bepaald door uw overtuigingskracht. Zonder een goed verhaal, dus zonder dat de spelers heel precies weten waarmee ze bezig zijn, verliest de oefenstof haar kracht, en daarmee haar resultaat naar de wedstrijd toe. De spelers moeten de oefenstof voor hun geestesoog kunnen "vertalen" naar wedstrijsituaties, en het is daarom van essentieel belang dat de behandelde onderwerpen gedurende de partijtjes zo indringend mogelijk worden gecoached. Tijdens de coaching van de wisselstartraining zijn dus van belang:

- Alle bewegingen in volle snelheid;
- De timing van de bewegingen en de passes;
- Het perfect spelen van de passes. Eén foutieve pass, en de hele oefening ligt in duigen. Dat geldt voor de wedstrijd ook, hetgeen op de training helaas maar al te vaak wordt vergeten.

OEFENING 17

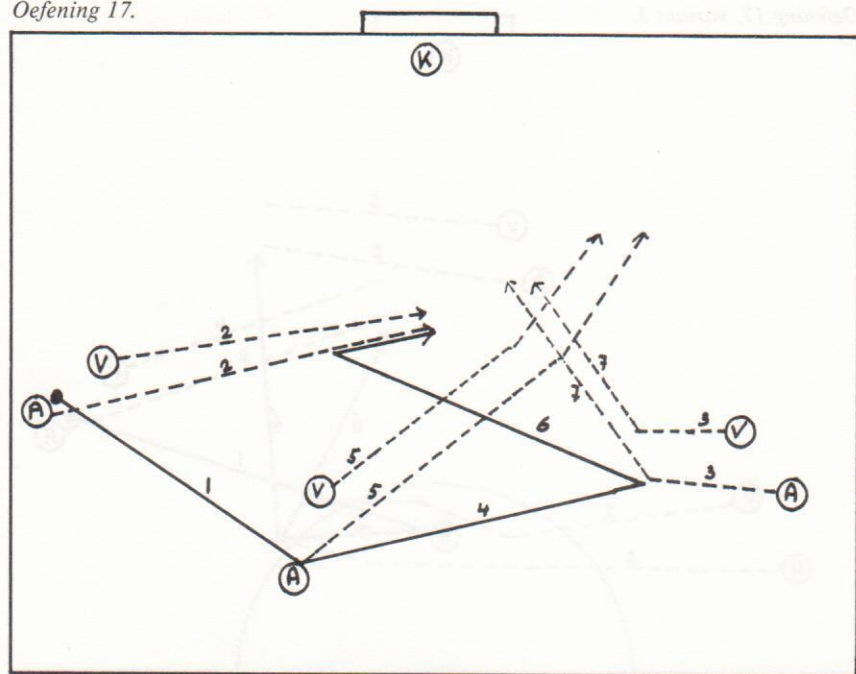
Speloppervlak: Half veld

Aantal spelers: 6 + 1 keeper

Materiaal: 1 bal

Inhoud: De zes spelers worden verdeeld in twee teams. Eén team gaat gedurende een bepaalde tijd aanvallen op het doel, het andere team verdedigt. Wanneer het aanvallende team de bal kwijtraakt (achter, doelpunt, balverlies) krijgt het de bal terug en begint bij de middenlijn opnieuw. Na de bepaalde tijd worden de rollen omgedraaid, en wie de meeste goals maakt is winnaar.

Oefening 17.

Wanneer u op het andere halve veld door een andere groep hetzelfde laat spelen, kunt u de oefening uiteraard voortzetten door andere teams tegen elkaar te laten uitkomen.

Varianten 1 + 2

Speloppervlak: Half veld

Aantal spelers: 8 + 1 keeper

Materiaal: 1 bal

Inhoud:

1. Het behoeft geen betoog dat deze oefening ook met 4 tegen 4 kan worden gespeeld.
2. De oefening is – indien goed uitgevoerd – zeer intensief, en wanneer u van mening bent dat ze voor uw spelers een zodanig zware belasting vormt dat daardoor het doel van de oefening er niet uitkomt, dan kunt u ploegen maken van 4 spelers, maar er steeds slechts 3 laten spelen, en dan tijdens de oefening wissels toe te passen.

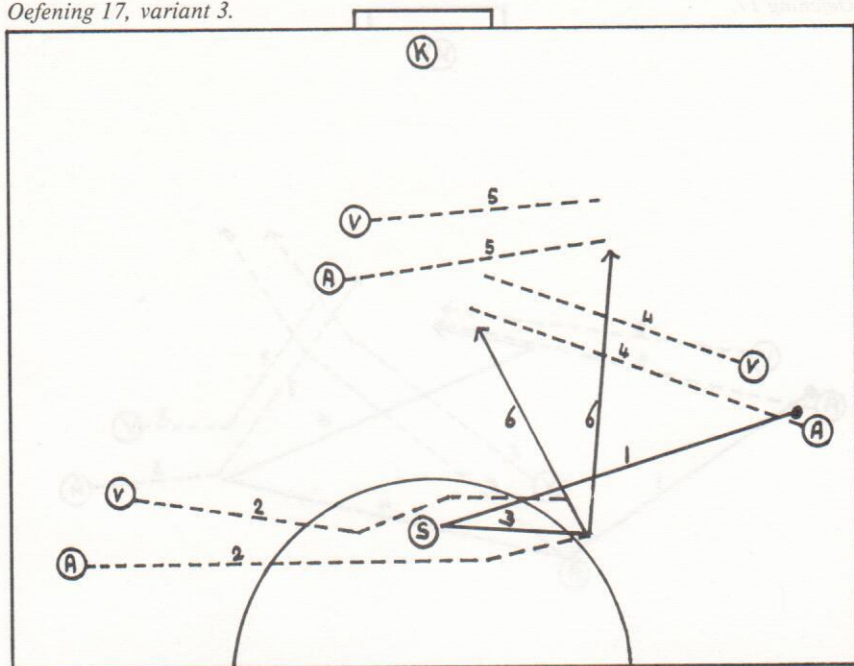
Variant 3

Speloppervlak: Half veld

Aantal spelers: 7 of 9 + 1 keeper

Materiaal: 1 bal

Oefening 17, variant 3.

Inhoud:

Er wordt de partij 3 tegen 3 of 4 tegen 4 gespeeld als in de oefening omschreven. De aanvallende ploeg beschikt nu over één extra speler. Deze fungeert slechts als aanspeelpunt, en mag de middencirkel niet uit: Hij ontvangt en verdeelt, meer niet. Bij balverlies begint het spel opnieuw bij hem. De aanvallende ploeg kan nu dus in balbezit komen òf door zich goed vrij te lopen, òf door één van de spelers de bal achterom te laten halen. Wanneer de teams van rol wisselen, wordt de extra speler dus aan het andere team toegevoegd.

Deze variant is er, om de wissel-start zonder bal er beter uit te laten komen.

Het zal duidelijk zijn, dat in deze variant ook met wissels zou kunnen worden gewerkt, indien u dat zou wensen.

EFFEKT:

Het vrijlopen door onderling goed bewegen.

Coaching:

Zoals gezegd, een zeer intensieve oefening, die voor de aanvallende ploeg nog eens extra moeilijk wordt, omdat de verdedigers wel weten wat ze aan beweging kunnen verwachten, en omdat die bovendien de bal niet hoeven te veroveren. Ze moeten er alleen maar voor zorgen dat er geen gevaarlijke situaties ontstaan. Dat is dan meteen de reden waarom ik heb geadviseerd om de diverse afzonderlijke patronen ook onder weerstand van

verdedigers te trainen. Maar tijdens partijtjes als bovenstaand kan het hele scala aan mogelijke bewegingen wel worden toegepast. En dat moet dan ook wel zo goed mogelijk gebeuren, vandaar dat de oefening zo intensief is.

Zet u tijdens het coachen van de aanvallende partij gerust het spel even stil, wanneer u aan wilt geven welke beweging er op een bepaald moment moet worden gemaakt, of had moeten worden gemaakt.

U coacht uiteraard op het juiste gebruik van de wisselstart en daarbij ook op de aanbieding aan twee kanten. En bovendien op het diepgaan en het schieten, zodra één van de twee ook maar even mogelijk is.

OEFENING 18

Speloppervlak: Vak van ca. 25 x 15 meter, doeltjes op de korte zijde.

Aantal spelers: 6

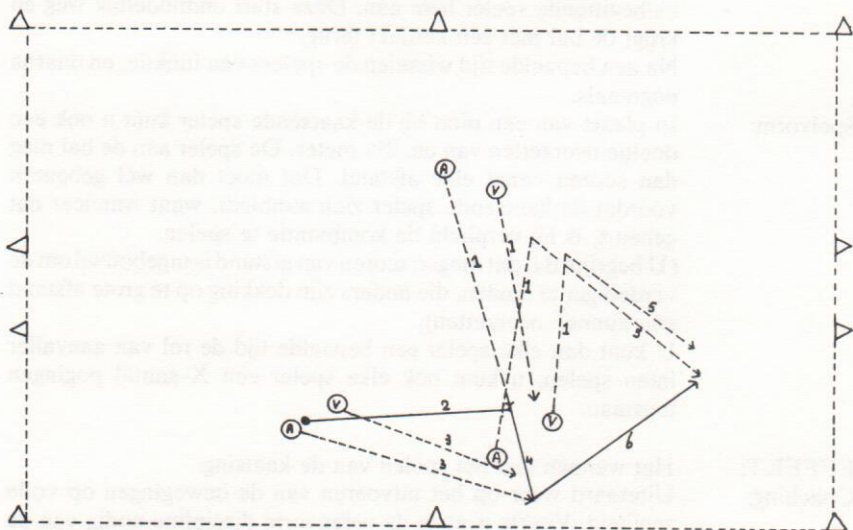
Materiaal: 10 pionnen en een bal

Inhoud: De spelers worden verdeeld in twee teams, die binnen het vak een partijtje tegen elkaar spelen.

Variant: Ook dit partijtje kan uiteraard met 4 tegen 4 worden gespeeld (vak iets groter maken). Bovendien kunt u ook nu weer met wissels werken.

EFFEKT: Zie oefening 17.

Coaching: Zie oefening 17.

Oefening 18.

3. De kaatsing

Een kaatsing is een combinatie, waarbij een zich in de richting van eigen doel naar de bal toe aanbiedende speler centraal staat.

Het doel van een kaatsing is drieledig:

- De mogelijkheid tot snelle verplaatsing van het spel in de lengterichting van het veld met een minimale kans op balverlies;
- Het kreëren en gebruiken van de ruimte op de plek waar de kaatsende speler vandaan kwam;
- Het spelen van een zeer snelle combinatie, hetgeen wordt bewerkstelligd door het feit dat de bal en de aangespeelde spelers naar elkaar toekomen.

OEFENING 19

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 3

Materiaal: 2 pionnen, 1 bal

Inhoud: De twee pionnen staan ca. 40 meter van elkaar. Bij één pion staat een speler die tot taak heeft de kaatsing te gaan verzorgen. Bij de andere pion staat een speler met de bal, alsmede zijn tegenstander. De speler aan de bal drijft deze in de richting van de andere pion, en hij wordt door zijn tegenstander gedekt. Op een zeker moment biedt de derde speler zich in vol tempo aan, een afspeelbaar openlopend. Hij mag zelf kiezen naar welke kant hij dat wenst te doen. Zodra de afspeelbaar open is, speelt de balbezittende speler hem aan. Deze start onmiddellijk weg en krijgt de bal met één contact terug.

Na een bepaalde tijd wisselen de spelers van functie, en daarna nogmaals.

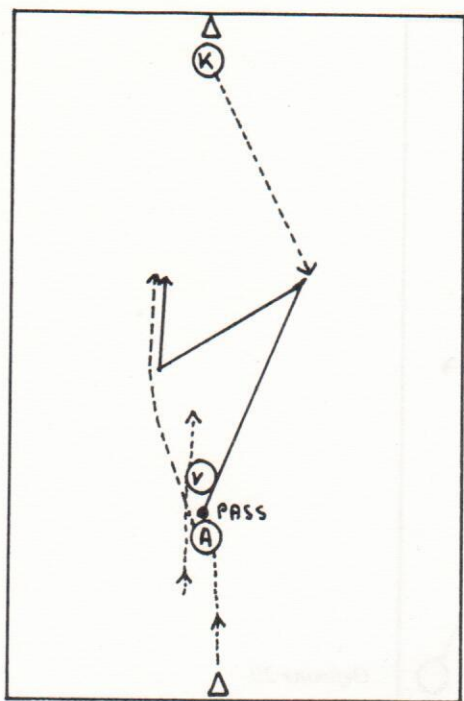
Spelvorm: In plaats van een pion bij de kaatsende speler kunt u ook een doeltje neerzetten van ca. 2½ meter. De speler aan de bal mag dan scoren vanaf elke afstand. Dat moet dan wel gebeuren vóórdat de kaatsende speler zich aanbiedt, want wanneer dat gebeurt, is hij verplicht de combinatie te spelen.

(U begrijpt dat dat mogen scoren van afstand is ingebouwd om de verdediger te binden, die anders zijn dekking op te grote afstand zou kunnen neerzetten).

U kunt dan elke speler een bepaalde tijd de rol van aanvaller laten spelen, u kunt ook elke speler een X-aantal pogingen toestaan.

EFFEKT: Het wennen aan het spelen van de kaatsing.

Coaching: Uiteraard weer op het uitvoeren van de bewegingen op volle snelheid. Voorts is er in de oefenvorm discipline nodig van de verdedigende speler om de oefening goed te laten verlopen. Hij

Oefening 19.

moet de dekking spelen zoals hij dat heeft geleerd, en deze dus niet neerzetten op een aantal meters afstand van de balbezittende speler, alleen omdat hij weet dat er een kaatsing gaat komen. Ook moeten de spelers hun passing gekonsentreerd en nauwkeurig uitvoeren. De kaatsing is een zeer snelle combinatie, die juist daardoor hoge eisen stelt aan de techniek.

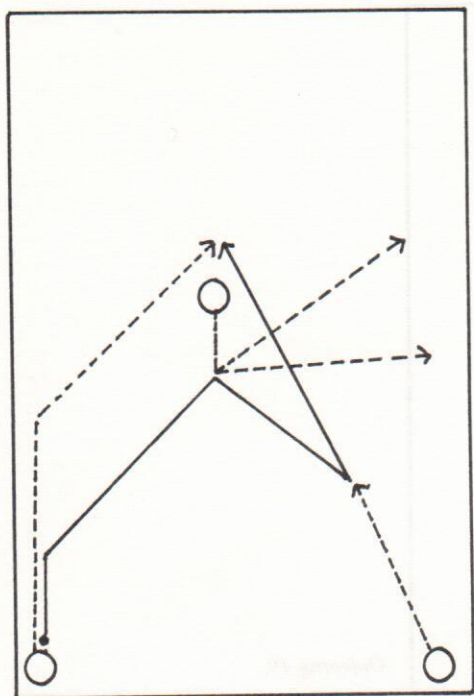
OEFENING 20

Speloppervlak: Onbeperkt

Aantal spelers: 3

Materiaal: 1 bal

Inhoud: Drie spelers vormen een driehoek met de punt naar boven, met een onderlinge afstand van ca. 40 meter. De speler links in de driehoek heeft de bal. Hij drijft deze recht voor zich uit. De puntspeler biedt zich recht naar beneden aan voor een kaatsing en krijgt de bal aangespeeld. Hij kaatst deze met één contact op

Oefening 20.

de rechterspeler, die even voor het kaatsmoment in sprint is vertrokken, en wijkt dan uit over rechts om zijn (denkbeeldige) tegenstander mee te nemen (en als die niet meegaat wordt de puntspeler automatisch weer aanspeelbaar), en om de aanbieding aan twee kanten te herstellen. De linkerspeler is inmiddels de ruimte in het centrum ingesprint die de puntspeler voor hem heeft gekreëerd, en krijgt daar met één contact de bal aangespeeld.

Na enkele malen oefenen laat u de spelers van positie wisselen, en daarna nog eens. Desgewenst wordt daarna het patroon aan de rechterkant begonnen.

Variant: Dit patroon kan worden besloten met afwerken op doel door de speler die het laatst werd aangespeeld.

EFFEKT: Het leren spelen en gebruiken van de kaatsing.
Coaching: Dit is weer zo'n denkbeeldige wedstrijdssituatie zonder tegenstanders, en er wordt dus weer het één en ander gevraagd van de fantasie van de spelers, en daarmee van uw zeggingskracht. Voorts coacht u weer op tempo, timing en zuiverheid.

OEFENING 21-A

Speloppervlak: Kwart veld

Aantal spelers: 3

Materiaal: 1 bal

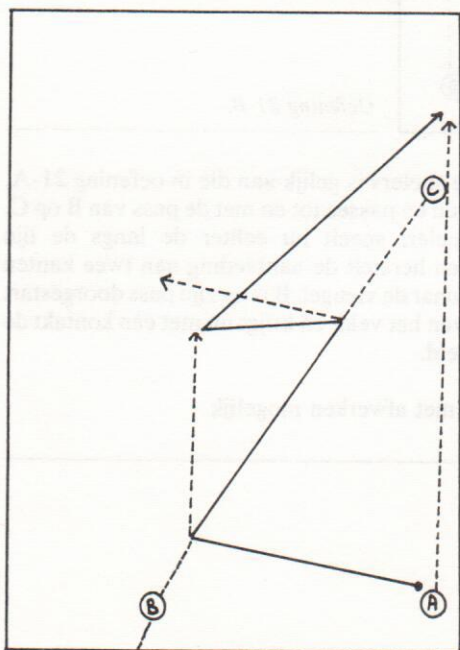
Inhoud:

Twee spelers bevinden zich in de buurt van de zijlijn, met een onderlinge afstand van ca. 40 meter. De achterste van hen (A) heeft de bal. Ca. 25 meter meer naar binnen komt de derde speler (B) in sprint recht vooruit aangelopen. Hij krijgt de bal aangespeeld. Vóór hij aan de bal gaat komen biedt de voorste speler (C) zich al aan voor een kaatsing, sein voor A om in sprint langs de lijn te vertrekken. Met één contact wordt nu C aangespeeld. B start door, krijgt de bal met één contact terug, waarna C doorstart richting centrum ("tegenstander" meenemen en aanbieding aan twee kanten herstellen). B speelt nu met één contact de inmiddels doorgestarte A aan.

Na enkele malen oefenen laat u de spelers van positie wisselen en daarna nogmaals. Vervolgens wisselt u met elkaar de groepen, die op links en op rechts bezig zijn geweest.

Variant:

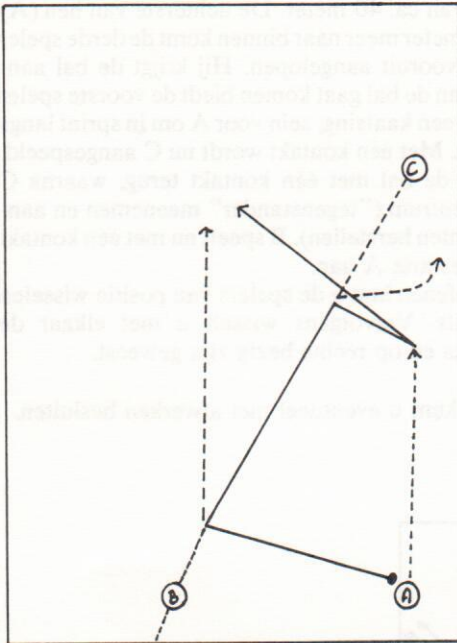
Ook deze oefening kunt u eventueel met afwerken besluiten.

Oefening 21-A.

OEFENING 21-B

Speloppervlak: Kwart veld
Aantal spelers: 3
Materiaal: 1 bal

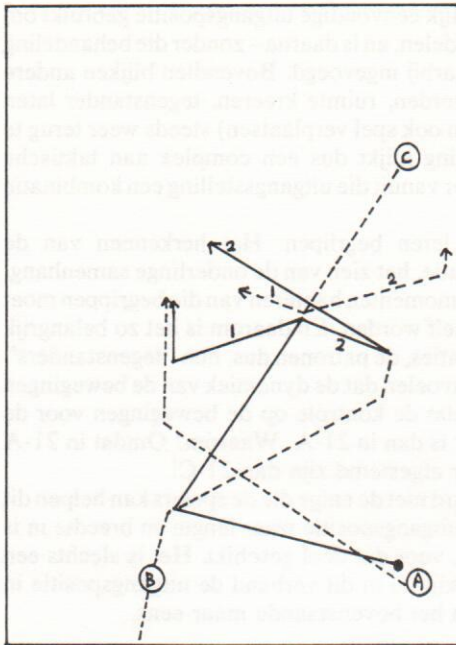
Oefening 21-B.

Inhoud: De opstelling van de spelers is gelijk aan die in oefening 21-A, evenals de bewegingen en passes tot en met de pass van B op C. C, de kaatsende speler, speelt nu echter de langs de lijn opkomende A aan, en herstelt de aanbieding aan twee kanten door terug te starten naar de vleugel. B is na zijn pass doorgestart in de lengterichting van het veld, en krijgt nu met één contact de bal van A aangespeeld.

Variant: Ook nu is besluiten met afwerken mogelijk.

OEFENING 21-C

Speloppervlak: Kwart veld
Aantal spelers: 3
Materiaal: 1 bal

Oefening 21-C.

Inhoud: De opstelling van de spelers is gelijk aan die in oefening 21-A. Na zijn pass op B start A nu echter in sprint naar het centrum (achter zijn pass aan), om zo de aanbieding aan twee kanten te herstellen. Hij doet dat dus op hetzelfde moment waarop C zich aanbiedt voor de kaatsing. B besluit om C aan te spelen, en herstelt daarna eveneens de aanbieding aan twee kanten, door naar de vleugel te starten. Zo lopen A en B dus een wisselstart. Er kunnen nu twee dingen gebeuren:

1. C speelt direkt A aan, en start naar het centrum.
2. C speelt B aan, en start terug naar de vleugel, waarna B de bal op A passt.

Variant: Besluiten met afwerken mogelijk.

EFFEKT: Het leren spelen van de kaatsing en het leren van het gebruik van de diverse begrippen in de combinatie.

Coaching: Wederom hebt u te maken met fictieve wedstrijdssituaties, die de spelers voor ogen moeten staan. U houdt weer het tempo, de timing en de zuiverheid in de gaten.

Zoals u hebt gemerkt, is een betrekkelijk eenvoudige uitgangspositie gebruikt om eerst één begrip (de kaatsing) te behandelen, en is daarna – zonder die behandeling aan te tasten – een tweede begrip daarbij ingevoegd. Bovendien blijken andere taktische begrippen (aanspelbaar worden, ruimte creëren, tegenstander laten kiezen, aanbieding aan twee kanten en ook spel verplaatsen) steeds weer terug te keren. Een eenvoudige uitgangsstelling blijkt dus een complex aan taktische begrippen te kunnen bevatten, wanneer vanuit die uitgangsstelling een combinatie gespeeld gaat worden.

En dat is wat de spelers moeten leren begrijpen: Het herkennen van de afzonderlijke begrippen in de combinatie, het zien van de onderlinge samenhang. Het op de juiste manier en op de juiste momenten hanteren van die begrippen moet een tweede natuur, een deel van henzelf worden. En daarom is het zo belangrijk dat ze bij het uitvoeren van de combinaties, de patronen dus, hun "tegenstanders" werkelijk zien. En zo bijvoorbeeld aanvoelen dat de dynamiek van de bewegingen in 21-C veel groter is dan in 21-A, dat de controle op de bewegingen voor de tegenstanders in 21-C veel moeilijker is dan in 21-A. Waarom? Omdat in 21-A minder taktische begrippen op elkaar afgestemd zijn dan 21-C!

De gebruikte uitgangspositie is uiteraard niet de enige die de spelers kan helpen dit inzicht te krijgen. In principe is elke uitgangspositie waar lengte en breedte in is verwerkt, met meer dan twee spelers, voor dat doel geschikt. Het is slechts een kwestie van begrippen inbouwen. Bekijkt u in dit verband de uitgangspositie in oefening 18, en projekteert u daarom het bovenstaande maar eens.

4. Het belang en het gebruik van het centrum

Vaak gebeurt het, dat het spel van een elftal "vastloopt" op een vleugel. Op de vleugel is daar eerder kans op dan in het centrum, want het is daar voor de verdedigende ploeg veel eenvoudiger de afspeelruimte te verkleinen. Het is daarom van belang dat in de combinatie het centrum op tijd wordt gebruikt. Ergo is het van belang dat er, bij spel op de vleugel, er in het centrum afspeelmogelijkheden worden gecreëerd:

- Vanuit het centrum kan meer combinatie-ruimte worden bestreken.
- Aanbieding is voor meer spelers mogelijk wanneer de bal in het centrum is, dan wanneer deze zich op een vleugel bevindt.
- Vanuit het centrum zijn er meer mogelijkheden in de diepte.
- Vanuit het centrum kunnen beide vleugels worden aangespeeld.

Tijdige verplaatsing van de vleugel naar het centrum vergroot de potentiële kracht van de vleugels.

Goede en consequente coaching op de juiste momenten betreffende dit onderwerp gedurende de partijtjes kan al veel bijdragen tot het tijdige gebruik van het centrum.

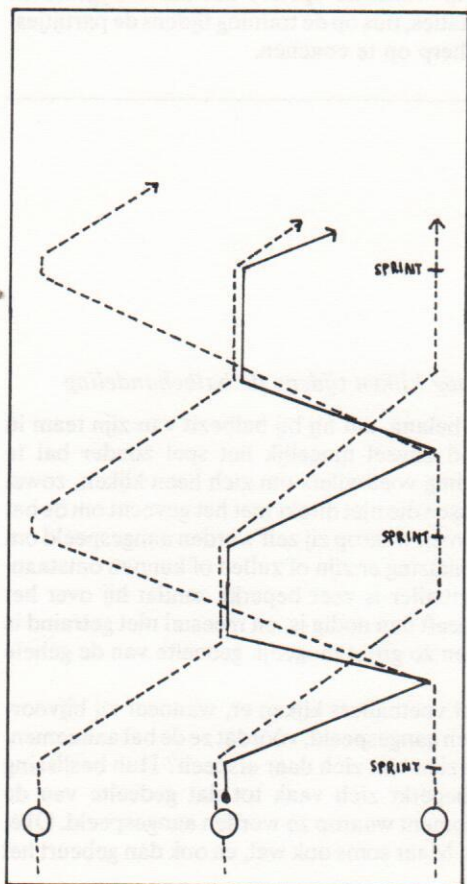
OEFENING 22

Speloppervlak: Gehele veld

Aantal spelers: 3

Materiaal: 1 bal

Inhoud: Drie spelers lopen in stevige looppas ca. 15 meter van elkaar in de lengterichting van het veld. De middelste drijft de bal. Plotseling vraagt de rechterspeler in sprint om de bal. Hij krijgt deze onmiddellijk aangespeeld. Direct na zijn pass start de middelste speler door naar de vleugel waarheen hij zijn pass speelde, daarmee de aanbieding aan twee kanten herstellend, en ruimte achter zich makend. De linkerspeler sprint direkt de ruimte in, die door de middelste speler wordt gekreëerd, en hij

Oefening 22.

wordt met één contact in het centrum aangespeeld. De rechter-speler start nu achter zijn pass om naar links om de aanbieding aan twee kanten te herstellen. De spelers lopen nu – in gewijzigde posities – weer naast elkaar in looppas met de middelste speler weer aan de bal, zodat de manoeuvre, eveneens over rechts, kan worden herhaald.

Wanneer de spelers het veld op deze manier zijn overgestoken, kunt u ze in gewone pas de breedte laten oversteken, en dan dezelfde oefening nogmaals in tegengestelde richting laten doen.

EFFEKT: Het tijdig verzorgen van de aanbieding en het gebruik maken daarvan in het centrum.

Coaching: Houdt u de verhouding tussen looppas en vol tempo in de gaten, en de timing van de bewegingen. De spelers moeten de wedstrijdssituatie weer voelen.

Nogmaals, dit begrip wordt de spelers het beste bijgebracht tijdens echte spelsituaties, dus op de training tijdens de partijtjes. Het is zaak daar scherp op te coachen.

5. Naar twee kanten kijken / Omhoog kijken tijdens de balbehandeling

Het is voor een voetballer van groot belang, dat hij bij balbezit van zijn team in staat is om gedurende een wedstrijd zoveel mogelijk het spel zonder bal te observeren. Het is opvallend hoe weinig voetballers om zich heen kijken, zowel om te kunnen reageren op gebeurtenissen die niet direct met het gevecht om de bal te maken hebben, alsook op de momenten waarop zij zelf worden aangespeeld om te zien welke mogelijkheden tot verplaatsing er zijn of zullen of kunnen ontstaan. Het blikveld van de gemiddelde voetballer is zeer beperkt, omdat hij over het algemeen meer aandacht aan de bal geeft dan nodig is, en meestal niet getraind is op het steeds weer observeren van een zo groot mogelijk gedeelte van de gehele wedstrijdssituatie.

Om één voorbeeld te geven: Hoeveel voetballers kijken er, wanneer zij bijvoorbeeld in het centrum vanaf links worden aangespeeld, vóórdat ze de bal aannemen, over hun schouder naar rechts om te zien wat zich daar afspeelt? Hun beslissing over de voortzetting van het spel beperkt zich vaak tot dat gedeelte van de spelsituatie die ze overzien, op het moment waarop ze worden aangespeeld. Oké, soms is er geen tijd om goed te kijken. Maar soms ook wél, en ook dan gebeurt het meestal niet.

OEFENING 23

Speloppervlak: Onbepakt

Aantal spelers: 2

Materiaal: 1 bal

Inhoud: De twee spelers staan ca. 15 à 20 meter bij elkaar vandaan, en spelen elkaar de bal over de grond aan zonder aan te nemen. De opdracht is, dit te doen met zo weinig mogelijk aandacht voor de bal. Er wordt dus alleen maar naar de bal gekeken wanneer deze wordt aangespeeld (om richting en snelheid te bepalen) en vlak voordat deze weer moet worden weggespeeld. In de tussenliggende ogenblikken moet de speler per sé om zich heen kijken.

Variant: De oefening kan uiteraard ook in driehoeken of vierkanten worden gespeeld.

EFFEKT: Het leren van en wennen aan het zoveel mogelijk kijken naar het totale spelbeeld, ook tijdens de balbehandeling.

Coaching: Veel spelers vinden dit in het begin een rare oefening. Maar dat verandert snel, wanneer ze de waarde er van in hun eigen spel gaan waarnemen. En dat gebeurt razendsnel, wanneer u het niet bij één keer oefenen houdt (bijvoorbeeld gebruiken als stop-oefening tussen bewegende oefeningen door), en bovendien ook de andere oefenvormen en de partijvormen gebruikt om steeds weer te coachen op: "Kijk om je heen, kijk naar twee kanten" en "Je moet twee vleugels gezien hebben".

Veel spelers hebben bij de eerste paar keren oefenen de neiging om toch teveel naar de bal te kijken: Ze vinden het "eng" een op hen af komende bal niet te zien. Het is zaak dat u haarscherp in de gaten houdt dat de opdracht zo goed mogelijk wordt uitgevoerd.

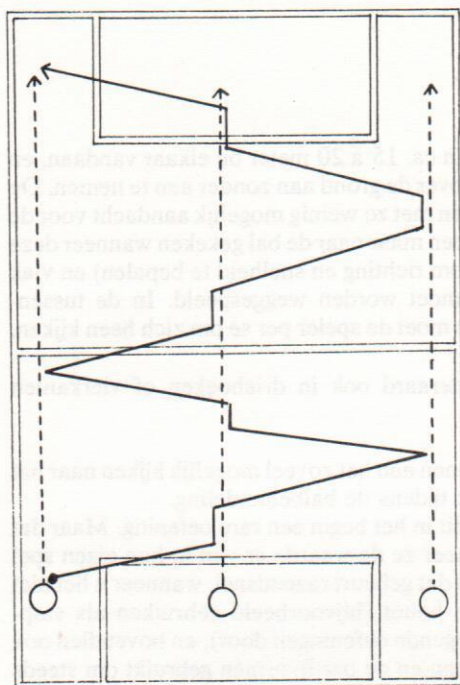
OEFENING 24

Speloppervlak: Gehele veld

Aantal spelers: 3

Materiaal: 1 bal

Inhoud: De drie spelers lopen in de volle breedte van het veld in looppas op: Eén speler in het centrum en de beide anderen elk op een vleugel. De bal wordt steeds via het centrum naar de vleugels verplaatst, beurtelings naar de linker en de rechter. Telkens wanneer de middelste speler wordt aangespeeld, kijkt hij vóórdat hij de bal aanneemt en doorspeelt, over zijn schouder naar de andere vleugel.

Oefening 24.

Wanneer alle groepen de overkant hebben bereikt, komen ze in dezelfde posities terug. Daarna wordt de oefening nog eens gedaan met de spelers in andere posities, en daarna nog eens.

Variant 1: U kunt, wanneer u de oefening eens gebruikt hebt, de onderlinge afstand van de spelers halveren, hetgeen een hogere moeilijkheidsgraad oplevert.

Variant 2: In de oefening en in de variant kunt u de middelste speler ook zelf laten beslissen welke vleugel hij aan zal passen, maar de opdracht blijft onveranderd: Hij móét twee vleugels gezien hebben.

EFFEKT: Het leren van en wennen aan het kijken naar twee kanten voor de aanname van de bal.

Coaching: Hoewel het eigenlijk de enige opdracht van de oefening is, vergeten sommige spelers tóch soms nog om over de schouder te kijken. Het is dat, waar u scherp op let.

OEFENING 25

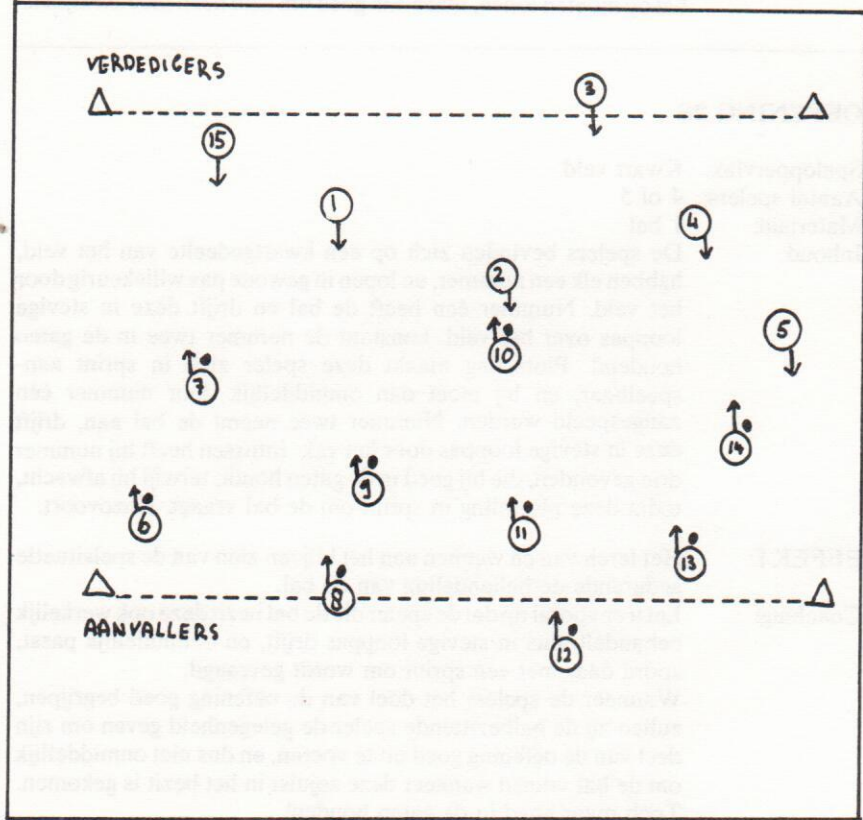
Speloppervlak: Vak van 30 meter, breedte afhankelijk van het aantal spelers

Aantal spelers: Onbeperkt

Materiaal: Aantal ballen, 4 pionnen

Inhoud: U nummert alle aanwezige spelers. Een aantal daarvan gaat aanvallen en een aantal verdedigen. Het aantal verdedigers bedraagt ongeveer 40% van het totale aantal spelers. Dus wanneer u 12 spelers hebt, vallen er 7 aan en verdedigen er 5, bij 13 spelers is de verhouding 8-5., bij 14 spelers 8-6, enzovoort. Stel, u hebt 15 spelers, dan worden er ook 15 rondes gespeeld. In de eerste ronde gaan de spelers 1 t/m 6 verdedigen en de spelers 7 t/m 15 gaan aanvallen. In de tweede ronde verdedigen de nummers 2 t/m 7, de rest valt aan. Enzovoort, totdat in de laatste ronde de spelers 15 t/m 5 verdedigen en 6 t/m 14 aanvallen.

Oefening 25.

Alle aanvallende spelers hebben een bal. Bij het begin van de ronde bevinden zij zich achter de door de twee pionnen gevormde denkbeeldige lijn, en de verdedigers bevinden zich achter de andere lijn. Beide groepen komen tegelijkertijd het vak binnen, en de opdracht van de aanvallende spelers is, om hun bal in bezit over de andere lijn te drijven. De taak van de verdedigers is, om dat te voorkomen, en zoveel mogelijk ballen het vak uit te werken. Na afloop van een ronde gaan de spelers die daarna moeten gaan aanvallen allemaal een bal ophalen, waarna de volgende ronde kan beginnen.

Spelvorm: De speler die gedurende de gehele oefening de meeste ballen "ongeschonden" aan de overkant heeft gekregen, is de winnaar.

EFFEKT: Zoveel mogelijk omhoog kijken tijdens het behandelen van de bal.

Coaching: Nauwelijks nodig. Een speler die met deze oefening goede resultaten wil behalen zal de plaatsen op moeten zoeken waar hij kans heeft op vrije doorgang, en zal derhalve niet alleen met de bal op moeten lopen, maar ook goed om zich heen moeten kijken.

OEFENING 26

Speloppervlak: Kwart veld

Aantal spelers: 4 of 5

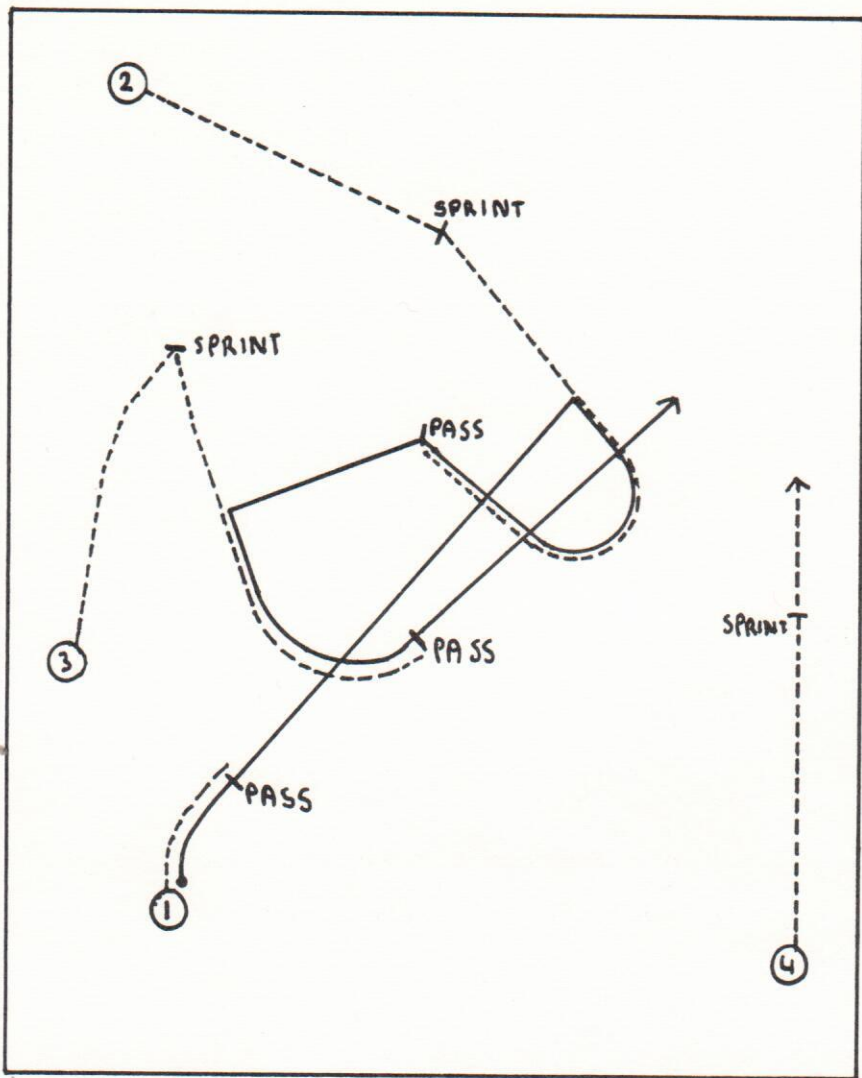
Materiaal: 1 bal

Inhoud: De spelers bevinden zich op een kwartgedeelte van het veld, hebben elk een nummer, en lopen in gewone pas willekeurig door het veld. Nummer één heeft de bal en drijft deze in stevige looppas over het veld, konstant de nummer twee in de gaten houdend. Plotseling maakt deze speler zich in sprint aanspelbaar, en hij moet dan onmiddellijk door nummer één aangespeeld worden. Nummer twee neemt de bal aan, drijft deze in stevige looppas door het vak. Intussen heeft hij nummer drie gevonden, die hij goed in de gaten houdt, terwijl hij afwacht, todat deze plotseling in sprint om de bal vraagt. Enzovoort.

EFFEKT: Het leren van en wennen aan het blijven zien van de spelsituatie gedurende de behandeling van de bal.

Coaching: Let u er vooral op dat de speler die de bal bezit deze ook werkelijk behandelt, dus in stevige looppas drijft, en onmiddellijk passt, zodra daar met een sprint om wordt gevraagd.

Wanneer de spelers het doel van de oefening goed begrijpen, zullen zij de balbezittende speler de gelegenheid geven om zijn deel van de oefening goed uit te voeren, en dus niet onmiddellijk om de bal vragen wanneer deze zojuist in het bezit is gekomen. Toch maar goed in de gaten houden!

Oefening 26.

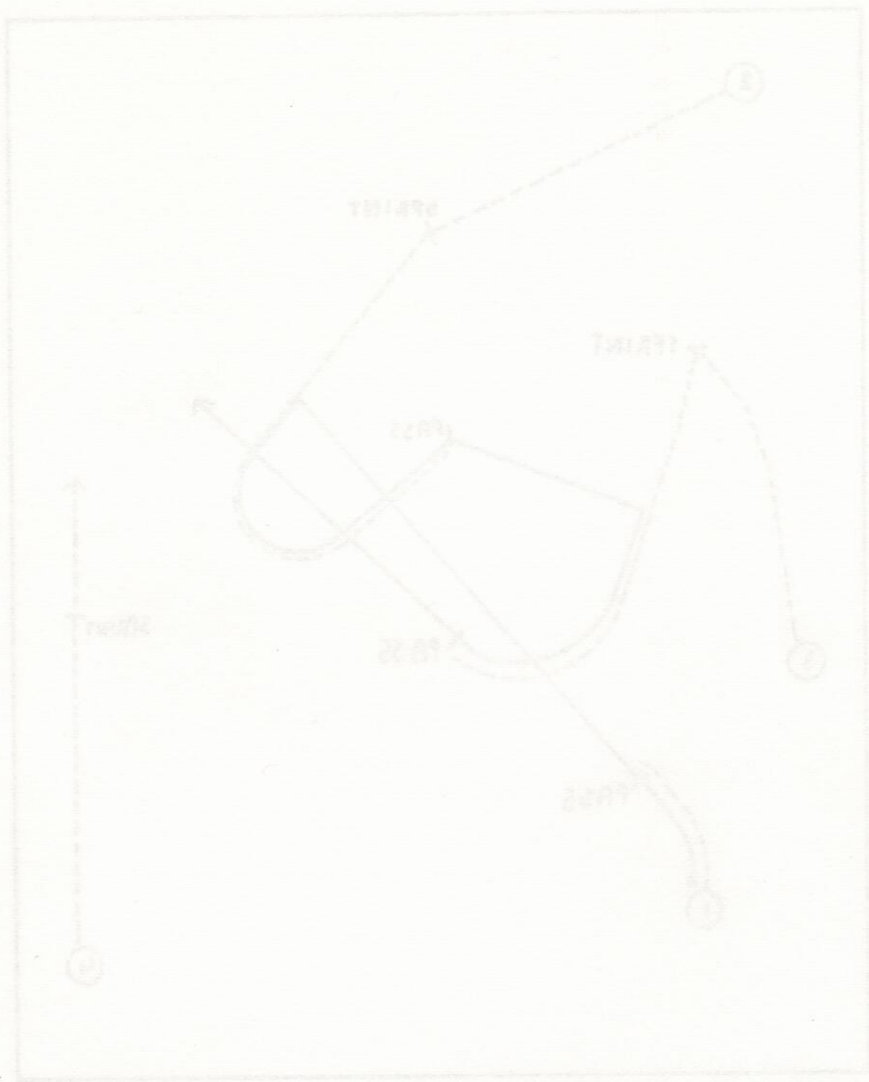

Figure 10

BOEKEN VERKRIJGBAAR BIJ EURHA SPORT

Voetbaltraining in al zijn facetten, L. Kačáni, L. Horský
Het duel, E. Benedek
Jeugdtraining, 3 delen, F. Belger
Op naar de voetbaltop, 2 delen, L. Kerkhoven
Keeperstraining, A. Dresen
Het is een lange weg, Dillen
Methoden en trainingen in voetbal, J. Pálfai
600 oefenspelletjes voor de voetbaltraining, E. Benedek, J. Pálfai
Inzichten in het hedendaagse voetbal, J. Pálfai
Doelwachterstraining, L. Gavillet, M. Fleury
Voetbalmethode en techniek, L. Wouters
Oefenprogramma en trainingen voor voetballers, M. Vanierschot
Voetbalsystemen en veldbezetting, M. Vanierschot
Speciale trainingen voor de voetballer, M. Vanierschot
Bal- en speltechnische oefeningen voor de voetballer, M. Vanierschot
Stretching voor voetballers en andere sporters, S. Rogiers.
Sportblessures, W. Southmayd, M. Hoffman
Massage therapie, J. A. Patist
Op goede voet, H. Herschel, Dr. P. van Meel

Al deze boeken zijn in de nederlandse taal.
Vraag boeken- en materiaalkatalogus aan.

EURHA SPORT AMSTERDAM

Grootste voetbal-
speciaalzaak op het
gebied van literatuur,
kleding en trainings-
materialen in Nederland.

Vertegenwoordiger in de Benelux van Dynamo sportkleding,
trainings- en wedstrijdballen.

Vraag prospectus aan!

Postbus 27116, 1002 AC Amsterdam
Tel.: 020 - 32 98 06 Telex 14035

